

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

İSTE
BÖYLE
DEDİ
ZERDÖŞT

Friedrich Nietzsche

Çeviren: Ahmet Cemal

pinhan

Felsefe

Friedrich Nietzsche

İŞTE BÖYLE DEDİ ZERDÜŞT

Herkes ve Hiç Kimse İçin Bir Kitap

Friedrich Nietzsche (1844-1900), Varoluşçu Alman filozof. Varoluşçuluk, postmodernizm, postyapısalcılık gibi felsefe akımlarını derinden etkileyen Nietzsche, insanı rasyonalist düşünceden kurtarıp yerine hümanist düşüncüyü yerleştirme kaygısı içindedir.

Eserlerinden bazıları: *Tragedyanın Doğuşu*, *Yunanların Trajik Çağında Felsefe*, *Şenbilim*, *Putların Alacakaranlığı*, *Ahlakın Soykütüğü Üzerine*, *Ecce Homo*, *İyinin ve Kötünün Ötesinde*.

Ahmet Cemal 1942'de İstanbul'da doğdu. St. Georg Avusturya Lisesi'ni, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi, aynı fakültede asistanlık yaptı. İstanbul Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı bölümünde çevirmenlik dersi verdi. Avusturya Kültür Ofisi'nde basın danışmanlığı görevini yürüttü. Uzun süre Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yaptı. Bertolt Brecht, Elias Canetti, Stefan Zweig, Ingeborg Bachman, Rainer Maria Rilke, Friedrich Hölderlin, Anna Seghers, Heinrich von Kleist, Kafka, Walter Benjamin, Robert Musil'in yapıtlarını dilimize çevirdi.

PİNHAN YAYINCILIK

Litros Yolu, Fatih San. Sitesi No: 12/214-215

Topkapı/Zeytinburnu İstanbul

Tel: (0212) 259 27 60 Faks: (0212) 565 16 74

www.pinhanyayincilik.com

info@pinhanyayincilik.com

Sertifika No: 20913

Also sprach Zarathustra I-IV Ein Buch für Alle und Keinen
1883-1885

© Pinhan Yayıncılık, 2017

Türkçe çeviri © Ahmet Cemal, 2011

Birinci Basım: Haziran 2011

İkinci Basım: Şubat 2017

Genel Yayın Yönetmeni: Mahmut Sever

Kapak Görseli: Cornelis Albert van Assendelft'in *Çoban ve Koyunları* eserinden detay.

Kapak Tasarımı: Mahmut Sever

Teknik Hazırlık, Baskı ve Cilt:

Yaylacık Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.

Litros Yolu Fatih San. Sitesi No: 12/197-203

Topkapı-İstanbul Tel: (0212) 567 80 03

Sertifika No: 11931

Pinhan Yayıncılık: 127 Felsefe Dizisi: 32

ISBN: 978-605-9460-08-8

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metnin, gerek görsel malzemenin yayınevinden izin alınmadan herhangi bir yolla çoğaltılması, yayımlanması ve dağıtılması 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun hükümlerine aykırıdır ve hak sahiplerinin maddi ve manevi haklarının çiğnenmesi anlamına geldiği için suç oluşturur.

İŞTE BÖYLE DEDİ ZERDÜŞT

Herkes ve Hiç Kimse İçin Bir Kitap

Friedrich Nietzsche

Çeviren:

Ahmet Cemal

1

İÇİNDEKİLER

YENİ BASIM İÇİN BİRKAÇ SÖZ, 7

ZERDÜŞT'ÜN ÖNSÖYLEVİ, 12

ZERDÜŞT'ÜN SÖYLEVLERİ, 30

Üç Dönüşüm Üzerine, 30 ۞ Erdemin Kürsüleri Üzerine, 33 ۞ Ötedünyahılar Üzerine, 36 ۞ Bedeni Aşağılayanlar Üzerine, 40 ۞ Sevinçler ve Tutkular Üzerine, 42 ۞ Solgun Suçlu Üzerine, 45 ۞ Okumak ve Yazmak Üzerine, 48 ۞ Dağdaki Ağaç Üzerine, 51 ۞ Ölümün Vaizleri Üzerine, 55 ۞ Savaş ve Savaşçılar Üzerine, 58 ۞ Yeni Bir Düzmece Tanrı Üzerine, 61 ۞ Pazar Yerindeki Sinekler Üzerine, 65 ۞ İffet Üzerine, 69 ۞ Dost Üzerine, 71 ۞ Binbir Hedef Üzerine, 74 ۞ En Yakındakileri Sevmek Üzerine, 77 ۞ Yaratıcının Yolu Üzerine, 79 ۞ Yaşlı ve Genç Kadınlar Üzerine, 82 ۞ Zehirli Yılanın Isırması Üzerine, 85 ۞ Çocuk ve Evlilik Üzerine, 87 ۞ Gönüllü Ölüm Üzerine, 90 ۞ Armağan Eden Erdem Üzerine, 93

İKİNCİ BÖLÜM, 99

Aynalı Çocuk, 101 ۞ Mutluluk Adalarında, 104 ۞ Acıyanlar Üzerine, 107 ۞ Rahipler Üzerine, 111 ۞ Erdemliler Üzerine, 115 ۞ Ayaktakımı Üzerine, 119 ۞ Zehirli Örümcekler Üzerine, 123 ۞ Ünlü Bilgeler Üzerine, 127 ۞ Gecenin Şarkısı, 131 ۞ Dansın Şarkısı, 134 ۞ Mezarların Şarkısı, 137 ۞ Kendini Aşma Üzerine, 141 ۞ Yüceler Üzerine, 145 ۞ Kültür Ülkesi Üzerine, 148 ۞ Lekesiz İdrak Üzerine, 152 ۞ Bilginler Üzerine, 156 ۞ Şairler Üzerine, 159 ۞ Büyük Olaylar Üzerine, 163 ۞ Kâhin, 168 ۞ Kurtuluş Üzerine, 173 ۞ İnsanca Akıllılık Üzerine, 179 ۞ En Sessiz Zaman, 183

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM, 187

Gezgin, 189 ۞ Çehre ve Bilmece, 193 ۞ İstenmeden Gelen Mutluluk Üzerine, 199 ۞ Güneş Doğmazdan Önce, 204 ۞ Küçültücü Erdem Üzerine, 208 ۞ Zeytindağında, 215 ۞ Geçip Gitmek Üzerine, 219 ۞ Dönekler Üzerine, 223 ۞ Yurda Dönüş, 228 ۞ Üç Kötü Şey Üzerine, 233 ۞ Ağırlığın Tini Üzerine, 239 ۞ Eski ve Yeni Levhalar Üzerine, 244 ۞ İyileşmekte Olan, 267 ۞ Büyük Özlem Üzerine, 275 ۞ Öteki Dans Şarkısı, 279 ۞ Yedi Mühür (Veya: evet ve Amin Şarkısı), 284

DÖRDÜNCÜ VE SON BÖLÜM, 289

Bal Adağı, 291 ۞ İmdat Çığlığı, 296 ۞ Krallarla Sohbet, 300 ۞ Sülük, 305 ۞ Büyücü, 309 ۞ Emekli, 317 ۞ En Çirkin İnsan, 322 ۞ Gönüllü Dilenci, 328 ۞ Gölge, 333 ۞ Öğle Vakti, 337 ۞ Selamlaşma, 341 ۞ Akşam Yemeği, 348 ۞ Daha Yüce İnsan Üzerine, 351 ۞ Hüznün Şarkısı, 363 ۞ Bilim Üzerine, 369 ۞ Çölün Kızlarının Arasında, 373 ۞ Uyanış, 380 ۞ Eşek Bayramı, 384 ۞ Sarhoş Şarkı, 388 ۞ İşaret, 397

Yeni basım için birkaç söz ...

“Çarkları işler halde tutmak için elzem olan aklın ‘başka olan’ı da içermesi zorunludur. İnsan düşünmeye başladığında salt röprodüksiyonda takılıp kalamaz. Gerçekte illaki böyle olduğu anlamına gelmez bu, ama insanın ‘başka olan’ı hesaba katmadan düşünmesi mümkün değildir. Bugünkü aptallaşma doğrudan ütopyadan kopmanın bir sonucudur. Ütopyanın istenmediği yerde düşünce kuruyup gider. Düşünce salt ikileme içinde ölür...”

Adorno: Adorno ve Horkheimer, *“Teorinin Rolü”*.

Friedrich Nietzsche’nin *“İşte Böyle Dedi Zerdüşt – Herkes ve Hiç Kimse İçin Bir Kitap”* (*“Ein Buch für Alle und Keinen”* adlı eserine ait çevirim 2011 yılında ilk kez basıldığında, *“Nietzsche ve ‘Zerdüşt’ Üzerine Birkaç Söz”* başlıklı giriş yazımda yukarıdaki alıntı yoktu. Adorno’nun bu pasajına Metis Yayınları’nın 2017 yılı için hazırladığı *“hiçbir yerden”* başlıklı ajandada rastlayınca, çevirisi sayın Orhan Kılıç’a ait olan bu metni hemen yayınevinin de iznini alarak buraya koymaya karar verdim.

Adorno’nun alıntısındaki saptamalarını önemseyişimin nedeni, bunların *eleştirel düşünce*’yi neredeyse eksiksiz gözler önüne serişidir.

Günümüzde artık felsefenin bir alt-bilimine dönüşmekte olan eleştirel düşüncenin olmazsa olmaz koşullarından biri *“aklın başka olanı da içermesidir”*.

Bu yazının başlığında bilerek *‘Önsöz’* sözcüğünü kullanmadım. Çünkü *“İşte Böyle Dedi Zerdüşt”*ün hiçbir açıklamaya veya yönlendirmeye ihtiyacı yok. Tıpkı yazarın kendisi, yani Friedrich Nietzsche için de olmadığı gibi. Çünkü Nietzsche, sadece kendisinden önceki veya çağdaşı filozofların gelenek-selleşmiş kavramları çerçevesinde anlatılabilecek bir filozof değil. Burada okurun kafasını daha en baştan karıştırmak(!) için şöyle bir söylem de kullanabiliriz: Ne Nietzsche *‘kolay’* ve

okunduğunda ‘kendiliğinden anlaşılır’ bir düşünür ve yazar ne de ‘Zerdüşt’ böyle bir kitap. Zaten sözünü ettiğim türden ‘Kolay’lıklar ve ‘kendiliğinden anlaşılır’lıklar kanımca yalnızca bizim coğrafyamızda aranılıyor ve takdir görüyor. Bir başka deyişle, konu ve alan ne olursa olsun, hazır reçetelere ve bilgiyi haplar tarzında yutmaya çok eğilimli bir toplumuz. Bunda hiç kuşkusuz geride bıraktığımız yedi yüz yıllık Osmanlı geçmişimizin çok büyük payı var. Çünkü ‘Osmanlı’, ortaçağ sonrası Batı ya da Avrupa toplumları ile karşılaştırıldığında, hayatın hemen her alanını düşünme eylemlerinden örülü bir temele değil, fakat inançlarla örülü ağların zeminine oturtmuş bir toplum.

Ahmet Cemal
Moda, Ocak 2017

Also sprach Zarathustra.
Ein Lied für Alle und Niemand.
Von
F. N.
Mit diesem Lied bin ich in mein neues
"Hing" eingestiegen - nun geht es wieder
nach in Stillestand unter der Vorherrschaft
großes werden. Es ist ein wunderbares
Buch von Moral - Mordigkeit.

Nietzsche, 1 Şubat 1883 tarihli bu mektubunda,
yeni kitabı *İşte Böyle Dedi Zerdüşt*'ü yakın dostu
Heinrich Köselitz'e haber veriyor.

İŞTE ZERDÜŞT BÖYLE DEDİ

Herkes ve Hiç Kimse İçin Bir Kitap

[Birinci Bölüm]

Zerdüşt'ün Önsöylevi

❧ 1 ❧

Zerdüşt otuz yaşına geldiğinde yurdunu ve yurdundaki gölü terk edip dağlara gitti. Orada tininin ve yalnızlığının keyfini çıkardı ve on yıl boyunca bundan yorulmadı. Ama sonunda değişti yüreği — ve bir sabah şafağın kızılığıyla birlikte kalktı, güneşin karşısına geçti ve şöyle dedi ona:

“Sen, ey büyük yıldız! Neye yarardı mutluluğun, aydınlattıkların olmasaydı eğer!

On yıl boyunca buralara, mağarama çıktın: ben, kartalım ve yılanım olmasaydık eğer, sen ışığından da, bu yoldan da bıkarydın.

Ama biz her sabah bekledik seni, taşan nimetlerini aldık ve bunun için seni kutsadık.

Bak! Ben bıkkınım artık bilgeliğimden, fazla bal toplamış arı gibi; bu bilgeliğe uzanacak elleri gereksinmekteyim.

Ben armağan etmek ve paylaştırmak istiyorum, ta ki insanların arasındaki bilgeler aptallıklarından, yoksullar da zenginliklerinden bir kez daha mutluluk duyana kadar.

Bunun için derinlere inmek zorundayım: akşamları denizin arkasına çekildiğinde ve yeraltı dünyasına da ışığı götürdüğünde, ey olağanüstü zenginliklerin yıldızı, tıpkı senin de yaptığın gibi!

Yanlarına inmek istediğim insanların deyişiyle, ben de senin gibi batmak zorundayım.

O halde kutsa beni, ey çok büyük bir mutluluğa da haset etmeden bakabilen dingin göz!

Kutsa taşmak isteyen kadehi; kutsa ki, içinden su altın parıltılarla aksın ve her yere senin hazzının yansımalarını taşıсын!

Bak! Yine boşalmak istemekte bu kadeh ve Zerdüşt de yenisinden insan olmayı dilemekte.”

— İşte böyle başladı Zerdüşt’ün batışı.

2

Zerdüşt dağlardan tek başına indi ve kimse çıkmadı karşısına. Fakat ormanlara vardığında, ansızın kök aramak için kutsal kulübesinden ayrılmış olan yaşlı bir adam çıktı yoluna. Ve ona şöyle dedi:

Yabancı değil bana bu gezgin: yıllar önce geçmişti buradan. Zerdüşt’tü adı; ama o insan değişmiş şimdi.

O zaman küllerini götürmüştün dağlara; bugün istediğin, vadilere ateşini mi taşımak? Korkunuyor musun kundakçı diye cezalandırılmaktan?

Evet, tanıyorum Zerdüşt’ü. Gözleri tertemiz ve hiçbir kötülük gizlenmemiş ağzında. Dans eder gibi yürümesi de bu yüzden değil mi?

Değişmiş Zerdüşt, çocuk olmuş Zerdüşt, uyanmış biri Zerdüşt: peki ne yapacaksın şimdi uyuyanların arasında?

Denizdeymişçesine yaşadın yalnızlıkta ve deniz seni taşıdı. Eyvah, karaya mı çıkmak istiyorsun yoksa? Bedenini yine kendin mi sürüklemek peşindesin?

Zerdüşt yanıtladı: “Ben insanları seviyorum.”

Peki ben, dedi ermiş, ben neden çekilmiştim ormanlara ve ıssızlığa? İnsanları çok fazla sevmiş olduğum için değil miydi?

Şimdi ise Tanrıyı seviyorum: insanları sevmiyorum. İnsan benim için çok eksik. İnsanı sevmek öldürürdü beni.

Zerdüşt yanıtladı: “Ben ne dedim sevgiyle ilgili! Ben insanlara bir armağan götürüyorum.”

Onlara hiçbir şey verme, dedi ermiş. Onun yerine yüklerinin bir bölümünü al ve onlarla birlikte taşı — onlar için en iyisi bu

olacaktır: yeter ki senin için de en iyisi bu olsun!

Ve vermek istiyorsan onlara, bir sadakadan fazlasını verme ve onun için de bırak önce dilensinler!

“Hayır, diye yanıtladı Zerdüş, ben sadaka vermem. Bunu yapabilecek kadar yoksul değilim.”

Güldü ermiş Zerdüş’e ve şöyle dedi: O zaman senin hazinelerini kabul etmelerini sağla! Onlar kuşkuyla bakarlar dışarıdan gelenlere ve armağan vermek için geldiğimize inanmazlar.

Ayak seslerimiz sokaklarda aşırı yalnızlıkla yankılanır onlar için. Ve geceleri, yataklarındayken, güneş doğmazdan çok önce birinin geçtiğini duyduklarında, şöyle sorarlar herhalde kendilerine: nereye gitmekte bu hırsız?

İnsanlara gitme, kal ormanda! Hayvanların arasına git daha iyi! Neden benim gibi olmak istemiyorsun — ayların arasında bir ayı ve kuşların arasında bir kuş?

“Peki ermiş ne yapıyor ormanda?” diye sordu Zerdüş.

Ermiş yanıtladı: Ben şarkılar besteliyorum ve söylüyorum ve şarkılar bestelediğimde gülüyorum, ağlıyorum ve mırıldanıyorum: böylece Tanrıyı övüyorum.

Şarkılar söyleyerek, ağlayarak, gülerek ve mırıldanarak benim Tanrım olan Tanrıyı övüyorum. Peki, sen bize armağan olarak ne getiriyorsun?

Zerdüş bu sözleri duyduğunda ermişi selamladı ve şöyle dedi: “Size verebilecek neyim olabilir ki! Ama bırakın bir an önce gideyim de, ben sizden bir şey almayayım!” — Ve işte böyle ayrıldılar birbirlerinden yaşlı adam ile Zerdüş, iki çocuk gibi gülüşerek.

Fakat Zerdüş yalnız kaldığında şöyle dedi yüreğine: “Böyle bir şey olabilir mi ki? Bu yaşlı ermiş ormanında henüz duymamış Tanrının öldüğünü!” —

3

Zerdüşt ormanların kenarında yer alan bir sonraki kente vardığında, kalabalık bir halk kitlesini toplanmış buldu pazar meydanında; çünkü bir ip cambazının gösteri yapacağı duyurulmuştu. Ve Zerdüşt şöyle dedi halka:

Ben, Üstüninsanı öğretiyorum sizlere. İnsan, aşılması gereken bir şeydir. Sizler ne yaptınız onu aşmak için?

Bütün canlılar bugüne kadar hep kendilerinden öte bir şeyler yarattılar: sizlere gelince, insanı aşmak yerine, bu büyük med-din cezri olup hayvana geri dönmek midir istediğiniz?

Maymun nedir insan için? Bir gülme ya da acı veren bir utanç. Ve işte insan da Üstüninsan için bunun aynısı olmalıdır: bir gülme ya da acı veren bir utanç.

Sizler solucandan insana uzanan yolu aştınız ve içinde daha solucandan pek çok şey var. Bir zamanlar maymundunuz ve insan şimdi de henüz herhangi bir maymundan çok daha fazla maymun.

Aranızda en bilge olanınız bile bitkiden ve hayaletten oluşma bir ikilik ve melez. Ama ben sizlerden hayaletler veya bitkiler olmanızı mı istiyorum?

Bakın, ben sizlere Üstüninsanı öğretiyorum!

Üstüninsan yeryüzünün anlamıdır. İstenciniz şöyle demeli: üstüninsan yeryüzünün anlamı olsun!

Yalvarıyorum sizlere, kardeşlerim, sadık kalın yeryüzüne ve sizlere dünyaötesi umutlardan söz edenlere inanmayın! Onlar zehir karıştırıcılarıdır, farkında olsalar da, olmasalar da.

Yaşamı aşağılayanlardır onlar, ölmeye yüz tutmuş, kendilerini zehirlemiş olanlardır, yeryüzü onlardan yorgun düşmüştür: o halde yitip gidebilirler!

Bir zamanlar günahların en büyüğüdü Tanrıya karşı günah işlemek, ama Tanrı öldü ve onunla birlikte bu günahkârlar da öldüler. Şimdi ise en korkunç şey yeryüzüne karşı günah işlemek

ve bilinemez olanın içyüzünü araştırmaya yeryüzünün anlamından daha büyük saygı duymak!

Bir zamanlar ruh bedene aşağılayarak bakardı: ve o zamanlar bu aşağılama en yüce şeydi: — ruh bedenın zayıf, iğrenç olmasını, açlık çekmesini isterdi. Bedenden ve yeryüzünden böylece kaçmayı düşünürdü.

Oysa ah, bu ruhun kendisi çok daha zayıf, iğrenç ve açtı: ve acımasızlık bu ruhun şehvetiydi!

Fakat sizler de kardeşlerim, sizler de söyleyin bana: sizin bedeniniz ne anlatıyor ruhunuz hakkında? Sizin ruhunuz da yoksulluktan, pislikten ve acınası bir rahatlıktan ibaret değil mi?

Gerçekten de insan kirli bir akarsudur. Kirli bir akarsuyu kirlenmeden alabilmek için bir deniz olmak gerekir.

Bakın, ben size Üstüninsanı öğretiyorum: odur işte sözünü ettiğim deniz ve büyük horgörünüz ancak onda gizlenebilir.

Nedir yaşayabileceğiniz en büyük şey? O büyük horgörü anı. Mutluluğunuzun, onunla birlikte aklınızın ve erdeminizin de kendiniz için tiksintiye dönüşeceği an.

Şunu söylediğiniz an: “Ne değeri var ki benim mutluluğumun? Yoksulluktan, pislikten ve acınası bir rahatlıktan başka bir şey değil. Oysa mutluluğumun varoluşun kendisini haklı çıkarması gerekirdi!”

Şunu söylediğiniz an: “Ne değeri var ki benim aklımın? O, bilgiyi aslanın yiyeceğini arzuladığı gibi mi arzuluyor? aklım yoksulluktan, pislikten ve acınası bir rahatlıktan başka bir şey değil!”

Şunu söylediğiniz an: “Ne değeri var ki erdemimin? Henüz çılgına çeviremedi beni. İyiliğimden ve kötülüğümden nasıl da yorgun düştüm! Hepsi yoksulluktan, pislikten ve acınası bir rahatlıktan başka bir şey değil!”

Şunu söylediğiniz an: “Ne değeri var ki adalet duygumun? Ben, kor ve kömür olduğumu göremiyorum. Oysa adil kişi kor ve kömürdür!”

Şunu söylediğiniz an: “Ne değeri var ki merhametimin? Merhamet, insanları sevenin gerildiği çarmıh değil midir? Ama benim merhametim çarmıha geriliş değil.”

Hiç böyle konuştunuz mu? Böyle haykırıyor musunuz? Ah, duysaydım keşke herhangi bir zaman böyle haykırdığınızı!

Günahınız değil — halinizden memnun oluşunuz yankılanmakta göğsü kadar, günah işlemekte bile cimrilik etmeniz yankılanmakta!

Hani, nerede o sizi diliyle yalayacak yıldırım? Aşılmanız gereken çılgınlık, o nerede?

Bakın, ben size Üstüninsanı öğretiyorum: odur işte sözünü ettiğim yıldırım ve çılgınlık! —

Zerdüşt böyle konuştuktan sonra şöyle bağırdı halkın içinden biri: “İp cambazını yeterince duyduk; şimdi bir de görelim onu!” Ve herkes Zerdüşt’e güldü. Bu sözlerin kendisine söylendiğine inanan ip cambazı ise işe koyuldu.

4

Fakat Zerdüşt halka baktı ve şaşırdı. Sonra şöyle konuştu: İnsan, hayvan ile Üstüninsan arasında gerilmiş bir iptir — uçurum üzerindeki bir ip.

Tehlikeli bir karşıya geçiştir, tehlikeli bir yola koyuluştur, geriye bakıştır, ürperiştir ve durup kalmazdır.

İnsanın büyük yanı amaç değil, bir köprü olmasıdır: insanın sevebilecek yanı bir karşıya geçiş ve bir batış olmasıdır.

Benim sevdiklerim, batışın dışında başkaca bir yaşam bilmeyenlerdir, çünkü karşıya geçenler onlardır.

Benim sevdiklerim büyük aşağılayıcılarıdır, çünkü büyük onurlandırıcılar ve özlemin karşı kıyıya fırlatılmış okları onlardır.

Benim sevdiklerim, batmak ve kurban olmak için ancak yıldızların ötesinde bir neden arayanlar değil: yeryüzü günün bi-

rinde Üstüninsana ait olsun diye kendilerini yeryüzüne kurban edenlerdir.

Benim sevdiğim insan, bilmek için yaşayan ve günün birinde Üstüninsan yaşasın diye bilmek isteyendir. Böylece o kendi batışını ister.

Benim sevdiğim insan Üstüninsanın evini yapabilsin, ona toprağı, hayvanları ve bitkileri hazırlasın diye çalışan ve buluşlar yapandır; çünkü böylece o kendi batışını arar.

Benim sevdiğim insan erdemini severdir; çünkü erdem, batma istenci ve özlemin bir okudur.

Benim sevdiğim insan, tinin bir damlasını bile kendine saklamayan, fakat tümüyle kendi erdeminin tini olmak isteyendir: böylece o köprüyü tin olarak geçer.

Benim sevdiğim insan, erdemini eğilimine ve kötü yazgısına dönüştürendir: böylece o erdemi uğruna yaşamaya devam etmeyi ya da artık yaşamamayı ister.

Benim sevdiğim insan çok fazla erdem istemeyendir. Bir erdem iki erdemden daha çok erdemdir, çünkü o, birinin kötü yazgısının bağlı olacağı düğüm olarak daha çok düğümdür.

Benim sevdiğim insan, ruhu kendini harcayan, teşekkür beklemeyen ve geri vermeyendir: çünkü o, hep armağan eder ve kendini esirgemek istemez.

Benim sevdiğim insan, zar oyununda şansı güldüğünde utanan ve ondan sonra şöyle sorandır: yoksa ben, hile yapan bir oyuncu muyum? — çünkü onun istediğı yıkılmaktır.

Benim sevdiğim insan, eylemlerinin öncüsü olarak parlak sözler söyleyen ve hep söz verdiğinden fazlasını yerine getirendir: çünkü onun istediğı batmaktır.

Benim sevdiğim insan, gelecektekileri varolmakta haklı kılan ve geçmiştekileri de azat edendir: çünkü onun istediğı, şimdi yaşamakta olanlar yüzünden yıkıma sürüklenmektir.

Benim sevdiğim insan, Tanrı'sını sevdiği için onu dizginle-

yendir: çünkü o, Tanrısının öfkesi yüzünden yıkıma sürüklenmek zorundadır.

Benim sevdiğim insan, yaralandığında da ruhunun derinliğini koruyan ve küçük bir olay yüzünden yıkılabilendir: böylece o köprüden isteyerek geçer.

Benim sevdiğim insan, ruhu kendini unutacak kadar dolu olandır ve her şey o insanın içindedir: böylece her şey onun batışına dönüşür.

Benim sevdiğim insan, tini ve yüreği özgür olandır: böylece onun başı yalnızca yüreğinin içorganlarından birisidir, yüreği ise onu batışa sürükler.

Ben, insanların üzerinde asılı duran karanlık buluttan tek tek düşen ağır damlalar gibi olan herkesi severim: onlar, yıldırımın habercileridir ve haberciler olarak yıkıma giderler.

Bakın, ben yıldırımın bir habercisiyim ve buluttan düşen ağır bir damlayım: bu yıldırımın adı ise Üstüninsandır. —

5

Zerdüş bu sözleri söyledikten sonra yine halka baktı ve sustu. “Öylece duruyorlar,” dedi yüreğine, “ve gülüyorlar: anlamıyorlar beni, ben bu kulaklara uygun ağız değilim.

Önce kulaklarını mı patlatmak gerekir gözleriyle duymayı öğrenmeleri için? Davullar ve tövbeye çağıran vaizler gibi gürültü etmek mi gerekir? Yoksa bunlar sadece kekeleyenlere mi inanıyorlar?

Gurur duydukları bir şeyleri var. Ne diyorlar onları gururlandıran o şeye? Kültür diyorlar ona ve kültür, onlara keçi çobanlarının karşısında ayrıcalık kazandırıyor.

O yüzdendir ki, kendilerine ilişkin olarak “aşağılama” sözcüğünü duymaktan hoşlanmıyorlar. O halde onların gururlarına sesleneceğim.

O halde onlara, aşağılanmayı en hak eden şeyden söz edeceğim: bu ise son insan'dır."

Ve şöyle dedi Zerdüşt halka:

İnsanoğlunun hedefini koymasının zamanı geldi artık. İnsanın en yüce umudunun tohumunu ekmesinin zamanı geldi.

Toprağı henüz yeterince zengin. Ama bu toprak günün birinde yoksul düşüp ehlileşecek ve üstünde artık hiçbir yüksek ağaç yetişmeyecek.

Yazık! Zaman gelecek, insan artık özleminin okunu insanların üzerinden ötelere atamayacak ve yayının kirişi de titremeyi unutmuş olacak!

Size söylüyorum: insan içinde kaos barındırmalı ki, dans eden bir yıldız doğurabilsin. Size söylüyorum: içinizde hâlâ kaos var.

Yazık! Zaman gelecek, insan artık hiçbir yıldız doğuramayacak. Yazık! Artık kendini aşağılayamayan en aşağılık insanın zamanı gelmekte.

Bakin! Ben size son insan'ı gösteriyorum.

"Sevgi nedir? Yaradılış nedir? Özlem nedir? Yıldız nedir?" — böyle soruyor son insan ve gözlerini kırıştırıyor.

O zaman yeryüzü küçülmüş ve her şeyi küçülten son insan, onun üstünde sıçrayıp duruyor. Soyunun kökünün kurutulabilmesi olanaksız, pireler gibi; en uzun yaşayan, son insan.

"Biz mutluluğu icat ettik" — diyor son insanlar ve gözlerini kırıştırıyorlar.

Onlar yaşamanın zor olduğu bölgeleri terk ettiler: çünkü insan sıcaklığı gereksinir. İnsan hâlâ komşularını seviyor ve onlara sokuluyor: çünkü insan sıcaklığı gereksinir.

Hastalanmayı ve kuşkulanmayı günah sayıyorlar: dikkatle ilerliyorlar. Ayağı hâlâ taşlara veya insanlara takılan ancak bir budala olabilir!

Arada sırada biraz zehir: güzel rüyalar gördürür. Ve en so-

nunda da fazla zehir, hoş bir ölüm için.

Henüz çalışılıyor, çünkü çalışmak da bir eğlencedir. Ama eğlencenin saldırmamasına dikkat ediliyor.

Artık ne yoksul ne de zengin olunuyor: İkisi de fazla ağır. Kim istiyor ki artık yönetmeyi? Ya da boyun eğmeyi? Bunların ikisi de fazla ağır.

Sürüye evet, ama çoban olmayacak! Herkes aynı şeyi istemekte, herkes eşit: farklı duyguları olan gönüllü olarak tımarhaneye gidiyor.

“Bir zamanlar bütün dünya deliydi” — diyorlar içlerinden en seçme olanları ve gözlerini kırıştırıyorlar.

İnsanlar akıllı ve olup bitenlerin hepsini bilmekteler: böylece alay edecek bir son da yok. Hâlâ didişiliyor, ama hemen barışılıyor — yoksa mideler bozulur.

Gündüz vaktinin küçük zevkleri, gecenin küçük zevkleri var; ama sağlığa tapılıyor.

“Biz mutluluğu icat ettik” — diyor son insanlar ve gözlerini kırıştırıyorlar. —

Ve Zerdüşt’ün “önsöylev” diye de adlandırılan söylevi burada son buldu: çünkü bu noktada sözünü kalabalığın bağırışmaları ve neşesi kesti. “Bu son insanı ver bize, ey Zerdüşt — böyle bağırıyordı — dönüştür bizi bu son insana! O zaman biz de sana Üstüninsanı armağan edelim!” Ve insanlar coşup dillerini şaklattılar. Zerdüşt ise hüznüldü ve şöyle dedi yüreğine:

Beni anlamıyorlar: ben bu kulaklara uygun ağız değilim.

Herhalde çok uzun yaşadım dağlarda, dereleri ve ağaçları çok fazla dinledim: şimdi bu insanlarla keçi çobanlarıyla konuşur gibi konuşmaktayım.

Ruhum dingin ve öğleden önceki dağlar kadar aydınlık. Ama onlar, benim soğuk biri ve korkunç şakalar yapan bir alaycı olduğumu düşünmekteler.

Ve şimdi bana bakıp gülüyorlar: ve gülerlerken aynı zamanda benden nefret de ediyorlar. Gülüşlerinde buzlar var.

6

Fakat o sırada bütün ağızları susturan ve bütün bakışları donduran bir şey oldu. Çünkü bu arada ip cambazı gösterisine başlamıştı: küçük bir kapıdan çıkmıştı ve iki kulenin arasına getirilmiş iptе yürümekteydi, yani ip pazar yeri ile halkın üzerinde asılıydı. Yolunun yarısına geldiğinde küçük kapı bir kez daha açıldı ve sırtında alacalı giysiler bulunan soytarı kılıklı biri dışarı fırlayıp hızlı adımlarla ip cambazının arkasından gitti. “Yürü, sarsak herif! diye bağırdı korkunç sesi, tembel yaratık, karabor-sacı, soluk yüzlü, yürü! Yürü de arkayı kaşımayayım ayağımla! Sen burada, kuleler arasında ne yaptığını sanıyorsun? Seni kulelerden birine kapatmaları gerekirdi, çünkü senden daha iyisinin yolunu kesmektesin!” — Soytarı her sözcükle birlikte ip cambazına daha çok yaklaşmaktaydı: ancak onunla arasında yalnızca bir adım kalmıştı ki, bütün ağızları susturan ve bütün bakışları donduran o korkunç şey oldu: — soytarı şeytani bir çılgılık attı ve yolunu kesenin üzerinden atladı. Öteki ise rakibinin böylece kazanmakta olduğunu görünce hem soğukkanlılığını hem de ipi yitirdi; değneğini fırlattı ve değnekten daha hızlı, kollardan ve bacaklardan oluşma bir anafor gibi aşağıya uçtu. Pazar yeri ve halk şimdi fırtınaya tutulmuş bir denizi andırıyordu: Herkes birbirinin yanından ve üzerinden, ama en çok da bedeninin yere çarpacağı noktadan kaçmaktaydı.

Zerdüş ise yerinden kımıldamadı ve beden tam da onun yanına düştü, çok kötü yaralanmıştı ve kırıklar içindeydi, ama henüz ölmemişti. Yaralı bir süre sonra kendine geldi ve Zerdüş’ün yanına diz çöktüğünü gördü. “Ne yapıyorsun burada? dedi sonunda, çoktandır biliyordum şeytanın bana bir çelme atacağını. Şimdi de beni cehenneme sürüklüyor: ona engel olacak mısın?”

“Onurum üzerine yemin ederim ki, dostum diye karşılık verdi Zerdüşt, sözünü ettiğin şeylerin hiçbirisi yok aslında: ne şeytan var ne de cehennem. Ruhun bedeninden çok önce ölmüş olacak: artık korkma hiçbir şeyden!”

Adam kuşku dolu bakışlarını ona kaldırdı. “Eğer hakikati söylüyorsan,” dedi sonra, “yaşamımı yitirmekle hiçbir şey yitirmeyeceğim demektir. Ben, dayak zoruyla ve boğaz tokluğuna dans etmesi öğretilmiş bir hayvandan pek fazla bir şey değilim.”

“Böyle konuşma, dedi Zerdüşt, sen tehlikeyi meslek edindin, bunun aşağılanacak bir yanı yok. Şimdi de bu mesleğin yüzünden ölüyorsun: bu yüzden seni kendi ellerimle gömeceğim.”

Zerdüşt bunları söylediğinde can çekişen adam artık karşılık vermedi; ama teşekkür etmek için Zerdüşt’ün elini ararcasına elini oynattı. -

7

Bu arada akşam oldu ve pazar yeri karanlığa büründü: bunun üzerine halk dağıldı, çünkü merak ve korku bile sonunda yorgun düşer. Zerdüşt ise ölünün yanına, yere oturmuş ve derin düşüncelere dalmıştı: bu yüzden zamanı da unuttu. Fakat sonunda gece oldu ve yalnız adamın çevresinde soğuk bir rüzgâr esmeye başladı. O zaman Zerdüşt ayağa kalktı ve şöyle dedi yüreğine:

Gerçekten de bugün verimli bir balık avına çıktı Zerdüşt! Bir insan yakalayamadı, ama bir ceset yakaladı.

Tekin değil insanoğlunun yaşamı ve hâlâ bir anlamdan yoksun: öyle ki, bir soytarı bile onun kötü yazgısı olabiliyor.

Ben, insanlara varlıklarının anlamını öğretmek istiyorum: o anlam, Üstüninsandır, insan adlı karanlık bulutun içinden çıkan şimşektir.

Ama henüz uzağım insanlara ve benim duygularım onların duygularına seslenemiyor. İnsanlar için ben henüz bir deli ile bir

cesedin arasındaki orta yerdeyim.

Gece karanlık, Zerdüşt'ün yolları da karanlık. Gel ey soğumuş ve kaskatı kesilmiş yoldaş! Seni ellerimle gömeceğim yere taşıyacağım.

8

Zerdüşt yüreğine bunları söyledikten sonra cesedi sırtlandı ve yola koyuldu. Ve daha yüz adım bile yürümemişti ki, yanına biri sokuldu ve kulağına bir şeyler fısıldadı — ve işe bakın ki, konuşan, kuledeki soytarıydı. “Git bu kentten, ey Zerdüşt! dedi; burada senden nefret edenler çok fazla. İyiler ve adil olanlar senden nefret ediyorlar ve seni onlara düşman olan ve onları aşağılayan kişi diye nitelendiriyorlar; inanç sahipleri senden nefret ediyorlar ve seni kalabalık için tehlike diye nitelendiriyorlar. Sana güldükleri için talihlisin: ve gerçekten de tam bir soytarı gibi konuştun. O ölen köpekten yana olduğun için talihlisin; kendini böylesine küçültmekle bugün için paçanı kurtardın. Ama şimdi git bu kentten — yoksa yarın, bir canlının ölü bir adamın üzerinden atlaması gibi, bu kez de senin üzerinden atlarım.” Ve soytarı bunları söyledikten sonra ortadan kayboldu; Zerdüşt ise karanlık sokaklarda yürümeyi sürdürdü.

Kentin kapısında karşısına mezar kazıcılar çıktı: adamlar yüzünü meşaleyle aydınlattılar, Zerdüşt'ü tanıdılar ve onunla çok alay ettiler. “Zerdüşt ölü köpeği götürüyor: Zerdüşt'ün mezarcı olması çok iyi! Çünkü ellerimiz bu pis et parçası için fazla temiz. Acaba Zerdüşt şeytandan lokmasını mı çalmak niyetinde? Şansı açık olsun o halde! Ve afiyet bal olsun! Ama şeytan Zerdüşt'ten daha usta bir hırsız değilse elbette! — yoksa çalar ikisini birden ve ikisini de yalayıp yutar!” Mezar kazıcılar hep birlikte güldüler ve kafa kafaya verdiler.

Zerdüşt bütün bunlara karşılık hiçbir şey söylemedi ve yoluna gitti. İki saat boyunca, ormanlardan ve bataklıklardan geçer-

ken kurtların açlıktan ulumalarını çok fazla duymuştu ve kendisi de acıkmıştı. O zaman içinde ışık yanan ıssızdaki bir evin önünde durdu.

Açlık üstüme saldırıyor, dedi, bir haydut gibi. Ormanlarda ve bataklıklarda saldırıyor açlığım, gecenin karanlığında.

Tuhaf halleri var açlığımın. Çoğu kez ancak yemekten sonra geliyor, bugün ise bütün gün gözükmeydi: neredeydi acaba?

Ve bundan sonra Zerdüşt evin kapısını vurdu. Elinde ışıkla yaşlı bir adam belirdi ve sordu: “Kimdir bana ve kötü uykuma gelen?”

“Bir canlı, bir de ölü, dedi Zerdüşt. Bana yiyecek ve içecek verin, gündüz vakti unutmuşum bunları. Açları doyuran kendi ruhunu tazelermiş: böyle der bilgelik.”

Yaşlı adam gitti, ama hemen geri döndü ve Zerdüşt’e şarapla ekmek getirdi. “Açlık çekenler için burası kötü bir bölge, dedi; onun için burada oturuyorum. Hayvanlar ve insanlar bana, bu bu tek başına yaşan adama geliyorlar. Fakat söyle yoldaşın da bir şeyler yiyip içsin, çünkü o senden daha yorgun.” Zerdüşt yanıtladı: “Yoldaşım ölü, onun için razı etmem güç olur.” “Orası beni ilgilendirmeyiz, dedi yaşlı adam somurtarak; kapımı çalan verdiğimi almak zorundadır. Yiyin ve rahatınıza bakın!” —

Bunun ardından Zerdüşt iki saat daha yürüdü, kendini yolun ve yıldızların ışığının rehberliğine bıraktı: çünkü gece yürüyüşlerine alışkındı ve bütün uyuyanların yüzlerine bakmaktan hoşlanırdı. Ancak sabahın ilk ışıklarıyla kendini derin bir ormanda buldu ve artık kendini ona gösteren hiçbir yol yoktu. Bunun üzerine Zerdüşt ölüyü hemen yanı başındaki içi boşalmış bir ağaç gövdesinin içine yatırdı — çünkü onu kurtlardan korumak istiyordu — kendisi de yere, çürümüş yaprakların üstüne uzandı. Ve yorgun bir bedenle, ama dingin bir ruhla hemen uyuyakaldı.

9

Zerdüşt uzun süre uyudu ve yüzünden sadece tan kızılığı değil, öğleden öncesi de geçti. Ama sonunda gözleri açıldı: Zerdüşt hayretle ormana ve sessizliğe, aynı hayretle kendine baktı. Sonra ansızın karayı gören bir denizci gibi hemen kalktı ve sevinçten coştı: çünkü şimdi yeni bir hakikati görmekteydi. Ve şöyle konuştu yüreğiyle:

Bir ışık belirdi önümde: yoldaşlara gereksinimim var benim ve canlılara — istediğim yere taşıyacağım ölü yoldaşlara ve cesetlere değil.

Fakat kendi kendilerini izlemek istedikleri için beni izleyen canlı yoldaşlara gereksinimim var — ve benim istediğim yere kadar.

Bir ışık belirdi önümde: halka değil, yoldaşlara seslenmeli Zerdüşt! Bir sürünün çobanı ve köpeği olmamalı!

Çoklarını sürüden ayrılmaları için ayartmak — ben bunun için geldim. Halk ve sürü öfkelenmeli bana: haydut demeliler Zerdüşt için çobanlar.

Çobanlar diyorum, ama onlar kendilerini iyi ve adil diye adlandırmaktalar. Çobanlar diyorum: ama onlar kendilerini doğru inancın inananları diye adlandırmaktalar.

Bak şu iyi ve adil olanlara! Onlar en çok kimden nefret ederler? Değer yargılarının yazılı olduğu levhaları parçalayandan, kırıcdan, yasalara karşı çıkandan: — halbuki odur yaratıcı olan.

Bak şu bütün inançların inananlarına! Onlar en çok kimden nefret ederler? Değer yargılarının yazılı olduğu levhaları parçalayandan, kırıcdan, yasalara karşı çıkandan: — halbuki odur yaratıcı olan.

Yoldaşlar arar kendine yaratıcı, cesetler değil, sürüler ve inananlar da değil. Kendisiyle birlikte yaratacakları arar, levhalara yeni değerler yazacak olanları.

Yoldaşlar arar kendine yaratıcı ve kendisiyle birlikte ekini toplayacakları: çünkü yaratıcıda her şey artık biçilmeye hazır ekindir. Ama kendisinde eksik olan yüz oraktır: bu yüzden başları elleriyle yolar ve öfkeliidir.

Yoldaşlar arar kendine yaratıcı ve oraklarını bilemeyi bilenleri. Yıkıcılar, iyiyi ve kötüyü aşağılayanlar denecektir onlara. Ama onlar ekini toplayanlar ve kutlayanlardır.

Kendisiyle birlikte yaratacakları arar Zerdüş, birlikte ekin biçecek ve birlikte kutlayacakları arar: onun sürülerle, çobanlarla ve cesetlerle ne işi var!

Ve sen, benim ilk yoldaşım, huzur içinde yat! Seni iyice gömdüm boş ağacının gövdesine, kurtlardan iyi sakladım.

Ama şimdi ayrılıyorum senden, vakit geldi. İki tan kızılığı arasında yeni bir hakikatin bilincine vardım.

Ne çoban olmalıyım ne de mezarıcı. Halka da bir daha hiç seslenmeyeceğim; bir ölüyle de son kez konuştum.

Yaratıcılara, ekin toplayanlara, kutlayanlara katılacağım: gökkuşağını ve Üstüninsana çıkan bütün basamakları göstereceğim onlara.

Tekbaşına yaşayanlara söyleyeceğim şarkımı ve ikibaşına yaşayanlara; ve her kim ki hâlâ hazırsa henüz hiç duyulmamış duymaya, kendi mutluluğumla onun yüreğini ağırlaştıracağım.

İstediğim, hedefime varmak, kendi yoluma gidiyorum; kararsızların ve ağır canlıların üstlerinden atlayacağım. O halde benim ilerleyişim, onların batışı olsun!

❧ 10 ❧

Zerdüş bunları yüreğine söylediğinde güneş öğlene varmıştı: o sırada merakla yukarı baktı --- çünkü yukarıdan bir kuşun tiz sesini duymuştu. Ve ne gördü dersiniz? Bir kartal havada geniş daireler çizmekteydi ve bir yılan ona asılıydı, ama bir kurban

gibi değil, bir sevgili gibi: çünkü kartalın boynuna dolanmıştı.

“Bunlar benim hayvanlarım!” dedi Zerdüşt ve yürekten sevindi.

“Güneşin altındaki en gururlu hayvan ve yine güneşin altındaki en akıllı hayvan — birlikte keşfe çıkmışlar.

Öğrenmek istiyorlar, Zerdüşt hâlâ hayatta mı diye. Gerçekten de yaşıyor muyum ben hâlâ?

İnsanların arasında, hayvanların arasında olduğundan çok daha fazla tehlikede hissettim kendimi, tehlikeli yollardan geçmekte Zerdüşt. O halde rehberim, hayvanlarım olsun!”

Zerdüşt bunları söylediğinde, ormandaki ermişin sözlerini anımsadı ve derin bir iç çekişinden sonra şöyle dedi yüreğine:

Keşke daha bilge olsaydım! Keşke yaradılıştan bilge olsaydım, tıpkı yılanın gibi

Ama olanaksız istemekteyim şu anda: o halde gururumdan her zaman bilgeliğime eşlik etmesini isterim!

Ve günün birinde bilgeliğim beni terk ederse eğer: — ah, o kadar da sever ki uçup gitmeyi! — o zaman gururum deliliğimle birlikte sürdürsün uçmayı!

— Ve işte böyle başladı Zerdüşt’ün batışı.

Zerdüşt'ün Söylevleri

Üç Dönüşüm Üzerine

Tinin üç dönüşümünden söz ediyorum sizlere: tinin nasıl deveye dönüştüğünden, devenin nasıl aslana ve nihayet aslanın da nasıl çocuğa dönüştüğünden söz ediyorum.

Pek çok şey vardır tin için ağır olan; o tin ki, kuvvetlidir, dayanıklıdır ve onurlandırmayı da içerir: onun gücü ağırlığı ve en ağır olanı ister.

Nedir ağır olan? böyle sorar dayanıklı tin ve diz çöker bir deve gibi ve istediği iyice yüklenmektedir.

Nedir en ağır olan, siz kahramanlar? Böyle sorar dayanıklı tin, onu yükleneyim ve varayım gücümün zevkine.

Şu değil midir: kendi büyülenişine acı vermek için kendini küçültmek? Bilgeliğiyle alay etmek için deliliğini sergilemek değil midir?

Ya da şu: davamız zaferini kutladığı anda ondan ayrılmak? Sınayarı sınılamak için yüksek dağlara çıkmak değil midir?

Ya da: bilginin meşe palamutlarıyla ve çimenleriyle beslenmek ve hakikat uğruna ruh açlığının acısını çekmek değil midir?

Ya da şu: hasta olmak ve teselli edenleri evlerine yollamak ve senin dileklerini hiçbir zaman duymayan sağırılarla arkadaş olmak değil midir?

Ya da şu: eğer hakikatin suyu ise, kirli suya girmek ve soğuk kurbağalar ile sıcak karakurbağalarını kovmamak değil midir?

Ya da şu: Bizleri aşağılayanları sevmek ve hayalete, bizi korkutmak istediğinde, elimizi uzatmak değil midir?

Bütün bu ağırlıkları sırtlanır dayanıklı tin: yüklenmiş olarak çöle koşan deve gibi, o da kendi çölüne koşar.

Ama yalnızlıkların en büyüğüne gömülmüş o çölde ikinci dönüşüm gerçekleşir: tin aslan olur, istediği, özgürlüğü yakalamak ve kendi çölünün efendisi olmaktır.

Orada arar son efendisini: istediği, ona ve son tanrısına düşman olmaktır; ve büyük ejderle zafer uğruna savaşmak ister.

Tinin artık efendi ve tanrı diye adlandırmak istemediği büyük ejder hangisidir? “Yapmalısın”dır o büyük ejderin adı. Ama aslanın tini de der ki: “İstiyorum.”

“Yapmalısın,” yoluna çıkmıştır aslanın, üstü pullarla kaplı bir hayvan gibi altın parıltılar saçarak ve her bir pulun üstünde altın rengi bir “Yapmalısın!” parıldar.

Bin yıllık değerlerin parıltısı yansır bu pullardan ve ejderlerin en güçlüsünün ağzından şu söz çıkar: “Değerli ne varsa — bendendir parıltısı.”

“Bütün değerler yaratılmıştı daha önce ve yaratılmış ne varsa değer adına — o benim işte. Gerçekten de hiçbir “istiyorum” olmamalı bundan böyle!” İşte böyle konuşur ejder.

Kardeşlerim, neden gereklidir ki aslanın varlığı tinde? Yüklenebilen o gözü tok ve saygılı hayvan, neden yeterli değildir?

Yeni değerler yaratmak — bunu aslan da yapamaz henüz: ama yeni yaratışlar için kendine özgürlük yaratmak — aslanın gücü bunu başarabilir.

Kendi için özgürlük ve görev karşısında bile söylenebilecek kutsal bir Hayır yaratmak: bunun için kardeşlerim, aslanın varlığı gereklidir.

Kendisi için yeni değerler yaratma hakkını almak — bu, dayanıklı ve hürmetkâr bir tin için en korkuncudur almanın. Gerçekte ise bu, bir yırtıcı hayvanın zorla alışından farksızdır.

“Yapmalısın”ı bir zamanlar kendi en kutsal varlığı diye se-verdi tin: şimdi ise en kutsal olanda bile deliliği ve başına buy-

rukluğu bulmak zorunda, bunu yapmalı ki, kendi sevgisinin elinden kendi özgürlüğünü zorla alabilsin: bu yırtıcılık için aslanın varlığı gereklidir.

Fakat söyleyin kardeşlerim, çocuk, aslanın bile yapamadığı neyi yapabilir? Neden gereklidir yırtıcı aslanın çocuğa dönüşmesi?

Masumiyet demektir çocuk, unutmak, yeni bir başlangıç, bir oyun, kendiliğinden dönen bir tekerlek, bir ilk devinim, kutsal bir Evet demektir.

Evet, kardeşlerim, yaratma oyunu için kutsal bir Evet'in varlığı gereklidir: şimdi artık kendi istencini istemektedir tin, dünya yitiğı, şimdi kendi dünyasını kazanmaktadır.

Tinin üç dönüşümünden söz ettim sizlere: tinin deveye, devenin aslana ve sonunda da aslanın çocuğa nasıl dönüştüğünden. — —

İşte böyle dedi Zerdüşt. Ve o zamanlar Alacalı İnek denilen kentte kalmaktaydı.

Erdemin Kürsüleri Üzerine

Zerdüşt'e, uyku ve erdem üzerine iyi konuşabilen bir bilgeyi övdüler: bu yüzden çok sayılıyor ve ödüllendiriliyormuş ve gençler onun kürsüsünün önünde oturuyorlarmış. Zerdüşt ona gitti ve bütün gençlerle birlikte kürsüsünün önüne oturdu. Ve işte şöyle dedi bilge:

Uykunun karşısında saygılı ve utangaç olmak! Bu, her şeyden önce gelir! Ve kötü uyuyan, geceleri uyanık kalan herkesten kaçmak!

Hırsız bile utangaçtır uykunun karşısında: her zaman sessizce süzülür gecenin içinden. Oysa utanmazdır gece bekçisi, düdüğüne hiç utanmadan taşır.

Kolay bir sanat değildir uyumak: onun uğruna bütün gün uyanık kalmak şarttır.

On kez kendini aşman gerekir gündüz vakti: bu, iyi bir yorgunluk getirir ve ruhun afyonudur.

On kez kendinle hep yeniden barışman gerekir; çünkü kendini aşmak acıdır ve kötü uyur kendisiyle barışık olmayan.

On tane hakikat bulman gerekir gündüz vakti: yoksa hakikati aramayı gece de sürdürürsün ve ruhun aç kalır.

On kez gülmen ve neşeli olman gerekir gündüz vakti: yoksa geceleyin rahatsız eder seni bütün dertlerin babası olan miden.

Çok az kişi bilir bunu: fakat insan, iyi uyuyabilmek için bütün erdemlere sahip olmalıdır. Yalancı tanıklık mı yapacağım? Zinaya mı kalkışacağım?

Komşumun hizmetçisine mi göz dikeceğim? Bütün bunlar bağdaşmaz iyi bir uykuyla.

Ve insan bütün erdemlere sahip olsa bile bir şeyi daha yapmayı bilmek zorundadır: erdemleri bile zamanında uyumaya yönlendirebilir.

Bunu yapabilmelidir ki, o akıllı başında uslu kadınlar kavga etmesinler birbirleriyle! Hele de sen zavallının uğruna!

Tanrıyla ve komşuyla barışık olmak: böyle olmasını ister uykunun iyisi. Ve ayrıca komşunun şeytanıyla da barışık olmak! Aksi takdirde o şeytan, gece vakti sana gelir.

İktidar sahiplerine saygı duymak ve boyun eğmek, karanlık olsalar bile! Böyle olmasını ister uykunun iyisi. Karanlık yollar da yürümeyi seviyorsa iktidar, benim elimden ne gelir ki?

Benim için her zaman en iyi çoban koyunlarını en yeşil otlığa götürendir: iyi uyku için elverişli olan da budur.

Ne büyük onurlandırınalar isterim ne de büyük hazineler: çünkü bunlar dalakta iltihap yapar. Ama iyi bir ad ve küçük bir servet olmadan da iyi uyunmaz.

Küçük bir çevreyi kötüsüne yeğlerim: ama o küçük çevreden olanlar da zamanında gelmeli ve yine zamanında gitmeli. İyi uyku için elverişli olan budur.

Tin fakirlerinden de çok hoşlanırım: çünkü onlar uykuyu desteklerler. Ve özellikle kendilerine hep hak verildiğinde mutludur.

İşte böyle geçer erdemli kişinin günü. Gece olduğunda ise kaçınıram uykuyu çağırmaktan! Çünkü çağrılmaktan hoşlanmaz erdemlerin efendisi olan uyku!

Onun yerine, gün içinde yaptıklarımı ve düşündüklerimi anımsarım. Sabırlı bir inek gibi geviş getirircesine kendime sorarım: hangileriydi on kez kendini aşmak?

Ve hangileriydi on barışma ve on hakikat ve yüreğime iyi gelen on gülüş?

Bunlar üzerinde kafa yorar ve kırk düşünceyi tartarken ansızın geliverir üstüme uyku, o çağrılmamış olan, erdemlerin efendisi uyku.

Gözlerimin kapısını çalar: o zaman ağırlaşır göz kapakları. Uyku ağzıma değer: o zaman ağız açık kalır.

Gerçekten de yumuşak adımlarla gelir bana hırsızların o en sevimlisi ve düşüncelerimi çalar: şu kürsü misali, aptal gibi dikiliveririm.

Ama uzun sürmez dikilmem: orada yatmışımdır bile. —

Zerdüş bilgenin böyle konuştuğunu duyunca, güldü yüreğinin içinden: çünkü bir ışık görmüştü. Ve şöyle dedi yüreğine:

Şu kırk düşünceli bilge delinin biri aslında: ama öyle sanıyorum ki uyumayı iyi biliyor.

Bu bilgenin yakınında yaşayan bile mutludur aslında! Bulaşıcıdır uykunun böylesi, kalın bir duvardan dahi geçerek bulaşır insana.

Bir sihir var kürsüsünde bile. Ve boşuna değil gençlerin erdemin vaizinin önünde oturmaları.

Şudur onun bilgeliği: uyanık kalmak iyi uyuyabilmek için. Ve gerçekten de yaşamın bir anlamı olmasaydı eğer ve anlamsızlığı seçmek zorunda kalsaydım, benim için de böylesi en seçilmeye değer anlamsızlık olurdu.

Şimdi anlıyorum insanoğlunun bir zamanlar her şeyden önce neyi aramış olduğunu erdemin öğretmenini aradığında. İyi uykuydu aranan ve ona ek olarak da afyon çiçekleriyle bezenmiş erdemlerdi!

Kürsülerin bu kutsanan bilgelerinin tümü için bilgelik, düşlerden yoksun uykuydu: yaşam için daha iyi bir anlam tanımıyorlardı.

Bugün de birkaç kişi var daha bu erdem vaizi gibi olan, üstelik onların hepsi de bunun kadar saygıdeğer değil: ama hepsinin de vakitleri doldu artık. Ve artık pek fazla ayakta da kalmayacaklar: hatta yatmaktalar bile.

Mutlu kişiler bu mahmur olanlar: çünkü neredeyse uykuya dalacaklar. —

İşte böyle dedi Zerdüş.

Ötedünyalılar Üzerine

Bir zamanlar Zerdüşt de, bütün ötedünyalılar gibi, kuruntularını insandan öteye fırlatıp atmıştı. Acı çeken, işkence gören bir tanrının eseri gibi gözükmekteydi bana o zamanlar dünya.

Sanki dünya bir düştü, bir tanrının şiiriydi; kutsal bir doyumsuzun gözlerinin önünde dalgalanan renkli dumandı.

İyi ve kötü, zevk ve acı, Sen ve Ben -- bunlar, bana yaratıcı gözlerin önündeki renkli bir duman gibi gelmekteydi. Yaratıcı kendinden uzağa çevirmek istemişti bakışlarını — ve dünyayı yaratmıştı.

Kendi acılarını görmezlikten gelmek ve kendini yitirmek, bir esrikliğin zevkidir acı çeken için. Bir esrikliğin zevki ve bir kendini yitiriş gibiydi bir zamanlar dünya benim için.

Sonsuz eksik, sonsuz bir çelişkinin sureti ve eksik bir sureti — kendi eksik yaratıcısı için bir esrikliğin zevki: --- buydu bir zamanlar dünya benim için.

O yüzden bir zamanlar ben de kuruntularımı insandan öteye fırlatıp atmıştım, bütün ötedünyalılar gibi. Ama gerçekten de insanın ötesine mi?

Ah, kardeşlerim, yarattığım şu tanrı, insanın eseri ve insana özgü bir çılgınlıktı, bütün tanrılar gibi!

Bir insandı o, bir tutam zavallı insan ve Ben'di: bana kendi külümnden ve korumdan gelmeydi bu hayalet ve gerçekten! Bana öteki dünyadan gelmemiştir!

Peki ne oldu, kardeşlerim? Kendimi, acı çeken insanı aştım, kendi külümü dağlara taşıdım, daha parlak bir alev icat ettim kendime. Ve bak! Hayalet kaçtı benden!

İyileşmekte olan benim için acı ve işkence çekmek olurdu ar-

tık böyle hayaletlere inanmak: acı çekmek ve kendini küçültmek olurdu. Bu yüzden şimdi ötedünyalılara sesleniyorum.

Acı çekmek ve güçsüzlük — bunlardı bütün ötedünyaları yaratan; ve bir de mutluluğun ancak en büyük acıları çekenin yaşıyabildiği o kısa çılgınlığı.

Bir atlayışla, bir ölüm atlayışıyla en son noktaya varmak isteyen yorgunluk, daha fazlasını istemeyi bile istemeyen, zavallı, cahil bir yorgunluk: o yarattı bütün tanrıları ve ötedünyaları.

İnanın bana kardeşlerim! Bedenin kendisiydi bedenden umudunu kesen — o, bulanıklaşmış bir tinin parmaklarıyla son duvarları yokladı.

İnanın bana kardeşlerim! Bedenin kendisiydi yeryüzünden umudunu kesen — o, varoluşun ta derinlerden kendisine seslendiğini duydu.

Ve o zaman başıyla ve üstelik yalnızca başıyla da değil, son duvarları da delip geçmek istedi — “öteki dünya”ya.

Ama o “öteki dünya,” kutsal bir hiçlikten başka bir şey olmayan o insanlığını yitirmiş, insanca olmaktan uzak dünya, iyi gizlenmiştir insanlardan; ve varoluşun derinlikleri de, insan olarak seslenmenin dışında, seslenmez insanlara.

Gerçekten de zordur her türlü varolanı kanıtlamak ve konuşturmak. Söyleyin bana kardeşlerim, en iyi kanıtlanabilen hep en tuhaf olan değil midir?

Evet, bu Ben, yaratan, isteyen, değerlendiren, her şeyin ölçüsü ve değeri olan bu Ben’in çelişkisi ile kargaşası, kendi varoluşu üzerine en dürüst biçimde konuşmakta.

Ve bu en dürüst varoluş, bu Ben — beden üzerine konuşmakta ve ister derin ya da uçuk düşüncelere kapılsın, ister kırık kanatlarıyla çırpınsın, yine de hâlâ bedeni istemekte.

Bu Ben, dürüst konuşmayı gittikçe daha çok öğrenmekte: ve öğrendikçe de beden ve yeryüzü için daha çok sözcükler ve onurlandırınalar bulmakta.

Benim Ben'im bana yeni bir gururu öğretti, ben de onu insanlara öğretiyorum: başınızı kuma sokarcasına ilahi şeylere daldırmayın, fakat özgürce taşıyın, yeryüzü için anlam yaratan bir yeryüzü-başı olsun başınız!

İnsanlara yeni bir istenci öğretiyorum: insanoğlunun gözünü kapayıp izlemiş olduğu bu yolu isteyin, onu iyi yol olarak belleğin ve hastalar ve ölmekte olanlar gibi, ondan ayrılp kenara çekilmeyin!

Hastalar ve ölmekte olanlardı bedeni ve yeryüzünü aşağılayanlar; ilahi olanı ve kurtarıcı kan damlalarını onlar icat ettiler: ama bu tatlı ve karanlık zehirleri de bedenden ve yeryüzünden aldılar!

Sefaletlerinden kaçınaktı istedikleri ve yıldızlar onlara göre çok uzaktı. O zaman derin iç çekişleriyle şöyle dediler: "Ah, bir başka varoluşa ve mutluluğa süzülebilmek için keşke ilahi yollar olsa!" — işte o zaman kendileri için icat ettiler o dolambaçlı yolları ve kanlı içkileri!

Bedenlerinden ve yeryüzünden artık uzaklaştıklarını sandılar bu nankörler. Oysa kime borçluydular uzaklaşacak gücü ve hazı? Bedenlerine ve bu yeryüzüne.

Yumuşak davranır Zerdüşt hastalara. Gerçekten de kendilerini avutma biçimlerinden ve nankörlüklerinden ötürü onlara öfkelenmez. Yeter ki iyileşenler ve kendilerini aşabilenler olsunlar ve daha yüce bir beden yaratabilsinler kendilerine!

Zerdüşt iyileşmekte olana da öfkelenmez, o kendi yanılsamalarına iyi gözle baktığında ve gece yarısı gizlice Tanrısının mezarına gittiğinde: ama bana göre onun gözyaşlarında hâlâ hastalık ve hasta bir beden vardır.

Derin düşüncelere dalanlar ve Tanrı tiryakisi olanlar arasında hep hastalıklılar da vardır; bunlar, bilenlerden ve erdemlerin en gencinden, adı dürüstlük olandan şiddetle nefret ederler.

Hep geriye, karanlık zamanlara bakarlar: o zamanlar yanılsa-

ma ve inanç elbette farklı şeylerdi; aklın çılgınlığı Tanrı-benzerliği, kuşku ise günahı.

Ben, çok iyi tanırım bu Tanrı-benzerlerini: onlar, kendilerine inanılmasını ve kuşkunun günah olmasını isterler. Ve ben, onların aslında neye inandıklarını da çok iyi bilirim.

Aslında onlar da ötedünyalara ve kurtarıcı kan damlalarına değil: en çok bedene inanırlar ve onlar için de kendi bedenleri başlı başına bir varlıktır.

Ama hastalıklı bir varlıktır: ve kendi derilerinin dışına çıkabilmeyi çok isterler. O yüzdendir ki, ölümden söz eden vaizleri dinlerler ve kendileri de ötedünyalar üzerine vaaz verirler.

Kardeşlerim, siz en iyisi sağlıklı bedenın sesine kulak verin: o, daha dürüst ve temiz bir sestir.

Daha dürüst ve daha temiz konuşur sağlıklı, kusursuz ve orantıları da doğru olan beden: ve o, yeryüzünün anlamından söz eder.

İşte böyle dedi Zerdüş.

Bedeni Aşağılayanlar Üzerine

Bedeni aşağılayanlara söylemek istiyorum sözümü. İstedğim ne yeniden öğrenmeleri ne de yeniden öğretmeleri, fakat yalnızca kendi bedenleriyle vedalaşmaları — ve dolayısıyla susmaları.

“Bedenim ben ve ruh” — böyle konuşur çocuk. Ve neden çocuklar gibi konuşulmasın ki?

Ama uyanan kişi, bilen kişi şöyle der: ben, bütünüyle bedenim ve bunun dışında bir şey değilim; ve ruh yalnızca bedende ki bir şey için kullanılan bir sözcüktür.

Beden bir büyük aklıdır, tek anlamı olan bir çoğuldur, bir savaş ve bir barıştır, bir sürü ve bir çobandır.

Senin “tin” diye adlandırdığın küçük aklın da sadece bedeninin bir aracıdır kardeşim, büyük aklının küçük bir aracı ve oynacağıdır.

“Ben” dersin ve gurur duyarsın bu sözcükle. Ama daha büyük olan senin inanmak istemediğindir — bedeninin ve onun büyük aklıdır: o, ben demez, fakat Ben’i eyler.

Duyular yoluyla duyumsananın, tinin algılamasının sonu yoktur hiçbir zaman. Ama duyu ve tin, seni kendilerinin her şeyin sonu olduklarına inandırmak isterler: böylesine kibirlidirler.

Araçlar ve oyuncaklardır yalnızca duyu ve tin: onların arkasında ise bir de Benlik vardır. Benlik de duyuların gözleriyle arar, tinin kulaklarıyla dinler.

Hep dinler Benlik ve arar: karşılaştırır, zorlar, ele geçirir, yıkar. O, yönetir ve Ben’in de yöneticisidir.

Senin düşüncelerinin ve duygularının arkasında kardeşim, iktidar sahibi bir efendi, bilinmeyen bir bilge durur — onun adı Benliktir. Bedeninde yaşar Benlik; o, senin bedenindir.

Bedeninde, senin en iyi bilgeliklerindekiilerden çok daha fazla akıl vardır. Hem sonra bedeninin özellikle senin en iyi bilgeliğini neden gereksindiğini kim bilebilir ki?

Benliğin, Ben'ine ve onun o gururlu sıçramalarına güler. “Düşüncenin bu sıçramaları ve uçuşları nedir ki benim için? der kendine. Sadece amacıma uzanan dolambaçlı bir sapa yol. Ben, Ben'in dizgini ve kavramlarının suflörüyüm.”

Benlik şöyle der Ben'e: “Duy acıyı!” Bunun üzerine acı çeker ben ve artık nasıl acı çekmeyeceğini düşünür — ve işte bunun için düşünmesi öngörülmüştür.

Benlik şöyle der Ben'e: “Duy hazzı!” Bunun üzerine sevinir ben ve daha nasıl sıkça sevinebileceğini düşünür — ve işte bunun için düşünmesi öngörülmüştür.

Bedeni aşağılayanlara söyleyeceğim bir sözüm var. Onların aşağılamaları saygı duymalarından kaynaklanmakta. Peki saygı duymayı ve aşağılamayı, değeri ve istenci yaratan nedir?

Yaratıcı Benlik yarattı kendisi için saygı duymayı ve aşağılamayı, hazzı ve acıyı. Yaratıcı beden tini kendine istencinin eli olsun diye yarattı.

Sizler, bedenleri aşağılayanlar, deliliğinizde ve aşağılamanızda bile benliğinize hizmet edersiniz. Söylüyorum size: kendi benliğiniz ölmek istiyor ve yaşama sırtını dönüyor.

Benliğiniz en çok istediğini, kendinin de ötesinde yaratmayı, başarabilecek durumda değil artık. Oysa en çok istediği şey, içinde yanan ateş, bu.

Ama çok geç artık bunun için: — evet, siz bedeni aşağılayanlar, benliğiniz işte bu yüzden batmak istemekte.

Batmak istiyor benliğiniz ve sizler işte bu yüzden artık bedenlerinizi aşağılayanlarsınız! Çünkü artık elinizde değil kendinizin ötesinde yaratabilmeniz.

Ve bu yüzden öfkelenmektesiniz şimdi yaşama ve yeryüzüne. Aşağılamanızın şaşkınlıklarında bilincine varamadığınız bir haset var.

Ben, sizin yolunuzdan gitmiyorum, ey bedeni aşağılayanlar! Sizler benim için Üstüninsana uzanan köprüler değilsiniz! —

İşte böyle dedi Zerdüş.

Sevinçler ve Tutkular Üzerine

Bak kardeşim, bir erdemin varsa eğer ve o senin erdemin ise, o zaman onu kimseyle paylaşmamaktasın.

Elbette ki adıyla çağırmak ve okşamak istersin onu; hafifçe kulağından çekmek ve onunla zaman geçirmek istersin.

Oysa bak! Böyle yapmakla şimdi onun adını halkla paylaşmaktasın ve erdeminle halk ve sürü olup çıkmışsın!

Daha iyi ederdin şöyle demekle: “ruhumun acısı ve tatlısı ve aynı zamanda da içorganlarımla aklı olan şey dile getirilemez ve adsızdır.”

Erdemin, adların samimiyetiyle bağdaştırılamayacak kadar yüce olsun: ve ondan söz etmek zorunda kaldığında, utanma erdemini kekelemekten.

Şöyle konuş ve kekele: “Bu benim iyimdir, ben bunu seviyorum, ondan böyle bütünüyle hoşlanıyorum, ben iyiyi yalnızca böyle istiyorum.

Onu bir Tanrı yasası, insana ait bir yasa veya gereksinim olarak istemiyorum: iyi, benim için yeryüzünün öteleri ve cennetler için kılavuz olmamalı.

Dünyevi bir erdem benim sevdiğim: içinde düşüncenin payı fazla değil, sıradan akıllılıklar ise neredeyse hiç yok.

Ama bu kuş, yuvasını bende yaptı: bu yüzden seviyorum ve bağrıma basıyorum onu — şimdi o bende, altın yumurtalarının üstünde oturmakta.”

İşte böyle kekelemelisin ve erdemini de böyle övmelisin.

Bir zamanlar tutkuların vardı ve kötü derdin onlara. Ama şimdi yalnızca erdemlerin var: onlar da senin tutkularından filizlendi.

Sen, en yüce hedefini bu tutkuların yüreğine yerleştirdin: o zaman onlar da senin erdemlerin ve sevinçlerin oldular.

Ve ister ani öfkeye kapılanların, ister şehvet düşkünlerinin, inanç fanatiklerinin ya da öç alma peşinden koşanların soyundan gelmiş ol:

Sonunda bütün tutkuların erdemlere ve bütün şeytanların da meleklerle dönüştü.

Bir zamanlar vahşi köpekler vardı mahzeninde: ama sonunda kuşlara ve sevimli şarkıcılara dönüştüler.

Zehirlerinden hazırladın merhemini; ineğinin, acılarının, sü-tünü sağdın — ve şimdi onun memelerinden gelen o tatlı sütü içmektesin.

Ve senden hiçbir kötülük filizlenmeyecek bundan böyle, meğ-er ki erdemlerinin savaşından bir kötülük doğmaya.

Kardeşim, şansın varsa eğer yalnızca bir erdemin olur ve da-ha fazlası değil; o zaman daha kolay geçersin köprüden.

Bir ayrıcalıktır insanın çok sayıda erdeminin olması, ama ay-nı zamanda ağır bir yazgıdır da; ve kimileri vardır ki, erdemle-rin savaşı ve savaş alanı olmaktan yorgun düşüp çöllere gitmiş ve kendilerini öldürmüştür.

Kardeşim, savaş ve çarpışma kötü müdür sence? Ama ne var ki gereklidir bu kötü ve erdemlerinin arasında haset, güvensizlik ve kara çalma da gereklidir.

Bak da gör erdemlerinden her birinin gözünü nasıl en yükse-ğe diktiğini: her biri senin bütün tinini ister, kendine haberci yapmak ister o tini ve senin öfkede, nefrette ve sevgide sergilediğin tüm gücünü ister.

Kıskanır her erdem ötekileri ve kıskançlık korkunç bir şeydir. Erdemler de kıskançlık yüzünden yıkıma uğrayabilirler.

Her kimi sararsa kıskançlığın ateşi, o kişi sonunda bir akrep gibi zehirli iğnesini kendine yöneltir.

Ah, kardeşim, kendi kendisine kara çalan ve sokan bir erdem

hiç görmedin mi daha önce?

İnsan, aşılması gereken bir şeydir: ve işte bu yüzden sevmek zorundasın erdemlerini — çünkü sen onlar yüzünden yıkılacaksın. —

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Solgun Suçlu Üzerine

Demek hayvan başını eğmezden önce onu öldürmek istemiyorsunuz, öyle mi, siz yargıçlar ve kurban edenler? Bakın, solgun suçlu eğdi başını işte: gözleri de o büyük aşağılamayı dile getirmekte.

“Benim Ben'im aşılması gereken bir şey: benim Ben'im, büyük aşağılamasıdır insanoğlunun bana göre”: böyle konuşmakta o gözler.

Kendi kendisini yargılaması, o suçlunun en yüce anıydı: sakın meydan vermeyin o yüceliğe ulaşanın yeniden kendi aşağılarına geri dönmesine!

Herhangi bir kurtuluş yoktur kendinden ötürü böylesine acı çeken için çabuk bir ölümün dışında.

Sizin öldürmeniz, ey yargıçlar, bir öç alma değil, ama bir merhamet olmalı. Ve öyle olsun ki öldürmeniz, böylece yaşam da haklı kılınsın gözünüzde!

Yeterli değil öldürdüğünüzle barışmanız. Kederiniz Üstününsana duyulan sevgiye dönüşmeli: ancak böyle haklı kılabilirsiniz hâlâ yaşamakta-oluşunuzu!

“Düşman” demelisiniz “kötü insan” değil; “hasta adam” demelisiniz “alçak” değil; “deli” demelisiniz “günahkâr” değil.

Ve sen, ey kızıl yargıç, eğer yüksek sesle söylemek isteseydin daha önce düşüncelerinde gerçekleştirdiklerini: o zaman herkes şöyle haykırırdı: “Kovun bu pisliği, bu zehirli solucanı!”

Ama düşünce başkadır, eylem başka, eylemin imgesi başka. Ve nedenlerin tekerleği bunların arasından yuvarlanıp geçmez.

Bir imgeydi bu solgun insanı solduran. Eylemi için gücü yeterliydi: ama yaptıktan sonra eyleminin imgesini taşıyamadı.

Ondan sonra kendini hep bir eylemin eylemcisi olarak gördü.

Delilik derim ben bunun adına: çünkü kuraldışı olan o insanda kurala dönüştü.

Çizgi tavuğu büyüler; suçlunun bıçakla çizdiği çizgi ise kendi zavallı aklını büyüledi — ben böylesini eylemden sonrakî delilik diye adlandırıyorum.

Dinleyin, ey yargıçlar! Bir başka delilik daha vardır ve o da eylemden öncekidir. Ah, yeterince inemediniz ki bu ruhun derinliklerine!

Şöyle dedi kızıl yargıç: “neden cinayet işledi ki bu suçlu? Soygun yapmaktı istediği.” Ama ben de diyorum ki size: ruhu soygun değil, kan istemekteydi: bıçağın vereceği mutluluğa susamıştı!

Ne var ki zavallı akli kavrayamadı bu deliliği ve onu kandırdı. “Ne önemi var ki kanın?” dedi: “Hiç olmazsa bir soygun da yapmak istemez misin bu arada? Ya da öç almak?”

Ve suçlu zavallı aklına kulak verdi: onun söylediklerinin ağırlığı kurşun gibiydi omuzlarında — bunun üzerine soygun da yaptı cinayet işlerken. Deliliğinden ötürü utanmak istemiyordu.

Ve şimdi suçunun kurşun gibi ağırlığı yine omuzlarında ve zavallı akli da yine eskisi gibi kaskatı, felce uğramış ve ağır.

Bir sallayabilseydi kafasını, düşerdi yükü: ama kim sallayabilir ki bu kafayı?

Nedir bu insan aslında? Tinden geçerek dünyaya varmak isteyen hastalıklardan oluşma bir yığın: o hastalıklar ki, dünyada aramak isterler kurbanlarını.

Nedir bu insan aslında? Vahşi yılanlardan oluşma bir yu-
mak: o yılanlar ki, birbirlerinin yanında sakın oldukları pek enderdir — bu yüzden çekip giderler kendi başlarına ve dünyada kurban ararlar.

Bakın şu zavallı bedene! Onun çektiklerini ve hasretlerini kendine göre yorumladı bu zavallı ruh — bunları, öldürme arzusu ve bıçağın mutluluğuna duyulan açlık diye yorumladı.

Şimdi hastalanan artık kötü olan kötülüğün saldırısına uğramakta: kendisini acıtanla acıtmaktır hastalananın istediği. Ama başka zamanlar ve bir başka kötü ile bir başka iyi vardı.

Bir zamanlar kuşku ve insanın kendi olma istenci kötüydü. O zamanlar hasta, dinsiz ve cadı olurdu: dinsiz ve cadı olarak acı çeker ve çektirmek isterdi.

Ama bunları duymak istemiyorsunuz: iyiliğimize zarar gelir, diyorsunuz. Fakat bana ne sizin iyiliğinizden?

Ashna bakarsanız beni tiksindiren kötülüğünüzün değil, iyiliğinizin pek çok yanı. Gerçekten de isterdim ki, tıpkı şu solgun suçlu gibi, sizi de yıkıma sürükleyebilecek bir deliliğiniz olsun!

Gerçekten de isterdim ki, deliliğinizin adı hakikat, sadakat veya haktanırlık olsun: ama sizin erdeminiz var, uzun yaşayabilesiniz, acınası bir zevk içinde yaşayabilesiniz diye.

Ben akıntının yanındaki bir parmaklığım: tutunabilen tutunsun bana! Ama sizin koltuk değneğiniz değilim. —

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Okumak ve Yazmak Üzerine

Bütün yazılmış olanlar arasında ben yalnızca birinin kanıyla yazdıklarını severim. Kanla yaz: ve o zaman öğreneceksin ki kan tindir.

Kolay değildir yabancı kanı anlamak: ben, okuyan avarelerden nefret ederim.

Okuru tanıyan artık okur için hiçbir şey yapmaz. Bir başka okurlar yüzyılı daha — ve tinin kendisi kokuşacak.

Herkesin okumayı öğrenmesinc izin verilmesi, zaman içinde yalnızca yazmayı değil, düşünmeyi de yozlaştırır.

Bir zamanlar tin Tanrıydı, daha sonra insan oldu ve şimdi ayaktakımına da dönüşmekte.

Kan ve özdeyişlerle yazan okunmak değil, hatmedilmek isteyendir.

Dağlarda en kısa yol doruktan doruğa uzananıdır: ama bunun için uzun bacaklar gerekir. Özdeyişler dorukların yerine geçmelidir: ve bunların söylendiği kişiler de büyük ve yüksek olmalıdır.

Hava saydam ve temiz, tehlike yakında ve tin de neşeli bir kötücüllüğe bürünmüş olmalı: bunlar birbirine iyi uyar.

Ben cinler istiyorum çevremde, çünkü yürekliyim. Hayaletleri ürküten yüreklilik, kendi cinlerini yaratır — gülmek ister yüreklilik.

Sizlerle aynı duyguları paylaşmıyorum: altımda gördüğüm şu bulut, beni güldüren şu karanlık ve ağırlık — işte bu, sizin fırtına bulutunuz.

Yukarıya bakarsınız yücelik istediğinizde. Bana gelince, yüce olduğum için aşağıya bakarım.

İçinizden hanginiz aynı zamanda hem gülebilir hem de yüce olabilir?

En yüksek dağlara çıkan, bütün trajik oyunlara ve bütün trajik ciddiliklere güler.

Yürekli, kaygısız, alaycı, zorba — böyle olmamızı ister bilgelik: o, bir kadındır ve hep bir savaşıyı sever.

Şöyle diyorsunuz bana: “Zor şey yaşama katlanmak.” Peki ama, o zaman öğleden öncelerindeki gururunuz ve akşam vakitlerindeki kadere boyun eğişiniz neden?

Zor şeydir yaşama katlanmak: ama bu kadar hassas olmaya kalkışmayın! Çünkü sonuçta hepimiz sırtlarına semer vurulan şirin eşekleriz.

Gövdesine bir çiğ damlası düştü diye titreyen gül goncasıyla ne ortak yanımız var bizim?

Doğru: yaşamı seviyoruz, ama yaşamaya değil, sevmeye alışkın olduğumuz için seviyoruz.

Sevgide her zaman delice bir yan vardır. Ama delilikte de her zaman bir tutam akıl vardır.

Ve yaşama karşı olumlu olan bana bile kelebekler, sabun köpükleri ve insanlar arasındaki bunlara benzer şeyler, mutluluğu en çok bilenlermiş gibi gelir.

Bu hafif, çılgın, zarif ve devingen minik ruhları uçuşurken görmek — bu, Zerdüş'tü gözyaşlarına ve şarkılara götürür.

Ben ancak dans etmesini bilen bir tanrıya inanabilirdim.

Ve kendi şeytanımı gördüğümde, onu ciddi, titiz, derinlikli, ağırbaşlı buldum: o, ağırlığın tiniydi — o tinin ağırlığıyla düşer her şey.

Öfkeyle değil, gülmeye öldürür insanoğlu. Haydi, gelin öldürelim ağırlığın tinini!

Yürümeyi öğrendim: o zamandan beri bırakıyorum kendimi koşmaya. Uçmayı öğrendim: o zamandan beri yerimden kımıldamak için itilmeyi beklemiyorum.

Şimdi hafifim, şimdi uçuyorum, şimdi altımda kendimi görüyorum, şimdi bir tanrı bende dans etmekte.

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Dağdaki Ağaç Üzerine

Zerdüşt'ün gözüne, bir delikanlının ondan kaçtığı çarpmıştı. Ve Zerdüşt bir akşam, “Alacalı İnek” diye anılan kenti çevreleyen dağlarda yalnız başına dolaşırken, bir ağaca yaslanmış oturan, yorgun bakışlarını vadide gezdirmekte olan bu delikanlıya rastladı. Gencin yaslandığı ağacı tuttu ve şöyle dedi:

Şu ağacı ellerimle sallamak isteseydim eğer, bunu yapamazdım.

Ama bizim görmediğimiz rüzgâr, ona acı veriyor ve onu ne-reye isterse oraya doğru büküyor. Bizi en kötü biçimde eğip bük-enler ve acıtanlar, hep görünmeyen ellerdir.

Bunun üzerine şaşkınlıkla ayağa kalkan delikanlı, şöyle dedi: “Zerdüşt'ü duyuyorum ve şu anda tam da onu düşünüyordum.” Zerdüşt şöyle karşılık verdi:

“Bu yüzden mi ürktün? — oysa insan da ağaç gibidir.

Ne kadar yukarıya, yükseklerle ve ışığa uzanmak isterse, kök-leri de o kadar kuvvetli bir biçimde toprağın içine, derinliklere, karanlığa — kötülüğe uzanır.”

“Evet, kötülüğe! diye bağırdı delikanlı. Nasıl oluyor da ruhu-mu keşfedebiliyorsun?”

Zerdüşt gülümsedi ve şöyle dedi: “Ruh vardır, insan onu asla keşfedemez, meğer ki o ruhu daha önce icat etmiş olsun.”

“Evet, kötülüğe! diye bağırdı delikanlı bir kez daha.

“Sen hakikati söyledin, Zerdüşt. Yükselmek istediğimden bu yana artık güvenmiyorum kendime ve bana başkaları da güven-memekte — peki nasıl oldu bu?

Çok çabuk değişiyorum: bugünüm dünümü çürütmekte. Ço-ğu zaman yukarı çıkarken basamakları atlıyorum — ve bu yüz-den hiçbir basamak beni bağışlamıyor.

Yukarıya vardığımda, hep yalnız buluyorum kendimi. Kimse konuşmuyor benimle, yalnızlığın soğukluğuyla titriyorum. O halde yükseklerde ne işim var benim?

Aşağılamam ve özlemim birlikte büyüyorlar. Ne kadar yukarı tırmanırsam, o kadar çok aşağılıyorum yukarı tırmananı. O halde yükseklerde ne işi var onun?

Nasıl da utanıyorum yukarıya çıkışımdan ve sendelemelerimden ötürü! Nasıl da alay ediyorum soluğumun kesilişiyle! Nasıl da nefret ediyorum uçanlardan! Yükseklerde nasıl da yorgun düşünüyorum!"

Burada sustu delikanlı. Ve Zerdüşt yanında durdukları ağaca bakıp şöyle dedi:

Bu ağaç burada, dağlarda yalnız başına durmakta; insandan ve hayvandan çok yükseklerle doğru uzadı.

Ve konuşmak isteseydi eğer, onu anlayacak hiç kimse bulamazdı: o kadar yükseğe uzamıştı.

Şimdi bekliyor, bekliyor — Peki nedir daha beklediği? Şimdi bulunduğu yer, bulutlara çok yakın: beklediği, ilk şimşegin çakması mı?

Zerdüşt böyle dediğinde delikanlı elini kolunu şiddetle sallayarak konuştu: "Evet, Zerdüşt, sen hakikati söylemekte. Yıkımımı istemiştin aslında yükseğe çıkayım derken ve sen, beklediğim şimşeksin! Bak da gör şimdi, neyim ki ben, sen bize göründüğünden bu yana? Sana duyduğum hasetti beni yıkan!" — İşte böyle dedi delikanlı ve gözyaşlarına boğuldu. Ama Zerdüşt kolunu onun omzuna attı ve onu beraberinde götürdü.

Bir süre birlikte yürüdükten sonra Zerdüşt konuşmaya başladı:

Yüreğim parçalanıyor. Gözlerin içinde bulunduğun tehlikeleri sözcüklerinden daha iyi anlatıyor.

Sen, daha özgür değilsin, henüz aramaktasın özgürlüğü. Gecelemene ve olağanüstü uyanık kalınana neden oldu arayışın.

Sen, yükselere çıkmak istiyorsun, ruhunla yıldızlara susamışsın. Ama kötü güdülerin özgürlüğe susamış.

Vahşi köpeklerin özgürlüğe atılmak istiyor; mahzenlerinde sevinçle havlıyorlar, tinin bütün hapisanelerin kapılarını açmaya yöneldiğinde.

Benim için özgürlük üzerine düşünüp duran bir tutuklusun henüz: evet, akıllanır böyle tutukluların ruhları, ama hilekârlasır ve kötüleşir.

Tini özgürlüğe kavuşan bir de arındırmak zorundadır kendini. Hapishanesinden ve küf kokusundan çok şey kalmıştır içinde: gözlerini de arındırmalıdır.

Evet, biliyorum içinde bulunduğun tehlikeyi. Ama sevgim, umudum adına sana yalvarıyorum: fırlatıp atma sevgini ve umudunu!

Henüz soylu hissetmekte kendini ve başkaları da, sana öfkelenmelerine ve kötü bakmalarına karşın, henüz seni soylu bulmaktalar. Bil ki, herkesin yolunu bir soylu keser.

İyi birinin yolunu da bir soylu keser: ve ona iyi biri deseler bile bir yana atmak isterler.

Soylu kişi yeni bir şey yaratmak ister ve yeni bir erdem. İyi kişi eskiyi ister ve eskinin olduğu gibi kalmasını.

Ama soylu birinin karşılaştığı tehlike, iyi biri olması değil, edepsiz, alaycı, yıkıcı biri olmasıdır.

Ah, öyle soylular tanıdım ki, en yüce umutlarını yitirdiler. Ve ardından bütün yüce umutlara karalar çaldılar.

Hiç utanmadan kısacık zevkler için yaşadılar ve günlerini gün etmenin ötesinde hemen hiç yaşamaz oldular.

“Tin şehvettir aynı zamanda” — böyle dediler. O zaman tinlerinin kanatları kırıldı: şimdi tinleri pislik içinde yerlerde sürünmekte.

Bir zamanlar kahraman olmayı düşünmüşlerdi: şimdi ise birer şehvet düşkününden başka bir şey değiller. Kahramana ge-

lince, onlar için yalnızca bir acı ve dehşet kaynağı.

Ama sevgim ve umudum adına sana yalvarıyorum: ruhundaki kahramanı fırlatıp atma! Kutsal tut hep en yüce umudunu!

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Ölümün Vaizleri Üzerine

Ölümün vaizleri vardır: ve yeryüzü de, kendilerine yaşama sırt çevirmeleri yolunda vaaz verilmesi gerekenlerle doludur.

Doludur yeryüzü gereksizlerle, yaşam, çok-fazla-gelenler'le çığırından çıkmıştır. Bırakalım böyleleri “sonsuz yaşam”la aldatılıp uzaklaştırılsınlar bu yaşamdan!

“Sarılar”: böyle adlandırılır ölümün vaizleri ya da “Karalar” diye. Ama ben, onları sizlere daha başka renklerle de göstermek istiyorum.

Korkunçları vardır, birer vahşi hayvan taşırlar içlerinde ve sefahatten ya da kendi kendilerini parçalamaktan başka seçenekleri yoktur. Ve sefahatları bile kendi kendilerini parçalamak tadır.

Henüz insan bile olamamışlardır bu korkunçlar: bırakalım vaaz versinler böyleleri yaşama sırt çevrilmesi için ve kendileri çekip gitsinler!

Ruhları veremli olanlar vardır: daha doğar doğmaz ölmeye başlarlar ve yorgunlukla vazgeçişin öğretilerine özlem duyarlar.

Onlar ölmek isterler ve bizlere de onların isteklerini onaylamak düşer! Koruyalım kendimizi bu ölüleri diriltmekten ve bu canlı tabutlara zarar vermekten!

Bir hasta, bir yaşlı ya da bir ceset çıkmaya görsün karşısına; hemen şöyle derler: “Yaşam çürütüldü işte!”

Ama çürütülen yalnızca onlardır ve varoluşun yalnızca bir yüzünü görebilen gözleridir.

Koyu kederlere bürünmüş ve ölümü getirebilecek küçük rastlantıların açgözlü beklentisiyle dolu: böyle beklerler ve dişlerini sıkarlar.

Ya da: şekerlemelere uzanırlar ve bu arada çocukluklarıyla alay ederler: pamuk ipliğinden farksız yaşamlarına asılırlar ve sadece bir pamuk ipliğine asılı oluşlarıyla alay ederler.

Bilgelikleri şudur: “bir delidir yaşamayı sürdüren, ama bizler de bu kadar deliyiz işte! Ve yaşamdaki en büyük delilik de budur!” —

“Yaşam sadece acı çekmektir” — böyle derler ötekiler ve yalan da değildir söyledikleri: o zaman sizler, şu işi bitirmeye baksanıza! Yalnızca acı çekmek olan yaşama son vermeye baksanıza!

Ve o zaman şöyle olmalı sizin erdeminizin öğretisi: “sen, kendini öldürmelisin! Sen, kendini çalıp gitmelisin!” —

“Şehvet günahtır, —böyle derler ölümü vaaz edenlerin bazıları— gelin, çekilelim bir yana ve çocuk yapmayalım!”

“Doğurmak güç iştir, —derler ötekiler— hem neden hâlâ doğurmak? Yalnızca mutsuzlar geliyor dünyaya!” Ve bunlar da ölümün vaizleridirler.

“Merhamet gereklidir — böyle derler üçüncü gruba girenler. Neyim varsa alın! Ne isem, alın! Ne kadar alırsanız yaşam da beni o kadar az bağlar!”

Eğer gerçekten merhametli olsalardı, hemcinslerine yaşamı zehir ederlerdi. Kötü olmak — bu olurdu gerçek iyilikleri.

Ama onlar yaşamdan kurtulmak istiyorlar: başkalarını zincirleriyle ve armağanlarıyla daha sıkı bağlamalarını umursarlar mı?—

Ve sizler, yaşama delicesine bir çalışma ve tedirginlik gözüyle bakanlar, sizler de çok yorgun düşmediniz mi yaşamaktan? Ölümün vaazı için sizler de çok olgun değil misiniz?

Sizler, delicesine çalışmayı, yeni, hızlı ve yabancı olanı sevenler — sizler de kötü taşımaktasınız yaşamı; çalışkanlığınız, kaçıştan ve kendini unutmaya istencinden başka bir şey değil.

Eğer yaşama daha çok inansaydınız, o zaman kendinizi anlık

olanın kucağına daha az bırakırdınız. Ama ne beklemek için yeterince birikim var içinizde — ne de tembellik etmek için!

Her yerden ölümün vaazını verenlerin sesleri yankılanıyor: ve yeryüzü de kendilerine ölümün vaaz edilmesi gerekenlerle dolu.

Ya da “sonsuz yaşam”: benim için fark etmez — yeter ki bir an önce çekip gitsinler! —

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Savaş ve Savaşçılar Üzerine

Ne en iyi düşmanlarımız tarafından esirgenmek istiyoruz ne de yürekten sevdiklerimizden. O zaman izin verin de size hakikati söyleyeyim!

Benim savaştaki kardeşlerim! Sizleri yürekten seviyorum, ben de sizlerden biriydim ve biriyim. Ve ben aynı zamanda sizin en iyi düşmanınızım. O zaman izin verin de size hakikati söyleyeyim!

Yüreklerinizdeki nefreti ve haseti biliyorum. Sizler, nefreti ve haseti bilmeyecek kadar büyük değilsiniz. O zaman bari kendinizden utanmayacak kadar büyük olun!

Ve bilginin ermişleri olamıyorsanız eğer, o zaman bana göre en azından bilginin savaşçıları olun. Onlar, böylesi bir ermişliğin yoldaşları ve öncüleridir.

Çok sayıda asker görüyorum: oysa çok sayıda savaşçı görmek isterdim! “Bir-örnek” deniyor giydiklerine: sakın altlarında gizledikleri bir-örnek olmasın!

Bana göre, gözleri hep bir düşman arayanlardan olmalısınız — kendi düşmanınızı aramalısınız. Ve içinizden birkaçında, ilk bakışta nefret diye bir şey de vardır.

Kendi düşmanınızı aramalısınız, kendi savaşınızı sürdürmelisiniz ve bunu kendi düşünceleriniz için yapmalısınız! Ve düşünceniz yenik düştüğü takdirde, dürüstlüğünüz yine de zaferini haykırabilmeli!

Barışı, yeni savaşların aracı olarak sevmelisiniz. Ve kısa bir barışı uzunundan daha çok sevmelisiniz.

Sizlere çalışmayı değil, kavgayı öğütüyorum. Sizlere barışı değil, zaferi öğütüyorum. Çalışmanız bir savaş, barışınız bir zafer olmalı!

İnsan ancak oku ve yayı varsa susabilir ve dingin oturabilir: aksi takdirde gevezeliğe ve kısır çekişmelere dalar. Barışınız bir zafer olmalı!

Savaşı bile kutsal kılan iyi amaçtır, diyorsunuz, öyle mi? Ben ise şöyle diyorum size: iyi savaştır her amacı kutsal kılan.

Savaş ve yüreklilik, insanları sevmenin yapabileceğinden çok daha fazla büyük işler başarmıştır. Bugüne kadar kurbanları kurtaran merhametiniz değil, yürekliliğiniz oldu.

Nedir iyi olan? diye soruyorsunuz. Yürekli olmaktır iyi olan. Bırakın küçük kızlar konuşsunlar: “İyi olan aynı zamanda hoş ve dokunaklı olandır.”

Size taş yürekli diyorlar: ama sizin yüreğiniz içten ve ben sizin içtenliğinizdeki utangaçlığı seviyorum. Siz coşkunuzdan utanmaktasınız, başkaları ise sığılıklarından utanıyorlar.

Çirkin misiniz? O zaman haydi, kardeşler! Yüceliğe, çirkinliğin giysilerine бүрүнүн!

Ve ruhunuz büyüdüğünde, büyülenecektir de aynı zamanda ve sizin yüceliğinizde kötülük vardır. Sizleri tanıyorum.

Kötülükte, büyülenen ile zayıf insan karşılaşır. Ama birbirlerini yanlış anlarlar. Sizleri tanıyorum.

Yalnızca nefret edilecek düşmanlarınız olabilir, aşağılanacak düşmanlar değil. Düşmanınızla gururlanmalısınız: o zaman düşmanınızın başarıları sizin de başarılarınızdır.

Başkaldırmak — soylu yanı budur kölenin. Sizin soyluluğunuz ise boyun eğmek olsun! Emir verişiniz bile bir boyun eğiş olsun!

İyi bir savaşçının kulağına “yapmalısın,” “istiyorum”dan daha iyi gelir. Ve ne varsa hoşunuza giden, bunların size önce emredilmesini sağlamalısınız.

Yaşama duyduğunuz sevgi, en yüce umudunuza duyduğunuz sevgi olsun: ve en yüce umudunuz da yaşamın en yüce düşüncesi!

Ama en yüce düşüncenizi de size benim emretmemi sağlamalısınız — ve o da şudur: insan, aşılması gereken bir şeydir.

Böylece yaşamınız boyun eğmeye ve savaşıma adanmış olsun! Ne önemi var ki uzun yaşamanın? Hangi savaşçı esirgenmek ister?

Ben esirgemiyorum sizleri, yürekten seviyorum, benim savaş-taki kardeşlerim! —

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Yeni Bir Düzmece Tanrı Üzerine

Bir yerlerde hâlâ halklar ve sürüler var, ama bizde değil kardeşlerim: burada devletler var.

Devlet? Nedir o? Haydin! Kulak verin şimdi bana, çünkü şimdi size olan sözüm, halkların ölümü üzerinedir.

Devlet, bütün soğuk canavarların en soğuk olanının adıdır. Yalan söyleyişi de buz gibidir ve ağzından dökülen şu yalandır: “Ben, yani devlet, halkım.”

Yalandır bu! Yaratıcılardı halkları yaratanlar ve onlar, halkların üzerine bir inanç ve bir sevgi astılar: böylece hizmet ettikleri yaşamdı.

Yıkıcılar ise insanlara tuzaklar kurup, bunları devlet diye adlandırırlar: insanların üzerine bir kılıç ve yüzlerce ihtiras asarlar.

Nerede hâlâ bir halk kalmışsa, o halk devleti anlamaz ve ondan kem bir göz, geleneklere ve yasalara karşı işlenmiş bir günahmış gibi nefret eder.

Bakın, şu ipucunu veriyorum size: her halk iyiyi ve kötüyü kendi diliyle anlatır: bu dili komşusu anlamaz. Halk, kendi dilini gelenekler ve yasalar içinde icat etmiştir.

Ama devlet, iyiyi ve kötüyü anlatan bütün dillerde yalan söyler; ve konuştukları hep yalandır — ve neyi varsa, çalıntıdır.

Her şeyi sahtedir; çalıntı dişlerle ısırır, hep ısırarak peşindedir. Bağırsakları bile sahtedir.

İyiyi ve kötüyü anlatmada dil kargaşası: bu işareti size, devletin işareti olarak veriyorum. Gerçekten de bu işaret ölüm istenci anlamına gelir! Gerçekten ölümün vaizlerine el sallar!

Çok, ama çok fazla insan doğmakta; bunların içinden fazlalık olanlar için icat edilmişti devlet.

Bakın bir kez, devlet nasıl da kendine çekmekte o çok, ama çok fazlaları! Onları nasıl yutmakta, çiğnemekte ve geviş getirmekte!

“Yeryüzünde benden büyüğü yoktur: ben, Tanrının her şeyi düzenleyen parmağıyım” — işte böyle böğürüyor o canavar. Önünde diz çökenler ise yalnızca kulağı uzunlar ve gözleri iyi görmeyenler değil.

Ah, ne yazık ki sizlerin, yani büyük ruhların içinde de yankılanmakta onun karanlık yalanları! Devlet, kendilerini seve seve harcayan zengin yürekleri de keşfedebilmekte!

Evet, sizleri, eski Tanrı karşısında zafer kazanmış olanları da keşfedebilmekte! Yorgun düşmüştünüz o savaşta ve şimdi ise yorgunluğunuz, yeni bir düzmece Tanrının hizmetinde çalışmakta!

Kahramanlarla ve onurlu kişilerle doldurmak istiyor çevresini yeni düzmece Tanrı! Temiz vicdanların güneşinin tadını çıkarmaktan hoşlanıyor — o buz gibi canavar!

Her şeyi size vermek niyetinde bu düzmece Tanrı, siz ona taptığınız takdirde: dolayısıyla, erdeminizin parıltısını ve gururlu gözlerinizin bakışlarını satın alıyor.

Sizi yem olarak kullanmak istiyor o, çok, ama çok fazla olanları avlamak için! Evet, böylece cehennemlik bir hüner, tanrısal süslerle şıngırdayan bir ölüm atı icat edilmiş oldu!

Evet, kendini yaşam diye öven kitlesel bir ölüm icat edilmiş oldu: gerçekten de ölümün bütün vaizleri için eşsiz bir nimetti bu!

Devlet diyorum, iyileriyle ve kötülerıyla, bütün zehir içenlerin bulundukları yere: iyileriyle ve kötülerıyla, herkesin kendini yitirdiği; herkesin ağır ağır intihar edişinin “yaşam” diye adlandırıldığı yere devlet diyorum.

Şu fazlalıklara bakın bir kez! Mucitlerin eserlerini ve bilgelerin hazinelerini çalmaktalar! Kültür diye adlandırıyorlar hırsız-

lıklarını — ve her şey onlar için hastalığa ve sıkıntıya dönüşüyor!

Şu fazlalıklara bakın bir kez! Onlar hep hasta; safralarını kusup adına gazete diyorlar. Karşılıklı birbirlerini yutuyorlar ve birbirlerini hazmedebilmekten bile acizler.

Şu fazlalıklara bakın bir kez! Servet üstüne servet yığıyorlar ve böylelikle gittikçe yoksullaşıyorlar. Aradıkları iktidar ve özellikle de iktidarın kaldırıcısıdır, yani çok para — şu iktidarsızlar!

Şu becerikli maymunların nasıl tırmandıklarına bakın bir kez! Birbirlerinin üzerinden tırmanıyorlar ve dolayısıyla birbirlerini çamura ve uçuruma çekiyorlar.

Tahta ulaşmak istiyorlar hepsi de: çılgınca tutkuları bu — sanki tahtın üstünde mutluluk varmışçasına! Oysa çoğu kez çamur vardır tahtın üstünde — ve çoğu kez de taht, çamurun üstündedir.

Bana göre hepsi de delidir bunların, tırmanan maymunlardan ve gözü dönmüşlerden başka bir şey değildir. Düzmece tanrıları olan o soğuk canavar kötü kokuyor burnuma; düzmece Tanrının hizmetinde olan herkesin kokusu burnuma kötü geliyor.

Kardeşlerim, onların ağızlarının ve ihtiraslarının dumanında boğulmak mı istiyorsunuz? Bunun yerine pencereleri kırıp dışarıya atlamanız daha iyidir!

Kaçının kötü kokulardan! Fazlalıkların düzmece tapınmalarından kaçının!

Kaçının kötü kokulardan! Bu kurban edilmiş insanların buharından kaçının!

Büyük ruhlar için yeryüzünün kapıları açık henüz. Çevreleri dingin denizlerin kokularıyla sarılı tekbaşinalıklar ve ikibaşinalıklar için daha çok boş yer var.

Büyük ruhlar için özgür bir yaşamın kapıları açık henüz. Gerçekten de her kim ki aza sahiptir, o ölçüde az sahiplenilecek-

tir: övgüler olsun alçakgönüllü yoksulluklara!

Ancak devletin bittiği yerde başlar fazlalık olmayan insan: biricik ve yeri doldurulamaz olanın, gerekli olanın şarkısı ilk kez orada başlar.

Devletin bittiği yer — baksanıza, kardeşlerim! Görmüyor musunuz gökkuşağını ve Üstüninsana uzanan köprüleri? —

İşte böyle dedi Zerdüş.

Pazar Yerindeki Sinekler Üzerine

Kaç dostum, kendi yalnızlığına! Büyük adamların gürültüsünden başının döndüğünü ve küçük insanların dikenleriyle yaralandığını görüyorum.

Ormanlar ve kayalar, bilirler seninle birlikte susmanın saygınlığını. Yine o sevdiğin, dalları geniş ağaca benze: o, denize dingin ve dinleyerek uzanır.

Yalnızlığın bittiği yerde pazar yeri başlar; ve pazar yerinin başladığı yerde büyük oyuncuların gürültüsü ile zehirli sineklerin vızıltısı da başlar.

Dünyada büyük şeylerin kendi başlarına hiçbir değeri yoktur, onları bir gösteren olmadan: büyük adamlar, diye adlandırır halk bu gösterenleri.

Pek az anlar halk büyüklükten, yani yaratıcı güçten. Ama büyük şeylerin bütün göstericilerine ve oyuncularına ilişkin bir sezgisi vardır.

Yeni değerleri bulanların çevresinde döner dünya: — ve görünmeden döner. Ama oyuncuların çevresinde halk ve şan döner: böyledir dünyanın gidişatı.

Tini vardır oyuncunun, ama tininin vicdanı azdır. Hep neyle kuvvetli biçimde inandırabileceksen ona inanır — yani neyle kendine inandırabileceksen!

Yarın yeni bir inancı vardır, ertesi gün ise bir başka inancı vardır. Tıpkı halk gibi, onun da algıları keskin ve sezgileri değişkendir.

Yıkamak — ona göre kanıtlamaktır. Deliye çevirmek — inandırmak. Ve kan, ona göre nedenlerin en iyisidir.

O yalnızca hassas kulaklara süzülen bir hakikati yalan ve değersiz diye nitelendirir. Gerçekten de o yalnızca dünyada büyük

gürültüler çıkaran tanrılara inanır!

Gürültülü soytarılarla doludur pazar yeri — ve halk büyük adamlarıyla övünür! Halk için yaşanmakta olan zamanın efendileri onlardır.

Ama zaman sıkıştırır o efendileri: bu yüzden onlar da seni sıkıştırırlar. Ve senden de bir Evet ya da Hayır isterler. Onlara karşı ve onlardan yana olmak arasında bir yere oturmaya kal-kıştığın takdirde ise, vay haline!

Bu mutlak haklılara ve acelecilere bak da, kıskançlıktan uzak kal, ey hakikati seven insan! Çünkü hakikatin mutlak olanın koluna girdiği görülmemiştir bugüne kadar.

Bu koşturanlara bak da kendi güvenliğine geri dön: insan yalnızca pazar yerinde bir Evet mi? ya da Hayır mı? saldırısına uğrar.

Ağırdan toplanır bütün derin kuyuların deneyimleri: onlar, derinliklerine neyin düştüğünü öğrenebilmek için uzun zaman beklemek zorunda kalırlar.

Pazar yerlerinin ve şanın uzağındadır büyük olan ne varsa: yeni değerler bulanlar hep pazar yerlerinin ve ünün uzağında yaşamışlardır.

Kaç dostum, kendi yalnızlığına: seni zehirli sineklerin soktuğunu görüyorum. Sert ve sağlıklı bir havanın estiği yerlere kaç!

Kendi yalnızlığına kaç! Küçük ve acınası olanlara çok yakın yaşadın. Kaç onların görünmez öçlerinden! Senin karşında onlar öçten başka bir şey değildir.

Artık el kaldırma onlara! Sayısızdır onlar ve senin yazgın sineklik olmak değildir.

Sayısızdır bu küçükler ve acınası olanlar; ve kimi görkemli yapının çökmesi için yağmur damlalarıyla sarmaşıklar bile yeterli olmuştur.

Sen taş değilsin, ama çok sayıda damlayla daha şimdiden delik deşik oldun bile. Kırılıp dağılacaksın bu damlalar yüzünden.

Yorgun düştüğünü görüyorum zehirli sineklerden, belki yüz yerinde kanlı çizikler görüyorum; ve gururun öfke bile getirmiyor.

Kandır onların senden istedikleri bütün o masumiyetleri içinde, kansız ruhları kanın susamışlığı içindedir — ve bu nedenle bütün masumiyetleriyle sokarlar.

Ama sen, derinliği olan insan, küçük yaralardan ötürü de derinlemesine acı çekmekte; ve daha iyileşmene bile meydan kalmadan aynı zehirli kurt eline tırmanmıştır.

Bu pisboğazları öldürmeyecek kadar gururlusun. Ama koru kendini ki, onların bütün o zehirli haksızlıklarını taşımak sonunda kötü yazgın olmasın!

Çevrende övgüleriyle vızıldamaktalar: sırnaşıklıkta onların övgüleri. İstedikleri ise tenine ve kanına yakın olmaktır.

Bir tanrı ya da bir şeytanmışsın gibi yaltaklanırlar sana; önünde, bir tanrının ya da bir şeytanın önündeymişçesine sızlanırlar. Ama ne önemi var? Onlar, dalkavukluktan ve sızlanmaktan başka şey bilmezler.

Üstelik sana kendilerini çoğu kez sevimli de gösterirler. Ama korkakların akıllılığı kendini her zaman böyle göstermiştir. Evet, akıllıdır korkaklar!

Senin üzerinde çok düşünürler o sığ ruhlarıyla — onlar için her zaman düşündürücüsüdür! Çok düşünülen her şey sonunda düşündürücü olur.

Seni cezalandırırlar bütün erdemlerinden ötürü. İçtenlikle hoş gördükleri ise yanlışlarıdır.

Sen, yumuşak ve dürüst biri olduğun için şöyle dersin: “onlarda aranamaz dünyalarının küçüklüğünün suçu.” Ama onların sığ ruhları şöyle düşünür: “Suçtur her türlü büyüklük.”

Onlara yumuşak davrandığında bile senin önünde kendilerini aşağılanmış hissederler; ve iyiliğinin karşılığını sana gizli acıtmalarla öderler.

Senin o sessiz gururun onların zevklerine hep aykırı düşer; ve sen kendini beğenecek kadar alçakgönüllü olduğunda sevinçlerinden ölürler.

Bir insanın tanıdığımız yanlarını kışkırtırsın da. Onun için koru kendini küçük insanlardan!

Senin önünde küçük hissederler kendilerini ve küçüklükleri için için yanarak, görünmez bir öç duygusuyla yönelir sana.

Görmedin mi kaç kez sustuklarını sen yanlarına yaklaştığında ve güçlerinin sönmekte olan bir ateşin dumanı gibi karıştığını havaya?

Evet, dostum, sen bir vicdan azabısın hemcinslerin için, çünkü onlar sana layık değiller. Bu nedenle senden nefret ederler ve kanını emmek isterler.

Hemcinslerin her zaman zehirli sinekler olacaklardır senin için; sende büyük olanın — onları daha da zehirli ve gittikçe daha çok sinek benzeri kılması kaçınılmazdır.

Kaç dostum kendi yalnızlığına — ve sert, sağlıklı bir havanın estiği yere. Senin yazgın sineklik olmak değildir. —

İşte böyle dedi Zerdüşt.

İffet Üzerine

Ormanı severim. Kentlerde yaşamak kötüdür: oralarda çok fazla kızıışmış vardır.

Bir katilin eline düşmek, kızıışmış bir kadının düşlerine girmekten daha iyi değil midir?

Ve şu erkeklere bakın bir kez: gözlerinden okunmakta — yeryüzünde iyi bildikleri tek şey bir kadınla yatmak.

Çamur kaplamış ruhlarının zeminini; ve çamurlarının bir tini de varsa eğer, bu daha da kötü!

Keşke en azından hayvanlar kadar eksiksiz olabilseniz! Ama hayvanlarda masumiyet vardır.

Ben, güdülerinizi öldürmenizi mi tavsiye ediyorum size? Ben size güdülerinizde masumiyeti tavsiye ediyorum.

Ben, iffeti mi tavsiye ediyorum size? Bazıları için bir erdemdir iffet, ama bazılarında neredeyse bir kötülük.

Evet, bunlar tutarlar kendilerini: ama yaptıkları her şeyden o kösnüllüğün, dişi köpeğin haseti yansır.

Erdemlerinin doruğuna ve buz gibi tinlerine kadar izler onları bu hayvan ve onun huzursuzluğu.

Ve o kösnüllük, dişi köpek, kendisinden bir parça et esirgendiğinde ne kadar iyi bilir bir parça tin için dilenmeyi!

Trajedileri ve insanın yüreğini burkan her şeyi seviyorsunuz, öyle mi? Ama ben sizin dişi köpeğinize kuşkuyla bakıyorum.

Bana göre gözleriniz çok acımasız ve acı çekenlere şehvetle bakmaktasınız. Acaba şehvetiniz kılık değiştirdi de, şimdi kendini birlikte acı çekmek diye mi adlandırmakta?

Ve işte, şu meseli de veriyorum size: az değildir bugüne kadar şeytanlarını kovmak isterken kendileri domuza dönüşenlerin sayısı.

Her kime güç geliyorsa iffet, o vazgeçirilmeli ki, cehenneme giden yola, yani ruhun çamuruna ve kızıymışlığına dönüşmesin.

Kirli şeylerden mi söz ediyorum? Benim için en kötüsü bu değil.

Hakikat. kirli olduğunda değil, sıg olduğu zamandır ki, bilen kişi onun sularına istemeyerek girer.

Gerçekten de vardır yaradılıştan iffetli olanlar: onlar yufka yürekli dirler, gülmeyi sizden daha çok yeğlerler ve daha çok gülerler.

Onlar, iffete de gülerler ve sorarlar: “nedir iffet denen şey!

“İffet delilik değil mi? Ama o delilik bize geldi, yoksa biz ona gitmedik.

“Bu konuğa evimizi ve yüreğimizi açtık: şimdi bizimle kalıyor — ne kadar istiyorsa kalsın!”

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Dost Üzerine

“Biri, her zaman çok fazla geliyor çevremde” — böyle düşünür tekbaşına yaşayan. “Hep bir kez bir — bu, zamanla iki eder!”

Ben ve ben, sürekli konuşurlar birbirleriyle: nasıl dayanılabildi uzun süre buna eğer bir dost olmasaydı?

Tekbaşına yaşayan için dost hep üçüncü kişidir: üçüncü kişi, ikisinin konuşmasının dibe vurmasını önleyen mantardır.

Ah, pek çok derinlikler vardır bütün tekbaşına yaşayanlar için. Bir dostu ve onun yüceltilmesine böylesine özlem duymaları bu yüzdendir.

Başkalarına olan inancımız, kendimizde neye inanmak istediğimizi ele verir. Bir dostu duyduğumuz özlem bizi ele verendir.

Ve insan sevgi aracılığıyla çoğu kez yalnızca hasetin üstesinden gelmek ister. Ve çoğu kez de kendisinin yaralanabilir olduğunu gizlemek için saldırıya geçer ve kendine düşman kazanır.

“En azından düşmanım ol!” — böyle konuşur dostluk için ricada bulunmaya cesaret edemeyen hakiki saygı.

İnsan bir dost isterse eğer, o zaman onun için savaşmayı da istemek zorundadır: ve savaşabilmek için de düşman olabilmek zorundadır.

İnsan, dostunda düşmanı da onurlandırmalıdır. Dostunun safına geçmeden ona yakınlaşabilir misin?

İnsan, dostunda en iyi düşmanına sahip olmalıdır. Ona karşı çıktığında, yüreğinle onun en yakınında olmak zorundasın.

Dostunun karşısına, sırtına herhangi bir giysi geçirmeden mi çıkmak istiyorsun? Ona kendini nasılsan, öyle vermekle dostunu onurlandırmak mı istiyorsun? Ama böyle bir durumda o, lanet edecektir sana!

Kendini saklamayan insan, karşısındakini öfkeliendirir: işte bu yüzden çıplaklıktan korkmanız böylesine önemlidir! Evet, birer tanrı olsaydınız eğer, o zaman giysilerinizden utanmakta haklı olabilirdiniz!

Dostun için ne kadar bakımlı olsan azdır: çünkü sana düşen, onun için Üstüninsana doğrultulmuş bir ok ve bir özlem olmaktır.

Hiç dostuna uyurken baktın mı — nasıl görüldüğünü anlamak için? Dostunun yüzü aslında nedir sence? O, pütürlü ve mükemmel olmaktan uzak bir aynadan yansıyan senin yüzün aslında.

Hiç dostuna uyurken baktın mı? Dostunun böyle görünmesi korkutmadı mı seni? Ah dostum, insan, aşılması gereken bir şeydir.

Olayların sırrına varmakta ve susmakta bir usta olmalıdır dostun: her şeyi görmeyi istememelisin. Dostunun uyanırken yapıp ettiklerinin sırrına düşlerinde varabilmelisin.

Acıman aynı zamanda bir işin sırrına varmak anlamına gelmeli: öyle ki, arkadaşının merhamet isteyip istemediğini önceden bilebilmelisin. Belki de onun sende sevdiği, gözlerinin kararlılığı ve sonsuzluğun bakışıdır.

Dostuna duyduğun merhameti sert bir kabuğun altına saklamalı ve onu ısırırken bir dişini kırmalısn. Lezzeti ve tatlılığı bundan kaynaklanacaktır.

Tertemiz bir hava, yalnızlık, ekmek ve ilaç olabiliyor musun dostuna? Kimisi kendi zincirlerini çözemez, ama buna rağmen dostunun kurtarıcısıdır.

Sen bir köle misin? Öyle isen eğer, bir dost olamazsın. Bir tiran mısın? O zaman dostların olamaz.

Çok uzun zaman boyunca kadında bir köle ve bir tiran saklı kaldı. O yüzden kadın henüz dostluk kurabilecek yetenekte değildir: kadın yalnızca aşkı tanır.

Kadının aşkında, sevmediği her şeye karşı haksızlık ve körlük vardır. Ve kadının bilinçli sevgisinde bile ışığın yanı sıra hâlâ saldırı, yıldırım ve gece karanlığı vardır.

Kadın henüz dostluk kurabilecek yetenekte değildir: birer kecidir kadınlar hâlâ ya da kuş. Veya en iyi olasılıkla birer inektir.

Kadın henüz dostluk kurabilecek yetenekte değildir. Ama söyleyin bana erkekler, hanginizin dostluk kurma yeteneği var ki?

Ah şu sizin yoksulluğunuz, erkekler ve ruhunuzdaki cimriliğiniz! Sizin dostunuza verdiğiniz kadarını ben düşmanıma verebilirim ve bu yüzden daha yoksul olmam.

Yoldaşlık var: dilerim dostluk da olabilsin!

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Binbir Hedef Üzerine

Pek çok ülkeyi ve pek çok halkı gördü Zerdüşt: böylece pek çok halkın iyi ve kötü yanlarını keşfetti. İyiden ve kötüden daha büyük bir güce rastlamadı yeryüzünde.

Hiçbir halk, önce bir değerlendirme yapmadan yaşayamaz; kendini ayakta tutmak istediği takdirde ise, değerlendirmesini komşusunun değerlendirmesi gibi yapmamalıdır.

Bir halk için iyi olan pek çok şey, öteki için hor görülme ve küçük düşme anlamını taşıyordu: ben bu saptamayı yaptım. Pek çok şeyin burada kötü diye nitelendirilirken, ötede erguvan rengiyle onurlandırıldığını gördüm.

Bir komşunun ötekini anladığı hiç olmadı: ruhu hep komşunun çılgınlığı ve kötülüğü karşısında hayrete kapıldı.

Her halkın üzerinde iyi olan şeylerden oluşan bir levha asılıdır. Bak, onun aşmayı başardıklarının levhasıdır bu; onun güç istencinin sesidir.

Bir halk kendisine güç geleni övgüye değer bulur; kesinlikle gerekli ve zor olan iyi diye adlandırılır ve en büyük sıkıntıdan kurtarana, ender ve en güç olana gelince — halk onu kutsal diye yüceltir.

Kendisinin hükmetmesini, zafer kazanmasını, görkeme boğulmasını, komşusunun ise dehşete ve hasete sürüklenmesini sağlayan: halk için yüce olandır, en birincidir, ölçüttür ve her şeyin anlamıdır.

Gerçekten de kardeşim, bir kez öğrendin mi bir halkın sıkıntılarını, ülkesini, göklerini ve komşularını, o zaman o halkın başarılarının yasasının ve umutlarına neden bu merdivenden çıktığının da sırrını çözdün demektir.

“Her zaman birinci olmalısın ve ötekileri aşmalısın: dostun dışında, kimseyi sevmemeli kıskanç ruhun” — bu, bir Yunanlı-nın ruhunu titretmişti: ve bu arada o, büyüklüğe uzanan yoldan gitmişti.

“Hakikati söylemek, bu arada oku ve yayı iyi kullanabilmek” — bu aynı zamanda hem güzel hem de ağır geliyordu bana adı-mı vermiş olan halka — adım da benim için aynı zamanda hem güzel hem de ağırdı.

“Ana ile babaya saygı göstermek ve ruhunun en derin nokta-sına kadar onların isteklerine uymak”: insanın kendini aşmasına yönelik bu buyruğu bir başka halk rehber bilmiş, bu sayede de güç ve sonsuzluk kazanmıştı.

“Sadakat göstermek ve sadakat uğruna kötü ve tehlikeli du-rumlarda da onurunu ve kanını feda etmeyi göze almak”: bir başka halk da kendine bunu öğreterek kendi kendinin üstesin-den gelmiş ve bu sayede büyük umutlara gebe kalmıştı.

Gerçekten de insanlar iyiyi ve kötüyü hep kendi kendilerine vermişlerdir. Bunları başkalarından almazlar, bulmazlar ve bun-lar kendilerine gökten gelen bir ses olarak ulaşmaz.

Nesnelere değer kazandıran insan olmuştur, kendini ayakta tutabilmek için — ilk kez insan, nesneler için bir anlam, insanca bir anlam yaratmıştır! Bu yüzden “insan” diye adlandırır kendi-ni, bu, değer veren anlamına gelir.

Değer vermek yaratmaktır: dinleyin, ey yaratıcılar! Değer verme, değerli olan her şeyin hazinesi ve mücevheridir.

Değer ancak değer verme sayesinde vardır: değer verme ol-masaydı, varlığın çekirdeği de boş kalırdı. Kulak verin buna, ey yaratıcılar!

Değerlerin değişimi — bu, yaratıcıların değişimidir. Yaratıcı olma zorunluluğunu duyan her zaman yıkar.

Yaratıcılar önce halklardı, bireyler ancak ondan sonra yara-tıcı oldular; gerçekten de bireyin kendisi henüz en son yaratıdır.

Halklar, bir zamanlar iyiyi içeren levhalar asmışlardı üzerlerine. Hükmetmek isteyen sevgi ile itaat etmek isteyen sevgi birlikte yaratmışlardı kendileri için bu levhaları.

Sürüden duyulan zevk, insanın Benden duyduğu zevkten daha eskidir: ve iyi vicdan sürü diye adlandırıldığı sürece, yalnız kötü vicdan “Ben” der.

Gerçekten de kendi yararını çoğunluğun yararında arayan kurnaz ve sevgisiz Ben sürünün kaynağı değil, yıkımıdır.

İyiyi ve kötüyü yaratanlar her zaman sevenler ve yaratıcılar olmuştur. Sevginin ve gazabın ateşi bütün erdemler adına yatar.

Pek çok ülke ve pek çok halk gördü Zerdüşt: yeryüzünde sevenlerin eserlerinden daha büyük güce rastlamadı: “İyi” ve “kötü”dür o eserlerin adı.

Gerçekten de bir ucubedir bu övgünün ve yerginin gücü. Söyleyin bana, kardeşlerim, kim başa çıkabilir onunla? Söyleyin, kim zincir takabilir bu hayvanın bin boynuna?

Bin hedef vardı bugüne kadar, çünkü bin halk vardı. Şimdi hâlâ eksik olan yalnızca bin boynun zincirleri, tek bir hedef eksik henüz. İnsanlığın hâlâ bir hedefi yok.

Fakat söyleyin bana, kardeşlerim: insanlığın hedefi eksikse hâlâ, o zaman eksik olan — insanlığın kendisi değil midir? —

İşte böyle dedi Zerdüşt.

En Yakındakileri Sevmek Üzerine

En yakınınızdakinin çevresine yığılmaktasınız ve onun için güzel sözleriniz var. Ama ben diyorum ki size: en yakınınızdakini sevmeniz, kendinize olan kötü sevginizdir aslında.

En yakınınızdakine kaçarsınız kendinizden ve bunu kendiniz için bir erdeme dönüştürmek istersiniz: ama ben içyüzünü görebiliyorum sizin o “özgeciliğinizin.”

Sen, Ben'den daha eskidir; Sen, kutsal ilan edilmiştir, ama Ben için henüz yapılmamıştır bu: bu nedenle insan en yakınınızdakine koşar.

Size en yakınınızdakileri sevmenizi mi öğütlüyorum ben? Hayır, en yakınınızdakilerden kaçınayın ve en uzaktakini sevmeyi öğütlüyorum!

En yakındakine duyulan sevgiden daha yücedir en uzaktakini ve gelecektekini sevmek; nesneleri ve hayaletleri sevmek, insana duyulan sevgiden daha yücedir.

Senin önünden koşan şu hayalet, kardeşim, senden daha güzel; neden vermiyorsun ona etini ve kemiğini? Ama korkuyorsun ve en yakınınızdakine koşuyorsun.

Kendi kendinize dayanamıyorsunuz ve kendinizi yeterince sevmiyorsunuz: şimdi en yakınınızdakini sevgiye doğru yanıltmak ve onun yanılgısıyla parlamak istiyorsunuz.

İsterdim ki, dayanamayasınız bütün o size en yakın olanlara ve onların komşularına; o zaman dostunuzu ve dostun coşku dolu yüreğini kendinizden yaratmak zorunda kalırdınız.

Bir tanık davet ederseniz kendinizden iyi söz etmek istediğinizde; ve onu sizin için iyi düşünmesi konusunda baştan çıkartığınızda, siz de kendiniz hakkında iyi düşünürsünüz.

Tek yalan söyleyen kişi bildiğine ters düşen değildir, asıl yalan söyleyen bilgisizliğine ters düşendir. Siz de çevrede böyle sözedersiniz kendinizden ve kendinizle birlikte komşunuza da yalan söylersiniz.

Onun için şöyle konuşur deli: “insanlarla ilişki kurmak karakteri bozar, özellikle de insan karakterden yoksunsa.”

Biri kendini aradığı için, bir başkası da kendini yitirmek istediği için gider en yakınındakilere. Kendinize duyduğunuz kötü sevginiz, yalnızlığı sizin için bir hapishaneye dönüştürür.

Uzaktakilerdir sizin en yakınınızdakilere duyduğunuz sevginin bedelini ödeyenler; ve yalnızca beş kişi bile bir araya gelseniz, bir altıncısı hep ölmek zorundadır.

Ben sizin şenliklerinizi de sevmiyorum: hep çok fazla oyuncuya rastladım oralarda ve seyirciler de çoğu kez oyuncular gibi davranıyorlardı.

Ben size en yakınınızdakini değil, dostu öğretiyorum. Yeryüzünün şenliği ve Üstüninsana ilişkin önsezi de dost olmalı.

Ben size dostu ve onun dopdolu yüreğini öğretiyorum. Ama insan böyle dopdolu yüreklerce sevmek istiyorsa eğer, bir sünger olmayı da bilmek zorundadır.

Ben size dostu öğretiyorum; o dost ki, içinde dünya eksiksiz vardır, iynin kabuğudur — her zaman armağan edecek eksiksiz bir dünyası olan dostu öğretiyorum.

Ve dünya onun önünde nasıl halkalar halinde açıldıysa yine halkalar halinde toplanır onun önünde, iynin kötünden, amacın rastlantıdan doğması gibi.

Gelecek ve de en uzaktaki, nedeni olsun bugününün: dostunun kimliğinde Üstüninsanı kendi nedenin olarak sevmelisin.

Kardeşlerim, en yakınınızdakini sevmenizi öğütlemiyorum size; en uzaktakini sevmeyi öğütlüyorum.

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Yaratıcının Yolu Üzerine

İstediğin, kardeşim, yalnızlığa gitmek mi? Kendine uzanan yolu aramak mı? O zaman bekle biraz daha ve beni dinle.

“Arayanın kendisi de kolaylıkla kaybolabilir. Her türlü yalnızlaşma suçtur”: böyle konuşur sürü. Ve sen de uzun zamandır sürüdendin.

Sürünün sesi senin içinde de yankılanacak daha. Ve sen: “ben artık sizinle aynı vicdanı paylaşmıyorum,” dediğinde, bu bir yakınma ve bir acı olacak.

Bak şimdi, bu acının kendisiydi o vicdanı doğuran: ve o vicdanın son kıvılcımı hâlâ senin kederinin üzerinde yansımakta.

Ama kederinin yolundan gitmek istiyorsan eğer, o zaman hangisidir kendine uzanan yol? O zaman göster bana hangi hakla ve hangi güçle böyle yaptığını!

Yeni bir güç ve yeni bir hak sahibi misin sen? Bir ilk devim misin? Kendiliğinden dönen bir tekerlek misin? Yıldızları da zorlayabilir misin senin çevrende dönsünler diye?

Ah, öylesine büyük tutkular var ki yükseklere çıkmak için! Yükselme tutkunları öylesine çok çırpınmaktalar ki! Göster bana o tutkunlardan biri olmadığını!

Pek çok büyük düşünce var bir körüğün yaptığından fazlasını yapmayan: üflüyorlar ve daha da çok boşaltıyorlar.

Özgür mü diyorsun kendine? Ben senin bir boyunduruktan kaçtığını değil, seni yönlendiren düşüncelerini duymak istiyorum.

Sen, bir boyunduruktan kaçma hakkına sahip biri misin? Kimileri var ki, hizmet etme yükümlülüklerini fırlatıp atarken, son değerlerini de atmış oldular.

Neden özgür olmak? Ne önemi var bunun Zerdüşt için? Ama

gözlerin, bana şunun yanıtını vermeli açıkça: ne uğruna özgürlük?

İyiye ve kötüyü kendi kendine verip, istencini bir yasa gibi başının üzerine asabilir misin? Kendi kendinin yargıcı ve kendi yasanın intikamcısı olabilir misin?

Korkunçtur insanın kendi yasasının yargıcıyla ve intikamcısıyla yalnız kalması. Bir yıldızın ıssız bir yere ve yalnızlığın buz gibi soluğuna fırlatıp atılmasına benzer.

Sen, tek kişi, bugün ötekilerin çokluğu yüzünden acı çekmektesin henüz; cesaretin tam ve umudun var henüz.

Ama bir gün gelecek, yalnızlıktan yorgun düşeceksin; gün gelecek, gururun büzülmeye başlayacak ve cesaretin kırılacak. “Yalnızım!” diye haykıracaksın günün birinde.

Bir gün gelecek, yüceliğini görmeyeceksin artık ve aşağı yanlarına çok yaklaşacaksın; kendi yüceliğin bir hayalet gibi korkutacak seni. Gün gelecek, haykıracaksın: “Her şey yanlış!”

Yalnız insanı öldürmek isteyen duygular vardır; bunu başaramadıklarında, bu kez kendileri ölmek zorunda kalırlar! Ama sen başarabilir misin katil olmayı?

Söyle, kardeşim, tanıştın mı “aşağılama” sözcüğüyle? Seni aşağılayanlara karşı adil olmanın acısıyla tanıştın mı?

Çoğu insanı sana ilişkin düşüncelerini değiştirmeye zorlarsın; onlar da bunu sana pahalıya ödetirler. Onlara yaklaşmışsındır, ama yanlarından geçip gitmişsindir: bundan ötürü seni asla bağışlamazlar.

Onları aşarsın: ama sen yükseldikçe hasetin gözü seni daha küçük görür. Fakat en çok nefret edilen uçandır.

“Bana karşı nasıl adil olabilirsiniz ki! — demelisin -- ben, kendime uygun pay olarak sizin adaletsizliğinizi seçmiştim.”

Adaletsiz davranıp çamur atarlar onlar yalnız kişiye: ama kardeşim, bir yıldız olmaksa istediğin, onlara bu yüzden daha az parlayamazsın!

O zaman koru kendini iyi ve adil olanlardan! Onlar, kendi erdemlerini kendileri yaratanları çarmıha germekten hoşlanırlar — yalnız insandan nefret ederler.

Ayrıca kendini o kutsal safdillikden de koru! Çünkü ona göre safdil olmayan her şey kutsallıktan da yoksundur: safdillik ateşle oynamayı sever — üstünde insanların yakıldıkları odun yığınlarıyla.

Ve kendi sevginin saldırılarına karşı da korunmalısın! Yalnız insan, karşısına çıkana elini uzatmakta fazla aceleci davranır.

Bazı insanlara elini değil yalnızca pençelerini uzatmalısın: ve ben isterim ki, pençelerinin tırnakları da olsun.

Ama karşılaşabileceğin en kötü düşman hep yine kendin olacaksın; mağaralarda ve ormanlarda kendi tuzağını yine kendin kuracaksın!

Ey yalnız insan, sen, kendine uzanan yolda ilerlemektesin! Ve yolun, senin ve yedi şeytanının yanından geçip gitmekte!

Bir sapkın olacaksın kendin için, cadı, kâhin, deli, kuşkucu, uğursuz ve kötülülüğün kendisi olacaksın.

Yakmak istemelisin kendini kendi ateşinde: çünkü önce kül olmadan nasıl yenileyebilirsin ki kendini?

Ey yalnız insan, sen yaratıcının yolundan gitmektesin: kendine yedi şeytanından bir tanrı yaratmak istiyorsun!

Ey yalnız insan, sen sevenlerin yolundan gitmektesin: kendini seviyorsun ve bu yüzden ancak sevenlerin yapabilecekleri kadar aşağılıyorsun.

Yaratmak ister seven, aşağıladığı için! Ne anlar sevgiden sevdiğini aşağılamak zorunda kalmamış olan!

Sevginle ve yaratışınla çekil yalnızlığına kardeşim; adalet ise ancak daha sonra topallayarak gelecektir arkandan.

Benim gözyaşlarımla çekil yalnızlığına, kardeşim. Ben, kendini aşarak yaratmak isteyen ve böylece de yıkıma sürükleneni severim. —

İşte böyle dedi Zerdüş.

Yaşlı ve Genç Kadınlar Üzerine

“Neden böyle alacakaranlıkta, bir hırsız gibi ürkek ilerlemektesin, Zerdüşt? Ve nedir o pelerininin altında özenle sakladığın?

“Sana armağan edilmiş bir hazine mi? Ya da senden olma bir çocuk mu? Veya hırsızların yolundan şimdi de sen mi gitmektesin, ey kötülerin dostu?” —

Gerçekten de kardeşim! dedi Zerdüşt, bu bana armağan edilmiş bir hazine: taşıdığım, küçük bir hakikat.

Ama küçük bir çocuk gibi yaramaz; ve ağzını kapatmadığım—da da avaz avaz bağıyor.

Bugün, güneşin battığı saatte yalnız başıma yolumda giderken, karşıma yaşlı bir kadıncağız çıktı ve şöyle dedi ruhuma:

“Pek çok şey söyledi Zerdüşt biz kadınlara da, ama bizimle kadın üzerine hiçbir zaman konuşmadı.”

Ve ben de şöyle karşılık verdim: “insan kadın üzerine yalnızca erkeklerle konuşmalı.”

“Benimle de konuş kadın üzerine, dedi kadın, söyleyeceklerini hemen unutacak kadar yaşlıyım nasıl olsa.”

Ve ben de yaşlı kadıncağızın dileğini yerine getirerek onunla konuştum:

Kadında ne varsa bir bilmecedir ve kadındaki her şeyin bir çözümü vardır: o çözümün adı da gebeliktir.

Erkek, kadın için bir araçtır yalnızca: amaç her zaman çocuktur. Ama erkek için nedir kadın?

Gerçek bir erkek iki şey ister: tehlike ve oyun. Bu yüzden kadını ister, en tehlikeli oyuncak olarak.

Erkek savaş için, kadın da savaşçının dinlenmesi için eğitilmelidir: bunun dışında deliliktir her şey.

Çok tatlı yemişler — sevmez savaşçı onları. Kadını bu nedenle ister; çünkü buruktur kadının en tatlısı bile.

Kadın çocukları erkekten daha iyi anlar, ama erkek kadından daha çocuksudur.

Gerçek bir erkeğin içinde bir çocuk gizlidir: çocuk oynamak ister. Haydi bakalım kadınlar, bulup çıkarın ortaya erkekte gizli olan çocuğu!

Bir oyuncak olmalıdır kadın, tertemiz ve güzel, değerli bir taş gibi ve henüz varolmayan bir dünyanın erdemleriyle aydınlanmış.

Bir yıldızın ışık demetleri yansımaları sevginizden! Umudunuz da şu olmalı: “Keşke ben doğurabilsem Üstüninsanı!”

Sevginizde yüreklilik olmalı! Sevginizle, size korku aşılamanın üstüne gidebilmelisiniz!

Sevginizden kaynaklanmalı onurunuz! Bunun dışında onurdan pek bir şey anlamaz kadın. Ama hep sevdiğinizden daha çok sevmek ve asla ikinciler olmamak; bu olmalı sizin onurunuz.

Kadın sevdiğinde erkek korkmalı kadından. Çünkü o zaman kadın her türlü özveride bulunur ve erkeğinden başka her şeyi değersiz bulur.

Kadın ondan nefret ettiğinde, erkek korkmalı kadından: çünkü erkek ruhunun en derin noktasında yalnızca kötüdür; kadın ise aynı noktada aşağılıktır.

Kimden nefret eder kadın en çok? — Demir şöyle demiş mıkna-tısa: “senden en çok beni çektiğin, ama kendine çekecek kadar kuvvetli olmadığın için nefret etmekteyim.”

“Ben istiyorum”dadır erkeğin mutluluğu. Kadının mutluluğu ise “o istiyor”dur.

“Bak, işte şimdi eksiksiz oldu dünya!” — böyle düşünür her kadın, bütünüyle sevgiden ötürü boyun eğdiğinde.

Ve kadın, boyun eğmek ve bir derinlik bulmak zorundadır yüzeyine. Yüzey ruhudur kadının, sığ sularda yüzen, fırtınalı,

devingen bir zardır.

Erkeğin ruhu ise derindir, onun nehirleri yeraltı mağaralarında akar: kadın onun gücünü sezer, fakat kavrayamaz. —

O zaman şöyle karşılık verdi bana kadıncağız: “Pek çok güzel şey söyledi Zerdüşt, özellikle de bunun için yeterince genç olan kadınlar için.

“İşin tuhafı şu ki, Zerdüşt az tanıyor kadınları, ama yine de haklı onlar için söylediklerinde! Acaba bunun nedeni, kadınlar bakımından hiçbir şeyin olanaksız olmaması mı?

“Ve şimdi teşekkür yerine geçmek üzerine küçük bir hakikat al! Bunun için yeterince yaşlı sayılırım!

“Sarıp sarmala o hakikati, ağzını da kapat: aksi takdirde çok bağırır bu hakikat.”

“Peki kadın, ver bakalım şu küçük hakikatini!” dedim. Ve şöyle konuştu yaşlı kadın:

“Kadınlara mı gidiyorsun? Kırbacını unutma!” —

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Zehirli Yılanın Isırması Üzerine

Günün birinde Zerdüşt hava sıcak olduğu için bir incir ağacının altında uyuyakalmış, yüzünü de kollarıyla kapatmıştı. O sırada gelen bir zehirli yılan boynundan ısırınca Zerdüşt acıdan çığlık attı. Kollarını yüzünden çektiğinde yılanı gördü: o anda Zerdüşt'ü gözlerinden tanıyan yılan beceriksizce döndü ve kaçmak istedi. “Kaçma, dedi Zerdüşt; daha teşekkür edemedim sana! Tam zamanında uyandırdın beni, çünkü yolum uzun.” “Ne yazık ki çok kısa yolun, dedi yılan üzüntüyle; benim zehirim öldürücüdür.” Zerdüşt gülümsedi. “Bir ejderhanın bir yılanın zehrinden öldüğü ne zaman görülmüştür? dedi. Ama geri al zehrini! Onu bana armağan edecek kadar zengin değilsin.” Bunun üzerine yılan yeniden onun boynuna sarıldı ve yarasını yaladı.

Zerdüşt bir defasında bunu öğrencilerine anlattığında, ona şöyle sordular: “Peki, ey Zerdüşt, anlattığın hikâyenin ahlaki yanı nerede?” Zerdüşt bu soruya şöyle karşılık verdi:

Ahlakın yıkıcısı diyorlar bana iyiler ve adil olanlar: benim hikâyem ahlaktan yoksun bir hikâyedir.

Ama bir düşmanınız varsa eğer, onun kötülüğüne iyilikle karşılık vermeyin; çünkü bu onu utandırır. Onun yerine, düşmanınızın size iyi bir şey yaptığını kanıtlayın.

Ve azarlayın onu, utandıracak yerde! Ve size küfredildiğinde, hoşuma gitmiyor kutsamaya kalkışmanız. Öyle yapacak yerde siz de biraz küfredin, daha iyi!

Ve eğer büyük bir haksızlık yapılmışsa size, ona hemen beş küçük haksızlık daha ekleyin! Berbat bir şeydir haksızlığın altında tek başına ezilenin halini görmek.

Biliyor muydunuz bunu daha önce? Paylaşılmış haksızlık ya-

rı yarıya adalet demektir. Ve bırakın, haksızlığı onu taşıyabilecek olan üstlensin!

Küçük bir intikam hiç intikam almamaktan daha insancadır. Ve eğer ceza bir adalet ve bir onur anlamını taşımıyorsa onu hak eden için, o zaman sizin cezalandırmanızdan yana da değilim.

Daha soyludur kendini haksız kılmak haklı çıkmaktan, özellikle insan haklı olduğunda. Ama bunun için insanın yeterince zengin olması gerekir.

Sizin o buz gibi adaletinizi istemiyorum; ve sizin yargıçlarınızın gözlerinden bana hep cellat ve soğuk baltası yansımakta.

Söyleyin, nerede vardır gören gözlere sahip sevgi olan adalet?

O zaman yalnızca bütün cezaları değil, bütün suçları da taşıyan sevgiyi bulun bana!

O zaman yargıcın dışında herkesi aklayan adaleti bulun bana!

Bir şey daha duymak ister misiniz? İçtenlikle adil olmak isteyenin kişiliğinde yalan bile insan sevgisine dönüşür.

Ama nasıl içtenlikle adil olabilirim? Nasıl verebilirim herkese kendi payını! Şu kadarı yetmeli bana: herkese kendi payımı veririm.

Son olarak, kardeşlerim, sakının tekbaşına yaşayanlara haksızlık yapmaktan! Tekbaşına yaşayan birisi nasıl unutabilir? Nasıl karşılık verebilir?

Derin bir kuyu gibidir tekbaşına yaşayan. Kolaydır içine bir taş atmak; ama taş ta dibe kadar indiğinde, söyleyin, kim çıkaracaktır onu yeniden dışarıya?

Sakının tekbaşına yaşayana hakaret etmekten! Ama bir kez ettiyseniz, o zaman öldürün de onu!

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Çocuk ve Evlilik Üzerine

Yalnızca senin için bir sorum var, kardeşim: bir iskandil gibi indiriyorum bu soruyu ruhuna, onun ne kadar derin olduğunu öğreneyim diye.

Gençsin, çocuk ve evlilik istiyorsun. Ama şunu soruyorum: sen, bir çocuk istemek hakkına sahip bir insan mısın?

Sen, galip gelmiş, kendi üzerinde egemen olabilmiş, duygularını buyruğu altına alabilmiş biri, erdemlerinin efendisi misin? Evet, soruyorum sana.

Ya da isteğinle asıl dile gelen bir hayvan veya zorunluluk mu? Yalnızlık mı? Kendinle barışık olmaman mı?

Ben istiyorum ki, zaferin ve özgürlüğün bir çocuğa özlem duysun. Canlı anıtlar inşa etmelisin zaferin ve özgürlüğün adına.

Kendinden ötesi için inşa etmelisin. Ama önce kendin, beden ve ruhunla, tamamlanmış bir yapı olmalısın.

Neslini sürdürmekle yetinmemeli, yüceltmelisin! Bunun için de evliliğin bahçesi yardımcı olmalı sana!

Daha yüce bir beden yaratmalısın, bir ilk devinim, kendiliğinden dönen bir tekerlek — bir yaratıcı yaratmalısın.

Evlilik: benim için, bir ikilinin onları yaratmış olanlardan daha fazla bir şey olan bir tek yaratma istencinin adıdır. Böyle bir istenci paylaşılanların birbirlerine duydukları saygıdır evlilik.

Bu olmalı anlamı ve hakikati senin evliliğinin. Ama o çok-fazlaların, o fazlalıkların evlilik diye adlandırdığı şeye gelince — ah, öylesine ne diyebilirim ki?

Ah, o ikili ruhun yoksulluğu! Kirliliği! Ah, o ikilinin acınası hoşnutluğu!

Evlilik diye adlandırırlar bütün bunları; ve nikâhlarının cennette kıyıldığını söylerler.

Bana gelince, yerinde dursun o fazlalıkların cenneti! Hayır, bana göre değil bu cennetlik ağlara takılmış hayvanlar!

Kendisinin birleştirmediğini kutsamak için ayağını sürüyerek gelen Tanrı da bana uzak kalsın!

Gülmeyin böyle evliliklere! Hangi çocuğun nedeni yoktur anesiyle babasına ağlamak için?

Bu adam saygıdeğer ve yeryüzünün anlamı açısından da olgun görünmüştü bana: ama karısını gördüğümde, yeryüzünü bir tımarhane sandım.

Evet, isterdim ki yeryüzü kasımlarla sarsılsın bir ermiş ve bir kaz birbirleriyle çiftleştiklerinde.

Bu adam bir kahraman gibi hakikatin peşine düştü ve sonunda bütün elde ettiği, allanıp pullanmış bir küçük yalan oldu. Evliliği diye adlandırdı bunu.

Öteki tutuktu ilişkilerinde ve seçiminde çok titiz davrandı. Ama bir çırpıda sonsuza kadar bozdu çevresini: evliliği diye adlandırdı bunu.

Bir başkası ise bir meleğin erdemlerine sahip bir hizmetçi aradı. Ama bir çırpıda bir kadının hizmetçisi oldu; şimdi kendisi bir melek olmayı gereksinmekte.

Bütün satıcıları işlerinde dikkatli buldum ve hepsinin de kurnaz bakışları var. Ama en kurnazı bile karısını hâlâ bir çuvalın içinde satın alıyor.

Kısa ömürlü bir sürü budalalık — buna aşk diyorsunuz sizler. Ve evliliğiniz, uzun bir aptallık olarak, bir sürü budalalığa son veriyor.

Kadına duyduğunuz sevgi ve kadının erkeğe olan sevgisi: ah, keşke acı çeken gizlenmiş tanrılarla birlikte acı çekmek olabilseydi bu sevgi! Ama genellikle iki hayvanın birbirini bulmasından başka bir şey değil.

Ama sevgilerinizin en iyisi bile yalnızca esrîklik içinde bir mesel ve acı verici bir kor. Sevgi, sizin için daha yüce yolları aydınlatacak bir meşaledir.

Kendinizden öte sevebilmelisiniz günün birinde! O zaman her şeyden önce sevmeyi öğrenin! Onun için de sevginizin acı kadehini içmek zorundasınız.

Acılık en iyi sevginin kadehinde bile vardır: odur özlemi Üstüninsana dönüştüren ve sende, yaratıcıda susamışlığı doğuran!

Yaratıcı için susamışlık, ok ve özlem Üstüninsana: konuş, kardeşim, bu mudur senin evlilik istencin?

Kutsaldır benim için böyle bir istenç ve böyle bir evlilik. —

İşte böyle dedi Zerdüş.

Gönüllü Ölüm Üzerine

Çoğu insan çok geç ölür, bazıları da çok erken. “Zamanında ölmesini bil!” öğretisi henüz yabancı geliyor kulaklara.

Zamanında ölmesini bil: işte budur Zerdüş’tün öğrettiği.

Elbette, doğru zamanda yaşamasını bilmeyen, nasıl doğru bir zamanda ölebilir? Keşke hiç doğmamış olsalar böyleleri! — Fazlalıklara tavsiyem budur.

Gelgelelim fazlalıklar da pek önemli bir işmiş gibi gösterirler ölümlerini ve içi bomboş olan fındık bile kırılmak ister.

Ölmeyi herkes önemser: fakat ölüm, bir şenliğe dönüşebilmiş değil henüz. İnsanlar daha öğrenemediler en güzel şenliklerin nasıl kutsandığını.

İnsanoğlunu yetkinliğe ulaştıran, yaşayanlar için de bir diken ve bir vaat olan ölümü gösteriyorum size.

Yetkinliğe ulaşan, zafer kazanmışçasına ölür kendi ölümünü, çevresi umut besleyenlerle ve vaat edenlerle sarılı olarak.

O halde ölmeyi öğrenmelidir insan; ve böyle bir ölenin yaşayanların yeminlerini kutsamadığı hiçbir şenlik olmamalıdır!

O halde ölmek en iyisidir; ikinci iyi olan ise: savaşta ölmek ve büyük bir ruhu feda edebilmektir.

Ama şu sizin bir hırsız gibi gizlice gelen, fakat bir efendiymiş gibi davranan, yılışık ölümünüz hem savaşanların hem de zafer kazananın nefretine hedef olur.

Kendi ölümümü övüyorum sizlere, bana istediğim için gelen, gönüllü ölümümü.

Ve ne zaman isteyeceğim onu? — Bir hedefi ve bir mirasçısı olan, ölümünü hedef ve mirasçı için doğru olan zamanda ister.

Ve o kişi, hedefe ve mirasçıya duyduğu saygıdan ötürü artık solmuş çelenkler koymayacaktır yaşamın kutsal tapınağına.

Gerçekten de halat örenlere benzemek istemiyorum ben: onlar uzatarak çekerler lifleri ve bu arada kendileri de hep geriye giderler.

Kimi vardır, hakikatleri ve zaferleri için artık çok yaşlanmıştır; dişsiz bir ağzın artık her hakikate hakkı yoktur.

Ve kalıcı bir ün sahibi olmak isteyen herkes, onurlara zamanında veda edebilmeyi ve güç bir sanatı, zamanında çekip gitmek sanatını başarmak zorundadır.

İnsan, tadı en iyi olduğu zaman başkalarına yem olmaya son verebilmelidir: uzun süre sevilmek isteyenler bunu bilirler.

Buruk elmalar da vardır elbette, onların yazgısı son günlerine değin sonbaharı beklemektir: ve onlar aynı anda olgunlaşırlar, sararırlar ve buruşurlar.

Kimilerinin önce yüreği, kimilerinin de önce tini yaşlanır. Ve kimileri vardır ki, yaşlıdırlar gençliklerinde: ama sonraki gençlik insanı uzun zaman genç tutar.

Kimilerinin yaşamı yanlıştır: zehirli bir kurt kemirir yüreklerini. Onlar için en iyisi hiç olmazsa ölümlerinin doğru olmasıdır.

Kimileri hiçbir zaman tatlanmaz, daha yazın çürümeye başlar. Böylelerini dalında tutan yalnızca korkaklıktır.

Çok, ama çok fazla olanlar yaşarlar ve uzun zaman dallarında asılı kalırlar. Böyleleri için en iyisi, bir fırtınanın gelip bütün bu çürüyenleri ve kurtlananları ağaçtan dökmesidir!

İsterdim ki, çabuk ölümün vaizleri gelsinler! Onlar, bana göre hayat ağaçlarının gerçek fırtınaları ve sarsıcılarıdır! Ama ben sadece ağırdan ölmenin ve “dünyevi” her şeye sabretmenin vaazlarını duymaktayım.

Ah, sizler dünyevi her şeye sabredilmesi yolunda vaaz vermektedirsiniz, öyle mi? Oysa ey günahkâr ağızlar, bilin ki asıl dünyevi olan size sabretmekle!

Gerçekten de çok erken ölmüştü ağırdan ölmenin vaizlerinin onurlandırdıkları o İbrani: ve çokları için o zamandan bu yana onun çok erken ölmüş olması, bir kötü yazgıya dönüştü.

O, yani İbrani İsa, henüz yalnızca İbranilerin gözyaşlarını ve kederlerini tanıyordu, bir de iyi ve adil olanların nefretini — işte o sırada duydu içinde ölüm özlemini.

Keşke çölde, iyi ve adil olanların uzağında kalmış olsaydı! Belki o zaman yaşamayı, yeryüzünü sevmeyi öğrenirdi — bir de gülmeyi!

İnanın bana kardeşlerim! O çok erken öldü; benim yaşıma gelebilseydi eğer, kendi öğretisini kendi yadsırdı! O yadsıyabilecek kadar soyluydu!

Ama olgunlaşmamıştı henüz. İnsan gençken toylukla sever, insandan ve yeryüzünden nefret edişi de toycadır. Ruhu ve tininin kanatları henüz bağımlı ve ağırdır.

Ama yetişkin erkekte, delikanlıda olduğundan daha çok çocukluk ve daha az keder vardır: o, yaşamdan ve ölümden daha iyi anlar.

Ölmekte de, ölümden de özgürdür, Evet demenin zamanı geçtiğinde artık kutsal bir Hayır diyendir: demek ki anlar yaşamdan ve ölümden.

Ölümünüz, insana ve yeryüzüne bir hakaret olmamalı dostlarım: ben, bunu istiyorum ruhunuzun balından.

Ölümünüzde tininizin ve erdeminizin korları parlamalı hâlâ, tıpkı yeryüzünü saran akşam kızıllığı gibi: aksi takdirde sizinkisi, yanlış bir ölümdür.

Demek ki ben, siz dostlarım, benim hatırım için yeryüzünü daha çok sevesiniz diye ölmek istiyorum; ve beni doğuranda huzura ereyim diye yeniden toprak olmayı arzuluyorum.

Gerçekten de bir hedefi vardı Zerdüşt'ün, topunu fırlattı: şimdi sizler, hedefimin mirasçılarının dostlarısınız, sizlere atıyorum altın topu.

Her şeyden çok isterim, dostlarım, altın topu fırlatmanızı! Ve bu yüzden biraz daha kalıyorum yeryüzünde: bağışlayın bunun için beni!

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Armağan Eden Erdem Üzerine

❧ 1 ❧

Zerdüşt yürekten bağlı olduğu “Alacalı İnek” adlı kentten ayrıldığında — kendilerini onun öğrencileri diye adlandıran çok sayıda insan arkasından geldi ve ona eşlik etti. Böylece bir dört-yol ağzına geldiler: orada Zerdüşt bundan böyle yalnız başına gitmek istediğini söyledi; çünkü yalnız gitmeyi severdi. Bunun üzerine öğrencileri ona ayrılık hediyesi olarak, altın sapının üstünde güneşe sarılmış bir yılan bulunan bir baston verdiler. Zerdüşt buna çok sevindi ve bastona dayandı; ondan sonra da öğrencilerine seslendi.

Söyleyin bana: altın nasıl en değerli şey olmuştur? Sıradan olmadığı, yararsız, parlak ve parıltısı da yumuşak olduğu için; altın, kendini her zaman bir armağan olarak sunar.

Altın sadece en yüce erdemin bir imgesi olarak en değerli şey olabilmektedir. Armağan edenin bakışları altın renklidir. Altının parıltısıdır ay ile güneş arasında barışı sağlayan.

Sıradanlıktan uzaktır en yüce erdem, yarar düşüncesine hizmet etmekten uzaktır, parlaktır ve parıltısı da yumuşaktır: armağan eden erdem en yüce erdemdir.

Gerçekten de sizleri anlıyorum öğrencilerim: sizler de benim gibi armağan eden erdemin peşindesiniz. Sizlerin kedilerle ve kurtlarla ne gibi ortak yanınız olabilir ki?

Sizlerin susamışlığıdır kendinizi kurban etmek ve armağanlara dönüştürmek: ve bu yüzden susamışlığınız, tüm zenginlikleri ruhunuzda biriktirmektir.

Ruhunuz doymak bilmez bir açlıkla koşar hazinelerin ve değerli mücevherlerin peşinden, çünkü erdeminizin armağan etme isteği doymak bilmez.

Her şeyi size ve içinize akınaya zorlarsınız ki, onlar sizin çeşmenizden sevginizin armağanları olarak geriye akabilsinler.

Gerçekten de bütün değerleri yağmalayan bir haydut olmak zorundadır böyle armağan eden sevgi; ama ben böyle bir bencilliği sağlıklı ve kutsal diye nitelendiririm.

Bir başka bencillik daha vardır; çok yoksul, açlık çeken, hep çalmak isteyen, hastalara özgü ve hastalıklı bir bencillik.

O, bir hırsızın gözleriyle bakar bütün parıldayanlara; bol yiyeceği olanı açlığın ağgözlülüğüyle ölçer; ve hep gizlice dolanır armağan edenlerin masalarının çevresinde.

Hastalık ve görünmez bir yozlaşmadır böyle bir ağgözlülükte dile gelen; bu bencilliğin ağgözlülüğü hastalıklı bir bedenden konuşur.

Söyleyin bana, kardeşlerim: nedir bizim için kötü ve en kötü olan? Yozlaşma değil midir? — Ve nerede eksikse armağan eden ruh, orada yozlaşma olduğu sonucuna varırız.

Yükselen bir yoldur bizimkisi, türden üstün-türe uzanır. Ama dehşet verir bize yozlaşan kavrayış şöyle konuştuğunda: “Her şey bana.”

Yükselen bir kavrayıştır bizimkisi: böylece de bedenimize ilişkin bir mecazdır, bir yücelişin mecazıdır. Böyle yücelişlerin mecazları erdemlerin adlarıdır.

İşte böyle ilerler beden tarih boyunca, hep bir oluşan ve bir savaşılan olarak. Peki ya tin — o ne anlam taşır beden için? Tin, bedenin savaşlarının ve zaferlerinin habercisi, yoldaşı ve yankısıdır.

Birer mecazdır iyinin ve kötünün bütün adları: konuşmayıp işaret ederler yalnızca. Onlardan bilgi bekleyen ancak bir deli olabilir!

Dikkat edin kardeşlerim, tininizin mecazlarla konuşmak istediği her zaman parçasına: erdeminizin kaynağı oradadır.

Yücelmiştir bedeniniz ve bir dirilişi yaşamıştır; hazzıyla tini

mutlu kılar; öyle ki, tin yaratıcıya, değer verene, sevene ve her şey için iyilik yapana dönüşür.

Ne zaman ki yüreğiniz engin ve hızlı akar bir nehir gibi, kıyı-larında yaşayanlar için bir berekete ve tehlikeye dönüşür, işte oradadır erdeminizin kaynağı.

Ne zaman ki üzerindesinizdir övgünün ve yerginin ve istenciniz seven birinin istenci olarak buyruk vermek ister her şeye, işte oradadır erdeminizin kaynağı.

Ne zaman ki aşağılarsınız rahatlığı ve yumuşak döşegi ve rahatına düşkün olanlardan uzaklaşmak istersiniz, işte oradadır erdeminizin kaynağı.

Ne zaman ki tek bir istencin isteyenisinizdir ve tüm gereksinim duyulanlardaki bu dönüm noktasının adı gerekliliktir sizin için, işte oradadır erdeminizin kaynağı.

Gerçekten de yeni bir iyi ve kötüdür bu erdem! Gerçekten de yeni ve derinlerden gelen bir şırıltıdır, yeni bir kaynağın sesidir!

Güç demektir bu yeni erdem; egemen bir düşüncedir ve çevresi akıllı bir ruhla sarılıdır: altın bir güneş ve onun çevresinde de bilginin yılanı.

2

Burada Zerdüş bir süre sustu ve öğrencilerine sevgiyle baktı. Ondan sonra konuşmayı sürdürdü: — ve sesi değişmişti.

Erdeminizin gücüyle sadık kalın yeryüzüne, kardeşlerim! Armağan eden sevginiz ve bilginiz yeryüzünün anlamına hizmet etsin! Dileğim ve sizlere yakarışımın nedeni budur.

Sakın izin vermeyin erdeminizin dünyevi olandan uçup gitmesine ve kanatlarıyla sonsuz duvarlara çarpmasına! Ah, öylesine çok uçup giden erdem oldu ki bugüne kadar!

Tıpkı benim gibi, uçup giden erdemi geri döndürün yeryüzüne — evet, bedene ve yaşama geri döndürün: döndürün ki, yeryüzüne anlam kazandırsın, insanca bir anlam!

Hem tin hem de erdem belki yüz kez uçup gitti ve yanılığlara düştü bugüne kadar. Ah, bütün bu çılgınlık ve yanılığlar ne yazık ki hâlâ bedenimizde yaşamakta: bedene ve istence dönüşmüş olarak.

Hem tin hem de erdem belki yüz kez denedi ve yolunu şaşırdı bugüne kadar. Evet, bir denemeydi insan. Ah, o kadar çok bilgisizlik ve yanılığ bedenleşti ki içimizde!

Yalnız binlerce yıllık akıl değil — fakat çılgınlık da çıkmakta şimdi içimizde su yüzüne. Tehlikelidir mirasçı olmak.

Adım adım savaşmaktayız henüz Rastlantı denen devle ve bütün insanlığa şimdiye kadar anlamsızlık, yani anlamı-olmayan egemendi.

Tininiz ve erdeminiz yeryüzünün anlamına hizmet etsin, kardeşlerim: ve her şeyin değeri sizler tarafından yeniden biçilsin! İşte bu yüzden savaşçılar olmalısınız! İşte bu yüzden yaratıcılar olmalısınız!

Bilmekle arındırır kendini beden; bilgiyle deneyerek yüceltir kendini; bilen için bütün güdüler kutsallaşır; yücelenin ruhu neşeye boğulur.

Hekim , kendine yardım et: o zaman hastana da yardım edersin. Hastan için en iyi yardım, kendi kendini iyi edeni gözle-riyle görmesi olsun.

Binlerce yol var daha gidilmemiş olan; binlerce esenlik ve yaşamın gizli adaları var. Tüketilmiş ve bütünüyle keşfedilmiş değil daha insan ve insanın yeryüzü.

Dikkat edin ve dinleyin, ey siz yalnızlar! Gelecekte buraya doğru rüzgârlar esmekte gizli kanat çırpmalarıyla; hassas kulaklara da iyi haberler ulaşmakta.

Sizler, bugünün yalnızları ve kendilerini uzaklaştıranlar, sizler bir halk olmalısınız günün birinde: kendi kendinin seçicisi olan sizlerden seçkin bir halk doğmalı: — ve o halktan da Üstüninsan.

Gerçekten de yeryüzü bir şifa yeri olmalı günün birinde! Ve daha şimdiden yeni bir koku yükselmekte yeryüzünden, şifalı bir koku — ve yeni bir umut!

3

Zerdüşt bunları söyledikten sonra daha son sözünü söylememiş biri gibi sustu; elindeki bastonu uzun zaman kuşkulu bir ifadeyle tarttı. Sonunda konuştu: — ve sesi değişmişti.

Şimdi yalnız başıma gidiyorum, öğrencilerim! Siz de gidiyorsunuz şimdi ve yalnız başınıza! Ben böyle istiyorum.

Gerçekten de öğütüyorum işte size: uzaklaşın benden ve savunun kendinizi Zerdüşt'e karşı! Ve daha da iyisi: utanın onun yüzünden! Belki aldatmıştır sizleri.

Bilginin insanı yalnızca düşmanlarını sevmek zorunda olmakla kalmayıp, dostlarından da nefret edebilmelidir.

Hep öğrenci kalan, öğretmenine borcunu kötü ödemiş olur. Neden koparmak istemiyorsunuz bahçemdeki çiçeklerden?

Saygı duyuyorsunuz bana; ama ya çökerse günün birinde saygınız? Koruyun kendinizi bir heykelin altında kalmaktan!

Zerdüşt'e inandığınızı söylüyorsunuz, öyle mi? Peki ne önemi var Zerdüşt'ün? Sizler, bana inananlarsınız; peki ne anlamı var inananların?

Sizler, kendinizi aramamıştınız henüz: O sırada beni buldunuz. Böyle yaparlar bütün inananlar; o yüzdendir bütün inançların onca az önem taşıması.

Şimdi ben sizlere beni yitirmenizi ve kendinizi bulmanızı söylüyorum; ve ancak hepinizin beni yadsımasından sonradır ki yeniden sizlere döneceğim.

Gerçekten de kardeşlerim, o zaman başka gözlerle arayacağım yitip gidenlerimi; o zaman sizleri bir başka sevgiyle seveceğim.

Ve günün birinde dostlar olmalısınız benim için ve bir Umutun çocukları: o zaman üçüncü kez sizlerle olacağım, büyük öğle vaktini sizlerle birlikte kutlayayım diye.

Ve o, insanın hayvan ile Üstüninsan arasındaki yolunun ortasına vardığı, akşama uzanan yolunu da en yüce umudu diye kutladığı, büyük bir öğle vakti olacak: çünkü yolu yeni bir sabaha uzanacak.

Ve o zaman yıkılıp gitmekte olan kendini bir geçip gidenmiş gibi kutsayacak; ve bilgisinin güneşi onun öğle vaktine varmış olacak.

“Öldü bütün tanrılar: Şimdi bizler Üstüninsanın yaşamasını istiyoruz.” — o büyük öğle vaktinde bu olmalı son istencimiz! —

İşte böyle dedi Zerdüşt.

İŞTE BÖYLE DEDİ ZERDÜŞT

Herkes ve Hiç Kimse İçin Bir Kitap

İkinci Bölüm

“— ve ancak hepinizin beni yadsımasından sonradır ki yeniden sizlere döneceğim.

Gerçekten de kardeşlerim, o zaman başka gözlerle arayacağım yitip gidenlerimi; o zaman sizleri bir başka sevgiyle seveceğim.”

Zerdüş t, Armağan Eden Erdem Üzerine. (I, s. 97)

Aynalı Çocuk

Daha sonra Zerdüşt yeniden dağlara ve mağarasının yalnızlığına geri döndü ve insanlardan uzaklaştı: tohumlarını toprağa atmış bir çiftçi gibi bekliyordu. Ama ruhu sevdiklerine karşı sabırsızlıkla ve tutkuyla doluydu: çünkü onlara verecek daha çok şeyi vardı. Zaten sevgiden ötürü açık olan elini kapamak ve armağan eden biri olarak utangaç davranmak yapılabileceklerin en zorudur.

Böylece yalnızlık içinde aylar ve yıllar geçti; Zerdüşt'ün bilgeliği ise arttı ve çokluğuyla ona acılar verdi.

Ama bir sabah daha güneşin kızılığından önce uyandı, döşesinde uzun süre düşündü ve sonunda şöyle dedi kendi yüreğine:

“Rüyamda neydi beni korkutan da, uyandım böyle? Elinde bir ayna tutan bir çocuk gelmedi mi yanıma?

“Ey Zerdüşt — dedi çocuk bana — aynada kendine bak!”

Ama aynaya baktığımda bağırdım ve yüreğim sarsıldı; çünkü orada kendimi değil, bir şeytanın çirkin suratını ve alaylı gülüşünü gördüm.

Gerçekten de çok iyi anlarım rüyalarındaki işaretlerden ve uyarılardan; öğretmek istediklerim tehlikede ve zararlı otlar kendilerine buğday denilmesini istiyor!

Düşmanların güçlendiler ve öğretimin görünüşünü çarpıttılar; bu yüzden en sevdiklerim de onlara sunduklarımdan ötürü utanmak zorunda kalıyorlar.

Yitip gitti dostlarım; yitirdiklerimi aramanın zamanı geldi!”

Bu sözlerle birlikte ayağa fırladı Zerdüşt, ama soluk almaya çalışan korkmuş biri gibi değil, daha çok tinden esinlenen bir bilici ve şarkıcı gibi yaptı bunu. Kartalı ve yılanı ona hayretle

baktılar: zira tıpkı tan kızılığı gibi, yaklaşmakta olan bir mutluluğun yansıması vardı yüzünde.

Ne oldu bana sevgili hayvanlarım? — dedi Zerdüşt. Ben bir dönüşüm geçirmedi mi? Mutluluk bir kasırga gibi gelmedi mi üstüme?

Bir budala benim mutluluğum ve budalaca şeyler söyleyecek: daha çok genç — bu yüzden sabır gösterin ona!

Yaralandım mutluluğum yüzünden: bütün acı çekenler hekimlerim olsun!

Artık yine inebilirim dostlarımin ve düşmanlarımin arasına! Zerdüşt yeniden konuşabilir, armağan verebilir ve sevdiklerine en yüce sevgisini gösterebilir!

Sabırsız sevgim nehirler gibi coşmakta aşağıya, gündoğumuna, günbatımına doğru, tüm gelgitleriyle birlikte. Ruhum suskun dağlardan ve acının fırtınalarından vadilere akmakta.

Çok uzun zaman özlem çektim ve uzaklara baktım. Çok uzun zaman adadım kendimi yalnızlığa: bu yüzden suskunluğu unuttum.

Bütünüyle bir ağız kesildim, yüksek kayalardan dökülen bir derenin gürültüsü oldum: şimdi konuşmalarımı aşağıya, vadilere akıtmak istiyorum.

Ve sevgi nehrim isterse geçit vermez yerlerle karşılaşsın! Bir nehrin sonunda denize giden yolu bulamaması düşünülebilir mi?

Bir göl var içimde, yalnızlığına çekilmiş, kendi kendine yeten bir göl; ama benim sevgi nehrim onu da sürüklemekte kendisiyle birlikte — denize!

Yeni yollardan gidiyorum, yeni bir söze kavuşuyorum; bütün yaratıcılar gibi, ben de yorgun düşmüştüm eski dillerden. Ama tinim artık eskimiş tabanlarla yürümek istemiyor.

Bütün sözler çok yavaş geliyor: — onun için senin arabana atlıyorum, ey fırtına! Ve ayrıca seni kötülüğümle kırbaçlamak da istiyorum!

Bir çığlık, bir sevinç nidası gibi açılmak istiyorum engin denizlere, ta ki dostlarının kaldığı o mutluluk adalarını bulana kadar: —

Ve onların arasındaki düşmanlarımı da! Şimdi ne kadar çok seviyorum konuşabileceğim herkesi! Düşmanlarım da mutluluğumun birer parçası.

Ve en vahşi atıma binmek istediğimde, en iyi yardımcım hep mızrağımdır: o, ayaklarımın hep hazır bekleyen hizmetkârıdır:

Düşmanlarıma doğru fırlattığım mızrağım! Ne kadar çok teşekkür borçluyum düşmanlarıma, o mızrağı nihayet fırlatabileceğim için!

Çok büyüktü bulutumun gerilimi: şimşeklerin kahkahaları arasında aşağının derinliklerine dolular yağdırmak istiyorum.

O zaman şiddetle şişecek göğsüm, şiddetle bırakacak fırtınalarını dağlardan aşağıya: ve böyle rahatlayacak.

Gerçekten de bir fırtına gibi gelmekte mutluluğum ve özgürlüğüm! Ama düşmanların başlarının üstünde kötülüğün uğulدادığına inanmalılar.

Evet, sizler de dostlarım, ürkeceksiniz benim vahşi bilgeliğimden; ve belki de düşmanlarımla birlikte kaçacaksınız.

Ah, keşke becerebilsem sizleri çoban kavallarıyla geri dönme-ye razı etmeyi! Keşke bir dişi aslanı andıran bilgeliğim sevecenlikle kükreneyi öğrenebilse! Nasılsa birlikte pek çok şeyi öğrenmedik mi!

Vahşi bilgeliğim, yalnız dağlarda gebe kalmıştı; sert taşların üstünde doğurmuştu çocuklarının en küçüğünü.

Şimdi ise çöllerde deli gibi dolaşıp yumuşak çimleri aramakta — benim eski ve vahşi bilgeliğim!

Sizin yüreklerinizin yumuşacık çimlerine, dostlarım! — sevginizin üstüne yatırmak istiyor en sevdiğini!

İşte böyle dedi Zerdüş.

Mutluluk Adalarında

İncirler dökülmekte ağaçlardan; olgun ve tatlı incirler; ve düşerken yırtılıyor kırmızı kabukları. Ben olgun incirler için bir kuzey rüzgârıyım

İşte, tıpkı bu incirler gibi dökülmekte öğretiler de sizlere, dostlarım: şimdi emin onların tatlı suyunu ve içlerini! Sonbahar sarmış çevreyi, apaçık bir gökyüzü ve vakit öğleden sonra.

Bakın, nasıl da dopdolu etrafımız! Güzeldir böylesine bolluğun içinden uzak denizlere bakmak.

Bir zamanlar Tanrı derlerdi insanlar uzak denizlere baktıklarında; şimdi ise ben artık sizlere şöyle demeyi öğrettim: Üstün-insan.

Tanrı bir varsayımdır; ama ben istiyorum ki, sizin varsayışınız yaratıcı istencinizden öteye geçmesin.

Sizler bir tanrı yaratabilir misiniz? — O halde söz etmeyin bana tanrılardan! Oysa sizler Üstüninsanı yaratabilirsiniz.

Belki kendinizi Üstüninsan yapamazsınız, kardeşlerim! Ama yaratıcılığınızla kendinizi Üstüninsanın babalarına ve atalarına dönüştürebilirsiniz: ve bu da yaratmalarınızın en iyisi olur! —

Tanrı bir varsayımdır: ama ben istiyorum ki, sizin varsayışınız düşünülebilirle sınırlansın.

Bir tanrı düşünebilir misiniz? — Ama her şeyin insan açısından düşünülebilirle, görülebilirle, duyumsanabilirle dönüşeceği, sizin için hakikate yönelik istenç olsun! Kendinizin anlamını düşünmelisiniz sonuna kadar!

Ve dünya diye adlandırmış olduğunuz, ilk kez sizin tarafınızdan yaratılsın: aklınız, görünüşünüz, istenciniz, sevginiz dünyanın ta kendisi olsun! Ve sizler, bilenler için, mutluluğunuz olsun!

Ve siz bilenler, nasıl dayanacaksınız yaşama bu umut olmadan? Sizler, kavranamayanın ve akıl edilemeyenin içine doğmuş olmamalısınız.

Fakat yüreğimi sizlere bütünüyle açmış olmak için dostlarım: tanrılar olsaydı eğer, ben nasıl dayanırdım bir tanrı olmamaya! Demek ki yok tanrılar.

Evet, böylece çekmiştim çizgiyi sonucun altına; ama şimdi o beni çekmekte. —

Tanrı bir varsayımdır: ama kim ölmeden içebilir tüm acılarını bu varsayımın? Yaratıcı inancından, kartal da kartalca uzaklıklara kanat açmaktan yoksun mu kalacak?

Tanrı bir düşüncedir, bütün doğruları eğri, duran her şeyi de devingen kılar. Nasıl? Zaman geçip gidecek ve fani her şey yalnızca yalandan mı ibaret olacak?

Bunu düşünmek, bir kargaşa ve baş dönmesidir insanoğlunun kemikleri için ve mide için de bir kusmadır: gerçekten de baş döndürücü bir hastalık derim ben böylesine bir varsayıma.

Kötülük ve insana düşmanlık diye adlandırırım tek ve yetkin olana, devinmeyen, doymuş ve sonsuz olana ilişkin bütün bu öğretileri.

Sonsuz olan — bu bir mecazdır yalnızca! Ve şairler çok yalan söylerler. —

Oysa sadece en iyi mecazlar dile getirmeli zamanı ve oluşu; bir övgü ve her türlü faniliğin gerekçesi olmalılar!

Yaratmak — budur acılardan büyük kurtuluş ve yaşamayı kolay kılmak. Ama yaratıcının olabilmesi çok acı çekmeye ve çok değişmeye bağlıdır.

Evet, siz yaratıcılar, nice acı ölümlele dolu olmalı yaşamınız! Aynı zamanda da her türlü faniliğin sözcüsü ve savunucusu olmalısınız.

Yaratıcının yeni doğan çocuk olabilmesi için, doğuran olmayı ve doğuranın çektiği acı olmayı da istemesi gerekir.

Gerçekten de belki yüz ruhtan, yüz beşikten ve doğum sancısından geçerek devam ettim ben yoluma. Kimi zaman veda da ettim, iyi bilirim o yürek parçalayıcı son saatleri.

Ama böyle istiyor yaratıcı istencim, yazgım. Veya, daha dürüst söylemem gerekirse sizlere: özellikle böyle bir yazgıdır — istencimin istediği.

Hisseden ne varsa içimde, acı ve mahpusluklar çekmekte: ama isteyişim bana hep özgürlüğe ve mutluluğa kavuşturan olarak dönüyor.

İstemek özgürleştirir: budur istencin ve özgürlüğün gerçek öğretisi — ve bu yüzden Zerdüşt de onu öğretmekte.

Artık-istememek, artık-değer vermemek ve artık-yaratmamak! Ah, budur işte benden hep uzak kalmasını istediğim büyük yorgunluk!

Bilirken de hissettiğim yalnızca istencimin yaratma ve olma tutkusudur; ve masumiyet varsa eğer bilmemde, nedeni içinde yaratma istencimin olmasıdır.

Tanrının ve tanrıların uzağına çekti beni bu istenç; yaratacak ne kalırdı, tanrılar — olsalardı eğer!

Ama beni hep yeniden insana yöneltmekte içimdeki o coşkun yaratma istenci; çekici hep taşın yöneltircesine.

Ah, siz insanlar, taşın içinde benim için bir imge uyumakta, imgelerimin imgesi! Bu imgenin en sert ve en çirkin taşın içinde uyumak zorunda kalması ne yazık!

Ve şimdi çekicim acımasızca inmekte onun hapisanesine. Taştan parçalar dökülmekte: bana ne bundan?

Tamamlamak istiyorum eserimi: çünkü bir gölge geldi bana — her şeyin en sessizi ve hafifi geldi bana bir zamanlar!

Üstüninsanın güzelliği bana bir gölge olarak geldi. Ah, kardeşlerim! Bana ne artık — tanrılardan! —

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Acıyanlar Üzerine

Dostlarım, alaylı bir ifade kullanılmakta şimdi dostunuz için: “bakın şu Zerdüşt’e! Aramızda sanki hayvanların arasındaymış gibi dolaşmıyor mu?”

Ama şöyleşi daha doğru olurdu: “bilen kişi, hayvanların arasındaymış gibi dolaşır insanların arasında.”

İnsanın kendisi ise şöyledir bilen gözünde: al yanaklı bir hayvan.

Nasıl düşebildi bu duruma? Çok sık utanmak zorunda kaldığı için değil mi?

Ah, dostlarım! Şöyle konuşur bilen kişi: utanç, utanç, utanç — budur insanoğlunun tarihi!

Ve bu nedenle utandırmamayı buyurur soylu kişi kendi kendisine: bütün acı çekenlerin önünde ise kendine utanmayı buyurur.

Gerçekten de hoşlanmam başkalarına acıyarak mutlu olan merhametli kimselerden: utançtan yana çok yoksuldurlar.

Acıyan biri olmak istiyorsam eğer, böyle adlandırılmak istemem; ve acıdığım da, bunu uzaktan yapmayı yeğlerim.

Sakların yüzümü ve tanınmadan kaçırım: ve dileğim sizlerin de böyle yapmanızdır, dostlarım!

Dilerim ki yazgım, yoluma hep sizler gibi, acılardan uzak olanları ve umudu, ekmeği ve balı paylaşabileceklerimi çıkarsın!

Gerçekten de hep bir şeyler yaptım acı çekenler için: ama daha iyi sevinmeyi öğrendiğimde, sanki hep daha iyi şeyler yapabildim.

İnsanlar varolduğundan bu yana insan çok az sevinebildi:

tek başına bu, kardeşlerim, bizim asıl büyük günahımızdır!

Ve öğrenirsek eğer daha iyi sevinmeyi, o zaman başkalarına acı vermeyi ve acı şeyler düşünmeyi de iyi unuturuz.

Bu yüzden yıkıyorum acı çekenlere yardım etmiş olan elimi ve bu yüzden ruhumu da arındırıyorum.

Çünkü acı çeken acı çekerken gördüğümde, onun utancı yüzünden utandım; ve ona yardım ettiğimde de gururunu ağır bir biçimde yaraladım.

Büyük borçlanmalar şükranla değil, öç alma duygularıyla doldurur insanları; ve küçük bir iyilik unutulmadığında, kemirgen bir kurt olup çıkar.

“Kabul ederken çekingen olun! Kabul edişinizle karşınızdakini payelendirin!” — bunu öğütlüyorum armağan edecek bir şeyi olmayanlara.

Ama ben armağan eden biriyim: seve seve armağan ederim bir dost olarak dostlara. Yabancılar ve yoksullar ise yemişi benim ağacımdan kendileri koparmalılar: böylesi daha az utandırır.

Dilencileri ise bütünüyle ortadan kaldırmak gerekir! Gerçekten de insan öfkeye kapılır onlara hem vermekten hem de vermemekten.

Günahkârlar ve kötü niyetliler için de böyledir bu! İnanın bana dostlarım: vicdan azapları insana azap vermeyi öğretir.

Ama en kötüsü küçük hesaplardır. Gerçekten de kötülük yapmak daha iyidir küçük hesaplar yapmaktan!

Şöyle demektesiniz gerçi: “küçük kötülükler bizi bazı büyük kötülüklerden korur.” Ama bu noktada korunmak istemeye boş vermeli insan.

Bir çıban gibidir kötülük: batar, kaşındırır ve sonunda dışarı vurur — dürüst konuşur.

“Bak, ben bir hastalığım” — böyle konuşur kötülük; onun dürüstlüğü budur.

Ama küçük hesap mantar gibidir: sürünür, siner ve hiçbir yerde olmak istemez — ta ki bedeninin tamamı küçük mantarlar yüzünden zayıf düşüp solana kadar.

Şeytanın ele geçirdiğinin kulağına ise şöyle derim: “en iyisi, büyümesi için eğit şeytanını! Senin için de hâlâ var büyüklüğe uzanan bir yol!” —

Ah, kardeşlerim! Herkesin hakkında çok fazla şey biliyoruz! Ve kimileri de saydamlaşır gözümüzde, ama bu yüzden hiç de kolay değildir içlerinden geçmemiz.

Zordur insanlarla yaşamak, çünkü susmak çok zordur.

Ve en haksız davrandıklarımız, bize karşı olanlar değil, bizi hiç ilgilendirmeyenlerdir.

Ama acı çeken bir dostun varsa eğer, onun acıları için bir dinlenme yeri ol, fakat aynı zamanda da sert bir yatak, bir kamp yatağı ol: ona en çok böyle yararın dokunabilir.

Ve bir dost kötülük yaparsa eğer sana, o zaman şöyle de: “Bağışlıyorum bana yaptığını; fakat bunu kendine yapmış olman — nasıl bağışlayabilirim ki seni bundan ötürü!”

O halde hepiniz büyük sevgiyi dile getirmelisiniz: o, bağışlamanın ve birlikte acı çekmenin de ötesindedir.

İnsan sımsıkı yapışmalıdır yüreğine; çünkü bir yitirirse onu, işten bile değildir aklını da yitirmesi!

Ah, acıyanlar arasında görülenlerinden daha büyük budalalıklar var mıdır şu dünyada? Ve yine dünyada acıyanların budalalıklarından daha büyük acı veren bir şey olmuş mudur?

Ne yazık bütün o sevenlere ki, henüz acımalarını aşmış bir yücelikleri yoktur!

İşte şöyle demişti şeytan bir zamanlar bana: “Tanrının da vardır bir cehennemi: onunkisi, insanlara duyduğu sevgidir.”

Ve en son şöyle dediğini duydum: “Tanrı öldü; insanlara duyduğu acıma yüzünden, Tanrı öldü.” —

Uyarıyorum sizi acımaya karşı: çünkü acımak yüzünden

ağır bir bulut yaklaşmakta insanlara! Gerçekten de ben anlarım havanın işaretlerinden!

Ama şunu da tutun aklınızda: bütün büyük sevgi, henüz acımanızın üzerinde: çünkü o, sevileni daha — yaratmak istemek-te!

“Kendimi açıyorum sevgime ve kendim gibi en yakın-larımı” — böyledir söylenen bütün yaratıcılara.

Ne var ki, bütün yaratıcılar katıdır. —

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Rahipler Üzerine

Ve bir defasında Zerdüşt öğrencilerine bir işaret verdi ve onlara şu sözleri söyledi:

“Bakın, rahipler var burada: ve her ne kadar benim düşmanlarımsa da onlar, yanlarından sessizce ve kılıçlarınız uyurken geçin!

Onlar arasında da kahramanlar var; pek çokları fazla acı çekti: — bu yüzden başkalarının acı çekmesini istiyorlar.

Kötü düşmanlardır onlar: Onların boyun eğmişliklerinden daha fazla öç alma peşinde koşan bir şey yoktur. Ve onlara saldıran kolaylıkla kirletir kendini.

Ama kanım onlarınkiyle akraba; ve ben, kanıma onlarınkiye karıştığı zaman da saygı duyulmasını istiyorum” —

Ve onlar geçip gittikten sonra acı duydu Zerdüşt; ve kısa bir süre acısıyla boğuştuktan sonra konuşmaya başladı:

Acı duyuyorum bu rahipler yüzünden. Ayrıca onlardan hoşlanmıyorum da; ama bu, insanların arasında olduğumdan bu yana başıma gelenlerin en azı.

Fakat onlarla birlikte acı çekiyorum ve çektim: onlar, benim gözümde birer tutuklu ve damgalı. Kurtarıcı diye adlandırdıkları onların elini kolunu bağladı: —

Onları yanlış değerlerle ve delice sözlerle bağladı! Ah, biri çıksa da onları Kurtarıcı’larından kurtarsa!

Bir adaya vardıklarına inanmışlardı bir zamanlar, deniz onları sürükleyip götürdüğünde; ama gelin görün ki, ayak bastıkları yer uyuyan bir canavarın sırtıydı!

Yanlış değerler ve delice sözler: bunlar, en kötü canavarlardır ölümlüler için — uzun süre uyur ve bekler içlerinde gizli olan kötü yazgı.

Ama sonunda uyanıp kalkar ve üstünde kendine kulübeler kurmuş olanların hepsini yutar.

Ah, bir bakın şu rahiplerin yapmış olduğu kulübelere! Onlar, kiliseler diye adlandırırlar tütsü kokulu mağaralarını.

Ah, şu yapay ışık, şu ağır hava! Burada ruhun kendi yüceliklerine doğru — kanat açmasına izin verilmez!

Uçmak yerine şöyle buyurur efendileri: “dizlerinizin üstünde sürünerek çıkın merdivenlerden, ey günahkârlar!”

Gerçekten de utançlarının ve tapınışlarının çarpılmış gözlerini görmektense, utanma nedir bilmeyen birini görmeyi yeğlerim!

Kimler yaratmıştır kendine böyle mağaraları ve kefare merdivenlerini? Kendilerini saklamak isteyenler ve tertemiz gökyüzünden utananlar değil mi?

Ve ancak tertemiz gökyüzü yeniden delik deşik olmuş tavanlardan içeriye, çimenlere ve kırık dökük duvarlardaki kırmızı gelinciklere baktıktan sonradır ki — bu Tanrı mekânlarına yüreği mi yeniden açacağım.

Onlar, kendilerine karşı çıkıp acı vereni adlandırdılar Tanrı diye: ve gerçekten de tapınışlarında kahramanlıktan epey bir şeyler vardı!

Ve tanrılarını sevebilmenin tek yolunu da, insanı çarmıha germekte buldular!

Cesetler olarak yaşamayı düşündüler, karalar giydirdiler ölülerine; konuşmalarından hâlâ kendi mezar odalarının o iç bulanıcı, tütsülü kokularını alabiliyorum.

Ve onların yakınında yaşayan, içinde kurbağanın şarkısını tatlı bir kederle söylediği kapkara su birikintilerine de yakın yasar.

Daha iyi şarkılar söylemeleri gerekir bana, onların Kurtarıcı'larına inanmayı öğrenebilmem için: ve o Kurtarıcı'nın müritlerini daha bir kurtulmuş olarak görebilmem gerekir!

Çıplak görmek isterim onları: çünkü yalnızca güzelliğe tanın-

malı kefareti için vaaz verme hakkı. Oysa bu maskeli keder kimi inandırabilir ki!

Gerçekten de onların kurtarıcıları özgürlükten ve göğün yedinci katının özgürlüğünden gelmediler! Gerçekten de onlar hiçbir zaman bilginin yollarından geçmediler!

Boşluklarla doluydu bu kurtarıcıların tinleri; ama her boşluğu kendi kuruntularıyla Tanrı diye adlandırdıkları, o kendi boşluklarının kefaretiyi ödemeye çalışanla doldurmuşlardı.

Acımalarının denizinde boğulmuştu tinleri ve acılarıyla dolup taşıkları her zaman, suyun üstünde de büyük bir budalalık yüzmekteydi.

Hararetle ve çığlıklarla geçirdiler sürülerini kendi daracık köprülerinden: sanki geleceğe yalnızca tek bir Köprü uzanmışçasına! Gerçekten de bu çobanlar kendi koyunlarından farklı değildiler!

Küçük tinleri ve geniş ruhları vardı bu çobanların: ama kardeşlerim, bugüne kadar en geniş ruhlar bile aslında çok küçük ülkeler değil miydiler?

Kanla işaretlediler geçtikleri yolları ve budalalıkları onlara insanın hakikati kanla kanıtladığını öğretti.

Ama kan en kötü tanıgıdır hakikatin; kan, en arı öğretiyi bile yüreğin deliliği ve nefretiyle zehirler.

Ve biri, öğretisi uğruna ateşin içinden geçse bile — ne kanıtlar ki bu! Asıl önemli olan insanın kendi yangınından kendi öğretisini doğurabilmesidir!

Bulanık bir yürek ve soğukkanlı bir kafa: bunların kesiştiği yerde ortaya o şiddetli rüzgâr, “Kurtarıcı” çıkar.

Daha büyükleri ve daha yüceleri vardı gerçekten de halkın kurtarıcı diye adlandırdığı o sürükleyici rüzgârlardan!

Ve kardeşlerim, özgürlüğe uzanan yolu bulmak istiyorsanız eğer, bütün kurtarıcılardan daha büyük olanlardan da kurtulmak zorundasınız!

Bugüne kadar daha hiç olmadı bir Üstüninsan. Çıplak gördüm ikisini de, en büyük ve en küçük insanı: —

Henüz çok benzemekteler birbirlerine. Gerçekten de en büyüğü bile insanca — çok insanca buldum!

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Erdemliler Üzerine

Gök gürültüleriyle ve gökyüzünde çakan şimşeklerle seslenmek gerekir gevşemiş ve uykuya dalmış duyulara.

Ama güzellik kısık sesle konuşur: o ses belli etmeksizin ancak en uyanık ruhlara siner.

Hafiften titredi ve güldü bana bugün kalkanım; bu, güzelliğin kutsal gülüşü ve titreyişidir.

Sizlere, ey erdemliler, güldü bugün benim güzelliğim. Ve o güzelliğin sesi bana geldi: “onlar ayrıca — karşılık da istemektedir!”

Demek karşılık da istemektesiniz sizler, yani erdemliler! Erdem karşılığında ödül, yeryüzü için cennet, bugününüz için de sonsuzluk mu istemektesiniz?

Ve şimdi bana öfkelenmektesiniz bedel ödemekle görevli birinin bulunmadığını öğrettiğim için, öyle mi? Ve gerçekten de ben erdemin kendi kendisinin ödülü olduğunu bile öğretmiyorum.

Ah, budur işte hüznünlü oluşumun nedeni: yalan söylediler olup biten her şeyin bedeli ve cezası vardır diye — ve siz erdemliler, böylece sizin ruhunuzun temeline de yalan kattılar!

Ama sözlerim, temellerinizi yaban domuzunun burnu gibi deşecek; ve bana kara saban diye ad takacaksınız.

Temellerinizde gizli ne varsa, çıkmalı gün ışığına; ve güneşin altında deşilmiş ve paramparça uzandığınızda, yalanınız da hakikatinizden ayrılmış olacak.

Çünkü budur sizin hakikatiniz: intikam, ceza, ödül, kefaret sözcüklerinin kirliliği yanında çok fazla temizsiniz.

Ananın çocuğunu sevmesi gibi sevmektesiniz erdeminizi; ama bir annenin sevgisi karşılığında bedel istediği nerede duyulmuştur?

Sizin en sevgili benliğinizdir kendi erdeminiz. Çektiğiniz ise bir halkanın susamışlığıdır: her halka kendini yeniden yakalaya-bilmek için çabalar ve döner.

Ve sönen bir yıldız gibidir erdeminizin her eseri: ışığı hep yoldadır ve dolanıp durur — artık yolda olmayacağı zaman ne zamandır ki?

Demek ki erdeminizin ışığı da yoldadır hâlâ, eser tamamlanmış olsa bile. Eser artık unutulabilir ve ölebilir: ama ılık demetleri yine de yaşar ve dolanıp durur.

Erdeminiz kendi benliğiniz demektir, yoksa dıştaki bir deri, bir kılıf değil: işte, siz erdemliler, ruhunuzun temelindeki hakikat budur! —

Ama erdemden, bir kırbaç darbesiyle gelen kasılmayı anlayanlar da vardır elbet: ve sizler çok fazla kulak verdiniz öylelerinin çığlıklarına!

Ve kimileri de vardır ki, erdem diye kötülüklerinin yorgun düşmesini adlandırırlar; nefretleriyle kıskançlıkları günün birinde yan gelip yattığında, “adalet” duyguları canlanır ve mahmur gözlerini ovuşturur.

Ve kimileri de vardır ki, aşağıya doğru çekilirler: onları şeytanları çeker. Ama ne kadar batarlarsa, gözlerindeki parıltı ve tanrılarına olan tutkuları da o ölçüde artar.

Ah, siz erdemliler, onların çığlıkları da gelmişti kulaklarınıza: “ben ne değilsem, Tanrı ve erdem benim için odur!”

Ve kimileri de vardır ki, aşağıya taş götüren arabalar gibi ağır ve gıcırdayarak gelirler: ağızlarından düşürmezler saygınlık ve erdem sözcüklerini — ayakbağlarını da erdem diye adlandırırlar!

Ve kimileri de vardır ki, her gün kurulması gereken sıradan saatlere benzerler; tik tak sesleri çıkarırlar ve isterler ki başkaları bu tik taklara — erdem desin.

Gerçekten de böyleleri eğlendirir beni: böyle saatlere rastla-

diğimda alay ederek kuracağım onları; ve onlar da hazdan mırıldanacaklar!

Ve kimileri de bir avuç adilliklerinden gurur duyarlar ve o adalet adına her şeyi ihlal ederler: böylece de dünya onların adaletsizliklerinde boğulup gider.

Ah, şu “erdem” sözcüğü nasıl da kötüdür onların ağızlarından çıktığında! Ve: “ben adilim,” dediklerinde, bu kulağa hep şöyle gelir: “ben öcümü aldım!”

Onlar, erdemleriyle düşmanlarının gözlerini oymak isterler; ve kendi yücelişleri hep başkalarını küçültmek içindir.

Ve yine kimileri vardır ki, bataklıklarında otururlar ve bir kamışın içinden seslenirler: “Erdem — bataklıkta sessizce oturmak demektir.

Bizler kimseyi ısırıyoruz ve ısırarak isteyenin yoluna çıkmıyoruz; ve başkaları her konuda ne derse, biz de onu diyoruz.”

Ve yine kimileri vardır ki, tavırları severler ve şöyle düşünürler: erdem de bir tür tavidir.

Dizleri hep duanın secdesindedir ve elleriyle de sanki erdeme övgüler yağdırırlar, ama yürekleri erdeme yabancıdır.

Ve yine kimileri vardır ki, “erdem gereklidir,” demeyi erdem sayarlar; ama aslında yalnızca polisin gerekliliğine inanırlar.

Ve insandaki yüceliği göremeyen bazıları, insanın aşağı yanını çok yakından görmeye erdem der; yani kötü niyetli bakışlarını erdem diye adlandırır.

Ve bazıları yetkinleşip dik durmak isterler ve bunu erdem diye adlandırır; bazıları ise bir yerlere savrulmak isterler — ve bunu da erdem diye adlandırır.

Ve böylece hemen hepsi erdemde payı olduğuna inanır; ve en azından her biri “iyi” ve “kötü” konusunda bir uzman olma savındadır.

Ama Zerdüşt bütün bu yalancılara ve çılgınlara şöyle demek için gelmedi: “Sizler ne bilirsiniz erdem üzerine! Erdem üzerine

sizler ne bilebilirsiniz ki!" —

Bunun yerine, dostlarım, çılgınlardan ve yalancılardan öğrenmiş olduğunuz eski sözcüklerden artık bıkmanız için:

"Ödül," "kefareet," "ceza," "adil intikam" sözcüklerinden bıkmanız için —

Şöyle demekten bıkmanız için: "bir eylemin iyiliğidir önemli olan, eylem ben düşüncesinden uzaktır."

Ah, dostlarım! Sizin benliğinizin eylemde varolması, tıpkı ananın çocukta varolması gibidir: bu olmalı erdem üzerine sizin bana söyleyeceğiniz söz!

Gerçekten de sizin elinizden belki yüz sözcük ve erdeminizin en sevdiği oyuncakları aldım; ve şimdi tıpkı çocukların kızması gibi kızmaktasınız bana.

Oynamaktaydılar denizin kıyısında — tam o sırada bir dalga geldi ve oyuncaklarını derinlere sürükledi: şimdi ağlıyorlar.

Ama aynı dalga onlara yeni oyuncaklar getirecek ve önlerine renkli deniz kabukları yığacak!

O çocuklar işte böyle teselli bulacaklar; ve sizler de dostlarım, onlar gibi teselli bulmalısınız — ve yeni deniz kabuklarına kavuşmalısınız! —

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Ayaktakımı Üzerine

Yaşam bir haz kaynağıdır; gelgelelim ayaktakımının içtiği yerde tüm kuyular zehirlidir.

Temiz olan ne varsa severim; ama sırtkan suratları ve temiz olmayanların susuzluğunu görmeye dayanamam.

Onlar kuyunun içine gözlerini fırlatırlar: o zaman iğrenç sırtışları kuyudan yukarıya, bana doğru yansır.

Onlar ihtiraslarıyla kutsal suyu zehirlediler; ve kirli düşlerini haz diye adlandırmakla sözcükleri de zehirlemiş oldular.

Islak yüreklerini ateşin yanına bıraktıklarında, alevler isteksizleşir; ayaktakımının ateşin yanına geldiği yerde tinin kendisi de kaynamaya ve duman salmaya başlar.

İç bayıltıcı ve pelte gibi olur onların ellerinde meyveler; bakışları, meyve ağaçlarını rüzgâr karşısında dayanıksız yapar ve kurutur.

Ve yaşama sırt çevirmiş olan, aslında yalnızca ayaktakımına sırt çevirmiştir: kaynağı, alevi ve meyveleri ayaktakımıyla paylaşmak istememiştir.

Ve çöle gidip vahşi hayvanlarla susuzluğu paylaşanlar, aslında yalnızca pis deve sürücülerıyla birlikte sarnıcın çevresinde oturmayı istememiştir.

Ve bir yıkıcı, bütün verimli tarlalara bir dolu gibi gelen biri, aslında yalnızca ayağını ayaktakımının boynuna bastırmak ve böylece gırtlakını tıkamak istemiştir.

Ve yutmak zorunda kaldığım lokmaların en acısı, doğrudan yaşamın kendisinin düşmanlıkları, ölümü ve işkenceleri gereksindiğini bilmek değildi: —

Fakat beni bir zamanlar neredeyse boğacak olan sorduğum

şu soruydu: nasıl? Yaşam için ayaktakımı da gerekli, öyle mi?

Zehirlenmiş kaynaklar, pis kokan ateşler, kirli düşler ve kurtçuklar da gerekli mi yaşamın ekmeğinde?

Nefretim değil, duyduğum tiksintiydi yaşamımı açgözlülükle kemiren! Ah, ayaktakımının da tinden yana zengin olduğunu anladığımdan bu yana, çoğu kez tinden de bıkar oldum!

Ve hükümlerane da de sırt çevirdim şimdi hükmetmekten ne anladıklarını görünce: iktidar uğruna türlü pazarlıklara girmek — üstelik de ayaktakımıyla!

Anlamadıkları bir dille ve kulaklarımı kapatarak yaşadım halkların arasında: bezirgânların dili ve iktidar uğruna pazarlıklar bana yabancı kalsın diye.

Ve burnumu kapatıp, bütün dünlerin ve bugünlerin arasından bıkkınlıkla geçtim: gerçekten de dünlerin ve bugünlerin hepsi, eli kalem tutan ayaktakımının kötü kokularını taşımaktaydı!

Sağır, kör ve dilsiz olmuş bir sakat gibi yaşadım uzun zaman: iktidar, yazma ve haz tutkunu ayaktakımıyla birlikte yaşamayayım diye.

Güçlkle çıktı tinim merdivenleri ve dikkatle: hazzın sadakaları yaralarının sihirli merhemi oldu; ve kör adam değneğiyle usulcacık geçirdi yaşamını.

Ne oldu bana? Kendimi nasıl kurtardım tiksintiden? Kim gençleştirdi gözlerimi? Artık kuyunun başında ayaktakımının oturmadığı yüksekliklere nasıl uçabildim?

Doğrudan içimdeki tiksınme mi yarattı kanatlarımı ve kaynaklara ilişkin sezgi gücümü? Gerçekten de hazzın kaynağını yeniden bulabilmek için en yükseklerle uçmak zorunda kaldım!

Ve kardeşlerim, buldum da onu! Orada, en yüksek noktada fişkırmaktaydı hazzın kaynağı! Ve ayaktakımıyla paylaşmaksızın içilebilecek bir yaşam da var!

Neredeyse aşırı bir şiddetle fişkırmaktasın bana doğru, ey

hazzın kaynağı! Ve çoğu kez kadehi doldurmak istediğin için boşaltmaktasın!

Ve henüz öğrenmek zorundayım sana daha bir tokgözlü yaklaşmayı: yüreğim aşırı bir şiddetle atılmakta sana şimdilik: —

Üstünde yaz ateşimin, o kısa ömürlü, sıcak, kederli, aşırı mutlu yaz ateşinin yandığı yüreğim: ve nasıl da özlemekte o yaz sıcaklığındaki yüreğim senin serinliğini!

Geçip gitti artık ilkbaharımın kararsız hüznü! Haziran ortasındaki kar tanelerimin kötücüllüğü de geçti! Şimdi bütünüyle yaza ve yazın öğle vakitlerine dönüştüm!

En yükseklerde, serin kaynakları ve mutluluk veren dinginliğiyle bir yaz mevsimi: evet, gelin ki dostlarım, dinginlik daha bir mutluluğa dönüşsün!

Çünkü bu, bizim yüksekliğimiz ve bizim yurdumuz: burada, temiz olmayanların ve onların susamışlıklarının erişemeyeceği yüksekliklerde ve sarplıklarda yaşamaktayız.

Yalnızca kendi tertemiz gözlerinizi çevirin benim haz kaynağıma, dostlarım! O kaynağın bulunduğu yerde bulanıklaşması düşünülebilir mi? O, kendi tertemizliği içinde gülerek yanıt vermeli size.

Geleceğin ağacında kurmaktayız yuvamızı; kartallar gagalarıyla biz yalnızlara yiyecek getirmeliler!

Gerçekten de temiz olmayan kimsenin bizimle yiyemeyeceği türden yiyecekler! Onlar, ateş yediklerini sanmalılar ve ağızlarını yakmalılar!

Gerçekten de burada hiçbir yer hazırlamıyoruz temiz olanlara! Mutluluğumuz, onların bedenleri ve tinleri için ancak buzdan yapılma bir mağara olabilir!

Ve kuvvetli rüzgârlar gibi yaşamak istiyoruz onların üzerlerinde, kartalların ve karların komşuları olarak; çünkü kuvvetli rüzgârlar böyle yaşarlar.

Ve günün birinde aralarından bir rüzgâr gibi esmek ve ti-

nimle tinlerinin soluğunu kesmek istiyorum: bu, geleceğimin buyruğudur.

Gerçekten de kuvvetli bir rüzgârdır Zerdüşt tüm aşağıda kalmışlar için; düşmanlarına ve tüm tükürenlere ve kusanlara şu öğüdü verir: “koruyun kendinizi rüzgâra karşı tükürmekten!”

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Zehirli Örümcekler Üzerine

Bak, şu, zehirli bir örümceğin mağarasıdır! Kendin görmek ister misin? Ağı burada asılı: dokun ki, titresin.

İşte, kendi isteğiyle geliyor: hoş geldin zehirli örümcek! Sırtındaki üçgenin ve simgen kapkara; ve ben, ruhunda çöreklenmiş olanı da biliyorum.

İntikam duygusu çöreklenmiş ruhunda: ısırığın her yerde kapkara bir kabuk belirmekte; zehrin, intikam aracılığıyla ruhunun başını döndürmekte!

Ve ben de mecazlar aracılığıyla konuşuyorum sizlerle, ruhun başını döndüren eşitlik vaizleriyle! Zehirli örümceklersiniz sizler benim için ve gizli intikam tutkunlarısınız!

Ama ben saklandığınız yerleri ortaya çıkarmak istiyorum: o nedenle karşınızda yüceliğimin kahkahalarını atıyorum.

O nedenle çekistiriyorum ağlarınızı, böyle yapıyorum ki, öfkeniz sizi çıkartsın o yalanlarla örülü mağaralarınızdan ve “adalet” sözcüğünüzün arkasından intikamınız öne fırlasın.

Çünkü insanoğlunun intikam duygusundan kurtulması: budur benim için en yüce umuda uzanan köprü ve uzun fırtınaların ardından gelen gökkuşağı.

Ama elbet başka şeydir zehirli örümceklerin istedikleri. “Dünyanın intikamımızın fırtınalarıyla dolması; asıl buna adalet denilmeli” böyle konuşuyorlar birbirleriyle.

“İstediğimiz, intikam almak ve bize eşit olmayan herkese küfürler yağdırmaktır” — böyle and içer zehirli örümceklerin yürekleri.

Ve “Eşitlik İstenci” — erdemin adı bu olmalı bundan böyle; ve iktidara sahip her şeye karşı yükseltmeliyiz çığlıklarımızı!”

Sizler, eşitliğin vaizleri, demek ki güçsüzlükten kaynaklanan, tiranlara özgü çılgınlıktır içinizden “eşitlik” diye seslenen; demek ki içinizin derinliklerinde yatan tiranca hırslar erdem sözcüklerini maske olarak kullanmakta!

Endişe dolu bir büyüklenme, gizli tutulan haset, belki de babalarınızın büyüklenmesi ve haseti: şimdi bunlar, sizden birer alev ve intikamın çılgınlığı olarak fışkırmakta.

Babada suskun kalan, oğlun ağzından konuşmakta; ve ben çoğu kez oğlu babanın açığa vurulan sırrı olarak buldum.

Coşku dolu insanları andırırlar böyleleri: ama yürekleri değildir onları coşkuya sürükleyen — intikamdır. Soğukkanlı ve nazik olduklarında da onları soğukkanlı ve nazık yapan tinleri değil, hasettir.

Kıskançlıkları, onları düşünürlerin yollarına da götürür; ve bu, kıskançlıklarının bir belirtisidir — hep çok ileri giderler; öyle ki, yorgunlukları sonunda onları karlar üstünde yatıp uyumak zorunda bırakır.

Her yakınmalarından intikam yansır, övgülerinin her biri birer acıtmadır; ve yargıç olmakta bulurlar mutluluğu.

Bu yüzden öğütlüyorum sizlere, dostlarım: içlerinde güçlü cezalandırma içgüdüleri barındıranların tümüne kuşkuyla bakın!

Yaradılışı ve soyları kötü insanlardır bunlar; yüzleri, celladın ve av köpeğinin yüzüdür.

Kuşkuyla bakın kendi adaletlerinden çok söz edenlerin tümüne! Gerçekten de ruhlarının tek eksiği ağızlarından bal akmaması değildir.

Ve onlar kendilerini “iyi ve adil” diye nitelendirdiklerinde de, unutmayın ki Farisilerden tek bir eksikleri vardır — iktidar!

Dostlarım, ben başkalarıyla karıştırılmak istemiyorum.

Benim yaşam üzerine öğretimin vaazını verenler var: ve onlar aynı zamanda eşitliğin ve zehirli örümceklerin de vaizleri.

Onların, o zehirli örümceklerin mağaralarında oturmalarına

ve böylece yaşama sırt çevirmelerine rağmen yaşamı savunmaları: bunun nedeni böylece acı vermek istemeleridir.

Şu anda iktidar sahibi olanlardır acı vermek istedikleri; çünkü ölüm üzerine vaaz en çok onlara uyar.

Başka türlü olsaydı, zehirli örümcekler de başka türlüünü öğretirlerdi: ve özellikle onların eskiden beri dünyaya karalar çalmakta ve yakacak sapkın peşinde koşmakta üstlerine yoktur.

Ben bu eşitlik vaizleriyle karıştırılmak istemiyorum. Çünkü adalet şöyle diyor bana: “insanlar eşit değildir.”

Ve olmamalılar da! Ne olurdu benim Üstüninsana duyduğum sevgi, başka türlü konuşsaydım eğer?

Binlerce köprüden ve daracık yoldan geçerek güçlkle yönelmeli geleceğe insanlar ve aralarında hep daha çok savaş ve eşitsizlik olmalı: büyük sevgim bana bunları söyletiyor.

İmgelerin ve hayaletlerin mucidi olmalılar insanlar düşmanlıkları içinde ve imgeleri ve hayaletleriyle de birbirleriyle en büyük savaşlara girmeliler!

İyi ve kötü, zengin ve yoksul, yüksek ve alçak ve değerlere verilen ne ad varsa: onlar silah olmalı ve yaşamın hep kendini aşmak zorunda oluşunun şakırdayan belirtileri!

Sütunlar ve basamaklar aracılığıyla yükseklerle tırmanmak ister yaşamın kendisi: sonsuz uzaklara bakmak, mutlu güzelliklere açılmak ister — bu nedenle gereksinir yükseklikleri!

Ve yükseklikleri gereksindiği için de, basamakları ve basamaklar ile tırmananlar arasındaki uyumsuzluğu gereksinir! Yükselmek ve kendini yükselerek aşmak ister yaşam.

Ve bakın dostlarım! Bakın, zehirli örümceğin mağarasının bulunduğu yerde bir tapınağın kalıntıları yükselmekte — gören gözlerle bakın!

Gerçekten de burada bir zamanlar düşüncelerini taşlarla yukarıya doğru yığmış olan, tüm yaşamın sırrını en bilge kişi kadar bilmekteydi!

O kavganın, eşitsizliğin, iktidar ve üstün iktidar uğruna yapılan savaşların bile güzelliğın parçaları olduğunu burada, bu en açık ve seçik mecazla öğretmekte bize.

Burada kubbenin ve kemerin, ilâhi bir atmosfer içinde güreşe tutuşmuşçasına nasıl karşıtlık oluşturduğunu görün; ışığın ve gölgenin yardımıyla bu ilâhi savaşçıların karşıt yönlerde nasıl savaştıklarını görün —

O halde bizler de böyle kendinden emin ve güzellik içinde düşman olalım, dostlarımız! İlâhi bir çabayla karşı çıkalım birbirimize! —

Ah, ne yazık, tam o sırada ısırđı beni eski düşmanım olan zehirli örümcek! İlâhi bir biçimde kendinden emin ve güzel, beni parmağımdan ısırđı!

“Burada ceza ve adalet olmalı — böyle düşünmekte örümcek; burada düşmanlığı onurlandıran şarkılar söyleyen, bedelini de ödemeli!”

Evet, örümcek aldı intikamını! Ve ah, ne yazık! Şimdi benim ruhumun da başını intikamla döndürecek!

Ama benim de başımın dönmemesi için dostlarımız, sımsıkı bağlayın beni şu sütuna! İntikam tutkusunun kasırgası olmak-tansa, sütunların ermişi olmayı yeğlerim!

Gerçekten de bir girdap, bir kasırga değildir Zerdüşť; ve bir dansçı olsa bile asla bir örümcek-dansçı değildir! —

İşte böyle dedi Zerdüşť.

Ünlü Bilgeler Üzerine

Halka ve halkın kör inançlarına hizmet ettiniz sizler tüm ünlü bilgeler! — ama hakikate değil! Ve işte bu yüzden saygı duyuldu sizlere.

Ve yine bu yüzden ses çıkarılmadı inançsızlığınıza, çünkü o bir nükte ve halka uzanan dolaylı bir yoldu. İşte bunu layık görür efendi kölelerine ve sonradan bir de eğlenir onların taşkınlıklarıyla.

Halkın, köpeklerin kurttan nefret etmeleri gibi nefret ettiği kimseye gelince, o özgür tindir, zincirlerin düşmanıdır, tapmıyandır, ormanlarda yaşıyandır.

Onu sığınağından kovup dışarı çıkartmak — bu, hep “doğru olanı yapmak” olmuştur halkın gözünde: halk, onun üzerine hep burnu en keskin köpeklerini salar.

“Çünkü hakikat işte burada: halk da burada! Yazık, yazık hâlâ arayanlara!” — budur eskiden beri hep yankılanan.

Halkınızı duyduğu saygıda haklı çıkarmak istediniz; buydu işte “hakikat istenci” diye adlandırdığınız, siz ey ünlü bilgeler!

Ve yüreğiniz hep şöyle dedi kendine: “ben halktan geldim: Tanrının sesi de oradan geldi bana.”

Bir eşek gibi inatçı ve akıllı, sizler hep halkın sözcüleriydiniz.

Ve halkla iyi geçinmek isteyen kimi iktidar sahipleri de, atlarının önüne bir de eşek, yani ünlü bir bilgeyi koştular.

Ve şimdi isterdim ki, siz ey ünlü bilgeler, şu aslan postunu sırtınızdan artık bütününüle atasınız!

Vahşi hayvanın alacalı postunu ve araştırmacının, arayanın, fatihin yelesini!

Ah, o “doğruculuğunuz” var ya, ona inanmayı öğrenebilmem

için her şeyden önce o ululaştıran istencinizi kırmanız gerek.

Doğrucu — ben ancak tanrıların olmadığı çöllere gideni ve o ululaştıran yüreğini kırmış olanı böyle adlandırabilirim.

O sapsarı kumların ortasındaki, güneşten kavrulmuş insan, yaşamın gölgeli ağaçların altında dinlendiği, pınarları bol adacıkları aramaktadır büyük bir olasılıkla.

Ama susuzluğu, bu tuzu kurular gibi olmak için baştan çıkaramaz onu: çünkü vahaların olduğu yerde düzmece tanrılar da vardır.

Aç, vahşi, yapayalnız ve tanrısız: böyle görmek ister kendini aslan gibi olanın istenci.

Kendini uşakların mutluluklarından özgür kılmış, tanrılardan ve tapınmalardan kurtulmuş, korkusuz ve korkutucu, büyük ve yapayalnız: böyledir doğrucu olanın istenci.

Çölde hep doğrucu olanlar, özgür tinler yaşamışlardır çöllerin efendileri olarak; kentlerde yaşayanlar ise iyi yemlenmiş ünlü bilgelerdir — arabaların önüne koşulan hayvanlar.

Çünkü birer eşek olarak hep çekerler — halkın kağnılarını!

Sanılmasın ki bu yüzden öfke duymaktayım onlara: ama bana göre hep hizmet edenler ve koşulmuşlar olarak kalırlar, koşum takımları altından da olsa.

Ve çoğu kez iyi, övgüye değer hizmetkârlar olmuşlardır. Çünkü erdem şöyle der: “hizmetkâr olmak zorundaysan eğer, hizmetinden en çok yararlanabilecek olanı ara kendine!

“Efendinin tini ve erdemi, sen onun hizmetkârı olduğun için büyümeli; o zaman sen de büyüsün onun tini ve erdemiyle birlikte!”

Ve gerçekten de sizler, ünlü bilgeler, halkın hizmetkârları! Sizler de büyüdünüz halkın tini ve erdemiyle birlikte — ve halk da sizinle büyüdü! Sizleri onurlandırmak için söylüyorum bunu!

Ama erdemlerinizin ortasında bile yine de halksınız benim için, budala bakışlı halk — tin nedir, bilmeyen halk!

Tin kendini yaralayan yaşamdır: kendi bilgisi, kendi işkence-
siyle artar— bunu biliyor muydunuz daha önce?

Ve şudur tinin mutluluğu: kutsanmış ve gözyaşlarıyla kur-
ban diye adanmış olmak — bunu biliyor muydunuz daha önce?

Ve görmeyenin körlüğü, arayışı ve el yordamıyla yoklayışı-
yla, hâlâ tanıklık etmelidir bir zamanlar bakmış olduğu güneşin
gücüne — bunu biliyor muydunuz daha önce?

Ve dağlarla inşa etmesini öğrenmelidir bilmekte olan! Ye-
terli değildir tinin dağları yerinden oynatabilmesi — bunu bili-
yor muydunuz daha önce?

Sizler yalnızca tinin kıvılcımlarını tanımaktasınız: ama gör-
müyorsunuz onun örs yanını ve çekicinin acımasızlığını da gör-
müyorsunuz!

Gerçekten de siz bilmiyorsunuz tinin gururunu! Ama bir kez
konuşmak isteseydi eğer, tinin alçakgönüllülüğüne daha da zor
dayanırdınız!

Ve bugüne kadar hiç izin vermediler, tininizi bir kar çukuru-
na atmanıza: yeterince sıcak değilsiniz bunun için! Bu yüzden o
tinin soğukluğunun verdiği hazlara da yabancısınız.

Ama her bakımdan tini pek iyi tanımış gibi görünürsünüz;
ve bilgeliği de çoğu kez kötü şairler için bir yoksullar evine ve
hastaneye dönüştürürsünüz.

Birer kartal değilsiniz: o yüzden tinin kapıldığı dehşetteki
mutluluğu da bilemezsiniz. Ve kuş olmayan, uçurumların üze-
rinde dolanmaya kalkışmamalı.

Pek ılıksınız bana göre: oysa soğuk fışkırır her derin bilgi.
Buz gibidir tinin en derinde yatan kaynakları: sıcak eller ve ey-
lemde bulunanlar için ferahlatıcıdır.

Tüm saygınlığınızla durmaktasınız önümde, kaskatı ve sırtı-
nız dik, siz ünlü bilgiler! — yerinizden kımlıdatamıyor sizi hiç-
bir kuvvetli rüzgâr ve istenç.

Hiç görmediniz mi şişmiş bir yelkenin rüzgârın şiddeti karşı-

sında titreyerek kayıp gidişini denizde?

Tıpkı yelken gibi, tinin şiddeti karşısında titreyerek kayıp gider denizde benim bilgeliğim — benim vahşi bilgeliğim!

Ama halkın hizmetkârları olan siz ünlü bilgeler — sizler nasıl gelebilirsiniz ki benimle! —

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Gecenin Şarkısı

Vakit gece: şimdi daha yüksek sesle konuşur bütün fişkiran kaynaklar. Ve benim ruhum da fişkiran bir kaynaktır.

Vakit gece: ancak şimdi uyanır sevenlerin bütün şarkıları. Ve benim ruhum da bir sevenin şarkısıdır.

Doymamış, doyurulamaz bir şey var içimde; sesini yükseltmek istemekte. Sevgiye yönelik bir tutku var içimde ve kendisi de sevginin diliyle dile gelmekte.

Ben ışığım: ah, gece olsaydım keşke! Ama yalnızlığım çevremi ışığın kuşatmasındandır.

Ah, karanlık ve geceyi andırır olsaydım keşke! O zaman nasıl da emerdim ışığın memelerini!

Ve sizleri, yukarılardaki o yıldız kıvılcımlarını ve ateş böceklerini de kutsardım! — ve mutlu olurdum ışıklı armağanlarınızdan dolayı.

Ama ben kendi ışığımda yaşamaktayım, benden fişkiran alevleri de içip yeniden kendime döndürmekteyim.

Hiç bilmedim almanın mutluluğunu; ve çoğu zaman çalmanın almaktan daha mutluluk verici bir şey olması gerektiğini düşledim.

Benim yoksulluğum bu işte; elim armağan etmekten asla yorulmuyor; hasetim ise, bekleyen gözleri ve özlemin aydınlık gecelerini görmemden kaynaklanmakta.

Ah şu verenlere özgü mutsuzluk! Ah şu güneşimin kararınası! Ah, şu arzuyu arzulamak! Tokluk içindeki şiddetli açlık!

Alıyorlar benden: ama ruhlarını da dokunmuş oluyor muyum böylece? Bir uçurum var vermek ile almak arasında; ve en küçük uçurumun en sonunda geçilmesi gerekiyor.

Bir açlık doğmakta güzelliğimden: acı vermek istiyorum aydınlattıklarına, armağanlara boğduklarımı soymak istiyorum: — demek ki kötülüğün açlığını çekmekteyim.

Eli geri çekmek, bir el ona doğru uzanırken; yükseklerden dökülürken bile kararsız çağlayan gibi duraklamak: — demek ki kötülüğün açlığını çekmekteyim.

Böyle bir intikamı tasarlamakta bendeki bolluk; yalnızlığımdan işte böyle bir kötülük sızmakta.

Armağan etmekten duyduğum mutluluk, armağan etme eyleminin içinde boğulup gitti, erdemim kendi fazlalığından yoruldu.

Hep armağan edenin karşısındaki tehlike utanç duygusunu yitirmektir; hep iyileştirenin elleri ve yüreği, bir sürü iyileştirmeden kalma yara izleriyle kaplıdır.

Artık yaşlanmıyor gözlerim isteyenlerin utancıyla; ellerim ise dolu ellerin titremesi karşısında fazla katılaştı.

Nereye gitti gözlerimdeki yaş ve yüreğimin havı? Ey tüm armağan verenlerin yalnızlığı! Ey tüm parlayanların suskunluğu?

Pek çok güneş dönüp duruyor ıssız uzayda: ışıklarıyla tüm karanlıktakilere seslenmekte — bana ise susuyorlar.

Ah, ışığın şu parlayana duyduğu düşmanlık; ışık acımasızca çizmekte kendi yolunu.

Yüreğin en derin noktasında parlayan şey karşısında insafsız; güneşler karşısında buz gibi — böyledir her güneşin yolculuğu.

Bir fırtına gibi uçarlar güneşler kendi yollarında, budur onların yolculuğu. Kendi acımasız istençlerini izlerler, soğuklukları da budur.

Ah, ancak sizler, karanlıklar, geceden olanlar yaratırsınız sıcaklığı parlayandan! Ancak sizler süt ve şifa emersiniz ışığın memelerinden!

Ah, buzlarla çevrili her yanı, elim buza dokunmaktan yanmakta! İçimde, sizin susuzluğunuzun susamışlığıyla kavrulan bir susuzluk var!

Vakit gece: ah, şu ılık olmak zorunda oluşum! Ve gecedен olana duyduğum susuzluk! Ve yalnızlık!

Vakit gece: özlemim bir çeşme gibi benden ileri fırlıyor — özlediğim konuşma için.

Vakit gece: şimdi daha yüksek sesle konuşur bütün fışkıran kaynaklar. Ve benim ruhum da fışkıran bir kaynaktır.

Vakit gece: ancak şimdi uyanır sevenlerin bütün şarkıları. Ve benim ruhum da bir sevenin şarkısıdır. —

İşte böyle şarkı söyledi Zerdüş.

Dansın Şarkısı

Bir akşam Zerdüşt öğrencileriyle birlikte ormandan geçmekteydi; ve bir pınar ararken, rastlantı bu ya, çevresi ağaçlarla ve çalılarla sarılı, huzur içinde bir yeşil çayıra vardı yolu; bu çayırdaki kızlar birbirleriyle dans etmekteydiler. Kızlar Zerdüşt'ü tanırtanırtanmaz dansı kestiler; Zerdüşt ise dostça bir ifadeyle onlara yaklaştı ve şu sözleri söyledi:

“Dansı kesmeyin sevimli kızlar! Kem gözlü bir oyun-bozan, bir kız düşmanı değil yanınıza gelmiş olan.

Ben, şeytanın önünde Tanrının sözcüsüyüm: şeytan ise ağırlığın tinidir. O zaman ben, sizler, tüy hafifliğinde olanlar, nasıl düşmanı olabilirim ancak tanrılara layık dansların? Ya da zarif bilekli genç kız ayaklarının?

Elbette bir ormanım ve karanlık ağaçların gecesiyim ben: ama karanlığımdan ürkmeyen, selvilerimin altında gül fidanları da bulur.

Ve kızlar için en sevilen olan o genç tanrıyı da bulur: o, pınarın yanında sessiz ve gözleri kapalı, yatmaktadır.

Gerçekten de apaydınlık günün ortasında uyuyuverdi bu gündüz hırsız! Acaba çok fazla mı koştı keleklerin peşinden?

Kızmayın bana, ey güzel dansçılar, küçük tanrıyı biraz terbiye edersem eğer! Bağıracaktır herhalde ve ağlayacaktır — ama ağladığında bile güldürecektir!

Ve küçük tanrı gözleri yaşlıyken bir dans istemeli sizden ve ben de onun dansı için bir şarkı söylemeliyim:

Ağırlığın tini için, “dünyanın efendisi” olduğu söylenen o en yüce ve en güçlü şeytanım için bir dans ve hiciv şarkısı.” —

Ve işte bu, Cupido ile kızlar birlikte dans ettiklerinde Zer-

düş'tün söylediği şarkıdır.

Bu yakınlarda gözlerine baktım, ey yaşam! Ve onlarda, sanki bir bilinemez derinliklerine gömülür gibi oldum.

Ama sen, altın bir oltayla çekip çıkardın beni; alay ederek güldün seni bilinemez diye adlandırdığımda.

“Bütün balıkların dili de böyledir, dedin, onların bilmedikleri, bilinemezdir.

“Ama ben yalnızca değişkenim, vahşiyim ve her bakımdan bir kadını, üstelik de erdemli olmayan bir kadın:

“Siz erkeklerce “derin olan,” “sadık olan,” “ölümsüz olan,” “gizemli olan” diye adlandırılabilirim.

“Ama siz erkekler, bize hep kendi erdemlerinizi atfedersiniz — ah sizler, erdemli olanlar!”

Ve böylece güldü o inanılmaz olan; ama ona ve gülüşüne asla inanmam kendinden kötü söz ettiğinde.

Ve vahşi bilgeliğimle yalnız konuştuğumda şöyle dedi bana öfkeyle: “İstiyorsun, arzuyla bağlısın, seviyorsun, salt bu yüzden övüyorsun yaşamı!”

Neredeyse kötü yanıt verecektim ve bu öfkeliye hakikati söyleyecektim; insanın kendi bilgeliğine “hakikati söylemesinden” daha kötü bir yanıt olamaz.

İşte böyle üçümüz arasındaki durum. Aslında ben yalnızca yaşamı seviyorum — ve gerçekten de nefret ettiğimde seviyorum onu en çok.

Ama bilgeliğe iyi davranmamın, çoğu zaman da fazla iyi davranmamın nedeni, bana yaşamı çok fazla anımsatması!

Bilgeliğimin kendi gözleri, kendi gülüşü, kendi altın oltası var: elimden ne gelir ki ikisi arasındaki bunca benzerlik karşısında?

Ve bir defasında yaşam bana şunu sorduğunda: Kimdir bu, bilgelik denen? — şöyle dedim heyecanla: “Ah evet! bilgelik!

İnsan susuzluğunu çeker onun ve doyamaz, peçelerin, perde-

lerin ardından görmeye çalışır.

Güzel midir? Ne bileyim! En yaşlı sazanlar bile hâlâ onunla avlanmakta.

Değişkendir bilgelik ve inatçı; onu çoğu kez dudaklarını ısırırken ve saçını tersine tararken görmüşümdür.

Belki de kötü ve edepsizdir ve her bakımdan kadın milletindendir; ama kendinden kötü söz ettiğinde asıl o zaman baştan çıkarıcıdır.”

Bunları yaşama söylediğimde kötücül bir gülüşle gözlerini kapattı. “Kimden söz ediyorsun? dedi, “yoksa benden mi?

Ve haklı olsan bile — böyle yüzüme mi söylenmeli bu! Ama şimdi biraz kendi bilgeliğinden de söz et!”

Ah, işte o zaman gözlerini ycniden açtın, sevgili yaşam! Ve ben yine bir bilinemeze gömülüp gider gibi oldum. —

İşte böyle şarkı söyledi Zerdüşt. Ama dans bitip de kızlar gittiklerinde hüzne kapıldı.

“Güneş çoktan battı, dedi sonunda; çayır nemli, ormanlardan da serinlik geliyor.

Bilinmeyen bir şey var çevremde ve düşünceli bakınmakta. Ne? Hâlâ yaşıyor musun sen, Zerdüşt?

Niçin? Ne için? Neyle? Nereye doğru? Nerede? Nasıl? Delilik değil mi hâlâ yaşamak? —

Ah, dostlarım, akşam vaktidir beni böyle sorduran. Bağışlayın bu hüznülü halimi!

Akşam oldu: bağışlayın beni akşam olduğu için!”

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Mezarların Şarkısı

“Mezarların bulunduğu adadır şu ötelerdeki suskun ada; gençliğimin mezarları da oradadır. Yaşamdan hiç solmayan bir çelenk götürmek istiyorum o adaya.”

Yüreğimde buna karar verdikten sonra denize açıldım. —

Sizler, ey gençliğimin yüzleri ve görüntüleri! Sizler, aşkla dolu tüm bakışlar ve kutsal anlar! Nasıl da çabuk ölüverdiniz! Bugün sizleri ölmüşlerim gibi hatırlamaktayım.

Sizlerden, en sevdiğim ölmüşlerimden tatlı bir koku esmekte bana doğru; yüreği ve gözyaşlarını dalgalandıran bir koku. Gerçekten de denizdeki yalnız yolcunun yüreğini sarsıp hafifletmekte.

Hâlâ en zengin olan ve en haset duyulanım — ben, en yalnız olan! Çünkü sizler vardınız ve sizler için hâlâ varım: söyleyin, benden başka kimin için böyle kırmızı elmalar dökülmüştür ağaçtan?

Ben hâlâ sizin sevginizin mirasçısı ve mirasıyım, hatıranıza alacalı yabani erdemler açmaktayım; sizler, en sevilenler!

Ah, o güzel ve yabancı mucizeler, bizler hep birbirimize yakın kalmak için yaratılmıştık! Ve yine sizler, ürkek kuşlar gibi gelmediniz bana ve arzularıma — hayır, güvenenin yanına güvenenler olarak geldiniz!

Evet, sadakat için yaratılmıştınız benim gibi ve şefkatli sonsuzluk için: şimdi ise sadakatsizliğinize göre adlandırmam gerekiyor kutsal bakışlar ve anlar olan sizleri: başkaca bir ad öğrenbilmiş değilim henüz.

Gerçekten de çok çabuk öldünüz, siz kaçaklar. Ama kaçmadınız benden, ne de ben sizden kaçtım: sadakatsizliğimiz içinde masumuz birbirimize karşı.

Sizler, umutlarının şarkı söyleyen kuşları, beni öldürmek için boğdular sizleri! Evet, en sevdiklerim, hep sizlere atıldı kötülüğün okları — benim yüreğime saplansınlar diye!

Ve hedefini buldu oklar! Çünkü sizler hep benim en sevdiklerimdiniz, varlığımdaydınız ve ben de varlığınızdaydım: bu yüzden genç ve çok erken ölmek zorunda kaldınız!

En kolay yaralanabilen yanıma atıldı ok: sizsiniz o yanımda; siz ki, teniniz bir hava, havdan da fazlası, bir bakışla ölen gülümsemeye benzer!

Şunları ise düşmanlarıma söylemek istiyorum: insanlar arasındaki bütün cinayetler nedir ki sizin bana yaptığınızın yanında!

İnsanlara yönelik tüm kıyımların daha kötüsünü yaptınız bana; bir daha yeri doldurulamayacak bir şeyi aldınız benden: — evet, düşmanlarım, işte bu nedenle sesleniyorum sizlere!

Çünkü siz benim gençliğimin yüzlerini ve en sevdiğim mucizelerini öldürdünüz! Oyun arkadaşlarımı, o güzel tinleri aldınız elimden! Onların anısı içindir şimdi buraya bıraktığım şu çelenk ve lanet.

Bu lanet sizedir, düşmanlarım! Çünkü siz bendeki sonsuzluğu buz gibi bir gecede kırılıveren bir toprak kap gibi kısa ömürlü kıldınız! O sonsuzluğun tadını ancak ilahi gözlerin bir anlık — evet, yalnızca bir anlık parlayışı kadar bile çıkaramadım!

Bir zamanlar mutlu bir saatte şöyle demişti içimdeki arınmışlık: “bütün varlıklar ilahi olsun benim için!”

Ama kirli hayaletlerle saldırdınız üzerime; ah, nereye kaçıp gitti o mutlu saat şimdi?

“Bütün günler kutsal olsun benim için” — böyle demişti bir zamanlar gençliğimin bilgeliği: gerçekten de ancak neşe dolu bir bilgelığe yaraşır bir sözdü.

Ama siz, düşmanlarım, gecelerimi çalıp uykusuzluğun işkenmesine sattınız: ah, nereye kaçıp gitti o halde o neşe dolu bilgelik?

Bir zamanlar kuşların mutlu kehanetlerinin arzulusuydum: ama siz, itici bir baykuş ucubesini çıkarttınız yoluma. Ah, nereye kaçıp gitti o halde o sevecenlikle yoğrulmuş arzum?

Tüm iğrençliklerden kaçınmaya ant içmiştim bir zamanlar: ama siz çevremi ve en yakınlarımı cerahat torbalarına dönüştürdünüz. Ah, nereye kaçıp gitti o halde o en soylu andım?

Kör biri olarak kutsanmış yollardan geçerdim bir zamanlar: ama siz pislik döktünüz kör adamın yoluna: ve şimdi tiksindir-mekte onu o eski körler patikası.

Ve en zor olanı başarıp da, aştıklarımın zaferini kutladığım-da, beni sevenleri onlara en büyük acıları vermişim gibi bağırttınız.

Gerçekten de her zaman buydu yaptığınız: en iyi balımı ve en iyi arılarımın çabalarını hep zehir ettiniz.

Merhametimin kapısına hep en yüz­süz dilencileri gönderdiniz; acıma duygumu hep iyileşmeleri olanaksız utanmazlarla kuşattınız. Ve böylece de erdemimin inancını yaraladınız.

Ve benim için en kutsal olanı kurban verdiğimde bile: sizin “sofuluğunuz” hemen daha yağlılarını koydu ortaya: böylece sizin yağlarınızın dumanında boğulup gitti benim için en kutsal olan.

Ve bir zamanlar dans etmek istedim, o zamana kadar hiç dans etmediğim bir biçimde: tüm cennetlerden geçerek dans etmek istiyordum. O zaman siz en sevdiğim şarkıcıyı kandırdınız.

Ve o da tüyler ürpertici bir ton tutturdu; ah, kasvetli bir boru sesi gibi acı verdi kulaklarıma!

Katil şarkıcı, kötülüğün aracı, masumların masumu! Ramak kalmıştı artık dansların en iyisine başlamama: o zaman çıkardığınız tonlarla hazla yoğrulmuş coşkumu öldürdün!

Ben yalnızca dans ederken en yüce şeylerden mecazlarla söz edebilirim: — oysa en yüce mecazım söylenemeden sıkışıp kaldı uzuvlarımda.

Söylenemeden ve özgür kılınamadan kaldı en yüce umudum!
Ve gençliğimin tüm yüzleri, tüm tesellileri öldü.

Nasıl dayanabildim buna! Nasıl üstesinden gelebildim böyle yaraların? Ruhum, bu mezarların içinden nasıl yeniden dirilebildi?

Evet, yaralanamaz, gömülemez, kayaları parçalayan bir şey var bende: onun adı da benim istencim. Suskun ve değişmeksizin, yılların içinden geçip gitmekte.

Benim ayaklarımla sürdürmek istiyor yürüyüşünü o yaşlı istenç; anlam, onun için yürek kadar katı ve yaralanamaz.

Yaralanamazlığım topuğumda sadece. Sen, hâlâ orada yaşamakta ve kendine benzemektesin, sabırlıların en sabırlısı! Hâlâ tüm mezarları kırıp geçmektesin!

İçinde hâlâ gençliğimin özgürleşememiş yanı yaşamakta; ve sen, yaşam ve gençlik olarak, umut ederek oturmaktasın buradaki sarı mezar kalıntılarının üstünde.

Evet, benim için hâlâ bütün mezarları parçalayansın: Selam olsun sana istencim! Ve diriliş ancak mezarların bulunduğu yerde vardır. —

İşte böyle şarkı söyledi Zerdüşt.

Kendini Aşma Üzerine

“Hakikat İstenci” diye adlandırmaktasınız, siz en bilge olanlar, sizleri sürükleyip coşturana, öyle mi?

Varolan her şeyin düşünülebilmesi istenci: ben böyle adlandırmaktayım sizin istencinizi!

Varolan her şeyi önce düşünülebilir kılmak istemektesiniz: çünkü haklı bir kuşku duymaktasınız bunun şimdi düşünülebilir olduğundan.

Ama varolan size boyun eğmeli ve eğilip bükülmeli! Böyle istiyor istenciniz. Tinin aynası ve yansıması olarak tinin uydusuna dönüşmeli.

İşte budur sizin tüm istenciniz, siz en bilgeler, Güç İstenci olarak; iyiden, kötüden ve değerlendirmelerden söz ettiğinizde de böyledir bu.

Önünde diz çökebileceğiniz bir dünyayı yaratmak istemektesiniz: budur son umudunuz ve düşkünlüğünüz.

Bilge olmayanlara, yani halka gelince — onlar elbette ki üstünde bir teknenin yüzdüğü bir nehre benzerler: ve değerlendirmeler, resmi tören giysilerine bürünmüş olarak teknede oturmaktadır.

Sizler istencinizi ve değerlerinizi oluş nehrine bıraktınız; halkta neyin iyi, neyin kötü olduğuna ilişkin inanç, bana göre eski bir güç istencini ele vermekte.

Sizlerdiniz en bilgeler, bu tekneye böyle konukları bindiren ve onlara görkem ve gururlu adlar veren — sizler ve sizin ege-men istenciniz!

Şimdi nehir, sizin teknenizi ötelere taşımakta: taşımak zorunda. Bu arada hiç önemli değil kırılan dalganın köpürmesi

ve dümene öfkeyle karşı koyması!

Nehir değil sizin için tehlike olan ve iyniz ile kötünüzün sonunu belirleyen, en bilgiler: tehlike, o istencin, Güç İstencinin — tükenmeksizin üreten yaşama istencinin ta kendisi.

Ama benim iyi ve kötü üzerine sözümü anlayabilmeniz için, size yaşama ve canlı olan her şeyin doğasına ilişkin bir söz daha söylemek istiyorum.

Canlı olanın izini sürdüm ben, onun doğasını öğrenebileyim diye, en büyük ve en küçük yollardan gittim.

Yüz cepheli aynayla yakaladım bakışlarını ağız kapalı olduğunda, gözleri benimle konuşabilsin diye. Ve gözleri konuştu benimle.

Ama nerede canlıya rastladıysam, orada boyun eğişin dilini de duydum. Her canlı bir boyun eğendir.

Ve şunu duydum ikinci olarak: kendine boyun eğemeyene emredilir. Budur canlının doğası.

Duyduğum üçüncü şey ise şuydu: emretmek daha güçtür boyun eğmekten. Ve sorun yalnızca emredenin boyun eğenlerin tüm yükünü taşıması ve bu yükün onu kolayca ezebilmesi değildir: —

Bir tür deneme ve risk gibi gözüksü tüm emredişler bana; ve canlı olan emrettiğinde, kendini atmış olur ortaya.

Kendine emrettiğinde bile: o zaman da kefaretni ödemek zorundadır emredişinin. Kendi yasası için yargıç, intikamcı ve kurban olmak zorundadır.

Peki nasıl oluyor bu! Böyle sordum kendime. Boyun eğmesi, emretmesi ve emrederken de hâlâ boyun eğmesi için nedir canlıyı baştan çıkaran?

Şimdi sözümü dinleyin, en bilgiler! Yaşamın yüreğine girip, o yüreğin köklerine kadar inebilmiş miyim, bunu sınavın ciddi olarak!

Nerede canlı bulduysam, orada Güç İstencini de buldum; ve

hizmet edenin istencinde bile efendi olma istencine rastladım.

Daha zayıf olanın kendinden zayıfın efendisi olma istenci, baştan çıkarır onu daha kuvvetliye hizmet etmesi için; feragat edemediği tek şey bu hazzdır.

Ve daha büyük olan en küçük olanda hazzı ve gücü tatsın diye, en küçük olanın kendini ona vermesi gibi, en büyük olan da kendini verir — ve güç uğruna ortaya yaşamını sürer.

Budur işte en büyük olanın kendini verışı, bir risktir, bir tehlikedir ve ölümüne bir zar atıştır.

Ve kendini feda edişin, hizmet etmenin, aşk dolu bakışların bulunduğu yerde de vardır efendi olma istenci. Daha zayıf olan bu gibi durumlarda gizli yollardan kaleye, daha güçlü olanın yüreğine girer — ve güçtür oradan kendisi için çaldığı.

Ve bu sırrı bana yaşamın kendisi açtı. “Bak, dedi, ben, kendini hep aşmak zorunda olan’ım.

“Doğal olarak sizler, onu dünyaya getirme istenci ya da belli bir amaca, daha yükseğe, daha uzağa, daha çokyönlüye yönelik bir itki diye adlandırmaktasınız: ancak bunların tümü tek ve aynı sırrı oluşturmakta.

“Bu tek olanı gözden çıkartmaktansa yıkılıp gitmeyi yeğlerim; ve gerçekten de nerede yıkım ve yaprak dökümü varsa, gelin görün ki yaşam orada kendini feda eder — güç uğruna!

“Benim kavga ve oluş ve amaç ve amacın çelişkisi olmak zorundalığım: ah, her kim ki sırrına varır benim istencimin, o hangi dolambaçlı yollardan geçmek zorunda olduğunun da sırrına varır!

“Ne yaratırsam yaratayım ve onu ne kadar seversem seveyim — hemen ardından onun ve sevgimin hasmı olmak zorunda kalırım: budur istencimin istediği.

“Ve sen de, ey bilmekte olan, sen de yalnızca bir patikasısın ve ayak izlerisin benim istencimin: gerçekten de benim Güç İstencim senin istencinin ayaklarıyla da yürür hakikate!

“Elbette ki hakikate isabet kaydetmeyi başaramayacaktır
“Varolma İstenci” sözünü ona doğru fırlatan; çünkü böyle bir
istenç yoktur!

“Çünkü: olmayan, isteyemez; varoluşun içindeki ise nasıl is-
teyebilir hâlâ varolmayı!

“Ancak yaşam nerede varsa orada istenç de vardır: ama Ya-
şama İstenci değildir bu — işte bunu öğretiyorum sana — fakat
Güç İstencidir!

“Canlı için pek çok şey yaşamın kendisinden daha değerlidir;
ama değer vermenin kendisinde dile gelen şey — Güç İstenci-
dir!” —

İşte böyle öğretti bir zamanlar bana yaşam: ve bundan yola
çıkarak, siz ey en bilgeler, yüreğinizin bilmesini de çözüyorum.

Gerçekten de şudur size sözüm: sonrasız iyi ve sonrasız kötü
— yoktur böyle bir şey! Hepsi, kendini yine hep kendinden yola
çıkarak aşmak zorundadır.

İyiye ve kötüye ilişkin değerlerinizle ve sözlerinizle güç kul-
lanmaktasınız, siz değerlendirme yapanlar: ve işte budur sizin
gizli sevginiz ve ruhunuzun parıltısı, titreyişi ve coşkusu.

Ama değerlerinizden daha büyük bir güç ve yeni bir aşma
kaynaklanmakta: ona çarparak kırılmakta yumurta ve kabuğu.

Ve her kim ki yaratıcı olmak zorunda kalır iyide ve kötude,
gerçekten de önce yıkıcı olmak ve değerleri kırmak zorundadır.

İşte böylece en büyük kötü en büyük iyiye aittir; bu iyi ise
yaratıcı olan iyidir. —

O halde kötü olmasına karşın hep bundan söz edelim, siz en
bilgeler. Susmak daha kötüdür; susulan bütün hakikatlere zehir
karışır.

Ve isterse bizim hakikatlerimize çarpıp kırılacak her şey
kırılsın! Geriye yapacak bina yine de kalacaktır!

İşte böyle dedi Zerdüş.

Yüceler Üzerine

Sakindir denizimin dibi: kimin aklına gelir orada şakacı bir canavarın gizlendiği!

Derinliğim sarsılmazdır: ama yüzen bilmecelerin ve gülümsemelerin parıltılarını yansıtır.

Bir yüce kişi gördüm bugün, görkemli birini, bir tin kefaretcisini: ah, bilseniz nasıl da güldü ruhum onun çirkinliğine!

Şışirdiği göğsüyle ve soluklarını içlerine çekenler gibi: öyle duruyordu o yüce kişi ve suskundu:

Avının ganimeti olan çirkin hakikatleri asmıştı her tarafına ve parçalanmış giysilerden yana da zengindi; pek çok diken de vardı üstünde — ama henüz hiç gülü yoktu.

Daha öğrenmemişti gülmeyi ve güzelliği. Bu avcı karanlık bir yüzle dönmekteydi bilgi ormanından.

Savaştan evine vahşi hayvanlarla dönmekteydi; ama ciddiye-tti çok daha vahşi bir hayvanı — yenilmemiş vahşi bir hayvanı ele vermekteydi!

Hâlâ orada atlamak isteyen bir kaplan gibi durmakta; ama ben sevmem bu gergin ruhları, tat alma duygum karşı çıkar bütün bu içine kapanıklara.

Ve sizler, dostlarım, tatlar ve tat alma üzerine tartışılmaz diyorsunuz, öyle mi? Oysa bütün yaşam tatlar ve tat alabilme uğruna sürdürülen bir kavgadır yalnızca!

Tat: o aynı zamanda hem ağırlık, hem terazi, hem de tartandır; ve ne yazıktır o canlıya ki, ağırlık ve terazi ve tartan uğruna kavga etmeden yaşamak ister!

Eğer yüceliğinden yorgun düşerse bu yüce kişi: güzelliği kendini ancak o zaman gösterecektir — ve ben de ancak o zaman

onu tadacağım ve lezzetli bulacağım.

Ve ancak kendine sırt çevirdiğinde atlayabilecektir kendi gölgesinin üzerinden — ve o zaman gerçekten de dosdoğru kendi güneşinin içine atlamış olacaktır.

Çok uzun zaman oturdu gölgede, tinin kefaretçisinin yanakları soldu; beklentilerinin açlığı yüzünden neredeyse ölecek hale geldi.

Hâlâ aşağılama var gözlerinde; ve ağzında da tiksinti gizli. Gerçi dinlenmekte şimdi, ama huzuru henüz güneşe çıkmış değil.

Bir boğa gibi yapması gerekirdi oysa; ve mutluluğu, toprağa duyulan aşağılamanın değil, toprağın kokusunu taşımalıydı.

Beyaz bir boğa olarak görmek isterdim onu, burnundan soluyarak ve böğürerek sabanın önünde giderken; ve böğürtüsüyle bile dünyevi olan her şeye övgüler yağdırmalıydı!

Karanlık henüz yüzü; üstünde elinin gölgeleri oynamakta. Gözlerinin anlamı da hâlâ gölgeli.

Eylemi henüz kendi üstüne düşen bir gölge: el, eylemde bulunanı karartmakta. Eylemini aşabilmiş değil henüz.

Aslında onda boğanın ensesini sevmekteyim: ama şimdi meleşin gözlerini de görmek istiyorum.

Kahramanlık istencini de unutmak zorunda bu yüce kişi: doğrulmuş biri olmalı benim için, yoksa bir yüce kişi değil: — onu, istençsiz olanı hava doğrultmalı!

Vahşi hayvanların hakkından geldi ve bilmeceler çözdü: ama şimdi vahşi hayvanlarını ve bilmeceleri de kurtarmalı ve cennetin çocuklarına dönüştürmeli onları.

Bilgisi, gülümsemeyi ve kıskanç olmamayı öğrenemedi daha; coşkulu tutkusu henüz dinginliğe kavuşamadı güzelliğin kucağında.

Gerçekten de istekleri doygunluğa değil, güzelliğe gömülüp susmalı! Zarafet, büyük düşünenlerin büyüklüklerinin gereğidir.

Başını koluna dayamak: böyle dinlenmeli kahraman olan, dinlenmesini de böyle aşmalı.

Ancak özellikle kahraman için en zor olandır her şeyin güzeli. Güzellik, hiçbir şiddet istencinin ele geçiremeyeceği şeydir.

Biraz daha çok, biraz daha az: budur işte burada asıl çok ve en çok olan.

Gevşemiş adalelerle ve çözülmüş bir istençle durmak: budur hepimiz için en zoru, siz ey yüce kişiler!

Güç lütfedip de gönül indirdiğinde görünürlüğe, güzellik diye adlandırırım ben böyle bir inişi.

Ve sen, ey güçlü kişi, hiç kimseden beklemiyorum güzelliği senden beklediğim kadar: senin iyiliğin kendinin üstesinden son kez gelmek olmalı.

Her türlü kötülüğü bekliyorum senden: o yüzdendir senden iyiyi istemem.

Gerçekten de çok oldu zayıflara güldüğüm, pençelerinin güçsüzlüğünden kendilerini iyi saydıkları için!

Erdemin sütunu olmalı hedefin: daha bir güzelleşip incelir, ama içten içe sertleşip güçlenir o sütun yükseldikçe.

Evet, sen ey yüce kişi, günün birinde güzel olmalı ve kendi güzelliğine ayna tutmalısın.

İşte o zaman ürperecektir ruhun ilahi arzularla; ve kibirliliğinden bile bir tapınış yansıyacaktır!

Çünkü budur işte ruhun sırrı: ancak kahraman onu terk ettikten sonradır ki, ona düşlerde yaklaşır — üstün-kahraman.

İşte böyle dedi Zerdüş.

Kültür Ülkesi Üzerine

Çok fazla kanat çırdım geleceğe: dehşete kapıldım.

Ve sonra çevreme bakındığımda ne gördüm dersiniz? Zaman, tek yoldaşımdı.

Bunun üzerine geriye, yurduma uçtum — gittikçe daha acele ederek: ve böylece de sizlere, bugünde yaşayanlara ve kültür ülkesine vardım.

İlk kez olarak sizlere bakacak gözler ve iyi arzular getirdim yanımda: gerçekten de yüreğimde özlemle geldim.

Peki ne yaptım sonra? Tüm korkuma rağmen — gülmek zorunda kaldım! Gözlerim daha önce hiç karşılaşmamıştı böylesine renkli bir manzarayla!

Hiç durmaksızın güldüm, ayaklarım ve bir de üstelik yüreğim titrerken: “burası, tüm boya kaplarının vatanı sanki!” — dedim.

Yüzde ve uzuvlarda belki elli boya lekesi: böyle oturmaktaydınız beni hayretler içinde bırakarak, sizler, bugünde yaşayanlar!

Ve çevrenizde bu renk oyununuzu öven, arkanızdan da bunun sözünü etmeyi sürdüren elli ayna vardı!

Gerçekten de kendi yüzlerinizden daha iyi bir maske bulamazdınız, sizler, bugünde yaşayanlar! Kim sizi — tanıyabilirdi?

Geçmişin izleriyle dolu ve onların üstü de yeni izlerin fırça darbeleriyle örtülmüş: demek ki çok iyi saklanmıştınız tüm iz sürücülerden!

Ve insanın ciğerini okumayı bilen biri olsa bile: kim inanır sizin de ciğerlerinizin olduğuna! Boyadan yoğrulmuşsunuz sanki ve bir de yapıştırma kâğıt parçalarından.

Tüm çağlar ve halklar yansımakta bir renk cümbüşüyle peçelerinizden; jestlerinizde tüm gelenekler ve inançlar binbir renkle dile gelmekte.

Biri kalkıp da çekip alsa sizden tüm peçeleri, sırtınızdakileri, boyaları ve jestleri, geriye ancak kuşların korkabileceği kadarı kalır.

Gerçekten de ben kendim bir zamanlar sizleri çıplak ve boyasız görmüş bir korkmuş kuşum; ve uçup gitmiştim iskelet bana sevgiyle el salladığında.

Yevmiyeli bir işçi olmayı yeğlerdim yeraltında ve geçmişin gölgelerinin yanında! — çünkü henüz sizlerden daha sıkı ve şişmandır yeraltından olanlar!

Bu, evet budur sancılar veren bağırsaklarıma, yani sizleri, bugünde yaşayanları çıplak da, giyinik de görmeye dayanamayışımdır!

Geleceğin tüm tekinsizliği ve ne varsa uçup gitmiş kuşları ürküten, gerçekten de çok daha evcil ve güvenilirdir sizin “gerçeklik” dediğinizden.

Zira şöyle demektesiniz siz: “Çünkü tümüyle birer gerçeğiz bizler, üstelik de inançlarımız ve boşinançlarımız olmaksızın”: tüylerinizi kabartmaktasınız— üstelik de tüyleriniz falan yokken!

Evet, nasıl inanabilirsiniz ki, sizler, boyalar içindekiler! — sizler ki, bugüne değin inanılmış her şeyin resmisiniz!

Sizler, inanç denilen şeyin ortada dolanan çürütmeleri ve tüm düşünceleri altüst etmesiniz. İnanmaya değer olmayanlar, evet, böyle adlandırıyorum ben de siz gerçek olanları!

Tüm zamanlar birbirleriyle gevezelik etmekte sizlerin tinlerinizde; ve tüm zamanların düşleri ve gevezelikleri, sizlerin uyanıklığınızdan çok daha gerçektir!

Kısırsınız sizler: inançtan da bu yüzden yoksunsunuz. Ama bugüne kadar her kim ki yaratmak zorundaydı, onun hep kendi

gerçekleşecek düşleri ve yıldız işaretleri vardı — ve inanmaya da inanmıştı! —

Sizler, önünde mezarcıların beklediği yarı açık kapıolarsınız. Ve budur işte sizin gerçekliğiniz: “Her şey yıkılıp gitmeyi hak eder!”

Ah, şimdi karşımda durmakta olan siz kısır insanlar, kaburgalarınız nasıl da zayıf! Ve üstelik kimileriniz herhalde bunun farkındaydınız.

Ve şöyle konuşmuş olmalısınız: “ben uyurken bir tanrı ben-den bir şey çalmış olmalı, öyle değil mi? Kendine bir kadın yap-masına yetecek kadar bir şey!

Şaşırtıcı bir şey şu kaburgalarımın zayıflığı!” Böyle demişler-dir bugünde yaşamakta olan kimileri.

Ama ben ancak gülebilirim siz bugünde yaşayanlara! Ve özellikle de kendi kendinize şaştığınızda!

Ve yazıklar olsun bana eğer şaşkınlığınıza gülemezsem ve yutmak zorunda kalırsam çanaklarınızdaki tüm iğrençlikleri!

Ama şimdi, ağır olanı benim taşımam gerektiğine göre, hafifletmek istiyorum yükünüzü; ve böcekler ile uçan kurtçuklar da yüküme konarlarsa ne fark eder ki benim için!

Gerçekten de bu yüzden daha da ağırlaşmamalı yüküm! Ve büyük yorgunluğum sizlerden, bugünde yaşayanlardan kaynaklanmamalı. —

Ah, aşağı inip nereye gidebilirim ki özlemimle! Bütün dağlar-dan etrafa bakınıp anavatanlarla babavatanları aramaktayım.

Ama hiçbir yerde bir yurt bulamadım kendime: tüm kentler-de geçici, tüm kapıların önünden gitmek üzereyim.

Daha kısa süre önce yüreğimin sesiyle aralarına karıştığım bugünde yaşayanlar, bana yabancı ve bir şaka gibi; tüm ana ve babavatanlardan kovulmuşum.

Bu yüzden henüz keşfedilmemiş ve en uzak denizlerde bulu-nan çocuklarımla ülkesini sevmekteyim yalnızca: o ülkeye

doğru açıyorum yelkenlerimi, arasınlar, arasınlar diye.

Çocuklarıma ödemek istiyorum babalarının çocuğu olmamın kefareтини: tüm geleceğe de —böyle bir bugünün kefareтини!

İşte böyle dedi Zerdüş.

Lekesiz İdrak Üzerine

Dün ay yükseldiğinde, bir güneş doğurmak istediğini sandım bir an: öylesine geniş ve ağırdı ufukta.

Ama ay, bir yalancıydı aslında o göstermelik gebeliğiyle; ve ayın kadın olduğuna inanmaktansa, erkek olduğuna inanmayı yeğlerim.

Elbette ki erkekliğine de pek güvenilmez bu ürkek gece kuşunun. Gerçekten de aslında kötü niyetle dolanır durur damların üzerinde.

Çünkü şehvet düşkününü ve kıskançtır ay kılığındaki o keşiş, yeryüzüne ve sevenlerin tüm sevinçlerine şehvet duyar.

Hayır, sevmiyorum bu damlarda dolanıp duran erkek kediyi! Aralık pencerelerin çevresinde gizlice gezinenlerin hepsi tiksindirici geliyor bana!

Bir sofı gibi ve suskun, yıldızdan dokunmuş halıların üstünde gezinmekte: — ama ben, mahmuz şıkırtılarının da duyulmadığı hafif erkek adımlarının hiçbirinden hoşlanmam.

Atılan her dürüst adım aynı zamanda konuşur da; kedi ise hırsız gibi konuşmadan ilerler. Ve işte bakın, ay da bir kedi gibi, hiç de dürüst olmayan bir biçimde yaklaşmakta. —

Bu meseli siz duyarlı sahtekârlar için veriyorum, sizler, yani “tertemiz idrak edenler!” için. Ve sizleri ben — şehvetliler diye adlandırıyorum!

Siz de sevdiniz yeryüzünü ve dünyevi olanları: iyi tanıdım sizleri! Ama utanç var sevginizde ve kötü niyet — aya benziyorsunuz!

Yeryüzü nimetlerini aşağılamanız için tinlerinizi ikna ettiler yalnızca, ama içorganlarınızı değil: oysa onlar en kuvvetli yanınız!

Ve şimdi tininiz utanmakta içorganlarınıza boyun eğdiği için ve kendi utancı yüzünden yalanların dolambaçlı yollarına sapmakta.

“En önemlisi budur benim için -- böyle der yalan söyleyen tininiz kendi kendine -- yaşama, dili dışarıda bir köpek gibi değil, ama arzusuz bakmak:

“Bencilliğin el uzatmalarından ve ağgözlülüğünden uzak, ölün bir istençle yalnızca bakmaktan mutluluk duymak — kül rengi ve buz kesmiş bir bedenle, ama arınmış mehtap gözlerle!”

“En güzeli budur benim için -- böyle baştan çıkarır kendini, kendisi de baştan çıkarılmış olan — yeryüzünü ay nasıl seviyorsa, öyle sevmek ve güzelliğinin tadını yalnızca gözlerle çıkarmak.

“Ve işte budur benim için her şeyi lekesiz idrak etmek, yani onlardan, önlerinde yüz gözü olan bir ayna gibi yatmama izin vermelerinden başkaca bir şey istememek.” —

Ah, siz duyarlı sahtekârlar, şehvetliler! Masumiyetten yoksunuz arzunuzda ve şimdi bu yüzden arzulamaya kara çalmaktasınız!

Gerçekten de yaratanlar, dünyaya getirenler, yaşamaktan zevk alanlar olarak sevmiyorsunuz siz yeryüzünü!

Nerededir masumiyet? Dünyaya getirme istenci bulunduğu yerde. Ve her kim ki kendini aşarak yaratmak ister, o benim için en temiz istençli olandır.

Nerededir güzellik? Tüm istencimle istemek zorunda olduğum yerde; bir imge yalnızca bir imge olarak kalmasın diye, sevmek ve yitip gitmek istediğim yerde.

Sevmek ve batmak: sonsuz zamanlardan bu yana varolan bir uyak. Sevme istenci: bu, insanın ölümüne de razı olması demek. Siz korkaklardır bu söylediklerim!

Ama şimdi o hadım edilmiş şaşkınlığınız “derin derin düşünmek” diye adlandırılmak istemekte! Ve korkak gözlerin do-

kunulabildikleri de “güzel” diye vaftiz edilmeye kalkışılmakta! Ah, sizler, soylu adları kirletenler!

Ama siz lekesizlerin, tertemiz idrak edenlerin ilenci olmalı şimdi asla doğuramamak: ufukta geniş ve ağır uzansanız bile!

Gerçekten de ağız dolusu söylemektedirsiniz soylu sözcükleri: ve bizler de inanmalıyız ki sizlere, yürekleriniz coşkuyla dolsun, öyle mi? Siz yalancılar!

Ama benim sözcüklerim değersiz, aşağılanan, kırık dökük sözcüklerdir: yemekleriniz sırasında masanın altına dökülenleri memnuniyetle toplarım.

Sahtekârlara hâlâ hakikati söyleyebilirim! Evet, kılçıklarım, kabuklarım ve dikenlerim sahtekârların burunlarını kaşındırmalı!

Hep kötü bir hava var sizin ve yemeklerinizin çevresinde: açgözlü düşünceleriniz, yalanlarınız, hile ve dolanlarınız havada uçuşmakta!

Hele bir kendinize inanma cesaretini gösterin — kendinize ve içorganlarınıza inanma cesaretini! Kendine inanmayan hep yalan söyler.

Bir tanrının maskesini taktınız kendinize karşı, siz “temizler”: iğrenç solucanınız bir tanrının maskesinin arkasına sığındı.

Gerçekten de yanıltabiliyorsunuz, siz “derin derin düşünenler!” Zerdüşt de bir zamanlar kanmıştı derinizin dış görünüşüne; içinin yılanlarla dolu olduğunu anlayamamıştı.

Bir zamanlar sanki bir tanrının ruhunun da oyunlarınıza karışıp oynadığını görür gibi olmuştum, sizler, tertemiz idrak edenler! Sizin sanatlarınızdan daha iyi sanat yoktur diye düşünürdüm bir zamanlar!

Aradaki uzaklık sakladı benden yılan pislliğini ve kötü kokuları: ve bir kertenkelenin düzenbazlığının buralarda şehvetle dolandığını.

Ama ben yaklaştım sizlere: işte o zaman gün ışığı geldi —

ve şimdi sizlere de gelmekte — ay ışığının aşkı ise son bulmakta!

Baksanıza! Suçüstü yakalanmış ve rengi solmuş duruyor ay ışığı — tan kızılığının önünde!

Çünkü şimdiden yaklaşmakta alev topu — onun yeryüzüne duyduğu aşk gelmekte! Masumiyet ve yaratıcılık tutkusudur güneşin tüm aşkı!

Bakın, nasıl da sabırsız gelmekte denizlerin üzerinden! Hissetmiyor musunuz aşkının susamışlığını ve sıcak soluğunu?

İstedığı, denizi emmek ve onun derinliğini yüceliğe dönüştürüp içmek: o anda denizin arzusu bin memesiyle uyanmakta.

Öpülmek ve emilmek istiyor deniz güneşin susamışlığı tarafından; havaya, yüceliğe, ışığın yollarına dönüşmek, ışığın ta kendisi olmak istiyor!

Gerçekten ben de yaşamı ve tüm derin denizleri güneş gibi sevmekteyim.

Ve işte budur benim için bilgi: ne varsa derinlik diye — benim yüceliğime çıkmalıdır!

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Bilginler Üzerine

Uyuduğum sırada bir koyun, başımdaki sarmaşıktan çelengin bir parçasını yedi — yedi ve şöyle dedi ardından: “Zerdüşt artık bir bilgin değil.”

Dedi ve hantal vücuduyla ve gururla çekip gitti. Bir çocuk anlattı bunu bana.

Burada, çocukların oynadığı yerde yatmaktan hoşlanıyorum, kırık dökük duvarın dibinde, devedikenlerinin ve kırmızı gelinciklerin altında.

Bir bilginim henüz çocuklar için; devedikenleri ve kırmızı gelincikler için de. Onlar, kötülükleri içinde de masumlar.

Ama koyunlar için bilgin değilim artık; bu, yazgımın isteği — kutsanmış olsun o yazgı!

Çünkü hakikat şu: ben taşındım bilginlerin evinden; ve kapıyı da arkamdan çarparak çıktım.

Fazla uzun zaman açlık çekti ruhum onların sofralarında; ben onlar gibi cevval bir zekâ ile bilmek peşinde değilim.

Özgürlüğü seviyorum ve taze toprağın üzerindeki havayı; o bilginlerin saygınlıkları, seçkinlikleri üstünde yatmaktansa, öküz postlarının üstünde uyumayı yeğlerim.

Kendi düşüncelerimle ısınıp yanmaktayım: çoğu zaman soluğum kesilir gibi oluyor. O zamanlar açık havaya çıkmak, tüm tozlu odalardan uzaklaşmak zorundayım.

Ama onlar, serin gölgeliklerde serinkanlılıkla oturmaktalar: her konuda yalnızca izleyici olmak istiyorlar ve güneşin basamakları yaktığı yerde oturmaktan kaçınıyorlar.

Tıpkı yolda durup gelip geçenlere bakanlar gibi: onlar da durmuş bekliyorlar ve başkalarının düşünmüş oldukları düşüncelere bakıyorlar.

Onlara ellerinizle dokunduğunuzda, un çuvalları gibi ve istemeden, hemen çevrelerini toza boğuyorlar: ama tozlarının tahlil tanelerinden ve yaz tarlalarının sapsarı hazzından yükseldiğini kim anlayabilir ki?

Bilgelik yapmaya kalkıştıklarında, küçük özdeyişleri ve hakikatleriyle üşüyorum: sanki bataklıktan geliyormuşçasına bir koku var bilgeliklerinde çoğu kez: ve gerçekten de o bilgelğin içinden kurbağaların vırakladığını hemen duyar gibi oluyorum!

Onlar becerikliler, maharetli parmakları var: ne işe yarar ki benim yalnlığım onların çokyönlülüğü karşısında? İpliklerini tüm iğnelerden geçirmeyi, her şeyi dokumayı ve tüm düğümleri atmayı biliyor parmakları: böylece tinin çoraplarını örüyorlar!

Onlar iyi işleyen saatler gibi: yalnız doğru kurulmaları gerek! O zaman saati yanlışsız gösterirler ve bu arada alçakgönüllü bir gürültü çıkarmayı da unutmazlar.

Onlar değirmenler gibi çalışırlar ve ezerler: yeter ki insan onlara yemiş çekirdeklerini fırlatsın! — onlar, çekirdeği öğütmeyi ve ondan beyaz toz yapmayı bilirler.

Gözleri birbirlerinin üzerindedir ve birbirlerine pek güvenmezler. Küçük kurnazlıklar bakımından yaratıcıdırlar, bilgileri felçli ayaklar üstünde duranları beklerler — örümcekler gibi beklerler.

Ben onları hep dikkatle zehir karıştırırken gördüm; bu işi yaparken, parmaklarına hep camdan yapılma eldivenler giyerler.

Hileli zarlarla oynamayı da bilirler; ve onları gördüğümde öylesine heyecanla oynamaktaydılar ki, ter içinde kalmışlardı.

Onlar ve ben yabancıyız birbirimize ve onların erdemleri benim için sahteliklerinden ve hileli zarlarından da itici.

Ve onların yanında yaşarken aslında onların üzerinde yaşadım. Bu yüzden kızmışlardı bana.

Onlar, birinin kafalarının üzerinde dolanıp durduğunu duymak bile istemezler; bu yüzden kafalarıyla benim arama odun,

toprak ve pislik doldurdular.

Böylece adımlarının yankılarını boğdular: ve bugüne kadar sesim, en az bilginler tarafından duyuldu.

Bütün insanların yanlışlarını ve zaafalarını kendileriyle benim arama koydular: — “Yanlış zemin” diye adlandırmaktalar bunu kendi evlerinde.

Ama ben, buna rağmen düşüncelerimle onların kafalarının üzerinde dolanıyorum; ve eğer kendi kusurlarımın üzerinde dolanmak isteseydim bile, hâlâ onların ve kafalarının üzerinde olurdum.

Çünkü insanlar eşit değildir: böyle der adalet. Ve benim istediğimi onlar isteyememeliler!

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Şairler Üzerine

“Bedeni daha iyi tanıdığımdan bu yana — dedi Zerdüşt öğrencilerinden birine — tin, benim için yalnızca simgesel olarak tin; ve ne varsa “fani olmayan” — onlar da salt mecaz.”

“Daha önce de duymuştum böyle dediğini, diye yanıtladı öğrencisi; ve o zaman şunu da eklemiştin: “ama şairler çok fazla yalan söylerler.” Neden şairler çok fazla yalan söylerler demiştin?”

“Neden mi? diye sordu Zerdüşt. Neden diye soruyorsun, öyle mi? Ben, nedenleri sorulabilecek olanlardan değilim.

Benim yalnızca düne mi ait yaşantılarım? Düşüncelerimin nedenlerini yaşayalı uzun zaman oldu.

Nedenlerim de benimle olsunlar isteseydim eğer, bir bellek fıçısı olmak zorunda kalmaz mıydım?

Düşüncelerimi bir arada tutmak bile zor benim için ve kimi zaman aralarından bir kuşun uçup gittiği oluyor.

Ve kimi zaman da bana yabancı olan, elimle dokunduğum zaman titreyen, uçup gelmiş bir hayvan buluyorum güvercinliğimde.

Ne demişti sana bir zamanlar Zerdüşt? Şairlerin çok fazla yalan söylediklerini mi? — Ama Zerdüşt de bir şair.

Şimdi onun burada hakikati söylediğine mi inanıyorsun? Neden inanıyorsun buna?”

Öğrencisi şu karşılığı verdi: “ben Zerdüşt’e inanıyorum.” Ama Zerdüşt başını salladı ve gülümsedi.

İnanç beni kutsamıyor, dedi, hele kendime olan inanç, asla.

Ama diyelim ki, biri tüm ciddiyetiyle şairlerin çok yalan söylediklerini söyledi: haklı olur — biz çok yalan söyleriz.

Aynı zamanda da çok az bilmekteyiz ve kötü öğrencileriz: bu yüzden yalan söylemek zorundayız.

Ve içimizden hangi şair şarabına su katınadı ki? Nice zehirli karışımlar hazırlandı mahzenlerimizde, bazı anlatılması olanaksız şeyler yapıldı.

Ve az bildiğimiz için tinsel olarak yoksul olanlardan hoşlanı-
rız, hele bunlar genç kadınlarsa!

Ve yaşlı kadınların akşamları birbirlerine anlattıklarını bile arzularız. Bunu da kendimiz, içimizdeki o sonsuz dişilik diye adlandırırız.

Ve sanki bilgiye uzanan, ama Bir Şeyler Öğrenenlere kapalı kalan bir gizli yol varmış gibi: böylece halka ve onun “bilgeliğine” inanırız.

Fakat bütün şairler inanırlar buna: her kim ki çimenlere ya da تنها sırtlara uzanıp kulak kabartır, o kişi yeryüzü ile gökyüzü arasında olup bitenlere ilişkin bir şeyler öğrenir.

Ve ince duygu kıpırtıları geldiğinde, şairler hep doğanın kendilerine âşık olduğunu düşünürler:

Ve doğanın usulca kulaklarına yaklaştığını, o kulaklara gizli bir şeyler ve aşk sözcükleri fısıldamak istediğini: tüm ölümlülerin önünde şairler bununla övünürler!

Ah, ne çok şey vardır gökyüzü ile yeryüzü arasında yalnızca şairlerin düşleyebildikleri!

Ve hele gökyüzü üzerine: çünkü tüm tanrılar aslında şair benzetmesi ve şair kurnazlığıdır!

Gerçekten de hep kendine çeker bizi bulutların evreni: o zaman onlar üzerine yerleştiririz alacalı kuklalarımızı ve onları tanrılar ve Üstüninsanlar diye adlandırırız: —

Oysa hepsi de şu sandalyelere oturabilecek kadar hafiftir! — bütün o tanrılar ve Üstüninsanlar.

Ah, ne kadar da yorgunum bütün bu başlı başına olay sayılmak istenen kifayetsizlerden! Şairlerden ötürü ne kadar yorgunum!

Zerdüş böyle konuştuğunda öğrencisi ona öfkeleniyse de sustu. Ve Zerdüş de sustu; ve gözü, enginlere bakıyormuşçasına içe dönmüştü. Sonunda içini çekti ve soluk aldı.

Ben hem bugündenim hem de tüm geçmişten, dedi sonra; ama bir şey var ki içimde hem yarına, hem yarından sonrasına hem de bir zamanlara ait.

Şairlerden yoruldum, eskilerden de, yenilerden de: benim için hepsi de yüzeysel ve sığ suların farkıdır.

Onlar yeterince derin düşünmediler: o yüzden duyguları inemedi dibe kadar.

Biraz şehvet, biraz da can sıkıntısı: en iyisinden buydu bütün derin düşünceleri.

Hayaletlerin soluğu ve süzülüşü olabildi benim için bütün o arp tınları: onlar bugüne kadar ne bilebildiler ki ezgilerin coşkusu üzerine! —

Ayrıca bana göre yeterince duru da değiller: derin gözüksün diye tüm sularını bulandırmaktalar.

Ve böyle yaparak kendilerini uzlaştırmacı gibi göstermekten hoşlanmaktalar; oysa yalnızca aracı ve karıştırıcı konumundalar benim için, yarım yamalaklar ve duruluktan uzaklar! —

Elbette ki ağlarımı attım onların denizlerine ve iyi balıklar yakalamak istedim; ama yukarı çektiğim hep eski bir tanrının kafasıydı.

Böylece deniz aç kişiye hep bir taş vermiş oldu. Ve herhalde onların kendileri de denizden gelmeler.

Hiç kuşkusuz inciler de bulunabiliyor aralarında: o zaman sert kabuklu hayvanlarla benzerlikleri daha da büyük oluyor. Ve aralarında ruh yerine çoğu kez tuzlu salyaya rastladım.

Onlar, denizden kendini beğenmişliği de öğrendiler: çünkü deniz, tavusların tavusu değil midir?

En çirkin öküzün önünde bile kuyruğunun tüylerini yayar, gümüş ve ipekten yelpazesini açmaktan hiç yorgun düşmez.

Öküz karşı koymak istercesine bakar ona, ruhu kumlara benzer, daha da çok çalılıklara, ama en çok da bataklığa.

Ne ilgilendirir öküzü güzellik, deniz ve tavus kuşunun süsleri! Bu meseli şairlere söylüyorum.

Gerçekten de onların tinleri tavusların tavusu ve bir kendini beğenmişlik denizidir!

Seyirci gereksinir şairin tini: bu seyirci isterse öküz olsun! —

Ama ben, işte bu tinden yoruldum ve onun kendi kendisinden yorulacağı günün geldiğini görür gibiyim.

Değişmekte olduğunu gördüm şairlerin ve bakışlarını kendilerine yönelttiklerini.

Tinin kefaretlerini ödeyenlerin geldiğini gördüm: şairlerden-diler.

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Büyük Olaylar Üzerine

Zerdüşt'ün mutluluk adalarına pek uzak olmayan — üstünde bir ateş dağının dumanlarının sürekli tüttüğü bir ada vardır denizde; halkın ve özellikle de bu halktan olan yaşlı kadınların dediklerine bakılırsa, ada, bir kaya parçası gibi yeraltı dünyasına açılan kapının önüne konmuş; ama ateş dağından aşağı doğru inen dar bir yol yeraltı dünyasının kapısına götürürmüş.

Zerdüşt'ün mutluluk adalarında kaldığı sıralarda bir gemi, üstünde duman tüten dağın bulunduğu adanın önünde demir attı; ve gemi mürettebatı da tavşan avlamak üzere karaya çıktı. Ancak öğle saatlerine doğru, kaptanla adamları yeniden bir araya geldiklerinde, ansızın bir adamın havadan kendilerine doğru geldiğini gördüler ve bir ses açıkça şöyle dedi: “zamanıdır artık! Tam zamanıdır!” Ama adam onlara iyice yaklaştığında — ama yanlarından bir gölge gibi hızla geçip, ateş dağının bulunduğu yöne doğru uçmuştu — büyük bir şaşkınlıkla onun Zerdüşt olduğunu anladılar; çünkü kaptanın dışında hepsi de onu daha önce görmüşlerdi ve halk nasıl severse, onu öyle seviyorlardı: yani sevginin ve ürkekliğin aynı ölçülerdeki karışımıyla.

“Şuraya bakın! dedi yaşlı dümenci, Zerdüşt cehenneme gidiyor!” —

Bu gemiciler ateş adasına indiği sırada, Zerdüşt'ün ortadan kaybolduğu söylentisi yayılmıştı; ve Zerdüşt'ün dostlarına sorulduğunda, onlar da Zerdüşt'ün nereye yolculuk etmek istediğini söylemeksizin gece olduğunda bir gemiye bindiğini anlatmışlardı.

Bu yüzden bir huzursuzluk olmuştu; ama aradan üç gün geçtikten sonra bu huzursuzluğa denizcilerin öyküsü de eklendi —

ve bu kez herkes Zerdüşt'ü şeytanın aldığını söyledi. Gerçi öğrencileri gülüp geçtiler bu gevezeliğe ve hatta aralarından biri şöyle dedi: "ben daha çok Zerdüşt'ün şeytanı aldığını inanıyorum." Ama ruhlarının derinliklerinde hepsi de kaygı ve özlemle doluydular; beşinci gün Zerdüşt aralarında belirlediğinde, sevinçleri bu yüzden büyük oldu.

Ve şimdi bu da Zerdüşt'ün ateş köpeğiyle yaptığı konuşmanın öyküsüdür.

Yeryüzünün, dedi Zerdüşt, bir derisi vardır; ve bu derinin de hastalıkları vardır. Örneğin bu hastalıklardan birinin adı "insan"dır.

Ve bu hastalıklardan bir başkasının adı da "ateş köpeği"dir; insanlar, şimdiye kadar ona ilişkin olarak kendilerine çok yalan söylediler ve söylediler.

Ben, bu sırrı çözmek için geçtim denizin üzerinden: ve hakikati çıplak gördüm, gerçekten! çıplak ayaklarından ta boyuna kadar.

Ateş köpeği meselesinin ne olduğunu biliyorum artık; ayrıca, yaşlı kadınlardan başkalarını da korkutan bütün o zorba ve pespayenin pespayesi şeytanları da.

Çık dışarı, ateş köpeği, çık derinliklerinden! diye seslendim ve itiraf et ne kadar derin olduğunu o derinliğin! Nereden geliyor bu yukarı doğru fişkırttığın?

Bol bol içmektesin denizden: bunu o zehrin tuzlu tadını taşıyan hatipliğin ele vermekte! Ve üstelik, derinliklerin bir köpeği olarak yiyeceğini pek fazlaca yüzeyden almaktasın!

En fazlasından yeryüzünün karnından konuşan yaratığı olarak görmekteyim seni: ve ne zaman zorba ve pespayenin pespayesi şeytanın konuştuğunu duysam, onu hemen sende buldum: kaba, yalancı ve sığ.

Siz böğürmeyi ve ortalığı küllerle karartmayı iyi beceriyorsunuz! Bulunabilecek en iyi palavracıolarsınız ve çamuru kaynatma

sanatını doyasıya öğrendiniz.

Bulunduğunuz her yerde, yakınlarda bir yerde çamur da olmalı mutlaka ve pek çok da süngersi, sahtelik kokan, sıkışıp kalmış bir şeyler bulunmalı; özgürlüğe açılmak isteyen bir şeyler.

“Özgürlük” diye haykırmaktır hepinizin en sevdiği: ama ben, çevreleri büyük gürültülerle ve dumanla sarılı olduğunda, “büyük olaylara” duyduğum inancı da yitirdim.

Ve inan bana, ey benim cehennem gürültüsü dostum! En büyük olaylar — onlar bizim en sesli değil, en sessiz saatlerimizdir.

Yeni gürültülerin mucitlerinin değil: yeni değerlerin mucitlerinin çevresinde döner dünya; ve sessiz döner.

Ve itiraf et artık! Gürültülerin ve dumanın ne zaman dağılsa, pek az kayda değer şey kaldı geride. Bir kentin mumyaya dönüşmesinin ve bir heykelin çamurların içinde yatmasının ne önemi var ki?

Ve şunu da söylemek isterim sizlere, heykelleri yıkanlara. En büyük deliliktir denize tuz atıp heykelleri çamura yuvarlamak.

Aşağılamanızın çamurunda devrilmiş yatmaktaydı heykel: ama budur işte onun yasası, yani aşağılamadan yeniden yaşam ve canlı güzellik kazanması!

Şimdi o, daha tanrısal bir ifadeyle doğrulmakta ve acıların baştan çıkarıcılığıyla; ve gerçekten de sizlere, yıkıcılara, bir de teşekkür edecektir onu yıktığımız için!

Bana gelince, şunu öğütlemek isterim krallara, kiliselere, yaşlılıktan ve erdemlerden bitkin düşmüş herkese — bırakın devirsinler sizi! Devirsinler ki, yeniden yaşam bulun ve sizi de — erdem bulsun! —

İşte böyle dedim ateş köpeğine: o sırada asık suratla sözümü kesip şunu sordu: “Kilise mi? Nedir o?”

Kilise mi? diye yanıtladım, bir tür devlettir, üstelik de olanların en düzenbazı. Ama sen sus iki yüzlü köpek! Herhalde kendi türünü en iyi sen tanırırsın!

Tıpkı senin gibi, devlet de iki yüzlü bir köpektir; senin gibi, o da hoşlanır dumanlı ve gürültülü konuşmaktan — tıpkı senin gibi, inandırmak için, şeylerin karnından konuştuğuna.

Çünkü yeryüzündeki en önemli hayvan olmak ister o, yani devlet; ve inanırlar da ona. —

Ben bunu söylediğimde, ateş köpeği hasetten çıldırmış gibi davranmaya başladı. “Nasıl? diye bağırdı, yeryüzündeki en önemli hayvan mı? Ve inanıyorlar da ona, öyle mi?” Ve gırtlığından öylesine boğuk ve iğrenç sesler geldi ki, öfkeden ve hasetten tıkanacak sandım.

Sonunda sakinleşti ve soluması giderek kesildi; ama o sessizleşir sessizleşmez ben şöyle dedim gülerek:

“Öfkeleniyorsun ateş köpeği: o zaman yanılmamışım senin hakkında!

Ve haklı kalmayı da sürdürmem için, dinle şimdi bir başka ateş köpeğinin öyküsünü: o gerçekten de yeryüzünün yüreğinden konuşur.

Altındır soluğu ve altından yağmur damlaları saçar: yüreği böyle olmasını ister ondan. Ne önemi olabilir ki külün, dumanın ve sıcak salyanın onun için?

Gülüştü, alacalı bir bulut gibi dalgalanır; o, senin gırtlığının sesine, tükürüşüne ve bağırsaklarının gurultusuna kuşkuyla bakar!

Fakat altına ve gülmeye gelince — o, yeryüzünün yüreğinden alır bunları: çünkü şunu bilesin — altındandır yeryüzünün yüreği.”

Ateş köpeği bunları öğrenince artık daha fazla dayanamadı beni dinlemeye. Utançla kıvırdı kuyruğunu ve düşünülebilecek en çekingen ifadeyle Hav! Hav! deyip, deliğine çekildi. —

İşte böyle anlattı Zerdüş. Öğrencileri ise onu neredeyse dinlemiyorlardı bile: ona gemicileri, tavşanları ve uçan adamı anlatmak için öylesine heyecanlıydılar.

“Ne düşünmeliyim bu konuda! dedi Zerdüşt. Bir hayalet miyim ben?

Ama gölgem olmalı herhalde. Gezgin ve gölgesi hakkında bir şeyler duymuşsunuzdur, değil mi?

Fakat kesin olan bir şey var: daha kısa tutmalıyım gölgemi — yoksa leke düşürebilir ünüme.”

Ve Zerdüşt bir kez daha başını sallayıp hayret etti. “Ne düşünmeliyim bu konuda!” dedi bir kez daha.

“Neden şöyle bağırdı hayalet: zamanıdır artık, tam zamanı! Neyin — tam zamanı?” —

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Kâhin

“— ve insanlara büyük bir üzüntünün geldiğini gördüm. En iyiler eserlerinden yorulular.

Bir öğreti çıktı ortaya, bir inanç da ona eşlik ediyordu: “Her şey boş, her şey birbirinin aynı, her şey eskidendi!”

Ve bütün tepelerden tekrar yankılandı: “Her şey boş, her şey birbirinin aynı, her şey eskidendi!”

Mahsulü topladık elbette: ama neden çürüyüp karardı tüm yemişlerimiz? Neydi en son gecenin kötücül mehtabından düşen?

Boşa çıktı tüm çabalar, zehre dönüştü şarabımız, kem gözler tarlalarımızı ve yüreklerimizi kavurdu.

Kuruduk hepimiz; ve ateş düştüğünde üstümüze, kül gibi uçuşuyoruz: — evet, ateşi bile yorgun düşürdük.

Bütün kaynaklar kurudu, deniz de çekildi. Bütün yerler yarılmak istiyor, ama derinlikler yutmak istemiyor!

“Ah, kaldı mı acaba içinde boğulunabilecek bir deniz”: böyle dalgalanıyor yakınmamız — sığ bataklıkların üzerinde.

Gerçekten de ölmeye bile yatamayacak kadar yorgun düşmüştük; şimdi ise hâlâ uyanıgız ve sürdürüyoruz yaşamayı — mezar odalarında!” —

Bir kâhinin böyle konuştuğunu duydu Zerdüş; ve onun kehanetleri yüreğine işleyip Zerdüş’ü değiştirdi. Üzüntülü ve yorgun dolanmaya başladı; ve kâhinin sözünü etmiş olduklarına benzedi.

Gerçekten de dedi öğrencilerine, çok az bir süre daha ve ondan sonra şu uzun akşam karanlığı gelecek. Ah, nasıl kurtarıp

öte yana geçirebileceğim şimdi ben ışığımı?

Boğulup gitmemeli ışığım bu üzüntünün içinde! Çünkü o, daha uzaktaki dünyaların ve en uzak gecelerin de ışığı olmalı!

Yüreğinde böylesine üzüntüyle dolanıp durdu Zerdüşt; ve üç gün boyunca ne yedi ne de içti, huzur bulamadı ve konuşmasını yitirdi. Sonunda derin bir uykuya daldı. Öğrencileri ise onun çevresinde oturup uzun gece nöbetleri tuttular ve kaygıyla uyanmasını, yeniden konuşmasını ve üzüntüsünden kurtulmasını beklediler.

Bu, Zerdüşt'ün uyandığında yaptığı konuşmadır; ama sesi öğrencilerine sanki çok uzaklardanmış gibi geldi.

Dinleyin görmüş olduğum rüyayı, dostlarım ve yardımcı olun bana onu yorumlamak için!

Henüz bir bilmece benim için bu rüya; anlamı içinde gizli ve hapis; ve henüz üzerinde özgürce kanat çırpıyor.

Tüm yaşama sırt çevirmişim, böyleydi rüyam. Gece ve mezar bekçisi olmuşum orada, ölümün yalnız dağ-kalesinde.

Yukarıda onun tabutlarını koruyordum: boğucu mahzenler böyle zafer işaretleriyle doluydu. Cam tabutlardan yüzüme, mağlup edilmiş yaşam bakmaktaydı.

Toza bulanmış sonsuzlukların kokusunu soludum: ruhum, basıktı ve tozlara bulanmıştı. Zaten kim havalandırabilirdi ki ruhunu orada!

Hep gece yarısının aydınlığı vardı çevremde, yalnızlık da onun yanına çömelmişti; üçüncü olarak da hırıltılı bir ölüm sessizliği, yani kadın dostlarıımın en tehlikelisi.

Anahtarlar taşımaktaydım, bütün anahtarların en paslılarını; ve onlarla kapıların en çok gıcırdayanını nasıl açacağımı biliyordum.

Büyük kapının kanatları açıldığında, en tüyler ürpertici karga sesine benzer sesler uzun koridorlar boyunca akardı: Uğursuz bir çığlık atardı o kuş, uyandırılmaktan hiç hoşlanmazdı.

Ama daha da korkuncu ve insanın yüreğini boğanı, kuşun yeniden sustuğu ve etrafı sessizlik kapladığı zamandı ve o zaman ben, bu düşmanca sessizliğin ortasında yapayalnız kaliverdim.

İşte, vardıysa eğer zaman diye bir şey, böyle geçirdim ve uçup gidiverdi sessizce: ne biliyorum ki onun hakkında! Ama sonunda beni uyandıran şey oldu.

Üç kez darbeler indi büyük kapıya, gök gürlercesine, kemerli mahzenler üç kez uğuldayıp inledi: o zaman kapıya gittim.

Alpa! diye seslendim, kim götürüyor külünü dağlara? Alpa! Alpa! Kim götürüyor külünü dağlara?

Ve anahtarı bastırdım, kapıya yüklendim ve kendimi zorladım. Ama daha bir parmak bile açılmamıştı ki:

Şiddetli bir rüzgâr kanatlarını sonuna kadar açtı: ışıklar çalarak, tiz sesler çıkartarak ve havayı kesercesine, bana siyah bir tabut fırlattı:

Ve uğultular, ışıklar, tiz sesler arasında patlayan tabut, binlerce kahkaha kustu.

Ve çocukların, meleklerin, baykuşların, delilerin ve çocuk büyüklüğündeki kelebeklerin abartılı ifadeli suratları gülerek, alay ederek ve rüzgâr gibi uğuldayarak çevremi aldı.

İğrenç bir korku kapladı içimi bunun üzerine: yere yıkıldım. Ve dehşetten, o güne kadar hiç bağırmadığım gibi bağırdım.

Ama kendi çılgılım uyandırdı beni: — ve kendime geldim.

İşte böyle anlattı Zerdüşt rüyasını ve ondan sonra sustu: çünkü rüyasının yorumunu henüz bilmiyordu. Fakat Zerdüşt'ün en sevdiği öğrencisi hemen yerinden kalktı, onun elini yakaladı ve şöyle konuştu:

“Senin yaşamın yorumluyor bize bu rüyayı, ey Zerdüşt!

Ölümün kalelerinin büyük kapılarını açan o tiz ışıklı rüzgâr, sen değil misin?

Yaşamın abartılı ifadeli melek suratlarıyla ve alacalı kötülükleriyle dolu tabut, sen değil misin?

Gerçekten de Zerdüşt bin türlü çocuk gülümsemesi gibi tüm mezar odalarına girmekte, bu gece ve mezar bekçilerine ve karanlık anahtarlarını şingirdatan kim varsa, hepsine gülerek.

Korkutacaksın ve yıkacaksın onları kendi gülüşünle; baygınlık ve uyanıklık, onlar üzerindeki gücünü kanıtlayacak.

Ve uzun günbatımı ile ölüm yorgunluğu geldiğinde de sen batmayacaksın bizim göklerimizde, sen ki yaşamın sözcüsüsün!

Yeni yıldızları görmemizi sağladın ve geceye özgü yeni görkemleri; gerçekten de gülmeyi renkli bir çadır gibi kurdun üzerimize.

Şimdi tabutlardan hep çocuk gülüşleri taşacak; şimdi ölüm yorgunluklarına karşı hep güçlü bir rüzgâr galip gelecek: sen, bizim için bunun kefil ve kâhinisin!

Gerçekten de onları gördün rüyanda, düşmanlarını: bu, en ağır rüyandı!

Ama sen nasıl ki onlardan uyandın ve kendine geldin, onlar da kendilerinden uyanmalılar — ve sana gelmeliler!” —

İşte böyle konuştu öğrenci; ve ötekiler de bunun üzerine Zerdüşt’ün çevresini alıp ellerini yakaladılar ve yatağını ve üzüntüsünü terk edip aralarına geri dönmeye razı etmeye çalıştılar. Zerdüşt ise yabancı bakışlarla doğrulmuş yatağında oturmaktaydı. Uzun süre yabancı diyarlarda kalıp dönmüş biri gibi, öğrencilerine baktı ve yüzlerini okumaya çalıştı; ama onları hâlâ tanımamıştı. Ama onu kaldırıp ayaklarının üstüne diktiklerinde gözleri de bir anda değişiverdi; olup biten her şeyi anladı, sakalmı sıvazladı ve güçlü bir sesle şöyle dedi:

“Pekâlâ! Zamanı var daha şimdi bunun; ama şimdi sevgili öğrencilerim, gelin de şöyle mükellef bir yemek hazırlayalım, hem de derhal! Kötü rüyaların kefarecini böyle ödemeyi düşünüyorum!

Kâhin ise benim yanımda yiyip içsin: gerçekten de ona içinde boğulabileceği bir deniz göstermek istiyorum!"

İşte böyle dedi Zerdüşt. Ama bu arada kendini rüya tabircisi yerine koymuş olan öğrencisinin yüzüne uzun uzun bakarak başını salladı. —

1

Kurtuluş Üzerine

Zerdüşt günün birinde büyük bir köprünün üstünden geçtiği sırada çevresini sakatlar ve dilenciler aldı ve kamburun biri de şöyle dedi ona:

“Görüyor musun, Zerdüşt? Halk da öğreniyor senden ve öğretene inanma yolunda: ama sana bütünüyle inanabilmesi için bir şey daha gerekli — önce biz sakatları ikna etmek zorundasın! Şimdi karşında seçebileceğinden fazlası ve gerçekten de istediğince fırsat var! Körleri iyileştirebilir, kötürümleri koşturabilirsin; ve sırtında fazla ağırlık olandan da herhalde yükünün birazını alabilirsin: — bence bu, sakatları Zerdüşt’e inandırmanın doğru yolu olur!”

Zerdüşt ise böyle konuşana şu karşılığı verdi: “Kamburun sırtından kamburu alındığında tını de alınmış olur — böyle öğretir halk. Ve köre gözleri geri verildiğinde, yeryüzünde çok fazla kötü şey görür: dolayısıyla lanetlemelidir kendisini iyi edeni. Bir kötürümü koşturan ise ona en büyük zararı vermiş olur: çünkü kötürüm koşmaya başlar başlamaz kötülükleri de onunla birlikte gitmeye başlar — işte bunları öğretir halk sakatlar üzerine. Ve Zerdüşt de neden öğrenmesin halktan, eğer halk Zerdüşt’ten öğreniyorsa?

Ama insanların arasına karıştığımdan bu yana şunlar, en azıdır gördüklerimin: “Kiminin bir gözü, kiminin bir kulağı, bir üçüncünün bir bacağı eksik ve başkaları da var ki, dillerini, burnlarını ya da başlarını yitirmişler.”

Bundan öyle kötü ve bazen de öylesine iğrenç şeyler gördüm ki, ne hepsinden söz etmek ne de bazıları hakkında konuşmak istiyorum: o insanlar ki, her şeyleri eksikti, ama yalnızca

bir tek şeyleri fazlasıyla vardı — büyük bir gözden, büyük bir ağızdan, veya büyük bir göbekten ya da başkaca büyük bir şeyden öte bir varlıkları bulunmayan insanlar — tersine sakatlar diye adlandırıyorum böylelerini.

Ve yalnızlığımdan geri dönüp de ilk kez bu köprüden geçtiğim sırada: inanmadım gözlerime ve baktım, yine baktım ve şöyle dedim sonunda: “bu bir kulak! İnsan büyüklüğünde bir kulak!” Daha iyi baktım: ve gerçekten de kulağın altında kıpırdanan bir şey vardı, acınası küçüklükte, zavallı, aciz bir şey. Ve gerçekten de o dev kulak küçük ve incecik bir sopanın üstüne oturmuştu — ama sopa bir insandı aslında! Gözüne mercek takan biri, küçük ve hasetle dolu bir yüzü de ayırt edebilirdi; iyice şişmiş bir ruh parçasının sopanın ucunda sallanıp durduğunu da. Fakat halk bana, büyük kulağın yalnızca bir insan değil, büyük bir insan, bir dahi olduğunu söyledi. Ama ben, büyük insanlardan söz ettiğinde halka hiçbir zaman inanmamışımdır — ve orada da her şeyi çok az, yalnızca bir tek şeyi çok fazla olanın tersine bir sakat olduğu yolundaki inancımı korudum.”

Zerdüş kambura ve onun sözcülüğünü yaptıklarına ve ağızlarından konuştuklarına böyle dedikten sonra büyük bir hoşnutsuzlukla kendi öğrencilerine döndü:

“Gerçekten de dostlarım, insanların arasında, sanki insanlara ait parçalar ve organlar arasındaymışım gibi dolanıyorum!

Gözlerim için en korkunç olanı, insanı parçalanmış ve bir savaş ya da mezbaha alanına saçılmışçasına darmadağınık bulmam.

Ve gözlerim Bugünden Geçmişe kaçtığında da buldukları farklı değil: hep aynı: parçalar, organlar ve korkunç rastlantılar — ama ortada insanlar yok!

Yeryüzünün Bugünü ve Geçmişini — ah! dostlarım — bu, benim için en dayanılmaz olanı ve gelmek zorunda olanı görebilen biri de olmasaydım eğer, nasıl yaşayacağımı bilemezdim.

Geleceği görebilen biri, niyet eden biri, bir yaratıcı, bir geleceğin hem kendisi hem de geleceğe uzanan bir köprü — ve ah, aynı zamanda da o köprüdeki sakatlardan biri: işte Zerdüş, bütün bunların birlikteliğidir.

Ve siz de çoğu kez sordunuz kendinize: “kimdir bizim için Zerdüş? Onu nasıl adlandırmalıyız?” Ve tıpkı benim gibi, sizler de yanıt olarak sorular sordunuz.

O, bir vaatte bulunan mıdır? Ya da vaatleri yerine getiren mi? Bir fatih mi? Yoksa bir mirasçı mı? Bir hasat mı? Yoksa bir pulluk demiri mi? Bir hekim mi? Yoksa bir şifa bulan mı?

Bir şair midir o? Yoksa özgün biri mi? Bir kurtarıcı mı? Yoksa bir zorba mı? İyi biri mi? Yoksa kötü mü?

Geleceğin kırık dökük parçaları olarak dolanmaktayım insanların arasında: gördüğüm geleceğin parçaları olarak.

Ve benim bütün şiirselleştirmem ve çabam, parça, bilmece ve ürkütücü bir rastlantı olan ne varsa, hepsini toplayıp bir bü-tünde birleştirmekten ibarettir.

Ve ben nasıl dayanırdım insan olmaya, insan aynı zamanda şair, bilmece çözücü ve rastlantının kurtarıcısı olmasaydı eğer?

Geçmişte kalanları kurtarmak ve her “böyleydi bir zamanlar”ı bir “ben böyle istedim!”e dönüştürmek — ancak bu olabilir benim için kurtuluşun adı!

İstenç — budur özgürleştiricinin ve mutluluk getiricinin adı; bu yüzden sizlere öğrettim, dostlarım! Ve şimdi şunu da ekleyin öğrendiklerinize: istencin kendisi de bir tutukludur henüz.

İstemek özgürleştirir: ama özgürleştiriciyi de zincire vuran ne olabilir ki?

“böyleydi bir zamanlar”: budur işte istencin dış gıcırdatması ve en yalnızlık kokan derdinin adı. Geçmişte yapılmış olanlar karşısında güçsüzdür — istenç, geçmişte olup bitmiş ne varsa hepsinin kötücül bir seyircisidir.

Geriye dönmeyi isteyemez; zamana ve zamanın arzularına

karşı koyamamak — bu, istencin en yalnızlık kokan derdidir.

İstemek özgürleştirir: peki derdinden kurtulmak ve zindanı-
la alay etmek için nasıl bir çare düşünür istemek?

Ah, sonunda delirir her hapse giren! Ve hapsolunan istencin kendini kurtarışı da delicedir.

Zamanın geriye akmamasıdır içindeki büyük öfkenin kayna-
ğı; “bir zamanlar olanlar” — istencin yuvarlayamadığı taş bu-
dur.

Ve bu yüzden içindeki o büyük öfkenin ve mutsuzluğun taş-
larını yuvarlar ve kendisi gibi öfke ve mutsuzluk duymayandan
öç alır.

Özgür kılıcı istenç böyle dönüşmüştür işte bir acı vericiye: ve
acı çekebilen her şeyden, kendisinin geriye dönememesinin inti-
kamını alır.

Evet, işte yalnızca budur intikam denilen şey: istencin za-
mana ve onun “böyleydi bir zamanlar”ına karşı nefretidir.

Gerçekten de bir büyük çılgınlık barınmaktadır istencimizin
içinde; ve bu çılgınlığın tini öğrenmesi, tüm insanlığın lanetlen-
mesi olmuştur!

İntikamın tini: bu, dostlarım, bugüne kadar hep buydu
insanoğlunun en iyi düşündüğü; ve nerede acı varsa, istendi ki
orada ceza da olsun.

“Ceza”ya gelince, böyle adlandırır kendini intikam: yalan bir
sözcükle, temiz bir vicdanım var diye kendini aldatır.

Ve isteyen kişinin de artık geri dönmeyi isteyemeyeceğinden,
bir acı barındığı için içinde — istemenin kendisinin ve tüm ya-
şamın — ceza olması öngörüldü!

Ve ondan sonra bulutlar peşpeşe çörekledi tinin üzerine: ta
ki sonunda delilik vaazına başlayana kadar: “Her şey gelip
geçer, o yüzden her şey gelip geçmeye layıktır!”

“Ve işte adalet budur, zamanın kendi çocuklarını yutmak zo-
runda kalması yasası”: işte böyle vaaz verdi delilik.

“Her şey adalete ve cezaya göre, ahlak doğrultusunda düzenlenmiştir. Ah, nerede acaba olup bitenlerin akışından ve “varolma” cezasından kurtuluş?” İşte böyle vaaz verdi delilik.

“Sonsuz bir adalet olursa eğer, kurtuluş olabilir mi? Ah, gerçekten de yerinden oynatabilmek olanaksız “böyleydi bir zamanlar”ın taşını; bu yüzden bütün cezalar da sonsuz olmak zorunda!” İşte böyle vaaz verdi delilik.

“Gerçekleştirilen hiçbir eylem yok edilemez: o zaman cezayla nasıl yapılmamış kılınabilir ki? İşte budur “varolma” cezasının sonsuzluk yanı, yani varoluşun kendisi de yine sonsuza kadar eylem ve suç olmak zorundadır!

“Ancak ola ki, istenç sonunda kendi kendisini kurtarsın ve istemek istememeye dönüşsün —”: ama kardeşlerim sizler iyi bilirsiniz deliliğin ağzından çıkma bu masalı!

Sizleri de uzaklaştırmış oldum bu masallardan: “İstenç bir yaratıcıdır” diye öğrettiğimde.

Her türlü “böyleydi bir zamanlar” bir parçadır, bir bilmece-dir, ürpertici bir rastlantıdır — ta ki yaratıcı istenç şöyle diyene kadar: “ama ben istedim böyle olmasını!”

— Ta ki yaratıcı istenç şöyle diyene kadar: “Ama ben istiyorum böyle olmasını! Hep böyle olmasını isteyeceğim!”

Ama böyle mi konuştu gerçekten? Ve ne zaman oldu bu? Kurtuldu mu istenç kendi deliliğinin boyunduruğundan?

Kendinin kurtarıcısı ve mutluluk kaynağı mı oldu? Unuttu mu intikamın tinini ve her türlüşünü dişlerini gıcırdatmanın?

Ve kim öğretti ona zamanla barışıklığı ve her türlü barışıklıktan daha yüce olanı?

Her türlü barışıklıktan daha yüce olanı istemek zorundadır istenç ve bu da Güç İstencidir —: ama nasıl yapabilir bunu? Kim öğretmişti ona geri dönmeyi de istemeyi?”

— Ama gelin görün ki, konuşmasının burasında ansızın dur-

du Zerdüşt ve tümüyle iliklerine kadar dehşete kapılmış birine benzedi. Dehşet dolu gözlerle öğrencilerine baktı; bakışları sanki birer ok gibi onların düşüncelerini ve düşüncelerinin altında yatanları deldi. Fakat kısa bir süre sonra yeniden güldü ve şöyle dedi yatışmış olarak:

“Zor şeydir insanlarla yaşamak, çünkü susmak zor şeydir. Özellikle de bir geveze için.” —

İşte böyle dedi Zerdüşt. Kambur ise konuşmayı dinlemiş ve bu arada yüzünü örtmüştü; ama Zerdüşt’ün güldüğünü duyunca merakla baktı ve yavaştan şöyle dedi:

“Peki ama, Zerdüşt neden öğrencileriyle konuştuğundan farklı konuşuyor bizlerle?”

Zerdüşt şöyle yanıtladı: “Bunda şaşılacak ne var! Kamburlarla kamburca konuşmaya izin vardır herhalde!”

“Güzel, dedi kambur; o zaman öğrencilerle de okul gevezelikleri yapılabilir.

Peki ama, Zerdüşt neden kendi kendisiyle konuştuğundan farklı konuşuyor öğrencileriyle?” —

İnsanca Akıllılık Üzerine

Yüksekler değil: iniştir korkunç olan!

Bakışın aşağıya yuvarlandığı, elin yukarıya doğru uzandığı iniş. İşte o zaman yürek, bu çifte istenç karşısında baş dönmesine tutulur.

Ah, dostlarım, benim yüreğimin de çifte istencini anlayabiliyor musunuz şimdi?

Bakışlarım yükseklerle doğru yuvarlanırken, elimin derinliklere tutunmak isteyip, kendine orada destek araması — budur işte benim inişim ve karşılaştığım tehlike!

İnsana sarılıyor istencim, kendimi insana zincirle bağlıyorum, çünkü yukarıya, Üstüninsana sürükleniyorum; çünkü öteki istencimin ulaşmak istediği, orası.

Ve üstelik kör olarak yaşıyorum insanların arasında; onları tanımıyormuşumcasına: elim, sağlam bir şeye olan inancını bütünüyle yitirmesin diye.

Tanımıyorum siz insanları: bu karanlık ve teselli çoğu kez çevreme yayılıyor.

Büyük kapının dibinde oturmuş, her düzenbaza sormaktayım: kim beni aldatmak istiyor?

Bu, benim ilk insanca akıllılığım: aldatanlar karşısında dikkatli olmak zorunda kalmamak için aldatılmama izin veriyorum.

Ah, bir de dikkatli olmak zorunda kalsaydım insanoğlunun karşısında: o zaman benim için nasıl bir demirleme noktası olabilirdi ki insan! Öyle olacak yerde beni kolaycacık yukarılara, ötelere savuruverirdi!

Budur işte benim yazgım için öngörülen; dikkatsiz olmak zorundayım.

Ve insanlar arasında her kim ki susuzluktan ölmek istemez, o bütün bardaklardan içmesini öğrenmek zorundadır; ve yine insanlar arasında her kim ki temiz kalmak ister, o pis suyla da yıkanmasını bilmek zorundadır.

Ve işte bu yüzden hep şöyle dedim kendimi teselli etmek için: “Haydi toparlan! Toparlan bakalım, ey yaşlı yürek! Bir mutsuzluk gelebilecekken başına, yolunu şaşırp gelmedi: tadını çıkar bunun — kendi mutluluğunun!”

Ama bu da benim diğer insanca akıllılığımıdır: kendini beğenmişleri gururlulardan daha çok korurum.

Zedelenmiş bir kendini beğenmişlik bütün trajedilerin anası değil midir? Oysa nerede zedelenmiş bir gurur varsa, oradan gurdan daha iyi olan bir şey filizlenir.

Hayatın iyi seyredilebilmesi için oyununun iyi oynanması şarttır: ama bunun için de iyi oyuncular gerekir.

Ben iyi birer oyuncu olarak gördüm bütün kendini beğenmişleri: onlar oynarlar ve herkesin onları seyretmekten memnun olmasını isterler — bütün tinleri bu istekte odaklanmıştır.

Kendilerini oynarlar, kendi kendilerini icat ederler; severim onların yanındayken hayatı seyretmeyi— bu, hüznüme iyi gelir.

İşte bu nedenle korurum kendini beğenmişleri, hüznümün hekimleri oldukları ve insanı gözümde bir tiyatro oyunu kadar çekici kıldıkları için.

Ve ayrıca: kendini beğenmiş kişinin alçakgönüllüğünü tüm derinliğiyle kim kavrayabilir ki? Ben o insana alçakgönüllüğünden ötürü iyi davranır ve merhamet ederim.

O, kendine inanmayı sizlerden öğrenmek ister; sizin bakışlarınızla beslenir, övgüleri avuçlarınızdan yer.

İyi yalanlarsa eğer, hakkında söylediğiniz yalanlara bile inanır, çünkü yüreğinin derinliklerindeki iç çekişi şöyle der: “neyim ben!”

Ve asıl erdem, kendinin bilincinde olmayan erdemse eğer, o

zaman kendini beğenmiş kişi kendi alçakgönüllüğünün bilincinde değildir! —

Ama bu da benim üçüncü insanca akıllılığımıdır: kötülerini görmeyi keyfini sizin korkaklığınız yüzünden bozmam.

Sıcak güneşin kuluçkasından çıkma mucizeleri: kaplanları, palmyeleri ve çingiraklı yılanları görmekten mutluluk duyuyorum.

İnsanlar arasında da güneşin kuluçkasından çıkma güzel şeyler olduğu gibi, kötülerin de hayran olunacak yanları vardır.

Tıpkı aranızdaki en bilgelerin bana o kadar da bilge gözükmemesi gibi, insanların arasında da asıl kötülükleri kötü ünleri kadar büyük olmayanları gördüm.

Ve sık sık kendime şunu sordum kafamı sallayarak: Neden bir de çingirak çalışırsınız, siz ey çingiraklı yılanlar?

Gerçekten kötü için de bir gelecek vardır! Ve henüz insan tarafından keşfedilmiş değildir en sıcak Güney.

Yalnızca on iki ayak genişliğinde ve üç ay uzunluğunda olmasına karşın hâlâ en büyük kötülük sayılan ne çok şey var! Ama günün birinde dünyaya daha büyük ejderler gelecek.

Çünkü Üstüninsanın ejderinden, ona layık olan üstün ejderinden yoksun kalmaması için daha pek çok sıcak güneşin balta girmemiş, nemli ormanları kasıp kavurması gerek!

Önce yaban kedilerinizden kaplanların, zehirli kurbağalarınızdan da timsahların türemesi gerek: çünkü iyi avcıya iyi av yakışır!

Ve gerçekten de sizler, iyi ve adil olanlar! Pek çok gülünecek yanınız var ve hele de şimdiye kadar “Şeytan” diye adlandırılan karşısında duyduğunuz korku!

Büyük olan karşısında öyle yabancısınız ki ruhlarınızla, Üstüninsan, iyiliği yüzünden korkunç gelecek sizlere!

Ve sizler, bilge ve bilgili olanlar, Üstüninsanın içine çıplak girerek neşeyle yüzdüğü bilgelikten güneş yanığı korkusuyla kaçacaksınız!

Sizler, gözlerimin karşılaştığı en yüce insanlar! Budur işte karşınızda duyduğum kuşkunun ve gizliden gülme isteğinin kaynağı: öyle sanıyorum ki sizler, benim Üstüninsanıma Şeytan derdiniz!

Ah, gerçekten de yorgun düşmüştüm bu en yüceler ve en iyilerden; onların “yüceliğinden” yukarılara, ötelere, Üstüninsana gitmek özlemindeyim!

Bir ürperti sardı her yanıma bu en iyileri çıplak gördüğümde: işte o zaman, beni uzak geleceklere taşıyacak kanatlara kavuştum.

Hiçbir ressamın düşleyemediği kadar uzaktaki geleceklere ve çok daha güneydeki güneylere; tanrıların tüm giysilerden utan-dıkları yere!

Ama sizleri, siz en yakınlarımı ve insan olmayı paylaştıklarımı, kılık değiştirmiş olarak görmek istiyorum, şöyle iyice temizlenip paklanmış, kendini beğenmiş, “iyiler ve adil kişiler” olarak saygıdeğer —

Ve ben de kılık değiştirmiş olarak oturmak istiyorum aranızda — öyle ki, hem sizleri hem de kendimi tanımayayım: çünkü bu da benim son insanca akıllılığım.

İşte böyle dedi Zerdüşt.

En Sessiz Zaman

Ne oldu bana, dostlarım? Dalgın görüyorsunuz beni, sürüklenen, gönülsüz boyun eğen, gitmeye hazır — ah, sizlerin yanından çekip gitmeye hazır!

Evet, Bir Kez daha Zerdüşt yalnızlığına dönmek zorunda: gelgelelim ayı, bu kez istemeyerek dönmekte inine!

Ne oldu bana? Kim buyurdu böyle bir yazgıyı? — Ah, benim öfkeli sahibem istiyor böyle olmasını, bana o seslendi: onun adını hiç söylemiş miydiniz size?

Dün akşama doğru seslendi bana en sessiz zamanım: çünkü budur benim korkunç sahibemin adı.

Ve de böyle oldu — çünkü her şeyi söylemeliyim sizlere, söylemeliyim ki, ansızın çekip gidene karşı yüreğiniz katılaşmasın!

Bilir misiniz uyuyanın korkusunu? —

Tepeden tırnağa korkuya kapılmıştır, zemin ayaklarının altından kaydığı ve düş başladığı için.

Bunu size bir mecaz olarak diye söylüyorum. Dün, en sessiz zamanda, zemin kayıp gitti ayaklarımın altından: düş başladı.

Yelkovan ilerledi, yaşamımın saati bir soluk aldı — o zamana kadar hiç öylesine bir sessizlik duymamıştım çevremde: o yüzden korkuya kapıldı yüreğim.

Ve sonra benimle sessizce konuştu: “Biliyorsun, değil mi Zerdüşt?” —

Ve ben korkudan bağırdım bu fısıltı üzerine ve yüzümün kanı çekildi: ama sustum.

O zaman bir kez daha sessizce konuştu benimle: “Biliyorsun Zerdüşt, ama dile getirmiyorsun!” —

Ve sonunda ben de yanıt verdim inatçı biri gibi: “Evet, bili-

yorum, ama dile getirmek istemiyorum!”

O zaman bir kez daha sessizce konuştu benimle: “İstemiyorsun, öyle mi, Zerdüşt? Ama doğru mu bu? Saklanma inadının arkasına!” —

Ve ben, bir çocuk gibi ağlayıp titreyerek konuştum: “Ah, istiyordum aslında, ama nasıl yapabilirim ki bunu! Esirge beni! Gücüm yetmez!”

O zaman bir kez daha sessizce konuştu benimle: “Senin ne önemin var ki, Zerdüşt? Söyle sözünü ve parçalanıp git!” —

Ve ben yanıt verdim: “Ah, benim sözüm, öyle mi? kimim ki ben? Beklediğim, benden daha değerli olandır; ben, sözüm yüzünden parçalanıp gitmeye bile değmem.”

O zaman bir kez daha sessizce konuştu benimle: “Senin ne önemin var ki? Bana göre yeterince alçakgönüllü değilsin daha. En sert post alçakgönüllülüğün postudur.” —

Ve ben yanıt verdim: “Nelere katlanmadı ki benim alçakgönüllülüğümün postu? Yüksekliğimin eteklerinde yaşamaktayım: tepelerimin yüksekliği mi? Bunu bana söyleyen olmadı henüz. Ama ben vadilerimi iyi biliyorum.”

O zaman bir kez daha sessizce konuştu benimle: “Ey Zerdüşt, dağları yerinden oynatacak olan vadileri ve ovaları da yerinden oynatır.” —

Ve ben yanıt verdim: “Benim sözüm henüz yerinden oynatmadı hiçbir dağı ve söylediklerim insanlara ulaşmadı. Evet, git-tim insanlara, ama henüz onlara ulaşamadım.”

O zaman bir kez daha sessizce konuştu benimle: “Sen ne bilirsin bu n u ? Çiğ tanesi, gecenin en suskun zamanında düşer otlara.” —

Ve ben yanıt verdim: “benimle alay ettiler kendi yolumu bulduğumda ve kendi yolumda yürüdüğümde; ve gerçekte o zaman ayaklarım titriyordu.

Ve onlar şöyle dediler bana: yolu unuttuğun gibi, şimdi yü-

rümeyi de unutmaktasın!”

O zaman bir kez daha sessizce konuştu benimle: “Onların alaylarının ne önemi var? Sen, boyun eğmeyi unutmuş Birisin: şimdi artık emir vermen gerekir!

Bilmiyor musun herkesin en çok ihtiyaç duyduğu kişinin kim olduğunu? Büyük şeyler emredendir o kişi.

Büyük şeyler yapabilmek güçtür; ama ondan daha güç olanı büyük şeylerin emirlerini vermektir.

İşte budur senin en affedilemez olan yanın: gücün var, ama hükmetmek istemiyorsun.” —

Ve ben yanıt verdim: “Bende her türlü emri vermek için gereken aslan sesi eksik.”

Ve o zaman bir kez daha bir fısıltı gibi konuştu benimle: “En sessiz sözcüklerdir fırtınayı getirenler. Dünyaya güvercin ayaklarıyla gelen düşünceler yön verir.

Ey Zerdüşt, sen, gelmesi zorunlu olanın gölgesi olarak yürümelisin: işte o zaman emredeceksin ve emrederek ilerleyeceksin.” —

Ve ben yanıt verdim: “Utaniyorum.”

O zaman bir kez daha sessizce konuştu benimle: “Çocuk olmak ve utanmak nedir bilmemek zorundasın.

Gençliğin gururu var henüz içinde, geç geldi gençliğin: ama çocuk olmak isteyen, gençliğini de aşmak zorundadır.” —

Ve ben uzun süre düşündüm ve titredim. Ama sonunda ilk söylediğimi söyledim: “İstemiyorum.”

Bunun üzerine bir gülmedir aldı çevremi. Ah, nasıl içorganlarımı parçalayıp yüreğime saplandı bu gülüş!

Ve o, son kez konuştu benimle: “Ey Zerdüşt, yemişlerin olgunlaşmış, ama sen yemişlerine layık olacak kadar olgun değilsin!

Bu yüzden yine yalnızlığa dönmek zorundasın: çünkü daha da olgunlaşmalısın.” —

Ve yine güldü ve kaçtı: ondan sonra sanki katmerli bir sessizlik kapladı çevremi. Ben ise yerde yatıyordum ve her yanımdan ter fişkırıyordu.

— Şimdi her şeyi duydunuz ve neden yalnızlığımı geri dönmek zorunda olduğumu da. Sizden hiçbir şeyi saklamadım, dostlarım.

Ama bir şey daha duydunuz benden, bütün insanların arasında kimin en suskun olduğunu — ve öyle olmak istediğini de!

Ah, dostlarım! Daha söyleyeceğim bir şey vardı sizlere, vereceğim bir şey de! Peki neden vermiyorum? Cimri miyim yoksa?"

—

Fakat Zerdüşt bu sözleri söyledikten sonra acının şiddetine ve dostlarından ayrılışının yaklaşmış oluşuna yenik düştü ve yüksek sesle ağlamaya başladı; ve kimse onu teselli etmeyi başaramadı. Gece olduğunda ise tek başına çekip gitti ve dostlarını terk etti.

İŞTE BÖYLE DEDİ ZERDÜŞT

Herkes ve Hiç Kimse İçin Bir Kitap

Üçüncü Bölüm

“Yukarıya bakarsınız yücelik istediğinizde. Bana gelince, yüce olduğum için aşağıya bakarım.

İçinizden hanginiz aynı zamanda hem gülebilir hem de yüce olabilir?

En yüksek dağlara çıkan, bütün trajik oyunlara ve bütün trajik ciddiliklere güler.”

Zerdüşt, Okumak ve Yazmak Üzerine. (I, s. 48)

Gezgin

Gece yarısı dolaylarında Zerdüşt adanın sırtlarına doğru yola koyuldu, sabah erken vakitte öteki kıyıya varabilsin diye: çünkü oradan gemiye binmek istiyordu. Orada yabancı gemilerin de demirlemekten hoşlandıkları iyi bir liman vardı; gemiler mutluluk adalarından denize açılmak isteyen insanları alırlardı. Zerdüşt böylece dağa tırmanırken, yolda gençliğinde yalnız başına yaptığı çok sayıda geziyi ve daha önce kaç dağa, sırta ve doruğa tırmandığını düşündü.

Ben bir gezgin ve bir dağcıyım, dedi yüreğine, düzlükleri sevmiyorum ve görünüşe bakılırsa uzun süre yerimde oturamıyorum.

Ve kader ve yaşam adına başıma ne gelirse bundan böyle — içinde mutlaka bir gezginlik ve dağa tırmanma da olacaktır: çünkü sonuçta insan yalnızca kendi kendini yaşar.

Henüz rastlantılarla karşılaşabileceğim zaman çoktan akıp gitti; bundan böyle, daha önce benim olmayan ne çıkabilir ki karşıma!

Tek geri gelen, eve, bana dönen, sonunda yalnızca kendim olabilirim — ve bir de kendimden uzun süre uzaklarda, türlü şeylerin ve rastlantıların arasına benden saçılıp kalmış ne varsa.

Ve bildiğim bir şey daha var: şimdi son doruğumun ve benim için en uzun süre saklanmış olanın önünde durmaktayım. Ah, şimdi en çetin yoluma koyuldum işte! En yalnız gezime çıktım!

Ama benim gibi olan, kaçmaz böyle bir an gelip çattığında: o an ki, ona şöyle der: “İşte ilk kez şimdi yürümektesin büyüklüğünün yolunda! Doruk ve uçurum — şimdi artık bir bütündür bu ikisi!

Büyüklüğünün yolunda yürümektesin: bugüne kadar adı karşına çıkabilecek son tehlike olan, şimdi artık son sığınağındır!

Büyüklüğünün yolunda yürümektesin: ve artık arkanda hiçbir yolunun kalmaması en büyük yürekliliğin olmalı!

Büyüklüğünün yolunda yürümektesin; bu noktada kimse peşinden gizlice gelmeye kalkışmamalı! Arkandaki yolu silen kendi ayağındı ve şöyle yazılıydı üstünde: imkânsızlık.

Ve bundan böyle hiçbir basamağın olmazsa eğer, yalnızca kendi başına basarak yükselmeyi öğrenmek zorundasın: başka türlü nasıl çıkabilirsin ki yukarıya?

Kendi başının üstünde ve kendi yüreğini aşarak! Şimdi en yumuşak yanın, en sert olana dönüşmek zorunda.

Her kim ki çok fazla esirgemiştir kendini, sonunda bunca esirgemededen ötürü hastalanır. İnsanı sertleştiren ne varsa, tümüne övgüler olsun! Yağ ile balın sebiller gibi aktığı ülkeleri övmem ben!

Kendinden vazgeçmeyi öğrenmek zorunludur çok görebilmek için: — böyle bir sertlik dağlara tırmanan herkes için gereklidir.

Ama gözleriyle bilmekte direnen, her şeyin görünüşteki nedenlerinden fazlasını nasıl anlayabilir?

Oysa sen, ey Zerdüşt, senin istediğin her şeyin hem önünde hem de ardında yatanları görmektir: o zaman kendinin üzerine yükselmek zorundasın — evet yukarıya, daha da yukarıya, ta ki kendi yıldızların bile senin altında kalana kadar, yukarılara!

Evet! Kendime ve hatta yıldızlarıma da yukarıdan bakmak: ancak bu olabilecekti benim doruğum, ancak bu, geride bana son doruğum olarak kalacaktı!” —

İşte böyle dedi Zerdüşt tırmanış sırasında kendine, yüreğini sert özdeyişlerle avutarak: çünkü yüreği, daha önce hiç olmadığı kadar yaralıydı. Ve dağın sırtına vardığında bir baktı ki, öteki deniz tüm enginliğiyle önünde uzanmakta: ve öylesine durup

uzun süre sessiz kaldı. Gece ise bu yükseklikte soğuktu, berraktı ve yıldızların aydınlığı içindeydi.

Biliyorum kaderimi, dedi sonunda hüzünle. Haydi o halde! Ben hazırım. Şimdi başladı son yalnızlığım.

Ah, şu altımda uzanan kapkara, hüzünlü deniz! Ah, gecenin şu kim bilir nelere gebe olan tedirginliği! Kader ve deniz! Şimdi a ş a ğ ı y a , sizlere inmek zorundayım!

En yüksek dağımın önündeyim ve en uzun yolculuğumun: bu yüzden, önce hiç yükselmediğim kadar derinlere inmek zorundayım:

— acının derinliklerine, daha önce hiç yükselmediğim kadar, onun kapkara tufanının ta içine kadar! Böyle istiyor kaderim: Haydi o halde! Ben hazırım.

Nereden gelir en yüksek dağlar? diye sorardım bir zamanlar. Sonra öğrendim ki, denizden gelirlermiş.

Bu tanıklık, onların kayalarında ve doruklarının duvarlarında yazılı. En yüce olan, en büyük derinliklerden ulaşmak zorunda yüceliğine. —

İşte böyle dedi Zerdüşt, dağın buz gibi doruğunda; ama denizin yakınına geldiğinde ve sonunda kayaların altında yalnız başına durduğunda, yorgun ve her zamankinden çok daha fazla özlemle doluydu.

Her şey uykuda henüz, dedi; deniz de uyuyor. Gözleri bana uykulu ve yabancı bakmakta.

Ama soluk alışsı sıcacık, hissediyorum bunu. Ve düş gördüğünü de hissediyorum. Sert yastıkların üstünde düşler görerek kıvrıyor.

Dinle! Dinle bak! Nasıl da inlemekte kötü anıların etkisiyle! Ya da kötü beklentilerden ötürü mü?

Ah, seninle ilgili olarak üzüntülüüyüm, sen, ey karanlık canavar ve kendime de öfkeliyim senin yüzünden.

Ah, keşke yeterince güçlü olabilseydi ellerim! Gerçekten de sevinerek kurtarmak isterdim seni kötü düşlerden! —

Ve Zerdüşt böyle konuşurken, hüzünle ve acı acı güldü kendisine. “Nasıl? Bir de deniz için teselli şarkıları mı söylemek istiyorsun Zerdüşt? dedi.

Ah, sen, hep sevimli bir deli olan Zerdüşt, sen, hep körü körüne güvenmekten mutluluk duyan! Ama hep böyleydin sen: korkunç ne varsa, hepsine güvenle yaklaşırdın.

Okşamak istedin her canavarı. Bir sıcacık soluğun esintisi, onun pençesindeki bir tutam yumuşak tüy —: ve sen hemen hazırdın onu sevip ayartmaya.

Sevgi tehlikedir yalnızların yalnızı için, canlı olsun da ne olursa olsun, her şeye duyulan o sevgi! Gerçekten de gülünçtür sevgideki deliliğim ve alçakgönüllülüğüm!” —

İşte böyle dedi Zerdüşt ve bu arada bir kez daha güldü: ama o sırada terk edilen dostlarını düşündü — ve sanki düşünceleriyle onlara karşı suç işlemişçesine, düşündüklerinden ötürü kendine kızdı. Ve gülmekte olan bir anda ağlamaya başladı: — öfkenin ve özlemin etkisiyle, acı gözyaşları döktü Zerdüşt.

Çehre ve Bilmece

❧ 1 ❧

Gemicilerin arasında Zerdüşt'ün gemide olduğu yayıldığında — çünkü mutluluk adalarından gelen bir adam da onunla birlikte gemiye binmişti — ortalığı büyük bir merak ve beklenti sardı. Ama Zerdüşt iki gün boyunca sustu, üzüntüden buz kesmişti ve sağırdı, bu yüzden ne bakışlara ne de sorulara karşılık verdi. Fakat ikinci günün akşamında, hâlâ susmasına karşın, kulaklarını açmıştı, zira bu gemide uzaklardan gelen ve uzaklara gitmek isteyen, tuhaf ve tehlikeli pek çok şey vardı dinlenebilecek. Zerdüşt ise uzun yolculuklar yapan ve tehlikesiz yaşamak istemeyen herkesin dostuydu. Ve işe bakın ki, sonunda etrafa kulak verirken kendi dili çözüldü ve yüreğini saran buz kırıldı: — bunun üzerine Zerdüşt konuşmaya başladı:

Sizlere, aramaktan ve denemekten yılmayanlara ve herhangi bir zamanda yelkenlerini akıllıca şişirerek korkunç denizlere açılmış olan herkese, —

sizlere, bilmecelerin sarhoşluğunda yaşayanlara, ancak alacakaranlıkta mutlu olanlara, ruhları flüt sesleriyle her ayartmaya sürüklenebilenlere:

— çünkü istediğiniz, korkak parmaklarla incecik bir sicimi yakalayabilmek değil; ve sizler, sezgiyle ulaşabileceğiniz noktalara çıkarımlarla varmaktan nefret edersiniz —

yalnızca sizlere anlatıyorum şimdi gördüğüm bilmeceyi — yani en yalnız olanın çehresini. —

Ümitsiz yürümekteydim kısa süre önce ölü rengi bir alacakaranlığın içinden — ümitsiz ve yüzümde katı bir ifadeyle, dudak-

larım da sınıksız kapanmış. Benim için batmış olan yalnızca Bir güneş değildi.

Taşların arasından meydan okurcasına yukarıya tırmanan bir patika, artık hiçbir otu ya da çalılığı beğenmeyen, kötücül ve yalnız bir yol: ayaklarımın inatçılığı altında gıcırdayan bir dağ yolu.

Ayaklarım, çakıl taşlarının alaycı gıcırıtlarının üstünden dilsiz yürüyerek, kendilerini kaydıran taşları ezerek yukarıya tırmanmaktaydı.

Yukarıya: — onları aşağıya, uçuruma çeken tıne inat, benim şeytanım ve can düşmanım olan ağırlığın tinine inat.

Yukarıya: — onun yarı cüce, yarı köstebek, üstüme abanmasına rağmen; kötürüm ve kötürüm edici; kulağıma kurşun, bey-nime de kurşun damlası düşünceler akıtarak.

“Ey Zerdüş, diye tek tek heceliyordu kulağıma alaycı bir tavırla, sen, bilgeliğin taşı! Yukarı fırlatmaktasın kendini, ama fırlatılan her taş — düşmek zorundadır!

Ey Zerdüş, sen, bilgeliğin taşı, fırlatılan taş, sen, yıldızları parçalayan! Kendini fırlatmaktasın onca yukarı — ama her fırlatılan taş — düşmek zorundadır!

Kendine ve kendi taşlanmana mahkûmsun; ey Zerdüş, uzağa fırlattın taşı — ama taş sana geri düşecektir!”

Bunun üzerine sustu cüce; ve bu, uzun sürdü. Fakat suskunluğu bunalttı beni; ve böyle ikili olduğunda insan, gerçekten de tekbaşlılığından daha yalnızdır!

Tırmandım, tırmandım, düşledim, düşündüm — ama her şey bunaltıyordu beni. Büyük acılarından bitkin düşen ve daha kötü bir düşle dalmışlığından uyanan bir hastaya benziyordum. —

Ama bir şey var içimde, cesaret diye adlandırdığım: o, bugüne kadar tüm bıkkınlıklarımı öldürdü. Ve sonunda bu cesaret beni durdurup konuşturdu: “Cüce! Ya sen ya da ben!” —

Çünkü cesaret en öldürücü silahtır — yani saldırıya geçen cesaret: çünkü her saldırıda bir zafer tınısı da vardır.

İnsan ise en cesur hayvandır: böyle hakkından gelmiştir her hayvanın. Yine zafer tınılarıyla her acının da hakkından gelmiştir; ama insanoğlunun acıların en derinidir.

Cesaret, uçurumların kenarındaki baş dönmelerini de öldürür: ve insan ne zaman uçurum kenarında değildir ki? Görmek bile aslında uçurumları görmek değil midir?

Cesaret en öldürücü silahtır: cesaret acımayı da öldürür. Fakat acıma en derin uçurumdur: insan yaşamın derinliklerine baktığı ölçüde acının da derinliklerine bakmış olur.

Ama cesaret en öldürücü silahtır, yani saldırıya geçen cesaret: o, ölümü de öldürür, çünkü şöyle der: “Bu muydu yaşam denilen? O halde haydi! Bir kez daha!”

Ama böyle bir söylemde pek çok zafer tınısı vardır. Kulakları olan dinlesin. —

2

“Dur! Cüce! dedim. Ya sen ya da ben! Ama daha kuvvetli olan benim —: sen benim bir uçurumdan farksız düşüncelerimi bilemezsin! Bilseydin — katlanamazdın ona!” —

O sırada beni hafifleten bir şey oldu: meraklı cüce omuzumdan aşağıya atladı! Ve önümdeki bir taşın üstüne tünedi. Ama tam durduğumuz yerde, büyük bir kapının altından geçen bir yol vardı.

“Bak şu yola, ey cüce! diye sürdürdüm konuşmamı: O yolun iki yüzü var. iki yol burada birleşmekte: bugüne kadar kimse bu yolların sonuna kadar gitmedi.

Bu, uzun sokaktan geriye, bir sonsuzluğa kadar uzanmakta. Ve dışarılara açılan öteki uzun sokak da bir başka sonsuzluk.

Birbirleriyle çelişmekte bu yollar; neredeyse kafa kafaya çarpışmaktalar: — ve birleştikleri yer ise burada, bu kapının altındaki yol. Bu yolun adı yukarıda yazılı: “An.”

Ama biri çıksaydı da onlardan birinden devam etseydi — hep daha ileriye, hep daha uzağa gitseydi: sen, ey cüce, bu yolların sonsuzluğa kadar birbirleriyle çeliştiklerini mi sanıyorsun?”

“Tüm doğrular yalan söyler, diye mırıldandı cüce aşağılayıcı bir ifadeyle. Tüm hakikatler eğridir, zamanın kendisi de bir dairedir.”

“Sen, ey ağırlığın tini! diye konuştum azarlarcasına, fazla hafife alma bunu! Ya da nerede çömelmiş oturuyorsan, orada çömelmiş bırakırın seni, anladın mı sakat ayaklı? — oysa yükseklere taşımıştım ben seni!”

Bak, diye sürdürdüm konuşmamı, bu Ana bak! Şu yoldan, Andan uzun, sonsuz bir sokak uzanmakta geriye doğru: arkamızda bir sonsuzluk var.

Ne varsa koşabilen, bir kez koşmak zorunda kalmamış mıdır bu sokaktan? Olabilen ne varsa, bir kez olmak, sonuçlanmak, sonra da geçip gitmek zorunda kalmamış mıdır?

Ve her şey daha önce de var idiyse eğer: o zaman, ey cüce, ne dersin bu An için? Kapının altındaki bu yolun da daha önce — varolmuş olması gerekmiyor mu?

Ve böylece her şey, bu Anın tüm gelecektekileri peşinden sürüklemesini sağlayacak biçimde birbirine sımsıkı bağlı değil mi? Hatta — — kendi kendisini de.

Ne varsa, koşabilen her şeyden, bu uzun sokaktan öteye de — bir kez koşmak zorundadır.

Ve şu ay ışığının altında ağır ağır ilerleyen örümcek, şu ay ışığının kendisi, sonra geçitte fısıldaşan, sonsuzluk hakkında fısıldaşan sen ve ben — hepimizin daha önce de varolmuş olmamız gerekmiyor mu?

— ve geri dönmek, önümüzde uzanıp giden öteki tüyler ürpertici sokaktan geçmek zorunda değil miyiz — sonsuzluğa kadar hep geri dönmek zorunda değil miyiz? —“

Böyle ve hep gittikçe daha alçalan bir sesle konuştum: çünkü

kendi düşüncelerimden ve artdüşüncelerimden korkuyordum. Tam o sırada, ansızın yakınlarda bir köpeğin uluduğunu duydum.

Bir köpeğin böyle uluduğunu duymuş muydum hiç? Düşüncelerim hızla geçmişe döndü. Evet! Çocukken henüz, çok uzaklardaki çocukluğumda:

— bir köpeğin böyle uluduğunu duymuştum. Ve görmüştüm de onu, titremeler içinde, tüyleri kabarmış, başı yukarıya kalkık, gece yarısının köpeklerin de hayaletlere inandıkları en sessiz anında:

— ve beni kendine acındırdı. Çünkü tam o sırada dolunay, bir ölüm sessizliğiyle evin üzerinden geçmekteydi, o anda kızıl bir kor halinde durmuştu — dümdüz damın üstünde, bir yabancınnın mülkündeymişçesine, sessizdi: —

bu arada köpek dehşete kapılmıştı: çünkü köpekler hırsızlara ve hayaletlere inanırlar. Ve onun yeniden öyle uluduğunu duyduğumda beni tekrar kendine acındırdı.

Neredeydi şimdi cüce? Ya o yol? Ve örümcek? Ve bütün o fısıldaşmalar? Düş mü görüyordum? Uykudan mı uyanıyordum? Kendimi ansızın vahşi kayaların arasında, yalnız, kasvet içinde, en kasvetli ay ışığının ortasında dururken bulmuştum.

Ama uzanmış yatan bir adam vardı! Ve o sırada! Köpek yerinden sıçrayarak, tüyleri kabarmış, inildeyerek — benim geldiğimi görmüştü — o sırada yeniden uludu, bağırdı: — bir köpeğin böyle yardım istediğini daha önce hiç duymuş muydum?

Ve gerçekten de o anda gördüğümü bir daha asla görmedim. Genç bir çobandı gördüğüm, kıvranıyor, boğulur gibi oluyor, titremeler geçiriyordu, yüzü çarpılmıştı, ağzından kapkara ve iri bir yılan sarkmaktaydı.

Daha önce bunca tiksinti ve soluk dehşet ifadesi görmüş müydüm Bir çehrede? Herhalde uyumuş olmalıydı. O sırada yı-

lun gırtlacağına kaymış — oraya kenetlenmişti.

Elimle yılanı asılıp çektim, çektim — boşuna! elim yılanı adamın gırtlığından söküp alamadı. O zaman içimden bir çığlık yükseldi: “İsır! İsır!

Başını kopart! İsır!” — böyle bir çığlık yükseliyordu içimden, dehşetim, nefretim, tiksintim, merhametim, içimde iyi ve kötü namına ne varsa, tek bir çığlık olmuş, içimden haykırmaktaydı.

—

Siz çevremdeki cesur kişiler! Siz arayanlar, deneyenler ve içinizden yelkenlerini akıllıca şişirerek kimler açıldıysa henüz keşfedilmemiş denizlere, onlar! Siz bilmecelerden hoşlananlar!

Çözün o halde o zaman gördüğüm bilmeceyi, o en yalnız insanın yüzünü yorumlayın bana!

Çünkü bir yüzdü o ve öngörüydü: — ne görmüştüm o zaman o meselde? Ve kimdir günün birinde mutlaka daha gelecek olan?

Yılanın gırtlacağına girdiği çoban kimdir? Kimdir en güç, en kapkara olanları yutmak zorunda kalacak olan insan?

— Çobana gelince, çığlığımın da ona öğütlediği gibi, ısırdı; hem de iyice ısırdı! Yılanın kafasını uzaklara tükürdü —: ve ayağa fırladı. —

Artık çoban değildi, artık insan da değildi — dönüşüme uğramış, ışığın sardığı, gülmekte olan biriydi! Yeryüzünde daha önce hiçbir insan onun güldüğü gibi gülmemişti!

Evet kardeşlerim, hiçbir insanın gülüşü olmayan bir gülme duydum — ve şimdi de hiçbir zaman dindirilemeyecek bir susuzluk, bir özlem içimi kemirmekte.

İçimi kemiren, o gülüşe duyduğum özlem: nasıl dayanabileceğim hayata! Ve öte yandan nasıl dayanabilirdim şu anda ölmeye! —

İşte böyle dedi Zerdüş.

İstenmeden Gelen Mutluluk Üzerine

Zerdüşt yüreğinde böyle bilmecelerle ve acılarla denize açıldı. Ama mutluluk adalarından ve dostlarından dört yolculuk günü uzaklaştığında, bütün acılarını yenmişti —: zafer kazanmış olarak ve ayaklarını sağlam basarak yine kaderinin üstünde durmaktaydı. Ve o zaman, sevinç içindeki vicdanına şöyle dedi:

Yine yalnızım ve yalnız olmak istiyorum, tertemiz gökyüzüyle ve açık denizle; ve çevrem yine ikinci vaktiyle sarılı.

Bir zamanlar dostlarımı ilk kez ikinci vaktinde bulmuştum, bir başka kez de yine ikinci vaktinde: — bütün ışıkların durulduğu saatte.

Çünkü mutluluk adına daha ne kalmışsa gökyüzü ile yeryüzü arasındaki yolda, konaklamak için şimdi kendine aydınlık bir ruh aramakta: mutluluktan şimdi tüm ışıklar daha bir durulmuş.

Ey hayatımın ikinci vakti! Bir zamanlar benim mutluluğum da vadiye inmişti, kendine bir konaklama yeri aramak için: ve orada bu konuksever ruhları bulmuştu.

Ey hayatımın ikinci vakti! Neler vermezdim ki tek bir şeye kavuşabilmek için: düşüncelerimin şu canlı tarlasına ve en yüce unudumun tan yeri ışıklarına!

Yoldaşlar aramıştı bir zamanlar yaratıcı ve kendi umutlarının çocuklarını: gel gör ki, ilk kez kendisi yaratmadığı takdirde onları bulamayacağı anlaşılmıştı.

O yüzden eserimin tam ortasıdayım şimdi, çocuklarıma gittiğim ve onlardan geri döndüğüm noktada: Zerdüşt çocukları uğruna yetkin kılmak zorunda.

Çünkü aslına bakılırsa insan yalnızca çocuğunu ve eserini sever; ve nerede kendine duyduğu büyük sevgi varsa, orada o sevgi gebeliğin de simgesidir: ben, böyle buldum.

Çocuklarım henüz birinci ilkbaharlarında yeşermekteler, birbirlerine yakın durarak ve rüzgârlarla birlikte salınarak, bahçemin ve en iyi toprağımın ağaçları.

Ve gerçekten de! Nerede böyle ağaçlar birlikte varsa, orada mutluluk adaları vardır!

Ama bir gün onları yerlerinden çıkaracağım ve her birini yalnız başına koyacağım: yalnızlığı, direnmeyi ve temkinli olmayı öğretilsin diye.

Ondan sonra her biri dallanıp budaklanmış olarak ve esnek bir sertlikle, yenilmez yaşamın canlı birer deniz feneri gibi, deniz kıyısında dikilmeli.

Orada, fırtınaların denize doğru yuvarlandığı ve sıradağların burunlarının su içtiği noktada her biri, gece ve gündüz birer kez olmak üzere, kendini sınamak ve tanımak amacıyla nöbetini tutmalı.

Orada, her biri benim türümden ve soyumdan mı gelmedir, uzun soluklu bir istencin efendisi midir, konuştuğunda da suskun mudur ve verirken alabilecek biçimde verebilmekte midir diye sorgulanmalı ve sınanmalıdır: —

— öyle ki, günün birinde benim yoldaşım ve Zerdüş'tle birlikte yaratan ve kutlayan olsun: — her şeyin çok daha yetkin bir düzeye erişebilmesi için benim istencimi benim levhalarım yazabilsin.

Ve onun ve onun gibilerin uğruna ben de kendimi yetkinleştirmek zorundayım; bu nedenle şimdi mutluluğumdan kaçıyorum ve kendimi her türlü mutsuzluğa açıyorum — kendi son sınanışım ve sorgulanışım için.

Ve gerçekten de zamanı gelmişti artık gitmemin; ve gezginin gölgesi, en uzun zaman parçası ve en sessiz saat — hepsi şöyle diyorlardı bana: “şimdi tam zamanıdır!”

Rüzgâr anahtar deliğinden üflüyor ve “Gel!” diyordu bana. Kapı, önümde bilmişlikle açılıp “Git!” diyordu.

Fakat ben, çocuklarıma olan sevgime zincirlenmiş yatmaktaydım: arzuydu boynuma bu zinciri geçiren, çocuklarımin kurbanı olmamı ve kendimi onlarda yitirmemi sağlayacak sevgiye olan arzu.

Arzulama — benim için anlamı: kendimi yitirmiş olmak. Ben size sahibim, çocuklarım! Bu sahip olma konumunda Her Türlü Güvence yer almalı, ama Hiçbir Şeyi arzulamamalı.

Fakat sevgimin güneşi yakarcasına üzerimdeydi, kendi suyunu pişiyordu Zerdüşt — ve o anda gölgeler ve kuşku üzerimden uçup gitti.

Donu ve kışı istemeye başlamıştım bile: “ah, don ve kış, yine çatırdatsa ve gıcırdatsa beni!” diye içimi çektim: — o anda içimden buzlu sisler yükseldi.

Geçmişim mezarlarını açtı, bazı diri diri gömülmüş acılar yeniden canlandı —: yalnızca uykuya dalmışlardı aslında, kefenlerine saklanarak.

Her şey şöyle seslenmekteydi bana işaretlerle: “şimdi zamanıdır!” — Ama ben — duymadım: ta ki sonunda uçurumum kıpırdayana ve düşüncem beni ısırana kadar.

Ah, sen, benim düşüncem olan uçurumdan farksız düşünce! Seni kazarken duyma ve buna rağmen artık titrememe kuvvetini ne zaman bulacağım?

Yüreğim sanki gırtlığımı kadar atıyor seni kazarken duyduğumda! Sen, bir uçurum gibi susan! Suskunluğun beni boğmak peşinde!

Daha hiçbir zaman seni yukarıya çağırmaya cesaret edemedim: seni beraberimde taşımak, yetti artık! Daha hiçbir zaman o aslana özgü üstünlük duygusuna ve taşkınlığa ulaşabilecek kadar kuvvetli olamadım.

Senin ağırlığın bile benim için yeterince korkunçtu: ama gün gelecek, kuvvete ve seni yukarıya çağırarak aslan sesine kavuşacağım!

Ancak bütün bunların üstesinden geldikten sonradır ki, daha büyüğünü de aşacağım; ve bir zafer yetkinliğimin mührü olacak! —

O zamana kadar henüz belirsiz denizlerde sürüklenmekteyim; tatlı dilli rastlantı yüzüme gülmekte, ileriye ve geriye bakıyorum — ama henüz bir son görmüyorum.

Son kavgamın saati daha gelmedi — ya da şu anda mı gelmekte? Gerçekten de çevremdeki deniz ve yaşam, aldatıcı bir güzellikle bana bakmakta!

Ey yaşamımın ikinci zamanı! Ey akşam vaktinden önceki mutluluk! Ey kabarık denizlerdeki liman! Ey belirsizlikteki huzur! Nasıl da güvenmiyorum hiçbirinize!

Gerçekten de o aldatıcı güzelliğinize hiç güvenmiyorum! Fazla yumuşak gülümsemelerden kuşkulanan bir sevgili gibi.

Onun, o kıskanç erkeğin, sertliğinde bile sevecenlikle, en sevdiğini bir yana itmesi gibi — ben de önümdeki bu mutlu saati bir yana itiyorum.

Çekil önümden, ey mutlu saat! Seninle bana istemediğim bir mutluluk gelmiş oldu! Ben, en derin acımın gönüllüsü olarak durmaktayım burada: — Sen, zamansız geldin!

Çekil önümden, ey mutlu saat! Sen en iyisi sığın oraya, çocuklarımın yanına! Koş! ve akşam gelmezden önce kutsa onları benim mutluluğumla!

İşte, akşam da yaklaşmakta: güneş batıyor. Uçup gitti işte — mutluluğum! —

İşte böyle dedi Zerdüşt. Ve mutsuzluğunu bütün gece boyunca bekledi: ama bekleyişi boşunaydı. Gece aydınlık ve sessiz kaldı ve mutluluk Zerdüşt'e gittikçe daha çok yaklaştı. Fakat

sabaha karşı Zerdüşt kendi yüreğine güldü ve şöyle dedi alaylı bir ifadeyle: “Mutluluk peşimden koşuyor. Bunun nedeni, benim kadınların peşinden koşmamam. Mutluluk ise bir kadındır.”

Güneş Doğmazdan Önce

Sen, ey üzerimdeki gökyüzü, tertemiz olan! Derin olan! Sen, ışığın uçurumu! Sana bakarken tanrısal tutkularla ürpermekteyim.

Kendimi senin yüceliğine fırlatmak — budur benim derinliğim! Senin arılığında saklanmak — budur benim masumiyetim!

Güzelliğidir Tanrıyı gözlerden saklayan: sen de öyle saklamaktasın yıldızlarını. Konuşmuyorsun: ve böyle bildiriyorsun bana bilgeliğini.

Konuşmaksızın, fırtınalı denizin üzerinde yükseldin bugün içimde, sevgin ve utangaçlığın fırtınalı ruhuma vahiy gibi iniyor.

Böylece güzelliğinin perdelerinin ardında güzel geldin bana ve bilgeliğinin açıklığında sessiz konuştun benimle:

Bu durumda nasıl sırrına varamazdım ruhundaki tüm utangaçlığın! Bana, yalnızların en yalnızına, sen güneşten önce geldin.

Arkadaşız seninle ta başından bu yana: kederde, korkuda ve zeminlerimizde ortağız; güneşimiz bile ortak.

Birbirimizle konuşmuyoruz, çok şey bildiğimiz için: — Birbirimize susuyoruz, bildiğimizi gülümsüyoruz birbirimize.

Sen ateşimin ışığı değil misin? Sen kavrayışımın kardeş ruhuna sahip değil misin?

Birlikte öğrendik her şeyi; birlikte öğrendik kendimizin üzerine çıkıp asıl bize varmayı ve hiç bulutlanmamış gülümsemeyi:

— her türlü zorlama, amaç ve suçluluk, aramızdan yağmur gibi buharlaştığında, parlak gözlerle ve millerce uzaktan aşağıya bakıp bulutlanmamış gülümsemeyi.

Ve yalnız başıma dolanıp durduğumda: neyin açlığını çekti ruhum geceler boyunca ve yanlış yollarda? Ve çıktığımda dağlara, seni aramadıysam kimi aradım?

Ve bütün o dolaşıp durmalarım, dağlara tırmanmalarım; yalnızca bir zorunluluk ve çaresiz birinin çabalamalarıydı: — istencimin tek istediği ise uçmak, senin içine uçmak!

Ve geçip giden bulutlardan ve seni lekeleyen her şeyden daha çok nefret ettiğim bir şey oldu mu? Ve seni lekelediği için kendi nefretimden de nefret ettim!

Geçip giden bulutlara, bu sessizce yaklaşan vahşi kedilere kızgınlım: sana ve bana ortak olanı alıyorlar çünkü elimizden — o devasa sınırsız Evet ve Amin demeyi.

Bu araçlara ve karıştırıcılara kızgınız biz, bu geçip giden bulutlara: ne kutsamayı ne de olabildiğince lanetlemeyi öğrenmiş olan bu yarım yamalaklara.

Seni, ışıklı gökyüzünü geçip giden bulutlarla lekelenmiş görmektense, kapalı göğün altında bir fiçinin içinde, göğü görmeyen bir uçurumda oturmayı yeğlerim!

Ve çoğu zaman içimden, kazan karınlarında tıpkı gök gürültüsü gibi davul çalabileyim diye, o bulutları şimşeklerin zikzaklı altın telleriyle yerlerine sabitlemek geldi: —

— öfkeli bir davulcu gibi, senin Evet'ini ve Amin'ini benden çaldıkları için sen ey üzerimdeki gökyüzü, sen ey tertemiz olan! Aydınlık! Sen, ışığın uçurumu! — benim Evet'imi ve Amin'imi senden çaldıkları için.

Çünkü ben gürültüyü, gök gürlemelerini ve havanın tüm lanetlerini, bu düşünceli, kuşku dolu kedi dinginliğine yeğlerim ve insanlar arasında da en nefret ettiklerim, sessiz yürüyenler, yarım yamalaklar ve kuşku duyan, çekingen, geçip giden bulutlardır.

Ve “her kim kutsayamıyorsa, o lanetlemeyi öğrenmelidir!” — bu aydınlık öğretisi bana aydınlık gökyüzünden inmişti,

bu yıldız, kapkara gecelerde de benim göğümdedir.

Ama ben bir kutsayıcı, bir Evet-diyenim, yeter ki sen kuşat çevremi, sen ey tertemiz olan! Aydınlık! Sen, ışığın uçurumu! — o zaman kutsayıcı Evet’imi de bütün uçurumlara taşıyın.

Kutsayıcıya ve Evet-diyene dönüştüm: ve uzun süre boğuş-tum bunun için ve bir güreşçiydim, ellerimi kurtardım kutsa-mak için.

Ama budur benim kutsamam: her şeyin üzerinde onun kendi göğü, yuvarlak damı, masmavi çanı ve sonrasız güvencesi olarak durmak: ve her kim ki kutsar, o kutsanmıştır!

Çünkü her şey sonsuzluğun kaynağında vaftiz edilmiştir ve iyyinin ve kötünün ötesinde; iyi ve kötüye gelince, onlar yalnızca ara gölgeleridir, nemli kederlerdir ve gelip geçen bulutlardır.

Gerçekten de günah değil, bir kutsayıştır şöyle öğretmem: “her şeyin üzerinde rastlantının göğü, masumiyetin göğü, tesa-düfilikğin göğü, büyüklenmenin göğü yükselir.”

“Tesadüflik” — dünyanın en eski soyluluğu, onu her şeye geri verdim, her şeyi amaçların uşaklığından kurtardım.

Her şeyin üzerinde ve her şey aracılığıyla “sonrasız istenç”in etkin olmadığını öğrettiğimde, bu özgürlüğü ve bu gökyüzü fe-rahlığını masmavi bir çan gibi her şeyin üzerine yerleştirdim.

Bu büyüklenişi ve deliliği o istencin yerine geçirdim şöyle öğ-rettiğimde: “Her Şeyde olanaksız Tek bir şey vardır — akılcı-lık!”

Gerçi vardır biraz akıl, bir bilgelik tohumu her yıldızla ser-piştirilmiştir — bu maya her şeye karıştırılmıştır: delilik uğruna bilgelik de her şeye karıştırılmıştır!

Biraz bilgelik olasıdır elbette; ama şu mutluluk verici güven-ceye de her şeyde rastladım: hepsi de henüz rastlantının ayakla-rı üstünde — dans etmekteydiler.

Ey üzerimdeki gökyüzü, ey tertemiz olan! Yüce olan! Senin tertemizliğin sayesinde ki, sonrasız bir akıl örümceği ve aklın

örümcek ağları yok: —

— sen, bana tanrısal rastlantılar için bir dans pistisin, tanrısal zarlar ve zar atanlar için tanrıların masasın! —

Ne o, kızarıyor musun? Söylenemez olanı mı söyledim yoksa? Seni kutsamak isterken sana sövmüş mü oldum?

Ya da ikimizden kaynaklanan bir utanç mıdır senin yüzünü böyle kızartan? — Şimdi artık benden gitmemi ve susmamı mı istedin — gün gelmekte olduğundan?

Dünya derindir—: ve günün herhangi bir zaman düşünmüş olabileceğinden çok daha derindir. Günün önünde her şey konuşulmamalı. Ama şimdi gün gelmekte: o halde ayrılalım artık!

Ey üzerindeki gökyüzü, ey utangaç varlık! Ey kor gibi yanan! Ey sen, güneş doğmazdan önceki mutluluğum! Gün gelmekte: o halde ayrılalım artık! —

İşte böyle dedi Zerdüş.

Küçültücü Erdem Üzerine

❧ 1 ❧

Zerdüşt yeniden karanın sağlamlığına çıktığında, doğru dağlarına ve mağarasına gitmedi, pek çok yoldan geçip pek çok soru sordu, bir sürü şeyi araştırdı, sonunda şaka yollu kendisine şöyle dedi: “Bak, bir sürü kıvrımın ardından kaynağına geri akan bir nehir!” Çünkü Zerdüşt aradan geçen süre içinde insana ne olduğunu, büyüyüp büyümediğini, küçülüp küçülmediğini öğrenmek istiyordu. Ve sonra ansızın bir dizi yeni ev gördüğünde hayrete kapılıp şöyle dedi:

Ne demek oluyor bu evler? Gerçekten de aslında hiçbir büyük ruh onları kendinin simgesi olarak dikmiş değil buraya!

Yoksa aptal çocuğun biri mi çıkardı onları kendi oyuncak kutusundan? Bir başka çocuk onları yine kendi kutusuna koy-sun diye!

Ve bütün bu odalar ve bölmeler: erkekler girip çıkabilirler mi buralara? Bana öyle geliyor ki, buraları ipek oyuncak bebekler için yapılmış; ya da yemek yemekten hoşlananlar, bu arada başkalarına da tattıranlar için.

Ve Zerdüşt durup düşündü. Sonunda şöyle dedi üzüntüyle: “Her şey daha bir küçülmüş!”

Her yerde daha alçak kapılar görüyorum: benim gibi olanlar, onlardan da geçebiliyor, ama ne var ki — eğilmek zorunda!

Ah, artık eğilmek zorunda kalmayacağım --- küçüklerin önünde eğilmek zorunda kalmayacağım vatanıma ne zaman yeniden kavuşacağım?” --- Ve Zerdüşt derin derin içini çekerek uzaklara baktı. ---

Ama aynı gün küçültücü erdem üzerine konuşmasını yaptı.

2

Bu halkın arasında dolaşıyorum ve gözlerimi açık tutuyorum: onlar, erdemlerine haset duymadığım için beni bağışlamıyorlar.

Isırmaya çalışıyorlar beni şöyle dediğim için: küçük insanlar için küçük erdemler gerekir — ve küçük insanların gerekliliğini sindiremediğim için!

Bu yabancı çiftlikte, tavukların ısırmaya çalıştıkları horoza benziyorum henüz; ama bu yüzden tavuklara kötü davranıyor değilim.

Bütün küçük aksiliklere karşı olduğum gibi onlara karşı da nazığım; küçüklere karşı dikenlerini çıkarmak, bana kirpilere özgü bir bilgelik gibi geliyor.

Akşamları ateşin çevresinde oturduklarında hepsi benden söz ediyor — onlar benden söz ediyorlar, ama kimse — beni düşünmüyor!

Öğrendiğim yeni sessizlik, işte bu: onların çevremdeki gürültüleri, düşüncelerimin üstüne bir örtü gibi yayılıyor.

Şöyle diyorlar gürültülü bir şekilde kendi aralarında: “ne istiyor bu karanlık bulut bizden? Dikkat edelim de bize bir salgın getirmesin!”

Ve kısa süre önce bir kadın, bana gelmek isteyen çocuğunu kapıp şöyle haykırdı: “çocukları kaçırın! Böyle gözler, çocukların ruhlarını yakıp kavurur.”

Öksürüyorlar ben konuştuğumda: öksürüğün güçlü rüzgârlara karşı bir itiraz olduğunu sanıyorlar — mutluluğumuzun fırtınalarından ise habersizler!

“Henüz zamanımız yok Zerdüşt için” — böyle itiraz ediyorlar; ama Zerdüşt için “zamanı olmayan” bir zaman ne değer taşıyabilir ki?

Ve kalkıp da beni övseler bile, nasıl uyuyabilirim onlardan gelme övgülerin üstünde? Dikenli bir kuşaktır benim için onla-

rın övgüleri; kendimden uzaklaştırdığımda bile bana batmayı sürdürür.

Ve bunu da öğrendim onların aralarında: övgüde bulunan, sanki bir şeyleri geri veriyormuş gibi yapar, oysa gerçekte istediği, kendisine daha çok armağan verilmesidir!

Ayağıma sorun bakalım, onların övme ve ayartma biçimleri hoşuna gidiyor muymuş! Gerçekten de böyle bir ölçüye ve tempoya göre ne dans edebilir ayağım ne de yerinde durabilir.

Küçük erdemler için ayartmak ve övmek istiyorlar beni; küçük erdemlerin temposu için ayağımı kandırmak istiyorlar.

Bu halkın arasında dolaşıyorum ve gözlerimi açık tutuyorum: küçülmüşler ve gittikçe de küçülmekteler: — ama onların mutluluğa ve erdeme ilişkin öğretilerini oluşturan da bu zaten.

Yani erdem bakımından da azla yetiniyorlar — çünkü istedikleri keyfetmek. Keyifle ise ancak alçakgönüllü bir erdem uyusabilir.

Gerçi onlar da kendilerine göre yürümeyi ve ilerlemeyi öğreniyorlar: ben, bunu onların topallamaları diye adlandırıyorum—. Böylece acelesi olan herkese itici geliyorlar.

Ve aralarından bazıları da ilerlerken aynı zamanda tutuk bir boyunla arkasına bakıyor: böylelerine çarpmaktan hoşlanıyorum.

Ayaklar ve gözler ne yalan söylemeli ne de birbirlerini yalan söyledikleri için cezalandırmalı. Ama küçük insanların arasında çok fazla yalancılık var.

Aralarından bazıları istiyor, ama çoğu yalnızca isteniyor. Aralarından bazıları hakiki, ama çoğu kötü birer oyuncu.

Bilmeden oyuncu olanlar ve istemeden oyuncu olanlar var aralarında — hakiki olanlar hep çok ender, özellikle de hakiki oyuncu olanlar.

Burada erkekten yana kıtlık var: o yüzden kadınları erkeklerle-

şiyor. Çünkü ancak yeterince erkek olabilen kadının içindeki kadını kurtarabilir.

Ve aralarında şu ikiyüzlülüğü en kötü buldum: emredenler de hizmet edenlerin erdemlerine ikiyüzlüce yaklaşmaktaydılar.

“Ben hizmet ediyorum, sen hizmet ediyorsun, biz hizmet ediyoruz” — iktidar sahiplerinin ikiyüzlülükleri de burada böyle dua eder — ve hele ki, ilk efendi yalnızca ilk hizmet eden olsun!

Ah, gözlerimdeki merak, sanırım onların ikiyüzlülüklerine de değdi; ve onların bütün o sineklere özgü mutluluklarının ve güneşli pencere camları uğruna çıkardıkları vızıltılarının gizini çözdüm.

Çok fazla iyilik, çok da fazla zayıflık gördüm. Çok fazla adalet ve merhamet, çok da fazla zayıflık.

Yusyuvarlak, dürüst ve iyilikle geçinip gitmekte birlikte, tıpkı kum taneciklerinin başka kum tanecikleriyle yusyuvarlak, dürüst ve iyilikle geçinip gitmeleri gibi.

Alçakgönüllülükle küçük bir mutluluğu kucaklamak — “kader rıza” diyorlar buna, ama bu arada da göz ucuyla ve alçakgönüllülükle yeni bir küçük mutluluk aramayı ihmal etmiyorlar.

Aslında safça en çok istedikleri tek bir şey var: kimsenin onlara acı vermemesi. Bu yüzden herkesten önce davranıp, karşılına çıkana iyilik yapıyorlar.

Ama bu korkaklıktır: Adına “erdem” dense bile. —

Ve herhangi bir zaman kabasaba konuştuklarında bu küçük insanlar: ben yalnızca onların ses kısıklıklarını duyarım — çünkü her esinti onların seslerini kısar.

Akıllıdırlar, erdemlerinin de akıllı parmakları vardır. Ama onlarda eksik olan yumruklardır, parmakları yumrukların arkasına saklanmayı bilemez.

Erdem onlar için alçakgönüllü ve uslu kılındır: böylece kurdu köpeğe, insanı da insanoğlunun en evcil hayvanına dönüştürmüşlerdir.

“Sandalyemizi hep tam ortaya yerleştiririz” der hallerinden memnun olduklarını belli eden gülümsemeleri bana — “hem can çekişmekte olan gladyatörlerin hem de neşeli domuzların uzağına.”

Ama bu — sıradanlıktır: adına ölçülülük dense bile. —

3

Ben bu halkın arasından geçiyorum ve bazı sözcükler bırakıyorum aralarına: ama onlar ne almayı ne de aldıklarını ellerinde tutmayı biliyorlar.

Benim şehvete ve kötülüğe küfretmek için gelmeyişiime şaşmaktalar; ve gerçekten ben onları hırsızlara karşı uyarmak için de gelmedim!

Benim onların akıllılıklarını daha da kışkırtmaya ve bilemeye hazır olmayışıma şaşmaktalar: sanki çevrelerinde, sesleri taş bir kalemin çizmesi gibi kulaklarımı tırmalayan akıllılar yeterince yokmuş gibi!

Ve ben: “İçinizdeki yakınmak, ellerini kavuşturmak ve dua etmek isteyen bütün o korkak şeytanlara lanetler yağdırın” diye seslendiğimde, şöyle bağırmaktalar: “Zerdüşt bir tanrıtanımadır.”

Ve özellikle de onların hep boyun eğmeyi telkin eden öğretmenleri böyle bağırmaktalar —; ama ben de özellikle onların kulaklarına şöyle haykırmayı seviyorum: Evet! O tanrıtanımadır Zerdüşt, o benim işte!

Ah o hep boyun eğmeyi öğretenler! Nerede küçüklük, hastalık ve pislik varsa, bitler gibi oraya sokuluverirler; ve beni bu bitleri kırmaktan alıkoyan yalnızca içimdeki tiksintidir.

Haydi bakalım! Budur işte benim sizin kulaklarınız için vazım: ben tanrıtanımadır Zerdüşt’üm ve şöyle konuşurum: “ben-den daha tanrıtanımadır olanı var mıdır ki, ondan ders almaktan mutluluk duyayım?”

Ben, tanrıtanımaz Zerdüş'tüm: nerede bulabilirim kendim gibisini? Ve her kim ki kendi istencini kendi yaratır ve her türlü boyun eğiştten uzaklaşır, o benim gibidir.

Ben, tanrıtanımaz Zerdüş'tüm: ben, her rastlantıyı kendi tenceremde pişiririm. Ve ancak orada piştikten sonradır ki, ona benim yemeğim derim.

Ve gerçekten de kimi rastlantı vardır, buyurgan bir tavırla dikilir karşıma: ama istencim ondan daha buyurgan konuşunca — yalvararak hemen önümde diz çöker —

— bende bir sığınak ve yürek bulmak için yalvarır ve şöyle der yaltaklanırcasına: “bak, Zerdüş, bak da gör dostun dosta nasıl koştuğunu!” —

Ama neden konuşuyorum ki ben, kimsede benim kulaklarım olmadıktan sonra! O yüzden şimdi dört bir yana haykıracağım söyleyeceklerimi:

Sizler gittikçe küçülmektesiniz, küçük insanlar! Sizler, keyfine düşkün olanlar, dökülüp ufalanmaktasınız! Yakındır yıkılıp gitmeniz —

— çok sayıdaki küçücük erdemleriniz, küçücük eylemsizlikleriniz ve küçücük boyun eğişleriniz yüzünden!

Aşırı esirgeyişler, aşırı ödünler: budur sizin yeryüzü saltanatınız! Gelgelelim bir ağaç büyümek için sert köklerini sert kayalara sarmak ister!

Yapabilecek iken yapmadıklarınız da insanlığın tüm geleceğinin örgüsüne katılır; sizin hiçliğiniz de bir örümcek ağı ve geleceğin kanını emerek yaşayan bir örümcektir.

Ve siz küçük erdemliler, aldığınızda, bu hep çalmak gibidir; gelgelelim şarlatanlar arasında bile geçerli bir onur kuralıdır: “insan ancak yağmalayamadığında çalmalıdır.”

“Nasipse verir” — bu da kadere boyun eğişin bir öğretisidir. Ama ben sizlere derim ki, ey keyiflerine düşkün olanlar, o nasipse alır ve sizlerden giderek daha çok şey alacaktır!

Ah, keşke şu yarım-isteği tümüyle sıyrıp atabilseniz ve tembelliğe de, eyleme de kararlı gidebilseniz!

Ah, keşke anlayabilseniz sözümü: “hep istediğinizi yapın — ama önce isteyebilenler olun!”

“Hep insanları da kendinizi sevdiğiniz kadar sevin — ama önce kendini sevebilenlerden olun —

—büyük sevgiyle sevebilenlerden, büyük aşağılamayla sevebilenlerden!” İşte böyle dedi tanrıtanımaz Zerdüş. —

Ama neden konuşuyorum ki ben, kimsede benim kulaklarım olmadıktan sonra! Burada zaman henüz bir saat erken benim için.

Ben, kendi kendimin öncüsüyüm bu halkın arasında, karanlık sokaklarda kendi kendimin çığırkanımı.

Ama onların zamanı gelecek! Ve benimki de! Her saat daha da küçülmekte, zavallılaşmakta, kısırlaşmaktalar — zavallı kurumuş otlar! Şu zavallı yeryüzü saltanatı!

Ve neredeyse kuru otlar ve bozkırlar gibi uzanacaklar önümde ve gerçekten de! kendi kendilerinden yorgun düşmüş olarak — ve sudan çok ateşin susuzluğunu çekerek!

Ey şimşeklerin kutsanmış saati! Ey öğle öncesinin gizi! Her yanı saran ateşlere dönüştüreğim günün birinde onları ve alev dilli habercilere: —

— haber vermeliler günün birinde alevden dilleriyle: geliyor artık çok yakında büyük öğle vakti!

İşte böyle dedi Zerdüş.

Zeytindağında

Kış zorlu bir konuk gibi oturuyor evimde; ellerim onun dost-
ça el sıkışından mosmor kesilmiş.

Saygıda kusur etmiyorum bu zor konuğa karşı, ama onu yal-
nız başına bırakmaktan da hoşlanıyorum. Hoşlanıyorum ondan
kaçmaktan; ve insan iyi koşarsa eğer, kaçabilir de ondan!

Sıcak ayaklarla ve sıcak düşüncelerle rüzgârın sakın olduğu
köşeye koşuyorum — zeytindağının güneşli köşesine.

Orada çetin konuğuma gülüyorum ve yine de varlığından
hoşnut oluyorum, çünkü evimi sineklerden temizliyor ve çok sa-
yıda küçük gürültüyü susturuyor.

Çünkü bir sivrisineğin, hele hele bir çiftinin şarkı söylemeye
kalkmasına dayanamıyor; sokağı bile öylesine yalnızlaştırıyor ki,
gece bastığında ay ışığı orada ürküyor.

O, çetin bir konuk — ama saygı duyuyorum ona; buna kar-
şılık düzmece ateş putu karşısındaki muhallebi çocukları gibi
tapmaya kalkışmıyorum.

Düzmece tanrılara tapmaktansa, soğuktan çenelerin biraz
daha titremesine razı olmak — yaradılışım böyle istiyor. Ve
özellikle de bütün o insanın içini boğan, buharlar saçan, gözü
dönmüş düzmece ateş putlarına öfkeleniyorum.

Sevdiğimi, kışları yazda olduğundan daha iyi severim; şimdi
de, kış gelip evime yerleştiğinden bu yana, düşmanlarımla daha
iyi ve daha yürekten alay ediyorum.

Gerçekten de yürekten ve yatağıma sürünerek girdiğimde
bile —: gizli mutluluğum da orada gülmekte ve yüreklendirmek-
te beni; aldatıcı rüyam bile gülmekte.

Peki ben — bir sürüngen miyim? Yaşamımda hiçbir zaman

sürünmedim güçlülerin önünde; ve yalan söyledimse eğer, sevgi yüzünden yalan söyledim. İşte bu yüzden kış yatağında bile mutluyum.

Yoksul bir yatak beni zengin bir yataktan daha çok ısıtır, çünkü ben kıskanırım yoksulluğumu. Ve kış, onun bana en sadık olduğu mevsimdir.

Her güne bir yaramazlıkla başlarım, kışla soğuk bir banyo yaparak alay ederim; asik suratlı ev arkadaşım bu yüzden öfkeyle homurdanır.

Ayrıca onu küçük bir mumla gıdıklamaktan da hoşlanırım; kül rengi karanlığın içinden sonunda bana gökyüzünü göstereceğini diye.

Çünkü sabahları özellikle yaramazımdır: kuyunun başında kovanın takırdadığı ve beygirlerin kül rengi sokaklara sıcak kışnemelerini saldıkları saatte: —

Sabırsızlıkla beklerim göğün açılmasını, kar sakallı kış göğünün, o ihtiyarın, bembeyaz kafalının, —

— sessiz ve çoğu kez güneşini bile gizleyen kış göğünün!

Ondan mı öğrendim acaba o uzun ve aydınlık suskunluğu? Ya da o mu benden öğrendi? Veya her birimiz kendi kendimize mi bulduk?

Bütün iyi şeyler binlerce kaynaktan gelmedir — bütün iyi ve şakacı şeyler yaşamın akışına kendilerini haz içinde bırakırlar: bunu nasıl sürekli yapabilirler ki — Elbette sadece bir defaya özgü!

Uzun suskunluk da iyi ve şakacıdır ve tıpkı kış göğü gibi, yuvarlak gözlü, aydınlık bir çehreyle bakar: —

— tıpkı onun gibi, güneşini ve o kırılmaz güneş istencini gizlemek: gerçekten de bu sanatı ve kışa özgü bu şakacılığı ben iyi öğrendim!

En sevdiğim hınzırlığım ve sanatım, suskunluğumun kendini suskunlukla ele vermemeyi öğrenmesi oldu.

Merasim suratı takınmış nöbetçilerimi ortaya sözcükler ve zarlar atarak aldatıyorum: istencim ve amacım, bu korkutucu dikkat kesilmişlerin tümünden sıyrılmalı.

İçimin derinliklerini ve stencimin son noktasını kimseler görememeli — bunun için icat ettim kendime o uzun aydınlık suskunluğu.

Akıllı geçinen kimi insanla karşılaştım: yüzünü bulutlandırmış, sularını bulandırmıştı, kimseler bakışlarıyla delip geçemesinler ve derinliklerine inemesinler diye.

Ama daha akıllı olan kuşkucular ve cevval zekâlar doğrudan ona yaklaştılar: özellikle onun en gizli sulardaki balıklarını avladılar!

Onlar değil, ama aydınlık, canlı, saydam olanlar — bunlardır bana göre en akıllı suskunlar: çünkü öylesine derindir ki dipleri, suyun en saydamı bile o dibi — ele vermez. —

Sen, ey kar sakallı suskun kış göğü, sen ey üzerimdeki yuvarlak gözlü, bembeyaz kafa! Sen, ruhumun ve onun taşkınlıklarının gökteki benzeri!

Ve ben, altın yutmuş biri gibi saklamak zorunda değil miyim kendimi — ruhumu kesip açmasınlar diye?

Tahta bacaklarla yürümek zorunda değil miyim, uzun bacaklarımı görmesinler diye — çevremdeki bütün o haset duyanlar ve zararlı yaratıklar?

Bütün o is ve yosun tutmuş, uyuşuk, tükenmiş, kuruntularla kendini yiyip bitirmiş ruhlar — nasıl başarabilir onların hasetleri benim mutluluğuma dayanmayı?

Bu yüzden onlara yalnızca doruklarımdaki buzu ve kışı gösteriyorum — ama dağının hâlâ güneşin tüm kuşaklarını kuşandığını değil!

Onlar yalnızca benim kış fırtınalarının ısıklarını duyuyorlar: ama benim özlem yüklü, ağır, sıcak güney rüzgârları gibi, sıcak denizlerden de geçtiğimi değil.

Onlar başıma gelen kazalara ve rastlantılara acıyorlar: — oysa benim sözüm şu: “bırakın gelsin rastlantı bana: o küçük bir çocuk kadar masumdur!”

Nasıl başarabilirlerdi mutluluğuma dayanmayı, onu kazalarla, kışın sıkıntılarıyla, ayı postundan başlıklarla ve karlı göğün örtüleriyle sarıp sarmalamasaydım eğer!

— kendim onların acılarına, o haset duyanların ve zararlı yaratıkların acılarına acımasaydım eğer!

— kendim onların önünde inlemeseydim, soğuktan dişlerim takırdıyormuş gibi yapmasaydım ve sabırlı bir biçimde beni acılarıyla sarmalamalarına izin vermeseydim eğer!

Ruhumun bilgece mizahı ve iyi niyeti budur işte, yani o ruhun kışlarını ve buz fırtınalarını saklamaması; ve o ruh, soğğun yol açtığı şişkinlikleri de saklamıyor.

Birinin yalnızlığı hastanın kaçıdır; ötekinin yalnızlığı ise hastaların önünden kaçmaktır.

Kış soğğundan dişlerimin takırdadığını ve inlediğimi istedikleri kadar duysunlar şu etrafımdaki zavallı delibozuklar! Ben, böyle inlemelerle ve takırtılarla onların ısıtılmış odalarından da kaçmaktayım.

Soğğun yol açtığı şişliklerimden ötürü istedikleri kadar acıyıp iniltilerime katılsınlar: “bilginin buzlarının ortasında bizi de donduracak!” — böyle yakınıyorlar.

Ben ise bu arada sıcacık ayaklarımla zeytindağımda dolanıp duruyorum: zeytindağının güneşi alan köşesinde şarkı söylüyor ve her türlü acımayla alay ediyorum. —

İşte böyle şarkı söyledi Zerdüşt.

Geçip Gitmek Üzerine

Böylece Zerdüşt pek çok halkın arasından ve çok sayıda kentten ağır ağır geçerek, dolambaçlı yollardan dağına ve mağarasına döndü. Ve şu işe bakın ki, bu arada farkında olmaksızın büyük kentin kapısının önüne de geldi: ama burada, ağzı burnu köpükler içindeki bir deli ellerini iki yana açarak onun üzerine yürüdü ve yolunu kesti. Bu, halkın “Zerdüşt’ün maymunu” diye adlandırdığı aynı deliydi: çünkü Zerdüşt’ün konuşmalarından bazı cümleleri ve kullanım biçimlerini ezberlemişti, ayrıca onun bilgelik hazinesinden ödünç almaya da bayılıyordu. Deli şöyle dedi Zerdüşt’e:

“Ey Zerdüşt, burası büyük kent: burada bulabileceğin hiçbir şey yok, ama her şeyi yitirebilirsin.

Neden geçmek istedin bu çamurun içinden? Ayaklarına acı sana! Daha iyisi kentin kapısına tükür ve — geri dön!

Burası, tekbaşına yaşayanların düşüncelerinin cehennemidir: burada büyük düşünceler canlı canlı haşlanır ve küçük parçalar halinde pişirilir.

Burada bütün büyük duygular çürür: burada ancak bir deri bir kemik kalmış duygucukların kemiklerini takırdatmalarına izin vardır!

Şimdiden burnuna gelmiyor mu tinin mezbahalarından ve umuma açık mutfaklardan yükselen kokular? Kentin her yanında boğazlanmış tinin buharları yok mu?

Ruhların kirli ve buruşuk paçavralar gibi asılı olduğunu görmüyor musun? — Ve üstelik bu paçavralardan gazeteler de yapıyorlar!

Duymuyor musun tinin burada nasıl bir sözcük oyununa dö-

nüştüğünü? Tin, sözcüklerin uğursuz bulaşık suyunu kusmakta! — Ve üstelik bu bulaşık suyundan da gazete yapıyorlar.

Birbirlerini kovalamaktalar ve nereye kovaladıklarını bilmiyorlar. Birbirlerini kışkırtıyorlar ve neden kışkırttıklarını bilmiyorlar! Tenekelerini takırdatıyorlar, altınlarını şıkırdatıyorlar.

Buz kesmişler ve sıcak damıtılmış sularda arıyorlar; sıcaktan bunalmışlar ve donmuş tinlerle serinlemeye çalışıyorlar; hepsi de artık ölümcül hasta ve kamuoyunun bağımlısı olmuşlar.

Burası her türlü şehvetin ve günahın yuvası; ama burada erdemli olanlar da var, çok sayıda usta işi ve harekete geçirilmiş erdem var: —

Çok sayıda usta işi erdem; yazı yazan parmakları, oturmaya ve beklemeye yarayan sert etleri var; küçük göğüs yıldızları ve doldurulmuş, kalçasız kızlarla kutsanmışlar.

Burada pek çok sofuluk ve orduların Tanrısının önünde bolca inançlı tükürük yalama ve yaltakçılık var.

“Yukarıdan” damlamakta yıldızlar ve bağışlayan tükürük; ve yıldızlardan yoksun her göğüs de yukarısının özlemini çekmekte.

Ayın saraylıları vardır, saraylıların da ayran budalaları: ama dilenci halk ve dilenci ruhlu, maharetli bütün erdemlerin hepsi de saraydan gelen her şey için şükretmekte.

“Hizmet ediyorum, hizmet ediyorsun, hizmet ediyoruz” — böyle dua etmekte usta işi tüm erdemler yukarıdaki hükümdara: hak edilen yıldız nihayet zayıf göğse takılabilsin diye!

Ama ay hâlâ dünyevi olan ne varsa onun çevresinde dönmekte: hükümdar da hâlâ bunların içinde en dünyevi olanın çevresinde dönüyor —: bu en dünyevi olan ise tüccarların altınları.

Orduların Tanrısı, altın külçelerinin Tanrısı değil; hükümdar düşünür, ama tüccar — yürütür!

İçinde aydınlık, kuvvetli ve iyi ne varsa ey Zerdüşt! Hepsini adına tükür bu tüccarların kentine ve geri dön!

Burada kanlar çürümüşçesine gevşek ve köpüklü akar tüm damarlardan: tükür bütün pisliklerin bir araya gelip köpürdüğü büyük lağım olan kente!

Tükür bastırılmış ruhların, zayıf göğüslerin, kısılmış gözlerin ve yapış yapış olmuş parmakların kentine —

— arsızların, utanmazların, kalem efendileriyle çığırtkanların, kanları başlarına vurmuş yükselme hırslılarının kentine: —

— çürümüş, adı kötüye çıkmış, şehvet düşkünü, karanlık, gevşek, her yanlarını urlar kaplamış, hainlik adına ne varsa tümünün aynı kazanda kaynadığı: —

— bu büyük kente tükür ve geri dön!” — —

Ancak burada Zerdüşt ağzından köpükler saçan delinin sözünü kesti ve ağzını kapattı.

“Sus artık! diye bağırdı Zerdüşt, uzun zamandır tiksindirmekte beni konuşman ve davranışların!

Neden bunca zaman bataklıkta yaşayıp, kendin de kurbağaya ve kaplumbağaya dönüşmek zorunda kaldın?

Senin de damarlarında şimdi çürümüşçesine köpüklü bir bataklık kanı akıyor mu? Sen de bu yüzden öğrenmedin mi vıramayı ve sövüp saymayı?

Neden ormana gitmedin? Ya da toprağı sürmedin? Deniz, yemyeşil adalarla dolu değil mi?

Aşağılıyorum senin aşağılamayı; ve beni uyarmana gelince -- kendini neden uyarımadın?

Sadece sevgiden ötürü uçup gitmeli benim aşağılamam ve uyarıcı kuşum: ama bataklıktan çıkıp gitmemeli! —

Seni benim maymunum diye adlandırmaktalar, ey ağzı köpürmüş deli: ama ben seni benim böğüren domuzum diye adlandırıyorum — böğürmenle deliliğe övgümü de bozmaktasın.

Neydi senin böğürmene yol açan? Kimsenin sana yeterince yaltaklanmaması: — bu yüzden yerleştin bu pislığe ki, bolca böğürmek için nedenin olsun, —

— bir sürü öç almak için nedenin olsun! Çünkü ey kendini beğenmiş deli, öç almaktır aslında bütün bu köpürüşün, seni iyi okuyorum!

Ama senin delice sözlerin bana zarar vermekte, haklı olduğun yerde bile! Ve eğer Zerdüş'tün sözleri yüz kez doğru olsaydı bile: benim sözlerimle sen hep — haksızlık yapardın!

Böyle dedi Zerdüş; ve büyük kente baktı, içini çekti ve uzun süre sustu. Sonunda ise şöyle konuştu:

Yalnızca bu delilik değil, bu büyük kent de tiksindiriyor beni. Burada da, orada da ne düzeltilebilecek bir şey var ne de kötüleştirilebilecek bir şey.

Vay haline bu büyük kentin! — ve isterdim ki, onun içinde yanacağı alev sütununu şimdiden görebileyim!

Çünkü böyle alev sütunlarının büyük öğle vaktinden önce gelmesi gerekir. Ama büyük öğle vaktinin zamanı ve kendi yazgısı var. —

Ama bu dersi veda yerine sana veriyorum, ey deli: insan nerede artık sevemiyorsa, oradan — geçip gitmeli! —

İşte böyle dedi Zerdüş, ardından da delinin ve büyük kentin yanından geçip gitti.

Dönekler Üzerine

❧ 1 ❧

Ah, daha dün bu çayırdaki yemyeşil ve rengârenk olanlar, şimdi böylesine sararıp soldu mu? Oysa buradan ne kadar çok umut balı taşımıştım ben arı kovanlarıma!

Bu genç yüreklerin hepsi de şimdiden yaşlanmışlar — ve hatta yaşlanmak bile denemez buna! Yalnızca yorgun, sıradan, rahatlarına düşkün olmuşlar: — onlar şöyle adlandırıyorlar bunu “biz yeniden sofu olduk.”

Daha kısa süre önce sabah vakti onları cesur ayaklarıyla dışarıya koşarken görmüştüm: gelgelelim bilgilerinin ayakları yorgun düştü ve şimdi sabahlara özgü cesaretlerini de yadsımaaktalar!

Gerçekten de içlerinden biri eskiden bacaklarını bir dansçı gibi hareket ettirirdi, bilgeliğimden yansıyan gülme işaret verirdi ona: — o düşünürdü. Ama kısa süre önce onu eğilmiş gördüm — haça doğru sürünüyordu.

Bir zamanlar pervaneler ve genç şairler gibi kanat çırparlardı ışıgın ve özgürlüğün çevresinde. Ama biraz daha yaşlanıp kanları biraz daha soğuyunca hemen karardılar, homurdanmaya başladılar ve ocak başlarına tünediler.

Şimdi yalnızlık bir balina gibi yutmakta beni; yürekleri onları bu kadar mı yolda bıraktı? Kulaklarını trompetlerimin seslerine ve benim ulaklığıma özlemle, uzun zaman boşuna mı kabarttılar?

— Ah! Ne yazık ki hep çok azdır aralarında cesur, coşku dolu yürekleri olanlar; ve böylelerinin tinleri de sabırlıdır. Geri kalanlar ise korkaktır.

Geri kalanlar: onlar, hep en büyük çoğunluktur, günlük ya-

şamın sıradanlığıdır, çok çok fazla olanlardır — bunların hepsi de korkaktır! —

Benim gibi olanın yoluna benimkiler gibi yaşantılar çıkacaktır: bu nedenle onun en yakınındaki yoldaşlarının cesetler ve palyaçolar olması zorunludur.

İkinci derecedeki yoldaşlarına gelince — onlar, kendilerini ona inananlar diye adlandıracaklardır: canlı bir sürü, bol sevgi, bol delilik, bol sakalsız hürmet.

İnsanların arasında benim gibi olan böyle inançlılara yüreğini bağlamamalıdır; kaçak ve korkak insan türünü tanıyan, böyle baharlara ve rengârenk çayırlara inanmamalıdır!

Başka türlü olabilselerdi eğer, başka türlü de isterlerdi. Yarım-yarımlıklar, bütün diye ne varsa hepsini bozar. Yaprakların solması — ne var ki bunda yakınacak!

Bırak onları dökülüp düşsünler, ey Zerdüşť ve yakınma! Yakınacağına altlarına gidip onlara hışırtılı rüzgârlar üfle, —

— üfle o yaprakların altına, ey Zerdüşť: üfle ki, ne varsa solmuş, çok daha çabuk uzaklaşsın senden! —

2

“Biz yeniden sofı olduk” — böyle itirafta bulunurlar bu dönemler; bazıları ise hâlâ itirafta bulunamayacak kadar korkaktır.

Onların gözlerine bakarım — onların yüzlerine ve kızaran yanaklarına konuşurum: sizler, yeniden dua edenlersiniz!

Oysa bir utançtır dua etmek! Herkes için değil, ama senin için, benim için ve hâlâ vicdanı olan için. Senin için dua etmek bir utançtır!

Sen de iyi biliyorsun: o içindeki ellerini kavuşturmak, ellerini kucağına koymak ve daha rahat etmek isteyen korkak şeytan: — bu korkak şeytandır sana “bir Tanrı var!” diyen.

Ama böylece sen de ışığın hep tedirgin ettiği ışık korkakla-

rından olmaktadır; ve o yüzden her gün kafanı geceye ve sislere daha çok sokmak zorundasın!

Ve gerçekten de iyi seçtin saati: çünkü şimdi yine uçmaklar gece kuşları. Bu saat, ışıktan ürken herkes için geldi, akşam ve dinlenme saati, o halk — “dinlenmediğinde.”

Duyuyorum ve kokusunu alıyorum: onlar için av ve göç saati geldi; gerçi yaban avı değil, uslu, uyusuk, orayı burayı koklamakla yetinen, sessiz adımlı ve de sessiz dualı bir av, —

— ruhları olan korkak fare avı: tüm yürekler için fare kapıları şimdi yeniden kurulmuş! Ve nerede bir perdeyi kaldırırsam dışarıya küçük bir gece keleşleri fırlıyor.

Yoksa oraya bir başka gece keleşleriyle birlikte mi saklanmıştı? Çünkü her yerde küçük ve saklanmış toplulukların kokusunu alıyorum; ve nerede hücremsi bir yer varsa, orada yeni dua gönüllüleri ve dua gönüllülerinin buğusu da var.

Uzun akşamlar boyunca birlikte oturuyorlar ve konuşuyorlar: “gelin yeniden küçük çocuklar gibi olalım ve “sevgili Tanrımız” diyelim!” — damakları ve mideleri sofu şekerlemeciler tarafından bozulmuş.

Ya da uzun akşamlar boyunca pusuya yatmış bekleyen, başka örümceklere de akıllı olmaları için vaaz verip: “haçların altında ağ örmek iyidir!” diye öğreten hilebaz haçlıörümceğini seyrediyorlar.

Ya da gündüzleri olta kamışlarıyla bataklıkların kenarında oturuyorlar ve böylece derinleştiklerine inanıyorlar; ancak balıkların olmadığı yerde balık tutmaya kalkana ben yüzeysel bile demem!

Ya da sofuca bir mutlulukla, yaşlı kadınlardan ve onların övgülerinden yorgun düşmüş — bu nedenle de artık genç kadınların yürek tellerini çalmak isteyen, şarkılar besteleyen bir ozandan arp çalmayı öğreniyorlar.

Ya da karanlık odalarda kendisini tinlerin ziyaret etmesini

bekleyen bilgili bir yarı deliden korkuyu öğreniyorlar — oysa tin iyice kaçar böylesinden!

Ya da hüzünlü rüzgârlardan ezgilerin hüznünü öğrenmiş olan, çok gezip görmüş, ıslığıyla mırıldayan ve hırıldayan bir yaşlıya kulak veriyorlar; yaşlı adam şimdi rüzgâra göre ıslık çalıyor, hüzünlü tonlarda hüznün vaazını veriyor.

Ve içlerinden bazıları gece bekçisi bile olmuşlar: onlar şimdi boru çalmayı, geceleri etrafı dolaşmayı ve çoktan uyumuş eski şeyleri uyandırmayı biliyorlar.

Dün gece bahçe duvarında eski şeyler üzerine beş söz duydum: bu sözler bu türden yaşlı, hüzne boğulmuş, kupkuru kesilmiş gece bekçilerinden geliyordu.

“Bir baba olarak yeterince ilgilenmiyor çocuklarıyla: insan-babalar, bunu daha iyi yapıyorlar!” —

“Çok yaşlı! Artık çocuklarıyla hiç ilgilenmiyor” — diye cevap verdi öteki gece bekçisi.

“Çocukları var mı ki? Eğer o bunu kendisi kanıtlamazsa, kimse kanıtlayamaz! Çoktandır bir kez olsun bunu tam olarak kanıtlasın istiyorum.”

“Kanıtlamak mı? Sanki o, herhangi bir zaman herhangi bir şey kanıtlamış gibi! Kanıtlamak ona güç geliyor; asıl önemseddiği ise kendisine inanılması.”

“Evet! Evet! İnanç onu mutlu kılıyor, kendisine duyulan inanç. Demek ki yaşlı insanların tarzı bu! Bizler de böyleyiz!”

— İki yaşlı gece bekçisi ve ışık ürkeği, işte böyle konuştular birbirleriyle ve ardından borularıyla aynı hüzünlü tonda uzun bir ezgi çaldılar: dün gece bahçe duvarının dibinde olan buydu.

Bana gelince, yüreğim kahkahalara boğuldu ve yerinden fırlayıp gitmek istedi, ama nereye? Ve bilemeyince bunu diyaframa gömülüp kaldı.

Gerçekten de böyle olacak ölümüm, gülmekten boğulacağım

çşekleri sarhoş gördüğümde ve gece bekçilerinin bile Tanrıdan kuşku duyduklarını işittiğimde.

Artık çoktandır geçmedi mi böyle kuşkuların hepsinin zamanı? Artık kimin hâlâ böyle uyuyup kalmış, ışıktan ürken eski şeyleri uyandırmaya hakkı olabilir?

Eski tanrıların işi zaten uzun zaman önce bitmişti: — ve gerçekten de iyi, neşeli bir Tanrıların-sonu yaşamışlardı!

O tanrılar “günbatımıyla” geçmediler ölüme — burada apaçık yalan söyleniyor! Dahası: günün birinde gülmekten öldüler!

Bu olay en tanrıtanımaz söz bir tanrının ağzından çıktığında gerçekleşti — şuydu o söz: “Yalnızca Bir Tanrı var! Senin benden başka bir Tanrın olmamalı!” —

— yaşlı, sakalları öfkeden titreyen bir tanrı, kıskanç bir tanrı unutmıştu demek ki kendini:

Ve o zaman bütün tanrılar güldüler, sandalyelerinde sallandılar ve şöyle seslendiler: “Tanrıların olmasına karşılık Tanrının olmaması tanrısallığın ta kendisi değil mi?”

Kulakları olan dinlesin. —

İşte böyle konuştu Zerdüşt, “Alacalı İnek” adlı sevdiği kente. Buradan daha iki günlük yolu vardı yeniden mağarasına ve hayvanlarına varabilmesi için; ruhu ise yurda dönüşünün yaklaşması nedeniyle sürekli neşe içindeydi. —

Yurda Dönüş

Ey yalnızlık! Ey benim yurdum olan yalnızlık! Öyle uzun zaman yaşadım ki bir yaban gibi yabanellerde, şimdi sana ancak gözlerim yaşlarla dolu olarak geri dönebiliyorum!

Şimdi korkut beni parmağını kaldırarak, annelerin korkutukları gibi, şimdi gülümse bana annelerin gülümsedikleri gibi ve şöyle de bana: “Peki kimdi bir kasırga gibi bir zamanlar yanımdan kaçıp giden? —

“— ve şöyle bağırın sert bir sesle: çok fazla oturdum yalnızlığın dizinin dibinde, o yüzden susmanın ne olduğunu unuttum! Bunu — öğrendin mi şimdi?

“Ey Zerdüş, her şeyi biliyorum ben: ve senin, Tek olanın, çoklarının arasında herhangi bir zaman benim yanımda olduğundan çok daha fazla terk edilmişlik içinde yaşadığını biliyorum!

“Terk edilmişlik başka şeydir, yalnızlık başka şey: bunu — öğrendin mi şimdi? Ve insanların arasında hep yaban ve yabancı olacağını:

“— seni sevdiklerinde bile yaban ve yabancı: çünkü onlar her şeyden önce esirgenmek isterler!

“Ama burada yurdunda ve yuvandasın; burada içinde ne varsa söyleyebilir ve tüm nedenleri dönebilirsin, burada gizli, engellenmiş duygulardan utanma diye bir şey yoktur.

“Burada her şey sevecen yaklaşır konuşmana ve senin gurunun okşar: çünkü onlar senin sırtına binmek isterler. Burada her meselin sırtında her hakikate at sürebilirsin.

“Başın dik ve içtenlikle hitap edebilirsin burada her şeye: ve gerçekten de birinin tutup her şeyle açıkça konuşması, bir övgü gibidir onların kulaklarında!

“Ama terk edilmişlik farklı bir şeydir. Çünkü hatırlıyor musun hâlâ, ey Zerdüşt? O zamanlar, bir kuş haykırdığında başının üzerinde, ormanda durduğunda nereye gideceğin konusunda kararsız, bilmeksizin, yanında bir ceset: —

“— ve şöyle konuştuğunda: rehberim, hayvanlarım olsun! İnsanların arasında, hayvanların arasında olduğundan çok daha fazla tehlikede hissettim kendimi: — Buydu işte terk edilmişlik!

“Ve hatırlıyor musun hâlâ, ey Zerdüşt? Adanda, boş kovaların arasında, bir şarap çeşmesi gibi oturduğunda, vererek ve dağıtarak, susuzlar arasında ikram ve armağan ederek:

“— ta ki sonunda nihayet kendi susamışlığıyla sarhoşların arasında kaldığında ve yakındığında geceleri “almak, daha mutluluk verici değil midir vermekten? Ve çalmak da almaktan?” — Buydu işte terk edilmişlik!

“Ve hatırlıyor musun hâlâ, ey Zerdüşt? En sessiz saatin gelip çattığında ve seni kendinden koparıp uzaklara ittiğinde, kötücül bir fısıltıyla konuştuğunda: “Konuş ve paramparça et!” —

“— tüm bekleyişlerini ve suskunluğunu acıyla doldurduğunda ve alçakgönüllü cesaretini kırdığında: Buydu işte terk edilmişlik!” —

Ey yalnızlık! Ey benim yurdum olan yalnızlık! Ne kadar da mutlu edici ve sevecen konuşmakta benimle sesin!

Birbirimize soru sormuyoruz, birbirimizden yakınmıyoruz, birlikte açık kapılardan açıkça geçip gidiyoruz.

Çünkü sende her şey apaçık ve aydınlık; ve burada saatler de parmak uçlarının hafifliğiyle koşuşmaktalar. Çünkü karanlıkta zaman, insana ışıktaki olduğundan daha ağır gelir.

Burada tüm varoluşun sözcükleri ve sözcük dolapları önümde açılıyor: ve tüm varoluş burada sözcüklere dönüşmek istiyor ve olmakta olan ne varsa, burada benden konuşmayı öğrenmek istiyor.

Oysa aşağılarda — her türlü konuşma boşuna! Orada unutmak ve geçip gitmek en iyi erdem: Bunu öğrendim şimdi!

İnsanlara ilişkin her şeyi anlamak isteyen her şeye dokunmak zorunda. Ama benim ellerim bunu yapamayacak kadar temiz.

Onların soluklarını bile soluyamıyorum; ah, bunca uzun zaman onların gürültüleri ve solukları arasında yaşamış olmam ne yazık!

Ey şu çevremdeki mutluluk verici sessizlik! Şu tatlı kokular! Ne kadar da tertemiz soluklar çıkarmakta bu sessizlik göğsün derinliklerinden! Bu kutsal sessizlik nasıl da kulak kabartmakta!

Oysa aşağılarda — her şey konuşmakta ve her şey duymazdan gelinmekte. İnsan bilgeliğini isterse çanlarla ilan etsin: pazar yerindeki satıcılar madeni paraların sesleriyle onu bastıracaklardır!

Her şey konuşmakta onlarda, artık kimse anlamayı bilmiyor. Her şey suya düşüyor, derin kuyulara ise hiçbir şey düşmüyor.

Her şey konuşmakta onlarda, hiçbir şey başarılp tamamlanamamakta. Her şey gıdıklamakta, ama yuvada sessizce kuluçkaya yatmak isteyen kalmış mı hâlâ?

Her şey konuşmakta onlarda, her şey konuşularak eskitilmekte. Ve daha dün, zamanın kendisine ve dışlarına sert gelmiş olan ne varsa: şimdi delik deşik edilmiş ve çiğnenmiş olarak bugünkülerin ağızlarından sarmakta.

Her şey konuşmakta onlarda, her şeye ihanet edilmekte. Ve bir zamanlar sır ve derin ruhların gizliliği diye nitelendirilen, bugün sokak çalgıcılarının ve başkaca hercaillerin ağzında.

Ey sen, insan denilen şaşılası yaratık! Sen, karanlık sokaklardaki gürültü! Şimdi yine arkamda kaldın: — en büyük tehlikem artık arkamda kaldı!

Esirgemekte ve acı-maktaydı hep benim için en büyük tehlike; çünkü tüm insanlar esirgenmeyi ve acılarının paylaşılmasını isterler.

Bastırılan hakikatlerle, deli ellerle ve kendini deliliğe kaptırmış bir yürekle ve küçük yalanlarla örülü bir acıma duygusuyla: — evet, hep böyle yaşadım insanların arasında.

Kılık değiştirerek oturdum aralarında, onlara dayanabildiğimi söyleyerek kendimi yanlış değerlendirme pahasına ve yine kendimi şuna inandırmaktan hoşlanarak: “ey deli, sen insanları tanımıyorsun!”

İnsan, aralarında yaşadığında insanları yanlış tanıyor: bütün insanlarda ön cephe denilen şey çok fazla — o zaman ne işe yarar uzağı görebilen, uzağın tiryakisi gözler?

Ve onlar beni yanlış tanıdıklarında: ben, deli, onları kendimi esirgediğimden daha çok esirgedim: kendime karşı sert davranmaya alışkın olarak ve çoğu kez de bu esirgeyiştten ötürü kendimden öç alarak.

Zehirli sinekler tarafından sokularak ve içim boşaltılarak, pek çok kötülük damlası yüzünden taşla benzeyerek oturdum aralarında ve üstelik şöyle dedim kendime: “küçük olan ne varsa, masumdur küçüklüğünden ötürü!”

Özellikle kendilerini “iyiler” diye adlandıranların en zehirli sinekler olduklarını anladım: tüm masumiyetleriyle sokuyorlar, tüm masumiyetleriyle yalan söylüyorlardı; nasıl başarabilirlerdi ki bana karşı — adil olabilmeyi!

Acımak, iyiler arasında yaşayana, yalan söylemeyi öğretir. Acımak bütün özgür ruhları boğucu bir atmosfere sürükler. Çünkü iyilerin aptallıklarının anlaşılabilmesi olanaksızdır.

Kendimi ve zenginliğimi saklamak — bunu öğrendim aşağıda: çünkü herkesi tinden yana henüz yoksul buldum. Acımamın herkes açısından bildiğim yalanı işte buydu, —

— yani herkese tin açısından ne kadarının yeterli ve ne kadarının fazla olduğunu görebilmem ve koklayabilmemdi!

Onların katı bilgeleri: onları katı değil, bilge diye nitelendirdim — böylece de sözcükleri yutmayı öğrendim. Onların mezar-

cılarını ben araştırmacılar ve sınavanlar diye adlandırdım — böylece de sözcüklerin yerini değiştirmeyi öğrendim.

Mezarcılar kendileri için hastalıkları kazıp çıkartmaktaydılar. Eski kalıntıların altında kötü kokular yatmaktaydı. İnsan batıklığa dokunmamalı. Dağlarda yaşamalı.

Mutlu burun deliklerimle yeniden dağların özgürlüğünü soluyorum! Kurtuldu sonunda burnum insan denilen tüm yaratıkların kokusundan!

Köpüklü şaraptan kaşınır gibi, sert esintilerle kaşınıyor ve hapşıırıyor ruhum — hapşıırıyor ve kendini kutluyor: çok yaşa!

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Üç Kötü Şey Üzerine

1

Bugün rüyamda, sabaha karşı gördüğüm son rüyada, bir dağın yamacında duruyordum — dünyanın ötesinde; elimde bir terazi vardı ve dünyayı tartıyordum.

Ama tan kızılığı çok erken ulaştı üzerime: ve o kıskanç kızılık, sıcaklığıyla uyandırdı beni! O, benim sabah rüyalarımın sıcaklığını her zaman kıskanmıştır.

Zamanı olan için ölçülebilir, iyi tartmasını bilen için tartılabilir, kuvvetli kanatları olanlar için uçularak dolanılabılır, tanrısal cevval zekâlarca sırrına varılabilir: böyle buldu rüyam dünyayı: —

Rüyam, cesur bir yelkenci, yarı gemi, yarı fırtına, kelebekler gibi suskun, şahinler kadar sabırsız: nasıl da sabır ve zaman bulabildi bugün dünyayı tartmaya!

Acaba benim bilgeliğim, o bütün “sonsuz dünyalarla” alay eden, uyanık gündüz vakti bilgeliğim mi konuştu gizliden onunla? Çünkü şöyle der benim bilgeliğim: “gücün olduğu yerde sayı ustadır: onun daha çok gücü vardır.”

Ne kadar da kendinden emin bakıyordu rüyam bu sonlu dünyaya, yeninin ya da eskinin tutkunu olmaksızın, korkmaksızın, dilekte bulunmaksızın: —

— sanki olgun bir elma, serin-yumuşak, kadife kabuklu bir altın elma kendini ellerime teslim ediyormuşçasına: — böyle açılıyordu dünya önümde: —

— sanki bir ağaç el sallıyordu bana, dalları geniş, istenci kuvvetli, hem yaslanılması hem de yoldan yorgun düşenin ayağını dinlendirmesi için bükülmüş bir ağaç: böyle duruyordu dünya benim yamacımda: —

— sanki zarif eller bana küçük bir sandık taşımakta — taparcasına baktıklarından ötürü çekingenlik duyan gözlerin hazına açık bir sandık: böyle açılıyordu bugün dünya önümde: —

— insanın sevgisini ürkütüp kaçırabilecek kadar bilmece değil, insanın bilgeliğini uyuşturacak kadar da çözüm değil: — insanca ve iyi bir şeydi bugün benim için ardından bunca kötü söz edilen dünya!

Ne kadar büyük şükran duyuyorum sabah rüyama, bugün erkenden dünyayı tartabildiğim için! Bu rüya ve yürek tesellisi, bana insanca ve iyi bir şey olarak geldi!

Ve gündüz vakti onun gibi yapıp, en iyi yanlarını öğrenmek istediğimden, şimdi en kötü üç şeyi teraziye koyacağım ve insan açısından iyi tartacağım. —

Kutsamayı öğreten lanet etmeyi de öğretmişti: hangileridir dünyada en çok lanet edilen üç şey? Bunları koymak istiyorum teraziye.

Şehvet, iktidar tutkusu, bencillik: bu üçü oldu şimdiye kadar en okkalı biçimde lanet edilen ve türlü iftiralara uğrılan — ve şimdi ben bu üçünü insani açıdan iyi tartmaktayım.

Haydi o halde! İşte burada benim yamacım ve deniz: bana doğru dalgalanmakta, karmakarışık saçılarak, yaltaklanırcasına, o sevdiğim sadık, yaşlı, yüz kafalı, köpeksi ucube.

Haydi o halde! Burada teraziyi tutmak istiyorum koca dalgalı denizlerin üzerinde: ve izlesin diye bir de tanık seçiyorum — seni, ey tekbaşına yaşayanların ağacı, sevdiğim, güçlü kokulu, dalları kubbe gibi açılmış olan seni! —

Hangi köprüden geçer şimdiki zaman geleceğe? Yücelik hangi zorlamayla aşağı olana boyun eğer? Ve ne demektir en yüce olan bile — yükseğe doğru gelişmek? —

Şimdi terazi dengede ve hareketsiz durmakta: bir kefeye üç ağır soru yerleştirdim, öteki kefe ise üç ağır yanıt taşımakta.

2

Şehvet: sırtına günahkârların çuval bezinden gömleğini geçirmiş tüm beden horgörücüleri için bir diken ve bütün ötedünyalılarca “dünya” diye lanetlenmiş: çünkü şehvet, tüm dağınık ve yanlış öğretmenleriyle alay edip onlara deli muamelesi yapar.

Şehvet: ayaktakımı için üzerinde kızartıldığı ağır ateş; kurtlanmış tüm tahtalar ve tüm kokuşmuş paçavralar için içi alevlerle dolu, her şeyi pişirmeye hazır bir koca fırın.

Şehvet: özgür yürekler için masum ve özgür, yeryüzünde cennetin mutluluğu, bugüne gelecekte yöneltilen tüm coşkulu teşekkürler.

Şehvet: yalnızca solmuş olanlar için tatlımsı bir zehir, aslan istencine sahip olanlar için ise büyük bir yürek pekiştirici ve şarapların en büyük saygıyla esirgenmiş olanı.

Şehvet: daha yüce mutluluk ve en yüce umut için büyük simgesel mutluluk. Çünkü pek çokları için evlilik vaat edilmiştir ve hatta daha da fazlası, —

— O pek çoklarına ki, daha yabancıdır kendilerine erkeğin ve kadının olabileceğinden: — ve kim anlayabilmiştir ki erkeğin ve kadının ne kadar yabancı olduklarını birbirlerine!

Şehvet: — ama çitler çekmek istiyorum düşüncelerimin ve aynı zamanda da sözcüklerimin etrafına: bahçelerime domuzlar ve tezcanlılar girmesin diye! —

İktidar hırsı: yüreği katı olanların en katıları için ateşten kırbaç; en zalim olanın kendine ayırdığı en zalim işkence; canlı odun yığınlarının karanlık alevi.

İktidar hırsı: en kendini beğenmiş halklar için kötücül atsineği; bulanık tüm erdemlerle alay eden; her beygirin ve her gururlunun sırtında at süren.

İktidar hırsı: çürümüş ve içi boşalmış ne varsa yerle bir eden ve gözler önüne seren deprem; üstü kireçle örtülmüş mezarların fırtına gibi esen, öfkeli, cezalandırıcı yıkıcısı; acele cevapların

yanında şimşek gibi çakan soru işareti.

İktidar hırsı: bakışları altında insanın domuzdan ve yılandan da daha çok alçaldığı, süründüğü, iki büklüm olduğu ve yaltaklandığı: — ta ki sonunda büyük aşağılanma insanın ağzında bir çığlığa dönüşene kadar —,

İktidar hırsı: büyük aşağılanışın korkunç öğretmeni; kentlerin ve krallıkların yüzüne “yıkıl git!” damgasını vuran öğretmen — ta ki onlar da kendileri haykırana kadar “yıkılıp gideyim ben!”

İktidar hırsı: baştan çıkarırcasına kirlenmemişlere, yalnızlara ve kendi kendine yeten yüceliklere kadar uzanan; gökyüzüne erguvan rengi mutlulukları baştan çıkarıcı biçimde resmeden, kısıp kavurucu bir aşk gibi.

İktidar hırsı: ama yükseklerde olan aşağısını, gücü arzuluyorsa, kim tutku diye adlandırır ki bunu! Gerçekten de böyle arzuların ve inişlerin hastalıklı ve düşkün hiçbir yanı yoktur!

Yalnız yücelik sonrası yalnızlaşmasın ve kendine yetmek zorunda kalmasın diye; dağlar vadiye, yücelerdeki rüzgârlar da aşağılara ulaşabilsinler diye: —

Ah, kim bulabilir ki uygun düşecek sıfatı ve erdemi yansıtan bir adı böyle bir özlem için! “Armağan eden erdem” — böyle adlandırmıştı adlandırılmaz olanı bir zamanlar Zerdüşt.

Ve yine o zamanlar — ve gerçekten de ilk kez olmuştu bu! — Zerdüşt’ün sözü bencilliği, güçlü ruhtan kaynaklanan sağlıklı bencilliği övüp kutsamıştı: —

— yüce bedenin, güzel, galip gelmiş, hayat verici, çevresindeki her şeyin aynaya dönüştüğü beden ait olduğu ruh:

— kıvrak, ikna edici beden; simgesi ve özeti kendinden hoşlanma olan dansçı. Böyle bedenlerin ve ruhların kendinden hoşlanmaya verdikleri addır: “Erdem.”

Böyle bir kendinden hoşlanma, iyiye ve kötüye ilişkin sözleriyle, adeta kutsal korularla çevreleyip korur kendini; ve mutlu-

luğunun adlarıyla aşağılanmaya layık ne varsa kendinden ötele-re kovar.

Kendinden kovar korkak olan ne varsa; şöyle konuşur: kötü — korkak demektir! Aşağılıktır onun gözünde hep kaygılanan, ah vah eden, yakıması ve küçücük yararlar peşinde olan.

O, bütün buruk bilgelikleri de aşağılar: çünkü gerçekten de bir bilgelik daha vardır ki hep karanlıklarda filizlenir; gecenin gölgelerini andıran bir bilgelik; hep iç çeker: “Her şey boş!”

Ürkek kuşku değersizdir onun gözünde ve bakışların ve ellerin yerine yeminler isteyen herkes: ve her tür fazla kuşkulu bilgelik --- çünkü böylesi ancak korkak ruhlara özgüdür.

Onun gözünde daha da değersiz çabuk söz dinleyen, köpeksi olan, hemen sırtüstü yatıverendir, boyun eğendir; ve bilgeliğin boyun eğen, köpeksi, sofı ve çabuk söz dinleyen türü de vardır.

O nefret eder ve adeta tiksindir kendini asla savunmak istemeyenden, zehirli salyaları ve kötü bakışları yutandan, aşırı sabırlı olandan, her şeye sabredenden, ne varsa onunla yetinenden: çünkü bu uşaklıktır.

Biri ister tanrıların ve onların tanrısal tekimelerinin önünde uşaksı olsun, ister insanların ve budala insanların düşüncelerinin önünde: o, yani kutsanmış bencillik, bütün uşaklıklara tükürür!

Kötü: böyle adlandırır o tüm iki büklümleri ve iki büklüm-uşaksılıkları, özgürlükten yoksun olarak kırıpıştırılan gözleri, bunalan yürekleri ve hep korkak, kalın dudaklarla öpücükler dağıtan o yanlış hoşgörü tavrını.

Ve düzmece-bilgelik: böyle adlandırır uşakların, kır saçlıların ve yorgunların gevelediklerinin tümünü; özellikle de papazların o saçma sapan, şaka bile denemeyecek kötücül budalalıklarını!

Düzmece bilgelere, yani bütün papazlara, dünya yorgunlarına, kadın ve uşak ruhu taşıyanların tümüne gelince — oyunları öteden beri ne kadar da zararlı olmuştur bencilliğe!

Ve şimdi özellikle bu, yani bencilliğe kötü oyun oynamak, erdem olmalı, erdem diye adlandırılmalı, öyle mi? Ve “özgeci” — böyle olmak istediler haklı nedenlerle bütün bu dünya yorgunu korkaklar ve haçlıörümcekler!

Ama şimdi hepsi için günü geldi, değişimin, hüküm kılıcının zamanı geldi, büyük öğle vaktidir şimdi: artık pek çok şey ortaya çıkacak.

Ve her kim ki Ben'i kutsal, bencilliği de kutsanmış diye anar, gerçekten de o kişi bildiğini de söyler, bir kâhindir artık: “Bakın, geliyor, yakınlarda artık büyük öğle vakti!”

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Ağırlığın Tini Üzerine

❧ 1 ❧

Benim ağzım — halk ağzıdır: aşırı kaba saba ve açık konuşurum rüzgârdan nem kapanlar için. Ve sözlerim, başlarını mürekkep hokkalarından çıkartmayanlara ve kalem efendilerine da ha da yabancı gelir.

Elim — bir delinin elidir: vay haline bütün masaların ve duvarların ve bir delinin süslemeleri ve çiziktirmeleri için uygun olan her şeyin!

Ayaklarım — at ayağı gibidir; onlarla tırısı kalkar, ne varsa aşarım önümde, sağa, sola, ileriye, geriye ve hızlı koşmanın hazı uğruna şeytana bile satarım kendimi.

Midem — bir kartalın midesi midir ki acaba? Çünkü en sevdiği kuzu etidir. Ama şurası kesin ki, bir kuşun midesidir.

Az sayıda ve masum şeylerle beslenmek, sabırsızlıkla uçmaya, uçup gitmeye hazır olmak — bu, benim doğam: böyle bir doğa nasıl kuş türünden bir şeyler içermeyebilir ki!

Ve üstelik ağırlığın tinine düşman olmam, tam anlamıyla kuş türüne özgü: ve gerçekten de ölesiye bir düşmanlık, alabildiğine bir düşmanlık, öncesiz bir düşmanlık! Ah, bu düşmanlığım nerelere uçmadı ve kaybolmadı ki bugüne kadar!

Bir şarkı söyleyebilirdim bunun üzerine — — ve söylemek istiyorum da: bomboş evde yalnız başına olsam ve kendi kullaklarım için şarkı söylemek zorunda kalsam bile.

Ama elbette başka şarkıcılar da var ve ancak dolu bir ev onların gırtlaklarını yumuşatıyor, ellerini konuşkan kılıyor, gözlerine ifade veriyor, yüreklerini uyandırıyor: — Ben, onlara benzemiyorum. —

2

Günün birinde insanlara uçmayı öğreten, bütün sınır taşlarını da yerinden oynatmış olacak; bütün sınır taşları onun gözü-nün önünde havalarda uçuşacak ve o kişi yeryüzünü yeniden adlandırmak zorunda kalacak — “hafif cisim” diyecek.

Devekuşu en hızlı attan daha hızlı koşar, ancak o da başını ağırlığıyla ağır yeryüzüne gömer: henüz uçamayan insanoğlu da böyledir.

Ağırdır ona göre yeryüzü ve yaşam; ve ağırlığın tini de böyle olmasını ister! Buna karşılık hafif ve bir kuş gibi olmak isteyen, kendi kendini sevmek zorundadır: — ben, bunu öğretiyorum.

Elbette hastalıklı ve bağımlı olanların sevgisiyle değil: çünkü onların kendilerini sevmeleri bile kokuşmuştur.

İnsan, kendini — ben böyle öğretiyorum — sağlıklı bir sevgiyle sevmeyi öğrenmek zorundadır: öyle ki, kendi olarak kalabilsin ve dağılmasın.

Böyle bir dağılma, kendini “başkalarını sevmek” diye adlandırmakta: bugüne kadar en iyi yalanlar ve yaltaklanmalar bu sözcüklerle dile getirildi, özellikle de herkeslere ağır gelenlerce.

Ve gerçekten de kendini sevmeyi öğrenmek, bugüne ve yarına ait bir emir değildir yalnızca. Aslında bu, tüm sanatlar arasında en ince, en kurnaz, en son ve en sabırlı olanıdır.

Çünkü bu sanata sahip olan için ona ait ne varsa iyi saklanmış; ve gömülü tüm hazineler arasından kendine ait olan en son kazılıp çıkarılır — bunu başaran ağırlığın tinidir.

Daha neredeyse kundaktayken bize ağır sözcükler ve değerler verirler, “iyi” ve “kötü” gibi — bunlardır o çeyizin adları. Ve onların hatırına, yaşadığımız için bizi bağışlarlar.

Ve bunun için küçücük çocuğu çağırırlar yanlarına, onun kendini sevmesini sonsuz yasaklamak amacıyla: bunu başaran, ağırlığın tinidir.

Ve bizlere gelince — ne vermişlerse, biz de onları sadukatle taşıyoruz tüm ağırlıklarıyla sırtımızda ve sarp dağlarda! Ve terlediğimizde de şöyle derler bize: “Evet, ağır iştir yaşamı taşımak!”

Oysa insan yalnızca kendisi için ağırdır! Bunun nedeni ise sırtında çok fazla yabancı şeyi sürüklemesidir. Develer gibi diz çöker ve kendini iyice yüklenmeye bırakır.

Özellikle de içinde saygıyı barındıran, güçlü ve taşımaya hazır insan: çok fazla sayıda yabancı sözcük ve değer yüklenir — o zaman da yaşamı bir çöl gibi görür!

Ve gerçekten de! İnsana kendisine ait bazı şeyleri taşımak da ağır gelir! Ve insanın içindeki pek çok şey istiridyeye benzer, tiksindirici, kaygan ve tutması zordur —,

— ve bu yüzden soylu süsleri olan soylu bir kabuğun o şeyler için dilenmesi zorunlu olur. Fakat bu sanat da öğrenilmesi gereken bir sanattır: yani bir kabuğa ve güzel bir görünüşe ve akıllı bir körlüğe sahip olmak!

Yine insanın içindeki bazı şeyler konusunda, bazı kabukların yoksul, hüznü ve fazla kabuk gibi olması aldatıcıdır. Pek çok gizli iyilik ve güç asla anlaşılamadan kalır; değerli lokmalar ağzının tadını bilenleri bulamaz!

Kadınlar ve onların en değerlileri, bilirler bunu: biraz daha toplu, biraz daha zayıf — ah, ne kadar çok yazgı gizlidir bunca azında!

İnsanın keşfedilmesi zordur ve en zoru da kendini keşfetmesidir; tin çoğu kez ruh konusunda yalan söyler. Bunu başaran ağırlığın tinidir.

Ama öte yandan kendini keşfetmiş demektir şöyle konuşan: Bu, benim iyi ve kötü yanımdır: ve köstebeği ve cüceyi susturmuş demektir şöyle konuşan: “Herkes için iyi, Herkes için kötü.”

Gerçekten de her şeyi iyi görüp, üstelik bu dünyayı iyilerin de iyisi diye nitelendirenlerden hoşlanmam. Böylelerini her şeyle yetinenler diye adlandırırım.

Her şeyden tat almayı bilen bir her şeyle yetinme: bu, zevklerin en incelmışi demek değildir! Ben, “Ben,” “Evet” ve “Hayır” demesini öğrenmiş olan, seçici ve âsi dilleri ve mideleri severim.

Ama her şeyi çiğnemek ve sindirmek — bu, tam anlamıyla domuzlara özgüdür! Her şeye a-iii! demek — yalnızca eşekler öğrenmiştir bunu ve tinleri onlar gibi olanlar! —

Koyu sarı ve canlı kırmızı: benim zevkim böylesini ister — ve benimkisi tüm renklere kan karıştıran bir zevktir. Evini beyaz sıvayla sıvayan ise bana göre beyaza sıvanmış bir ruhu ele verir.

Birileri mumyalara âşıktır, birileri de hayaletlere; ve her ikisi de her türlü ete ve kana aynı ölçüde düşmandır — ah, nasıl da zevkime aykırıdır bunların ikisi de! Çünkü ben, kanı severim.

Ve ben, herkesin tükürdüğü ve kustuğu yerde yaşamak ve kalmak istemem: benim zevkim budur — hırsızların ve yalan yere yemin edenlerin arasında yaşamayı yeğlerim. Kimse ağzının içinde altın taşımaz.

Fakat hepsinden çok daha iğrenç bulduklarım bütün çanak yalayıcılarıdır; ve insanların arasında bulduğum en iğrenç hayvanı da asalak diye adlandırdım: sevmez, buna karşın sevgiyle yaşamak ister.

Mutsuz diye nitelendiriyorum yalnızca tek bir seçenekleri olan herkesi: ya kötü hayvanlar ya da kötü hayvan terbiyecileri olmak: böylelerinin arasında inşa etmezdim kulübemi.

Hep beklemek zorunda olanları da mutsuz diye nitelendiriyorum — hepsi de zevkime aykırıdır: bütün gümrük memurları, tüccarlar, krallar, başka toprak bekçileri ve dükkân işletenler.

Gerçekten de beklemeyi ben de ve temelli öğrendim — ama yalnızca kendimi beklemeyi. Ve her şeyin ötesinde durmayı, yürümeyi, koşmayı, atlamayı, tırmanmayı ve dans etmeyi öğrendim.

Öğretim ise şudur: günün birinde uçmayı öğrenmek isteyen önce durmayı, yürümeyi, koşmayı, tırmanmayı ve dans etmeyi öğrenmek zorundadır: — uçarcasına öğrenilmez uçmak!

İp merdivenlerle tırmanmayı öğrendim bazı pencerelere, hızlı hareket eden bacaklarla yüksek direklere tırmandım: bilginin yüksek direklerinde oturmak bana daha az mutluluk gibi gelmedi, —

— küçük alevler gibi parıldamak yüksek direklerde: küçük bir ışık gerçi, ama yolunu kaybetmiş kaptanlar ve deniz kazazedeleri için büyük bir teselli! —

Çok yollardan çok şekilde geçip hakikatime vardım; gözlerimin kendi enginlerime yöneldiği yüksekliklere bir merdivenle çıkmadım.

Ve yolu sormaktan da hiçbir zaman hoşlanmadım — bunu yapmak hep zevkime aykırı geldi! Yolların kendilerine sormayı ve onları denemeyi yeğledim.

Bir deneme ve sorgulamaydı bütün gidişim: — ve gerçekten de insan böyle sorgulamaları yanıtlamayı da öğrenmek zorunda! Ve benim zevkime uyan da — bu:

— ne iyi ne de kötü, ama benim zevkim, ondan ne utanıyorum ne de onu saklama gereğini duyuyorum.

“Bu — şimdi benim yolum — peki sizinkisi nerede?” böyle yanıt verdim bana “yolu” soranlara. Çünkü o yol — yoktur!

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Eski ve Yeni Levhalar Üzerine

1

Burada oturmuş bekliyorum, eski ve kırık levhalar var etrafımda, yeni, yarısı yazılı levhalar da. Benim saatim ne zaman gelecek?

— çöküşümün, batışımın saati: çünkü bir kez daha insanlara gitmek istiyorum.

Bunu beklemekteyim şimdi: çünkü önce işaretler ulaşmalı bana, saatin benim saatim olduğuna dair — yani güvercin sü-rüsü ile birlikte gülen aslan.

Bu arada zamanı olan biri olarak kendimle konuşmaktayım. Kimse bana yeni bir şey anlatmıyor: o yüzden ben de kendimi kendime anlatıyorum. —

2

İnsanların arasına vardığımda, onları eski bir büyüklenmenin üstünde oturur buldum: hepsi de insan için neyin iyi, neyin kötü olduğunu çoktandır bildiklerini sanıyorlardı.

Eski ve artık yorgun düşmüş bir alışkanlık gibi geliyordu hepsine erdem üzerine her türlü konuşma; ve iyi uyumak isteyen, yatmazdan önce “İyi” ve “Kötü” hakkında konuşuyordu.

Bu uyku halini bozdum şöyle öğrettiğimde: neyin iyi, neyin kötü olduğunu henüz kimse bilemez: — yaratıcı olmadığı sürece!

— yaratıcı ise, insana hedef sağlayan, yeryüzüne de anlamını ve geleceğini kazandırandır: ancak O, bir şeyin iyi veya kötü olması konumunu yaratır.

Ve onlara yalnızca o eski büyüklenmenin oturduğu eski kürsülerini devirmelerini söyledim; onlardan büyük erdem ustaları-na, ermişlerine, şairlerine ve dünya kurtarıcılarına gülmelerini istedim.

Kasvetli bilgelerine ve her kim kapkara bir korkuluk gibi hayat ağacına tünemişse, ona gülmelerini istedim.

Onların büyük mezar yollarına oturdum, leşlerin ve akbabaların bile arasına — ve onların tüm bir zamanlarına ve o bir zamanların ufanıp giden görkemine güldüm.

Gerçekten de tıpkı kefareti için vaaz verenler ve deliler gibi, öfkemi kustum bütün büyüklüklerine ve küçüklüklerine — en iyilerinin bunca küçük oluşuna! En kötülerinin bunca küçük oluşuna! — evet, güldüm.

Bilgece özlemimdi benden dışarıya haykıran ve gülen, dağlarda doğmuş, gerçek anlamda vahşi bir bilgelikti! — büyük, kanatlarını fırtına gibi çarpan özlemim.

Ve o özlem, çoğu kez beni sürüklüyordu, yukarıya atıyor, uzaklaştırıyordu ve tam da gülmenin orta yerinde: o zaman herhalde ürperircesine, bir ok gibi, güneş sarhoşu hazzın ortasından uçuyordum:

— henüz hiçbir rüyanın görmediği uzak geleceklere, hiçbir heykeltıraşın düşleyemediği kadar sıcak bir güneye: dans eden tanrıların tüm giysilerinden utandıkları yere: —

— benzetmelerle konuşmam, şairler gibi topallayıp kekelemem: ve gerçekten de utanıyorum hâlâ şair olmak zorunda kalışına! —

Oluş adına ne varsa bana tanrıların dansı ve tanrıların coşkunluğu gibi geldiği ve zincirlerinden boşalmış dünyanın coşkuyla kendine kendisine kaçtığı yerde: —

— Çok sayıda tanrının kendinden kaçması ve yeniden kendini araması olarak, çok sayıda tanrının kutsanmış bir biçimde kendisiyle çelişmesi, kendini yeniden dinlemesi, yeniden birbiri-

ne ait olması olarak: —

Tüm zamanın bana an'a ilişkin kutsal bir alay gibi geldiği, zorunluluğun özgürlüğün kendisi olduğu ve mutlu bir biçimde özgürlüğün dikeniyile oynadığı yerde: —

Eski şeytanımı ve can düşmanımı yeniden bulduğum yerde, yani ağırlığın tinini ve onun yarattığı her şeyi: zorlama, kural, sıkıntı, sonuç, amaç ve istenç, iyi ve kötü: —

Çünkü üzerinden dans edilip geçilecek bir şeyin varolması gerekmez mi? Hafif, en hafif olan uğruna — köstebeklerin ve ağır cücelerin de varolmaları gerekmez mi? —

3

Yine orada, “Üstüninsan” sözcüğünü yoldan topladım ve insanın aşılması gereken bir şey olduğunu,

— insanın bir amaç değil, bir köprü olduğunu: öğlelerinden ve akşamlarından ötürü mutlu saydığını kendini, yeni tan kızıllıklarına uzanan bir yol olarak:

— Zerdüşt'ün büyük öğle vaktine ilişkin sözünü ve bunun dışında, erguvan renkli ikinci akşam kızılıkları olarak insanların üzerine astığım her şeyi.

Gerçekten de yeni yıldızlar gördürdüm onlara yeni gecelerle birlikte; ve gülmeyi bulutların, günün ve gecenin üzerine renkli bir çadır bezi gibi gerdim.

Onlara benim tüm şiirselleştirmelerimi ve çabalarımı öğrettim: şiirle bir bütün oluşturmak ve insanda parça, bilmece ve korkutucu rastlantı adına ne varsa, bir araya getirmek, —

— Şair, bilmece çözücü ve rastlantıların kurtarıcısı olarak onlara, geleceği yaratmayı ve bugüne kadar varolmuş ne varsa, yaratarak kurtarmayı öğrettim.

İnsanoğlundaki geçmişini kurtarmak ve “bir zamanlar söyledi” adına ne varsa hepsini dönüştürmek, ta ki istenç şöyle konu-

şana kadar: “Ama ben böyle olmasını istiyordum! Böyle olmasını isteyeceğim —”

— Bunu gösterdim onlara kurtuluş diye, yalnızca Bunu kurtuluş diye adlandırmayı öğrettim. — —

Şimdi ise kendi kurtuluşumu beklemekteyim — son kez onlara gitmeyi.

Çünkü Bir Kez daha insanlara gitmek istiyorum: onların arasında batmak istiyorum, onlara en zengin armağanımı ölerek vermek istiyorum!

Güneşten, battığında en zengin olmayı öğrendim: güneş, altın saçar denize tükenmez zenginliğinden, —

— öyle ki, en yoksul balıkçı bile altından küreklerle kürek çeker! Buydu işte bir zamanlar gördüğüm ve seyrederken göz yaşlarıma doyamadım. — —

Zerdüş de güneş gibi batmak istemekte: şimdi burada oturuyor ve bekliyor, etrafında eski, kırık levhalarla ve aynı zamanda da yenileriyle — henüz yarısına kadar yazılmış olanlarla.

4

Bakın, burada yeni bir levha var: ama onu bana, vadiye ve yüreklere taşıyacak kardeşlerim nerede? —

O yüzden şunu istemekte en uzaktakine bile duyduğum sevgi: en yakınlarını esirgeme! İnsan, aşılması gereken bir şeydir.

Pek çok yolu ve tarzı vardır aşmanın: sen izle yalnızca! Ama yalnızca şarlatanlar şöyle düşünür: “insan, üzerinden atlanıp geçilebilecek de bir şeydir.”

Kendini, en yakınında olanda aş: ve zorla alabileceğin bir hakkı sana vermelerine izin verme!

Senin kendine yaptığını hiç kimse yeniden sana yapamaz. Bil ki, karşılıklılık yoktur.

Kendine emir veremeyen boyun eğmelidir. Ve kimisi de ken-

dine emir verebilir, fakat kendine boyun da eğebilmesi için daha çok eksigi vardır!

5

Budur tarzı soylu ruhların: onlar hiçbir şeyi ihsan olarak istemezler, hele yaşamı, asla.

Ayaktakımından olan ihsanlarla yaşamak ister; yaşamın kendini vermiş olduğu biz ötekiler ise — hep düşünürüz karşılığında en iyi neyi vereceğimizi!

Ve gerçekten de soylu bir deyiştir şunu dile getiren: “bize neyi vaat ederse yaşam, biz onu — yaşam için saklamak isteriz!”

İnsan, keyif alınmasına katkıda bulunmadığı yerde keyif almak istememeli. Ve — keyif almayı istemeyi istememeli!

Çünkü keyif alma ve masumiyet en utangaç şeylerdendir: İkiisi de aranmak istemezler. İnsan onlara sahip olmalıdır — ama insan daha önce suçu ve acıları aramalıdır! —

6

Ah kardeşlerim, her kim ki bir ilktir, o her zaman kurban edilir. Ama ne var ki şimdi bizler ilkleriz.

Hepimiz gizli sunaklarda kanamaktayız. Hepimiz eski düzmece tanrılar uğruna yanmakta ve kızarmaktayız.

En iyi yanımız henüz çok taze: bu da yaşlanmış damakları kışkırtmakta. Etimiz yumuşak, postumuz yalnızca bir kuzu postu: — bu durumda eski düzmece tanrıların rahiplerini nasıl olur da kışkırtmayız?

Kendi içimizde yaşamakta henüz o eski düzmece tanrıların rahibi, en iyi yanımızdan kendine yemek pişirmekte. Ah, kardeşlerim, ilkler nasıl olur da kurban edilmezler?

Ama bunu gerektirmekte bizim tarzımız; ve ben, kendilerini sakınmak istemeyenleri seviyorum. Batmakta olanları tüm sevgimle seviyorum: çünkü onlar öteki tarafa gidiyorlar. —

7

Hakiki olmak — çok azı yapabiliyor bunu! Ve yapabilen de henüz yapmak istemiyor! Ama en az yapabilenler, iyiler.

Ah, şu iyiler! — İyi insanlar asla hakikati söylemezler; tin için böylesine iyi olabilmek bir hastalıktır.

Ödün verirler bu iyiler, teslim olurlar, yürekleri yineler, gönüllerinin derinlikleri söz dinler: ne var ki söz dinleyen kendi kendini duymaz olur!

İyinin gözünde kötü olan her şey bir araya gelmelidir ki, bir hakikat doğsun: ah kardeşlerim, sizler de yeterince kötü müsünüz bu hakikat için?

Gözüpek atılganlık, uzun kuşku, acımasız Hayır, bıkkınlık, canlıya acı vermek — ne kadar enderdir bunların bir araya gelmesi! Ama ancak böyle bir tohumdan — hakikat üretilir!

Kötü vicdanın yanında göverdi bugüne değin her türlü bilgi! Kırın, kırın, ey siz bilenler, eski levhaları!

8

Suyun üstünde tahtalar olduğunda, nehrin üzerinden köprüler ve parmaklıklar geçtiğinde: gerçekten de o zaman şöyle diyen kimseye inanılmaz: “Her şey akış halindedir.”

Budalalar bile itiraz ederler ona: “Ne? der budalalar, Akış halinde mi her şey? Tahtalar ve parmaklıklar nehrin üzerinde ya!”

“Nehrin üzerinde her şey sabittir, şeylerin bütün değerleri, köprüler, kavramlar, “İyi” ve “Kötü” adına ne varsa: bütün bunlar sabittir!” —

Ama nehrin terbiyecisi olan karakış gelip çattığında: o zaman en hazırcevaplar bile öğrenirler kuşkunun ne olduğunu; ve gerçekten de yalnızca budalalar değildir ondan sonra şöyle konuşanlar: “Her şeyin — sabit kalması gerekmiyor mu?”

“Aslında her şey sabittir” —, bu, gerçek anlamda bir kış öğretisidir, kısır zamanlar için iyidir, kış uykusuna yatanlar ve ocak başlarında pinekleyenler için iyi bir tesellidir.

“Aslında her şey sabittir” —: aksini söyler ama ılık rüzgârın vaazı!

Ilık rüzgâr kara sabanın önünde kullanılmayan bir boğadır — öfkeli bir boğa, öfkeli boynuzlarla buzu kıran bir yıkıcı! Buz ise — — köprüleri yıkar!

Ah, kardeşlerim, şimdi her şey akış halinde değil mi? Bütün parmaklıklar ve köprüler suya düşmedi mi? Artık kim tutunmak ister ki “İyi”ye ve “Kötü”ye?

“Vay halimize! Vah bize! Ilık rüzgâr esmekte!” — İşte böyle vaaz verin, ey kardeşlerim, bütün sokaklar boyunca!

© 9 ©

Eski bir yanılsama vardır, adı da İyi ve Kötü’dür. Bu yanılsamanın çarkı, bugüne kadar kâhinlerin ve müneccimlerin çevresinde dönmüştür.

Bir zamanlar kâhinlere ve müneccimlere inanılırdı: ve o yüzden şu inanç vardı “Her şey kaderdir: yapmalısın, çünkü mecbursun!”

Ama daha sonra bütün kâhinlere ve müneccimlere kuşkuyla bakıldı: ve o yüzden şuna inanıldı “Her şey özgürlüktür: yapabilirsin, çünkü istemektesin!”

Ah kardeşlerim, yıldızlar ve gelecek üzerine bugüne kadar yalnızca yanlış tahminler yürütüldü, ama bilinmedi: ve o yüzden de İyi ve Kötü üzerine bugüne kadar yalnızca yanlış tahminler yürütüldü, ama bilinmedi!

❧ 10 ❧

“Çalmamalısın! Öldürmemelisin!” — böyle vecizeler kutsal sayılmıştı bir zamanlar; onların önünde dizler kırılır, başlar eğilir ve ayakkabılar çıkarılırdı.

Ama sorarım size: dünyada böyle kutsal vecizelerden daha iyi soygunculara ve katillere rastlanmış mıdır hiç?

Her şeyiyle yaşamın kendisi — adam soyma ve öldürmeden ibaret değil mi? Ve böyle vecizelerin kutsal sayılmasıyla hakikatın kendisi — öldürülmüş olmadı mı?

Yoksa bütün yaşama aykırı düşeni, onunla çelişeni kutsal sayan ölümün bir vaazı mıydı? — Ah kardeşlerim, kırın, kırın eski levhaları!

❧ 11 ❧

Her türlü geçmişe karşı duyduğum acıma, terk edildiklerini gördüğümdendir, —

— gelmekte olan ve ne varsa kendi köprüsü diye yorumlayan her kuşağın lütfuna, tinine, çılgınlığına!

Büyük bir iktidar sahibi gelebilir, kurnaz bir canavar belki de, iyi ve kötü tüm yanlarıyla, geçmişte kalan ne varsa zorlayabilir; ta ki o geçmiş kendisi için bir köprü, bir haberci ve horoz ötüşü olana kadar.

Ama şu da bir başka tehlike ve benim için bir acıma konusudur: — ayaktakımından olanın düşünceleri büyükbabasına kadar uzanır — fakat büyükbabayla birlikte zaman da son bulur.

O halde bütün geçmiş terk edilmiş demektir: çünkü gün gelir, ayaktakımı efendi kesilebilir ve sığ sularda tüm zamanı boğabilir.

İşte bu nedenle, ah kardeşlerim, yeni bir soylu sınıfı gerekli; her türlü ayaktakımına ve zorba iktidar sahiplerine karşı çıkıp, yeni levhalar üzerine yeniden şu sözcüğü yazabilecek bir soylu sınıfı: “soylu.”

Çünkü çok sayıda soylu kişi ve soylu şey olabilmeli ki, soylular olabilsin! Veya bir zamanlar bir meselde söylediğim gibi: “Tanrıların olmasına karşılık Tanrının olmaması tanrısallığın ta kendisidir!”

© 12 ©

Ey kardeşlerim, sizleri yeni bir soylular sınıfı olarak takdis ediyor ve atıyorum: sizler, geleceğin üreticileri, yetiştiricileri ve geleceğin tohumlarının ekicileri olacaksınız, —

— gerçekten de tacirlerin tacir altınlarıyla satın alabilecekleri bir soyluluk olmayacak sizinkisi: çünkü fiyatı olan her şeyin değeri düşüktür.

Bundan böyle sizi onurlandıran, nereden geldiğiniz değil, nereye gitmekte olduğunuz olacak! İstenciniz ve sizden öteye uzanmak isteyen ayağınız — bu olmalı sizlerin yeni onurunuz!

Gerçekten de bir prenze hizmet etmiş olmanız değil — ne değeri var ki artık prenslerin! — ya da durmakta olan bir şey daha sağlam dursun diye ona destek duvarı olmanız!

Soyunuzun saraylarda saraylıya dönüşmesi ve sizin de, bir flamingo gibi rengarenk, sığ sularda saatler boyu ayakta durmanız değil.

— Çünkü ayakta-durabilmek, bir liyakat demektir saraylılar arasında; ve bütün saraylılar inanırlar ki, ölümden sonraki mutluluğun bir parçası da — oturmalarına izin verilmesidir! —

Onların kutsal diye nitelendirdikleri bir tinin atalarınızı benim müjdelemediğim müjdelenmiş ülkelere götürmüş olması da değil: çünkü ağaçların en kötüsünün, çarmıhın yetişmiş olduğu yerin — müjdelenecek hiçbir yanı yoktur! —

— ve gerçekten de bu “kutsal tin” şövalyelerini nereye götürmüş olursa olsun, böyle seferlere hep — keçiler, kazlar ve bu-

dalalar öncülük etmiştir! —

Ah kardeşlerim, sizin soyluluğunuz geriye değil, ötelere bakmalı! Hepiniz, bütün anavatanların ve ilk anavatanların kovulmuşları olmalısınız!

Sevmeniz gereken, çocuklarınızın ülkesidir: bu sevgi olsun yeni soyluluğunuz — en uzak denizlerdeki henüz keşfedilmemiş olan! Yelkenlerini onu aramak ve hep aramak için açmanızı istiyorum!

Babalarınızın çocukları olmanızın kefaretni kendi çocuklarınıza ödemelisiniz: ne varsa geçmişte kalan, böyle kurtarılmalısınız! Bu yeni levhayı asıyorum üzerinize!

13

“Yaşamak niye ki? Her şey boş! Yaşamak — ot biçmek gibi bir şey; yaşamak — bu, kendini yakmak ve yine de ısınamaktır.” —

Bu türden eski gevezelikler hâlâ “bilgelik” sayılmakta; eski olup küf kokmasından ötürüdür ki, daha bir saygıyla karşılanmakta. Küf de soylu kılar. —

Çocuklar böyle konuşabilirler: onlar ateşten ürkerler, çünkü ateş onları yakmıştır! Pek çok çocukça şey vardır bilgeliğin eski kitaplarında.

Ve her kim ki “ot biçmiştir,” onun biçme işine sövme hakkı var mıdır? Böyle delilerin ağızlarını bağlamak gerekir!

Böyleleri masanın başına oturlur ve yanlarında hiçbir şey getirmezler, iyi bir açlığı bile: — ve ondan sonra söverler “Her şey boş!”

Ama iyi yiyip içmek, ey kardeşlerim, gerçekten de boş bir sanat değildir! Kırın, kırın levhalarını hallerinden hiçbir zaman memnun olmasını bilmeyenlerin!

14

“Temiz olan için her şey temizdir” — böyle denir halk arasında. Ama ben sizlere şöyle diyorum: domuz için her şey domuzcadır!

Bu yüzden akıllı havada ve başları önlerinde olanlar ki, onların yürekleri de sarkıktır şöyle vaaz verirler: “dünyanın kendisi pislik içinde bir ucubedir.”

Çünkü bunların hepsinin tinleri temiz olmaktan uzaktır; özellikle de dünyayı arkadan görmedikçe huzur bulamayanlar — ötedünyalılar!

Onların hepsinin yüzüne, şöyle demek kulağa daha hoş gelmiyor mu diye soruyorum: dünya insana bir arka tarafının bulunması bakımından benzer — bu kadarı doğrudur!

Dünyada çok pislik var: bu kadarı doğrudur! Ama bu yüzden dünyanın kendisi asla pislik içinde bir ucube sayılamaz!

Dünyada pek çok şeyin kötü kokmasında bilgece bir yan vardır: tiksinti, kanatlar ve kaynakların sezgisini getiren güçler yaratır!

En iyi olanda bile hâlâ tiksindirici bir yan vardır; ve en iyi olan henüz aşılması gereken bir şeydir! —

Ey kardeşlerim, dünyada çok fazla pislik bulunmasında çok fazla bilgelik vardır! —

15

Böyle sözler söylediklerini işittim sofu ötedünyalıların vicdanlarına; ve gerçekten de sanki söyledikleri kötü ya da yanlış bir şey değilmiş gibi — dünyada bundan daha yanlış ve kötü bir şey olmamasına rağmen.

“Bırak kendi yolunda gitsin dünya! Kılını bile kıpırdatma!”

“Bırak isteyen istediğini boğazlasın, bıçaklasın, kessin ve paramparça etsin: bunların karşısında da kılını bile kıpırdatma!”

İnsanlar bu sayede dünyadan vazgeçmeyi öğrenirler.”

“Ve kendi aklına gelince — onu da sen kendin boğmalı ve susturmalısın; çünkü o, bu dünyaya ait bir akıldır — bu sayede sen de dünyadan vazgeçmeyi öğrenirsin.” —

Kırın, kırın, ey kardeşlerim, sofuların bu eski levhalarını! Dünyayı karalayanların özlüsözlerini parçalayın!

© 16 ©

“Çok öğrenen, tüm şiddetli arzularını unuttur” — bugün bütün karanlık sokaklar boyunca bu fısıldanmakta.

“Bilgelik yorar, değmez — Hiç; hiçbir şeye arzu duymamalı-sın!” — bu yeni levhanın açık pazarlarda bile asılı olduğunu gördüm.

Kırın, ey kardeşlerim, bu yeni levhayı da kırın! Dünya yorgunları, ölümün vaizleri, bir de gardiyanlardı onu asanlar: çünkü bakın, söylenen aynı zamanda uşaklıktan da yana bir vaaz!

Onlar kötü öğrendiler ve en İyi olanı öğrenmediler ve her şeyi çok erken ve çabuk öğrendiler: kötü yedikleri için de o bozuk midelere sahip oldular, —

— çünkü bozuk bir midedir onların tinleri: o, ölmeyi salık verir! Çünkü gerçekten de kardeşlerim, tin bir midedir!

Yaşam bir haz kaynağıdır: ama içinden bozuk midenin, bütün üzüntülerin babasının konuştuğu kişi için bütün kaynaklar zehirlidir.

Bilmek: bu, istenci aslan gibi olan için bir hazdır! Ama yorgun düşen ancak “istenir,” onunla bütün dalgalar oynar.

Ve zayıf insanlar için durum hep böyledir: onlar yollarında kendilerini yitirirler. Ve sonunda yorgunlukları da şöyle sorar: “Neden gittik o yollardan hep! Nasılsa her şey aynı!”

Onların kulaklarına çok hoş gelir şöyle vaaz verilmesi:

“Hiçbir şeye değmez! Sizler istememelisiniz!” Ama bu uşaklıktan yana bir vaazdır.

Ey kardeşlerim, taze bir rüzgâr gibi gelmekte Zerdüş t bütün yol yorgunlarına; o, daha pek çok burnu aksırtacak!

Duvarları da aşarak üfler benim özgür soluğum ve hapishanelere ve hapsedilmiş tinlere kadar ulaşır!

İstemek özgürleştirir: çünkü istemek yaratmaktır: ben bunu öğretiyorum. Ve sizler yalnızca yaratmak için öğrenmelisiniz!

Ve öğrenmeyi de, yani iyi öğrenmeyi, önce benden öğrenmelisiniz! — Kulakları olan dinlesin!

17

Burada bir sandal — öteki kıyı ise belki de büyük hiçliğe uzanmakta. — Ama kim ister ki bu “Belki”ye binmeyi?

Hiçbiriniz ölümün sandalına binmek istemiyorsunuz! O zaman nasıl oluyor da dünya-yorgunu olmak istiyorsunuz?

Dünya yorgunu! Ve sizler, daha dünyadan uzaklaşanlar bile olamadınız! Hep yeryüzüne şehvetle bağlı buldum sizleri, kendi yeryüzü yorgunluğunuzun âşıkları olarak!

Boşuna aşağı sarkınıyor dudaklarınız: — o dudaklarda henüz küçük bir yeryüzü isteğinin ağırlığı var! Ve gözlerde — unutulmamış bir tutam yeryüzü hazzının minik bulutu yüzmüyor mu?

Yeryüzünde çok sayıda iyi buluş var, bazıları yararlı, bazıları da hoş sadece: onlar uğruna yeryüzünü sevmek gerek.

Ve bazı çok iyi bulunmuşlar da var, kadın göğüsleri gibi: hem yararlı hem de hoş.

Ama siz yeryüzü yorgunları! Yeryüzü tembelleri! Sizleri sopalarla okşamak gerekir! Sizleri sopalarla yeniden canlandırıp ayağa kaldırmak gerek.

Çünkü: artık yeryüzünün de bıktığı, hasta ve vadesi dolmuş yaratıklar değilseniz eğer, o zaman ya kurnaz tembel hayvansı-

nız ya da obur ve bir köşeye kıvrılmış ev kedilerindensiniz. Ve yeniden neşeyle koşmayacaksanız eğer, o zaman — geçip gitmelisiniz!

İnsan, iyileşmeyecek hastaların hekimliğine kalkışmamalı: o nedenle şöyle öğretmekte Zerdüşt: — o zaman geçip gitmelisiniz!

Ama bir son vermek, yeni bir dize yazmaktan daha çok cesaret ister: bütün hekimler ve şairler bilirler bunu. —

© 18 ©

Ey kardeşlerim, bitkinliğin yarattığı ve tembelliğin yarattığı çürük levhalar vardır: bunlar hep aynı şeyleri söyleseler bile, farklıymışçasına dinlenilinek isterler. —

Şu sürünen adama bakın! Hedefine sadece birkaç karış kalmış, ama yorgunluktan, sanki inat edercesine, toza toprağa yatıvermiş: sözde cesur!

Yorgunluktan yolun, yeryüzünün, hedefinin ve kendisinin karşısında esniyor: artık bir adım bile atmıyor — şu cesur olan!

Şimdi güneşin altında kavrulmakta ve köpekler terini yalıyorlar: ama o inatla yatıyor ve böyle sürünerek ölmeyi yeğliyor: —

— hedefine birkaç karış kala sürünerek ölmeyi! Gerçekten de sizler saçlarından çekerek kendi göğüne sürüklemek zorunda kalacaksınız — bu kahramanı!

En iyisi, onu yattığı yerde bırakın ki, teselli kaynağı uyku gelsin, serinletici yağmurla birlikte:

Yattığı yerde bırakın onu kendiliğinden uyanana kadar — ta ki kendisi tüm yorgunluğu ve yorgunluğun kendisinin yardımıyla öğrettiklerini yadsısın!

Sadece kardeşlerim, köpekleri kovun yanından, tembel sürüngenleri ve bütün haşarat sürüsünü: —

— her kahramanın terinden yararlanan, “kültürlülerden” oluşma o haşarat sürüsünü! —

© 19 ©

Etrafımda daireler ve kutsal sınırlar çiziyorum; gittikçe daha az kişi, benimle birlikte gittikçe daha yüksek dağlara çıkmakta — hep daha kutsal dağlardan oluşma bir sıradağ yaratıyorum.

Fakat benimle nereye tırmanmak isterseniz isteyin, ey kardeşlerim: dikkat edin de sizinle birlikte bir asalak da tırmanmasın!

Asalak: sizin hasta ve yaralı yerlerinizden beslenmek isteyen, sürüngen ve yapışkan bir kurt.

Ve onun sanatı, tırmanmakta olan ruhların hangi noktada yorulduklarını sezmesidir: iğrenç yuvasını sizlerin öfkenizin ve zaaflarınızın, kırılğan utangaçlığınızın içine inşa eder.

Kuvvetlinin zayıf, soylunun aşırı yumuşak olduğu noktada — orada inşa eder iğrenç yuvasını: asalak, büyük olanın küçük ve yaralı noktalarında yaşar.

Tüm varlıkların en yücesi ve en küçüğü hangisidir? Asalak en küçük türdendir; ama en yüksek türden olan en kabarık sayıda asalağı besler.

Çünkü ruh en uzun merdivene sahiptir ve en derinlere inebilir: bu durumda onda en fazla sayıda asalak bulunmaması düşünülebilir mi? —

— kendi içinde en uzaklara koşabilen, yolunu şaşırabilen, dolaşabilen, en kapsamlı ruh; kendini hazzın kucağından rastlantıya atan, en gerekli ruh: —

— oluşa dalan, varolan ruh; kendini istemenin ve talep etmenin kucağına bırakmak isteyen, sahip olan ruh: —

— kendinden kaçan, en geniş çemberleri çizerek kendi kendi-

sine yetişen; deliliğin kendisine en tatlı biçimde hitap ettiği, en bilge ruh: —

— kendini en çok seven, onda her şeyin sürekli aktığı, gelgitlerini yaşadığı ruh: — ah, nasıl olur da en yüce ruh en kötü asalaklardan uzak kalabilir?

☪ 20 ☪

Ey kardeşlerim, zalim miyim ben? Ama ben diyorum ki: düşene insan vurmalı da!

Ne varsa bugünden olan — düşüyor, çürüyor: kim tutmak isteyebilir ki onu? Ama ben ona vurmak da istiyorum!

Taşları dipsiz derinliklere yuvarlamanın şehvetini bilir misiz? — Şu bugünün insanları: bakın, nasıl da benim derinliklerime yuvarlanmaktalar!

Ben yalnızca daha iyi oyuncuların bir önoyunuyum, ey kardeşlerim! Bir örnek! Benim örneğime göre davranın!

Ve uçmayı öğretemediğinize benim için — daha hızlı düşmeyi öğretin! —

☪ 21 ☪

Cesur olanları severim: fakat kılıç olmak yeterli değildir — insan kılıcın Kime karşı kullanılacağını da bilmelidir!

Ve birinin kendini tutması ve çekip gitmesi çoğu zaman daha cesurcadır: kendini daha saygın olan düşmana saklasın diye!

Yalnızca aşağılanacak değil, nefret edilecek düşmanlarım olsun isterim: düşmanınızla gurur duymalısınız: böyle öğretmiştim bir zamanlar.

Daha saygın olan düşmana saklamalısınız kendinizi, dostlarım: bu yüzden çoklarının yanından geçip gitmelisiniz, —

— özellikle de kulaklarınızı halkla ve halklarla patlatan ayaktakımının yanından.

Arındırmalısınız gözlerinizi onların yandaşlıklarından ve karıştıllıklarından! Onlarda haklılık da çoktur, haksızlık da: bakan ancak öfkeye kapılır.

Bakmak ve saldırmak — burada aynı şeydir: o yüzden ormanlara çekilin ve orada kılıcınızı uykuya yatırın!

Kendi yollarınıza gidin! Ve bırakın halkı ve halkları, onlar da kendi yollarına gitsinler! — gerçekten de karanlık yollardır onlarınki, tek bir umudun parıltısı bile yoktur!

Bırakın tüccarlar hüküm sürsünler parıldayan her şeyin — tüccarların altını olduğu yerde! Zaman artık kralların zamanı değil: bugün kendini halk diye adlandıran artık kralları hak etmemekte.

Görün bu halkların şimdi nasıl tüccarlar gibi davrandıklarını: onlar her çöplükten kendileri için en küçük yararları ayıklamaya çalışmaktalar!

Pusuya yatmaktalar birbirleri için ve hep birbirlerinden bir şeyler kapmaktalar — bunu da “iyi komşuluk” diye adlandırmaktalar. Ah, nerede kaldı bir halkın kendi kendine şöyle dediği zamanlar: “ben halkların — efendisi olmak istiyorum!”

Çünkü kardeşlerim: en İyi olan hüküm sürmelidir, en İyi olan hüküm sürmeyi ister de! Ve bu öğretinin farklı olduğu yerde — en İyi olanlar da eksik demektir.

© 22 ©

Eğer Onlar — bedava bulabilselerdi ekmeği, neler olurdu kim bilir! O zaman ne uğruna çığlıklar atarlardı acaba? Geçimleri — onların doğru dürüst tek eğlenceleridir; ve kolay elde edememelidirler!

Yırtıcı hayvandır hepsi: “çalışmalarında” — yağmalamak da

vardır “ekmeklerini kazanmalarında” — aldatmak da vardır! Bu yüzden kolay elde edememelidirler!

Demek ki daha iyi yırtıcı hayvanlar olmalıdırlar, daha usta-
ca, daha akıllı, daha bir insana-benzer: çünkü insan en iyi
yırtıcı hayvandır.

İnsanoğlu tüm hayvanların elinden erdemlerini zorla almış-
tır: bu demektir ki, bütün hayvanlar arasında en çok güçlük çe-
ken insan olmuştur.

Onun üzerinde artık yalnızca kuşlar vardır. Ve bir de uçma-
yı öğrenseydi insan, o zaman vay halimize! bu kez kim bilir ne-
relere uçardı yağmalama tutkusu!

☪ 23 ☪

Ben böyle olmasını istiyorum erkeğin ve kadının: biri savaş,
öteki de doğurma tutkunu, ama ikisi de kafalarıyla ve ayakla-
rıyla dans tutkunu.

Ve Bir Kez bile dans etmediğimiz gün yitirilmiş sayılmalı gö-
zümüzde! Ve Bir Gülüşle karşılanmayan her hakikat de yanlış
sayılmalı!

☪ 24 ☪

Evlilik bağlarınız: dikkat edin de kötü bir bağ olmasın! Çok
acele bağ kurarsanız eğer: çıkan sonuç — evliliğin yıkılması
olur!

Ve evliliğin yıkılması evliliğin eğilip bükülmesinden, evlilik
yalanına dönüşmesinden daha iyidir! — Şöyle demişti bana bir
kadın: “evliliği yıktım gerçi, ama önce evlilik yıktı — beni!”

Kötü eşleşenlerin hep en kötü öç tutkunları olduklarını gör-
düm: onlar artık yalnız başlarına hareket edemeyişlerinin acısını
bütün dünyadan çıkartırlar.

Bu yüzden dürüst insanların şöyle konuşmalarını istiyorum birbirleriyle: “biz birbirimizi seviyoruz: bırakın da birbirini sevenler olarak kalmaya bakalım! Yoksa vaadimiz bir hata mı olsun?”

— “Bize bir süre ve küçük bir evlilik verin ki, büyük evlilik için değer olup olmadığımıza bakalım! Hep İki olmak büyük bir şeydir!”

O halde bütün dürüst insanlara tavsiye ediyorum; başka türlü tavsiye etseydim ve konuşsaydım, Üstüninsana ve gelecek her şeye duyduğum sevgimin hali ne olurdu!

Yalnızca üremeniz değil, ama yücelmeniz — bunun için sizlere yardımcı olmalı kardeşlerim evliliğin bahçesi!

25

Eski kökenler konusunda bilgeliğe erişen, sonunda geleceğin kaynaklarını ve yeni kökenleri arayacaktır. —

Ey kardeşlerim, çok geçmeden yeni halklar çıkacak ortaya ve yeni kaynaklar yeni derinliklere akacak.

Çünkü yersarsıntısı — pek çok kuyuyu kurutur, pek çok sefaletе yol açar: ama aynı zamanda da içteki güçleri ve gizlilikleri de gün ışığına çıkartır.

Yersarsıntısı yeni kaynakları açığa vurur. Eski halkların geçirdiği yersarsıntılarıyla yeni kaynaklar patlar.

Ve her kim ki şöyle seslenir: “bakın, burada pek çok susuz için bir kuyu, pek çok özlem dolu insan için Bir Yürek, pek çok araç için bir istenç var!”: — onun çevresinde bir halk toplanır, yani: pek çok deneyen kişi.

Kimin emredebildiği, kimin boyun eğmek zorunda olduğu — Bu o noktada denenir! Ah, ne kadar da uzun arayışlarla, doğru ve yanlış kestirimlerle, öğrenmeyle ve yeni baştan denemeyle!

İnsan topluluğu: bu bir denemedir diye öğretiyorum — uzun bir arayıştır: ama o toplum emir vereni arar! —

— bir denemedir, kardeşlerim! Ve bir “sözleşme” değildir! Parçalayın, parçalayın benim için yufka yürekliilerin ve hep yarım olanların bu türden sözlerini!

26

Ah kardeşlerim! Kimlerdedir tüm insanlığın geleceği için en büyük tehlike? İyilerde ve adil olanlarda değil mi? —

— hem de: “biz biliyoruz neyin iyi ve neyin kötü olduğunu, sahibiz de; vay haline burada hâlâ Arayanın!” diyip, yüreklerinde böyle hissedenlerden çok daha fazla!

Ve kötüler ne zarar verirse versin: iyilerin verdiği zararların en zararlısıdır!

Ve dünyaya kara çalanlar ne zarar verirlerse versinler: iyilerin verdiği zararların en zararlısıdır.

Ah, kardeşlerim, bir defasında iyilerin ve adil olanların yüreklerine bakan biri şöyle demişti: “bunlar Farisi.” Ama onu anlamadılar.

İyiler ve adil olanlar onu anlayamazlardı: onların tinleri temiz vicdanlarının içinde haptir. İyilerin aptallıklarında açıklanamaz bir akıllılık vardır.

Ama hakikat şudur: iyiler Farisi olmak zorundadır — başkaca seçimleri yoktur!

İyiler, kendisi için kendi erdemini Bulanı çarmıha germek zorundadırlar! Hakikat budur.

Onların ülkesini, iyilerin ve adil olanların ülkesini, yüreğini ve dünyasını keşfeden ikinci kişiye gelince: o, şunu sorandı: “onlar en çok kimden nefret ederler?”

Yaratıcıdır en çok nefret ettikleri: levhaları ve eski değerleri parçalayan, parçalayıcı — suçlu diye adlandırırlar onu.

Çünkü İyiler — onlar yaratmayı başaramazlar: onlar hep sonun başlangıcıdır: —

— onlar yeni değerleri yeni levhalara Yazanları çarmıha gererler, geleceği kendilerine kurban ederler — insanlığın tüm geleceğini çarmıha gererler!

İyiler — onlar, her zaman sonun başlangıcıydılar. —

☪ 27 ☪

Ey kardeşlerim, bu sözü de anladınız mı? Ve bir zamanlar “son insan” üzerine söylediklerimi? — —

Kimlerdedir tüm insanlığın geleceği için en büyük tehlike? İyilerde ve adil olanlarda değil mi?

Parçalayın, parçalayın benim için iyileri ve adil olanları! — Ey kardeşlerim, bu sözü de anladınız mı?

☪ 28 ☪

Benden kaçıyor musunuz? Korktunuz mu? Bu sözün önünde titriyor musunuz?

Ah, kardeşlerim, sizlere iyileri ve iyilerin levhalarını parçalayın dediğimde: işte, insanı ilk kez o zaman açık denizlerine yolcu etmiştim.

Ve şimdi ilk kez büyük korku, büyük manzaraya bakma, büyük hastalık, büyük bulantı, büyük deniz tutması gelmekte.

Yanlış kıyıları ve yanlış güvenceleri öğrettiler sizlere iyiler; iyilerin yalanlarına doğdunuz ve o yalanlarla sarılıp sarmalandınız. Her şey iyilerin marifetiyle temelinden yalan ve dolana dönüşmüş.

Ancak “insan” denilen ülkeyi keşfeden, “insanın geleceği” adlı ülkeyi de keşfetti. Şimdi sizler benim için denizcilik yapacaksınız, sizler, mert ve sabırlı olanlar!

Çok geç olmadan başınız dik yürüyün, ey kardeşlerim, öğrenin başı dik yürümeyi! Deniz fırtınalı: pek çokları size tutunup yeniden doğrulmak istemekte.

Deniz fırtınalı: her şey denizde. Haydi! Doğrulun! Sizler, yaşlı denizci yürekleri!

Nedir ki anavatan! Oraya, çocuklarımızın ülkesi olan yere gitmek istemekte dümenimiz! Denizden de daha fırtınalı, enginlere atılmakta bir fırtına gibi büyük özlemimiz! —

© 29 ©

“Neden bu kadar sertsin!” — dedi günün birinde mutfak kömürü elmasa; “biz yakın akraba değil miyiz?” —

Neden bu kadar yumuşaksınız? Ey kardeşlerim, ben böyle soruyorum sizlere: sizler, benim — kardeşlerim değil misiniz?

Neden bu kadar yumuşak, yumuşayan ve hoşgörensiz? Neden bunca yadsıma, bunca red var yüreklerinizde? Neden bakışlarınızda bunca az yazgı?

Yazgılar olmak istemezseniz eğer ve de acımasızlar: nasıl olur da benimle birlikte — galip gelebilirsiniz?

Ve sertliğiniz parlamak, ayırmak ve kesmek istemezse eğer: nasıl olur da bir gün benimle birlikte — yaratabilirsiniz?

Çünkü yaratanlar serttir. Ve bir mutluluk gibi gelmeli size ellerinizi balmumuna bastırır gibi binyıllara bastırmak, —

— Binyılların istenci üstüne maden filizlerine yazarcasına yazmanın mutluluğu — maden filizlerinden daha sert, maden filizlerinden daha soylu. Yalnız en soylu olan bütünyle serttir.

Bu yeni levhayı, kardeşlerim, başlarınızın üzerine asıyorum: sert olun! —

30

Ey istencim! Sen, her çıkışsızlığın dönüm noktası, sen, benim zorunluluğum! Esirge beni bütün küçük zaferlerden!

Sen, ruhumun yazgı diye adlandırdığım kismet! Sen, içimde-ki! Üzerimdeki! Esirge ve koru beni büyük bir yazgı için!

Ve kendi son büyüklüğünü, ey benim istencim, sakla kendi son olanın için — kendi zaferinde acımasız olman için! Ah, kim yenik düşmemiştir ki kendi zaferine!

Ah, kimin gözü kararmamıştır ki bu sarhoş alacakaranlıkta! Ah, kimin ayağı tökezlememiştir ve zaferde unutmamıştır — ayakta durmayı! —

— Günün birinde hazır ve olgun olmalıyım büyük öğle vaktinde: korlaşmış maden filizleri, yıldırımlara gebe bulutlar ve sü-tten şişen bir meme gibi hazır ve olgun: —

— kendime ve en gizli istencime hazır: okunu arzulayan bir yay, yıldızını arzulayan bir ok: —

— kendi öğle vaktinde hazır ve olgun bir yıldız, kor gibi, delici ve yok edici güneş oklarının mutluluğu içinde: —

— bir güneşin kendisi ve acımasız bir güneş istenci, zaferde yok etmeye hazır!

Ey istenç, tüm çıkışsızlıkların dönüm noktası, sen, benim zorunluluğum! Esirge beni bir büyük zafer için! — —

İşte böyle dedi Zerdüş.

İyileşmekte Olan

❧ 1 ❧

Bir sabah, mağarasına dönüşünden kısa süre sonra Zerdüşt yattığı döşekten deli gibi fırladı, korkunç bir sesle bağırdı ve sanki döşekte oradan kalkmak istemeyen biri daha yatıyormuş gibi davrandı; ve Zerdüşt'ün sesi öyle yankılandı ki, hayvanları korku içinde koşup geldiler ve Zerdüşt'ün mağarasına komşu olan bütün mağaralardan ve inlerden bütün hayvanlar kaçıştı — uçarak, kanat çırparak, sürünerek, atlayıp sıçrayarak, ayakları ve kanatları nasıl olanaklı kılıyorsa öyle. Zerdüşt ise şunları söyledi:

Yukarı çık derinliklerimden, ey uçurum benzeri düşünce! Ben, senin horozunum ve sabah karanlığınım, sen ey uyku so-lucan: kalk! kalk! Sesim yakında uyandıracak seni horoz ötüşü misali!

Çöz kulaklarındaki bağları: dinle! Çünkü ben seni duymak istiyorum! Kalk! Kalk! Burada mezarların da dinlemeyi öğren-mesine yetecek kadar gürleme var!

Ve uykuyu, bir de budalalık ve körlük adına ne varsa, tümü-nü sil gözlerinden! Duy beni gözlerinle de: sesim, kör doğmuş olanlar için de iyileştiricidir.

Ve bir kez uyandıktan sonra artık sonsuza dek uyanık kal-malısın benim için. Onlara, uyumaya devam edin diyerek nine-leri uyandırmak, benim tazrım değildir!

Kıpırdanıyorsun, geriniyorsun, hırıldıyorsun, öyle mi? Kalk! Kalk! hırıldamak değil — konuşmalısın benimle! Sana seslenen Zerdüşt, tanrıtanımaz Zerdüşt!

Ben, Zerdüşt, yaşamın sözcüsü, acının sözcüsü, döngünün sözcüsü — sana, en derin uçurumlardaki düşünceme seslenmekteyim!

Ne mutlu bana! Geliyorsun — seni duyuyorum! Uçurumum konuşmakta, son derinliğimi de ters yüz edip ışığa çıkardım!

Ne mutlu bana! Haydi, buraya! Elini ver — — ha! bırak! Haha! — — Tiksinti, tiksinti, tiksinti — — — vay halime!

2

Fakat Zerdüşt bu sözleri henüz söylemişti ki, bir ölü gibi yere yığıldı ve uzun süre bir ölü gibi kaldı. Ama yeniden kendine geldiğinde rengi uçmuştu, titriyordu, öylece yatıp kaldı ve uzun zaman ne yemek ne de içmek istedi. Bu hali yedi gün sürdü; ama hayvanları onu gece gündüz terk etmediler, yalnızca kartal yiyecek bulmak için uçtu. Aldığını ve çaldığını da Zerdüşt'ün döşegine bıraktı: böylece Zerdüşt sonunda sarı ve kırmızı böğürtlenlerin, üzümelerin, kırmızı elmaların, hoş kokulu otların ve çam fıstıklarının arasında yatar oldu. Ayaklarının dibinde ise kartalın çobanlarından güçlkle çalmış olduğu iki kuzu seriliydi.

Nihayet yedi gün sonra Zerdüşt döşeginde doğruldu, eline kırmızı bir elma aldı, kokladı ve kokusunu hoş buldu. Bunun üzerine hayvanları onunla konuşma zamanının geldiğine inandılar.

“Ey Zerdüşt, dediler, şimdi yedi gündür böyle, ağırlaşmış gözlerle yatmaktasın: artık yeniden ayağa kalkmak istemiyor musun?

Çık mağarandan: dünya seni bir bahçe gibi beklemekte. Rüzgâr sana gelmek isteyen hoş kokularla oynuyor; ve bütün dere-ler peşinden koşmak istemekteler.

Her şey senin özlemin içinde, yedi gün boyunca yalnız kalmış

olduğun için — çık mağarandan! Her şey senin hekimin olmak istemekte!

Yoksa yeni bir bilgi mi ulaştı sana, tadı buruk, ağır gelen bir bilgi? Mayalanmış hamur gibi yattın, ruhun kabardı ve tüm kenarlarından aktı. —”

— Ey benim hayvanlarım, diye karşılık verdi Zerdüş, devam edin böyle gevezelik etmeye ve bırakın dinleyeyim sizleri! Hayat buluyorum sizler gevezelik ettiğinizde: gevezelik edilen yerde dünya bana bir bahçe gibi geliyor.

Ne kadar hoş bir şey sözcüklerin ve seslerin olması: sözcükler ve sesler, birbirinden sonsuzca ayrılmış olanlar arasında gökkuşakları ve hayali-köprüler değil midir?

Her ruhun bir başka dünyası vardır; her ruh için her başka ruh bir ötedünyadır.

Birbirine en benzer olanlar arasında görünüş, en güzel biçimde yalan söyler; çünkü aşılması en güç olan en küçük yarıktır.

Benim için — nasıl bir benim-dışında olabilir? Dışarısı diye bir şey yoktur! Ama bizler bütün seslerde unuturuz bunu; ve ne kadar hoştur unutmamızı!

Nesnelere adların ve ezgilerin armağan edilmiş olmasının nedeni, insanın onlarda hayat bulabilmesi değil midir? Güzel bir deliliktir konuşmak: böylece insan her şeyin üzerinde dans eder.

Ne kadar hoştur tüm sözler ve ezgilerin tüm yalanları! Sevgimiz ezgilerle rengârenk gökkuşaklarının üstünde dans eder.

— “Ey Zerdüş, dediler bunun üzerine hayvanlar, Bizler gibi düşünenler için her şey kendiliğinden dans eder: gelirler, ellerini uzatırlar, gülerler ve kaçarlar — ve yine geri gelirler.

Her şey gider, her şey geri döner; varoluş çemberi sonsuzluğa kadar döner. Her şey ölür, her şey yeniden canlanır, varoluşun yılı sonsuzdur.

Her şey kırılır, her şey yeniden eklenir; varoluşun evi sonsu-

za kadar inşa halindedir. Her şey ayrılır, her şey birbirini yeniden selamlar; varoluşun yüzüğü kendine sonsuza kadar sadık kalır.

Her an varoluş başlar; “Orada’nın küresi her Burada’nın çevresinde yuvarlanır. Orta, her yeredir. Sonsuzluğun yolu dolambaçlıdır.” —

— Ey sizi gidi deli maskaralar ve laternalar! diye yanıtladı Zerdüşt ve yeniden gülümsedi, nasıl da iyi biliyorsunuz yedi günde neyin olmak zorunda kaldığını: —

— ve o canavarın nasıl gırtlığımdan içeri sürünüp beni boğduğunu! Ama ben dişlerimle onun kafasını kopardım ve tükürek uzağa fırlattım.

Ve sizler — bunlardan lir için bir şarkı çıkardınız mı? Ama ben burada uzanmış yatmaktayım, ısırmaktan ve uzaklara tükürmekten hâlâ yorgun, kendi kurtuluşumdan ötürü hâlâ hasta olarak.

Ve sizler, bütün bunları seyrettiniz, öyle mi? Ey benim hayvanlarım, sizlerde mi acımasızsınız? Öteki insanlar gibi sizler de benim büyük acımı seyretmek mi istediniz? Çünkü insan en acımasız hayvandır.

Bugüne kadar onun kendini yeryüzünde en iyi hissettiği yer, trajediler, boğa güreşleri ve çarmıha germe sahneleri oldu; ve cehennemi icat ettiğinde, gelin görün ki bu, onun yeryüzü cennetine dönüştü.

Büyük insan bağırduğunda —: uçarcasına onun peşinden koşar küçük insan; ve duyduğu zevkten dili ağzından bir karış sarkar. Ama o, bunu “birlikte acı çekmek” diye adlandırır.

Küçük insan, özellikle de yazar ve şair — ne kadar heyecanla suçlar sözcükler aracılığıyla yaşamı! Kulak verin ona, ama bütün bu suçlamaların içindeki hazzı da duymazlıktan gelmeyin!

Böylece yaşamı suçlayanlar: onlar yaşamın üstesinden bir

göz kırpışıyla gelirler. “Beni seviyorsun, öyle mi? der edepsiz olan, biraz daha bekle, senin için zamanım yok henüz.”

İnsan kendi kendisine karşı hayvanların en acımasızıdır; ve kendini “günahkâr,” “sırtında çarmihini taşıyan” ve “kefareтини ödeyen” diye adlandıran herkesin yanında, bu yakınmaların ve suçlamaların içindeki hazzı duymazlıktan gelmeyin!

Ve bana gelince — böylece insanı suçlayan mı olmak istiyorum? Ah benim hayvanlarım, bugüne kadar yalnızca Şunu öğrendim ki, en iyiye varması için insana kendisinin en kötü yanı gereklidir, —

— onun en kötü yanı en iyi gücüdür ve en yüksek düzeydeki yaratıcı için en sert taştır; ve insan daha iyi ve daha kötü olmak zorundadır: —

Ben bu işkence tahtasına insanın kötü olduğunu bildiğim için bağlanmadım — fakat şimdiye kadar hiç kimsenin bağırmadığı gibi bağırdım:

“Ah, insanın en kötü yanı ne kadar da küçük! Ah, en iyi yanı ne kadar da küçük!”

İnsandan ötürü duyduğum büyük bıkkınlık — oydu beni boğan ve gırtlığımdan içeri sürünen: ve kâhinin dediği gibi: “Her şey aynıdır, hiçbir şeye değmez, bilgi boğar.”

Uzun bir alacakaranlık topallayarak ilerlemekteydi önümde, ölesiye yorgun, ölesiye sarhoş bir hüznün ve esneyen ağzıyla konuşmaktaydı.

“Sonrasız geri döner o senin yorgunu olduğun insan, küçük insan” — böylece hüznüm de esnedi, ayağını sürüdü ve uyuyamadı.

Bir mağaraya dönüştü benim için insanın yeryüzü, göğsü onun içine gömüldü, canlı ne varsa, benim için insanın çürümesine, kemiklere ve kokuşmuş geçmişe dönüştü.

İnleyişim, tüm insanların mezarlarına oturdu ve artık ayağa kalkamadı; iniltiğim ve sorularım kötü kehanetlerde bulundu,

boğdu, kemirdi ve yakındı gece gündüz:

— “ah, sonrasız geri döner insan! Küçük insan sonrasız geri döner!” —

Çıplak görmüştüm bir zamanlar ikisini de, en büyük insanı ve en küçük insanı: çok fazla benzemekteydiler birbirlerine — en büyüğü bile çok fazla insancaydı!

Çok fazla küçüktü en büyüğü! — Buydu benim insandan bıkkınlığım! Ve en küçüğün bile sonrasız geri dönmesi! Bu benim tüm varoluştan duyduğum bıkkınlığımdı!

Ah, tiksinti! Tiksinti! Tiksinti! — — İşte böyle konuştu Zerdüşt, inledi ve ürperdi; çünkü hastalığını anımsamıştı. Ama o noktada hayvanları onu daha fazla konuşturmadılar.

“Daha fazla konuşma, sen, ey iyileşmekte olan!” — böyle karşılık verdiler hayvanları, “konuşacak yerde dışarıya çık, dünya bir bahçe gibi seni beklemekte.

Dışarıya git, güllere, arılara ve güvercin sürülerine! Özellikle de şarkı söyleyen kuşlara: git, onlardan şarkı söylemeyi öğren!

Çünkü şarkı söylemek iyileşmekte olanlar içindir; sağlıklı olan konuşur. Ve sağlıklı olan da şarkılar istediğinde iyileşmekte olanınkinden farklı şarkılar ister.”

— “Ah siz deli maskaralar ve laternalar, susun bakayım!” — diye karşılık verdi Zerdüşt ve hayvanlarına gülümsedi. “Ne kadar da iyi biliyorsunuz yedi günde kendime hangi teselliği uydurduğumu!

Yeniden şarkı söylemek zorunda olmam - bu teselliydi ve bu iyileşmeydi kendim için uydurduğum: sizler bundan da hemen lir için bir şarkı mı yapmak istiyorsunuz?

— “Daha fazla konuşma, diye karşılık verdiler yine hayvanları; sen, ey iyileşmekte olan, iyisi mi kendine önce bir lir yap, yeni bir lir!

Çünkü baksana, ey Zerdüş! Yeni şarkıların için yeni lirler gerek.

Şarkı söyle ve coş, ey Zerdüş, ruhunu yeni şarkılarla iyileştir: böyle yap ki, şimdiye kadar hiçbir insanın yazgısı olmamış büyük yazgını taşıyasın!

Çünkü senin hayvanların biliyorlar, ey Zerdüş, senin kim olduğunu ve kim olman gerektiğini: anla ki, sen, sonrasız geri dönüşün öğretmenisin — budur işte senin yazgın!

Bu dersi verecek ilk kişi olman — nasıl bu büyük yazgı aynı zamanda senin en büyük tehliken ve hastalığın olmasın!

Bak, bizler biliyoruz senin ne öğrettiğini: her şeyin sonrasız geri döndüğünü, bizim de her şeyle birlikte geri döndüğümüzü ve daha önce sayısız kez burada varolduğumuzu ve her şeyin de bizimle birlikte varolduğunu.

Sen, büyük bir oluş yılının var olduğunu öğretmekteisin, dev bir büyük yıl: bunun hep yeniden dolabilmesi ve boşalabilmesi için bir kum saati gibi hep yeniden çevrilmesi gerek: —

— öyle ki, bütün bu yıllar birbirleriyle aynı olsunlar, hem en büyükte hem de en küçükte — böylece bizler de her büyük yılda kendimizle aynı olabilelim hem en büyükte hem de en küçükte.

Ve şimdi sen eğer ölmek isteseydin, ey Zerdüş: bak, bizler o zaman kendinle nasıl konuşurdun, onu da biliyoruz: — ama hayvanların senden henüz ölmemeni diliyorlar!

Sen konuşurdun ve konuşurken hiç titremezdin, daha çok mutluluktan derin soluklar alırdın: çünkü büyük bir ağırlıktan ve sıkıntıdan kurtulmuş olurdun, sen, ey en sabırlı olan! —

“Şimdi ölüyorum ve yitip gidiyorum, derdin, anında bir hiç olacağım. Ruhlar da bedenler kadar ölümlüdür.

Ama nedenlerin benim de içine dolandığım düğümü geri döner — o beni yeniden yaratacak! Ben de sonrasız geri dönüşün nedenleri arasındayım.

Yeniden geleceğim bu güneşle, bu yeryüzüyle, bu kartalla, bu yılanla — ama yeni bir yaşama veya daha iyi bir yaşama ya da benzer bir yaşama değil:

— sonrasız olarak hep bu aynı yaşama geri döneceğim, en büyüğüyle de, en küçüğüyle de, geri döneceğim ki yine her şeyin sonrasız geri dönüşünü öğreteyim, —

— yine yeryüzünün ve insanın büyük öğle vaktinin sözünü edebileyim, insanlara yine Üstüninsanı haber vereyim.

Sözümü söyledim, kendi sözüme çarparak parçalanıyorum: böyle istiyor sonrasız yazgım — haberci olarak yıkıma gidiyorum!

Şimdi batmakta olanın kendi kendisini kutsadığı saat geldi işte. O halde — Zerdüşt'ün batışı da sonlanmakta.” — —

Hayvanlar bunları söyledikten sonra sustular ve Zerdüşt'ün kendilerine Bir Şey söylemesini beklediler: ama Zerdüşt onların sustuğunu duymadı. Uyumasa da, uyuyan birisi gibi kapalı gözlerle sessizce yatmaktaydı: çünkü o sırada kendi ruhuyla konuşmektaydı. Yılana ve kartala gelince, onu böylesine suskun bulduklarında, çevresini saran büyük sessizliğe saygı gösterdiler ve rahatsız etmeden çekildiler.

Büyük Özlem Üzerine

Ey ruhum, sana “bir zamanlar” ve “eskiden” dercesine “bugün” demeyi öğrettim ve bir de dansını tüm Burada, Şurada ve Oradaların üzerinde etmeyi.

Ey ruhum, seni tüm köşelerden kurtardım, tozu, örümcekleri, bulanık ışıkları üstünden aldım.

Ey ruhum, seni küçük utançtan ve köşede kalmış erdemden temizledim ve güneşin gözleri önünde çıplak durmaya razı ettim.

Adı “tin” olan fırtınayla, dalgalanıp kabaran denizine estim; bütün bulutları üfleyip kovdum, adı “günah” olan o boğucuyu kendi ellerimle boğdum.

Ey ruhum, ben sana fırtınanın dediği gibi Hayır ve apaçık gökyüzünün Evet dediği gibi Evet deme hakkını verdim: sen ışık gibi dingin durmaktasın ve şimdi inkâr eden fırtınaların arasından geçmekteisin.

Ey ruhum, sana yaratılmış ve yaratılmamış olan üzerindeki özgürlüğü geri verdim: ve kim, gelecekte olacakların şehvetini senin bildiğin kadar bilebilir?

Ey ruhum, ben sana aşağılamayı öğrettim, hani o tahtakurdu gibi gelmeyen, büyük, seven aşağılamayı; o ki, en çok aşağıladığı yerde en çok sevendir.

Ey ruhum, sana ikna etmeyi öğrettim ki, sen de kendini nedenler konusunda ikna edebilesin: denizi bile yükselmesi için ikna eden güneş gibi.

Ey ruhum, ben senden her türlü boyun eğişi, diz çöküşü ve efendim demeyi geri aldım; seni kendim “sıkıntının dönüm noktası” ve “yazgı” diye adlandırdım.

Ey ruhum, sana yeni adlar ve renkli oyuncaklar verdim, seni “yazgı” diye, “kapsayanların kapsayanı” diye, “zamanın göbek-bağı” diye ve “gök mavisi çan” diye adlandırdım.

Ey ruhum, içsin diye tüm bilgelikleri, tüm yeni şarapları ve ayrıca bilgeliğin düşünülemez kadar eski tüm kuvvetli şaraplarını senin yer krallığına verdim.

Ey ruhum, her güneşi senin üzerine akıttım ve her geceyi ve her suskunluğu ve her özlemi: — şimdi içimde bir asma gibi dallanıp budaklanmaktasın.

Ey ruhum, şimdi dolgunlaşan memeleriyle ve sık, boz-altın üzüm salkımlarıyla, olağanüstü zengin ve yüklü bir asma gibi durmaktasın: —

— mutluluğunla yoğunlaşmış ve ezilmiş, fazlalıktan ötürü bekleyerek ve beklediğin için utangaç.

Ey ruhum, şimdi artık hiçbir yerde daha çok seven, daha çok kapsayan ve daha kapsamlı bir ruh yok! Gelecek ve geçmiş, birbirine sende olduğundan daha çok nerede yakınlaşabilirdi?

Ey ruhum, sana her şeyi verdim ve tüm ellerim sende boşaldı: — peki ya şimdi! Şimdi bana gülümseyerek ve hüznün dolu, şöyle demektesin: “Hangimizin teşekkür etmesi gerekiyor? —

— Alan aldığı için verenin teşekkür etmesi gerekmez mi? Armağan etmek bir ihtiyaç değil midir? Almak — merhamet etmek değil midir?” ---

Ey ruhum, anlıyorum hüznündeki gülümsemeyi: senin olağanüstü zenginliğin şimdi özlem dolu ellerini uzatmakta!

Doluluğun kükreyen denizlerden öteye bakıyor, arıyor ve bekliyor; aşırı doluluğun özlemi bakmakta senin gözlerinin gülümseyen göğünden!

Ve gerçekten de, ey ruhum! Kim gülümsemeni görüp gözyaşları içinde eriyip gitmez ki? Melekler bile erir gözyaşları içinde, senin gülümsemendeki üstün-iyilik yüzünden.

Senin iyiliğin ve üstün-iyiliğindir ağlamak ve yakınmak iste-

meyen: ama yine de ey ruhum, gülümsemen gözyaşlarının, titreyen dudakların da hıçkırıkların özlemini çekmekte.

“Her ağlayış bir yakınma değil midir? Ve her yakınma da bir suçlama?” böyle konuştun kendinle ve bu yüzden, ey ruhum, acını dökmektense gülümsemeyi yeğlemektesin.

— doluluğundan duyduğun tüm acıyı ve asmanın bağcı ile bağcı bıçağına duyduğu tüm o tutkuyu bir gözyaşı seli halinde akıtmaktansa!

Ama ağlamak istemezsen eğer, erguvan rengi hüznünden gözyaşlarıyla kurtulmak istemezsen, o zaman şarkı söylemek zorunda kalacaksın, ey ruhum! — Bak, ben de gülümsemekteyim sana şu kehanette bulunurken:

— kükreyen bir şarkıyla şarkı söylemek, ta ki bütün denizler dinginleşene ve senin özlemine kulak verene kadar, —

— ta ki, dingin ve özlem içindeki denizlerin üstünde sandal, bütün iyilerin ve kötülerin altınının çevresinde sıçradıkları altın bir mucize gibi dalgalanana kadar: —

— aynı zamanda da çok sayıda irili ufaklı hayvan ve menekşe mavisini patikalarda koşabilecek hafif, mucizevi ayakları olan her şey, —

— altın mucizeye, gönüllü sandala ve onun efendisine doğru: efendi ise elmas bağcı bıçağıyla beklemekte olan bağcıdır, —

— senin büyük kurtarıcın, ey ruhum, adsız olan — — geleceğin şarkılarına önce adlar bulmak! Ve gerçekten de nefesin daha şimdiden geleceğin şarkılarının güzel kokusunu taşımakta, —

— daha şimdiden kor gibisin ve düşler kurmaktasın, daha şimdiden büyük bir susamışlıkla bütün derin ve yankılı teselli kuyularından içmektesin, hüznün, daha şimdiden geleceğin şarkılarının mutluluğunda dinlenmekte! — —

Ey ruhum, şimdi sana her şeyi ve elimde son kalanı da veriyorum ve bütün ellerim sende boşaldı: — senin şarkı söylemeni istemem, bak gör ki, bu, son elimde kaldı!

Senin şarkı söylemeni istedim, konuş şimdi, konuş: şimdi hangimizin — teşekkür etmesi gerekiyor? — Ama en iyisi: şarkı söyle bana, şarkı söyle, ey ruhum! Ve bırak da teşekkür eden ben olayım! —

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Öteki Dans Şarkısı

❧ 1 ❧

“Kısa süre önce gözlerine baktım, ey yaşam: ve altının yanıp söndüğünü gördüm senin gece gözünde — yüreğim bu şehvetin karşısında durdu:

— altın bir sandalın parıldadığını gördüm gece gibi karanlık sularda, batmakta olan, içen, yine sallanan altın bir salıncak-sandal!

Dans tutkunu ayağıma bir bakış yönelttin, gülen, soran, eriten bir salıncak-bakış:

Yalnızca iki kez oynattın zillerini küçük ellerle — ve bu, ayağımın dans tutkusuyla sallanmasına yetti. —

Topuklarım şahlandı, ayak parmaklarım seni anlamak için kulak kesildi: çünkü dansçının kulakları — ayak parmaklarındadır!

Sana doğru sıçradım: o zaman kaçtın sıçrayışından; ve kaçıp uçmakta olan saçlarının dili bana doğru uzandı!

Senden ve yılanlarından uzağa sıçradım: o sırada sen, yarı dönük, gözlerin özlemle dolu durmaktaydın.

Kötü bakışlarla — kötü yollar öğrettin bana; kötü yollarda ayaklarım — hilebazlığı öğrenmekte!

Yakınlığında korkuyorum, uzaklığında ise seviyorum seni; kaçışın beni sana çekiyor, arayışın ise durduruyor: — acı çekiyorum, ama senin için hangi acıyı çekmekten hoşlanmazdım ki!

Onun soğuğu ateşe verir, nefreti baştan çıkarır, kaçışı bağlar, alayı — duygulandırır:

— kim nefret etmezdi ki senden, büyük bağlayıcıdan, sarıcı-

dan, baştan çıkarıcıdan, arayıcıdan, bulucudan! Kim sevmezdi ki seni, masum olanı, sabırsızı, aceleciyi, çocuk gözlü günahkârı!

Nereye sürüklüyorsun beni şimdi, sen, örnek ve yaramaz çocuk? Ve şimdi yine kaçmaktasın benden, sen, vahşi ve vefa tanımayan!

Dans ediyorum ardından, en küçük bir izle bile peşinden geliyorum. Neredesin? Elini ver bana! Veya en azından bir parmağını!

Burada mağaralar ve fundalıklar var: yolumuzu şaşıracağız! — Dur! Kal yerinde! Görmüyor musun baykuşların ve yarasaların kanat çırpıp durduğunu?

Sen, baykuş! Sen, yarasa! Şaşırtmak mı istiyorsun beni? Neredeyiz biz? Köpeklerden öğrenmiştin bu ulumayı ve hırlamayı.

Sevimli bir ifadeyle beyaz dişlerini göstermektesin bana, kötü bakışların ise lüle lüle yeleciğinden bana doğru sıcıyor!

Bu, dağlarda taşlarda yapılan bir dans: ben avcıyım — sen benim köpeğim mi, yoksa dağ keçim mi olmak istersin?

Şimdi hemen yanıma! Ve çabuk, seni gidi kötü niyetli sıçrayıcı! Şimdi yukarıya! Ve öteki tarafa! — Hay aksi! Atlarken kendim düştüm!

Bak nasıl uzanıp yattığıma, sen ey kendini beğenmiş, nasıl merhamet için yalvardığıma! Seninle birlikte — daha hoş yollar-
dan gitmeyi ne kadar çok isterdim!

— sevginin sessiz ve renkli çalılıklardan geçen patikalarından! Ya da ötede, göl boyunca: orada altın balıklar yüzmekte ve dans etmekte!

Şimdi yorgun musun? Öte tarafta koyunlar ve akşam kızılıkları var: uyumak güzel bir şey değil mi çobanlar güzel ezgiler çıkardıklarında?

Bu kadar mı yorgunsun? Ben taşıyım seni, sen yalnızca kollarını indir! Ve susamışsın — gerçi bende var bir şey, ama dudakların onu içmek istemiyor! —

Ah şu lanet olası kıvrak, hızlı yılan ve sinsi cadı! Nereye gittin? Ama yüzümde senin elinden kalma iki dokunuş ve kırmızı lekeler hissediyorum!

Hep senin koyundan farksız çobanın olmaktan gerçekten yorulдум! Sen, ey cadı, şu ana kadar ben sana şarkı söyledim, şimdi ise sen bana — bağırmalısın!

Kırbacımın temposuna uyarak bana dans etmeli ve bağırmalısın! Kırbacı unutmadım değil mi? — Hayır!” —

2

Bunun üzerine yaşam bana şöyle yanıt verdi ve bu arada narin kulaklarını tıkadı:

“Ey Zerdüş! Kırbacını böyle korkunç biçimde şaklatıp durma! Biliyorsun: gürültü düşünceleri öldürür — ve tam da şu anda aklıma sevecen düşünceler gelmekte.

Biz ikimiz gerçek anlamda iyilik yapma ve kötülük yapma’ız. İyi’nin ve kötü’nün ötesinde bulduk adamızı ve yeşil çayırımızı — biz ikimiz, yalnız başımıza! Bu yüzden birbirimize karşı iyi olmak zorundayız!

Ve aslında birbirimizi sevmesek bile — insan düşman olmak zorunda mıdır aslında sevmediğinde?

Ve sana karşı iyi olduğumu, çoğu zaman da fazla iyi olduğumu biliyorsun: ve bunun nedeni, senin bilgeliğini kıskanmam. Ah, şu bilgeliğin muhteşem yaşlı deliliği!

Günün birinde o bilgeliğin senden kaçıp giderse eğer, ah! o zaman sevgim de senden hemen kaçıp gider.” —

Bunun ardından yaşam düşünceli bir ifadeyle arkasına ve çevresine bakındı ve alçak sesle şöyle dedi: “Ey Zerdüş, sen bana yeterince sadık değilsin!

Çoktandır beni hiç de söylediğin kadar sevmiyorsun; biliyorum, yakında beni terk etmek istediğini düşünüyorsun.

Eski ve ağır mı ağır bir homurtulu çan vardır: homurtusu geceleri senin mağarana kadar yükselir: —

— gece yarısı bu çanın saatinin vurduğunu duyduğunda, birle on iki arasında düşünürsün —

— düşünürsün, ey Zerdüşt, biliyorum bunu, yakında beni terk etmek istediğini!” —

“Evet, diye karşılık verdim duraklayarak, ama sen de biliyorsun —” Ve kulağına, karmakarışık, sarı renkli, salak, püskül gibi saçlarının tam ortasına bir şey söyledim.

Bunu biliyorsun, öyle mi, ey Zerdüşt? Bunu kimse bilemez. — —

Ve birbirimize baktık, serin akşamın yayılmakta olduğu yeşil çayıra baktık ve birlikte ağladık. — Ama o zamanlar yaşam benim için bütün bilgeliğimden daha değerliydi. —

İşte böyle dedi Zerdüşt.

3

Bir!

Ey insan! Dikkat et!

İki!

Ne diyor derin gece yarısı?

Üç!

“Uyudum, uyudum —,

Dört!

“Derin bir rüyadan uyandım: —

Beş!

“Dünya derin,

Altı!

“Ve gündüzün düşündüğünden de derin.

Yedi!

“Acısı derin —,

Sekiz!

“Neşesi — yürek acısından da derin:

Dokuz!

“Acı şöyle konuşur: geçici ol!

On!

“Ama neşenin her türlü sonsuzluğu ister —,

On bir!

“— uçsuz bucaksız sonsuzluğu ister!

On iki!

Yedi Mühür

(Veya: evet ve Amin Şarkısı)

1

Eğer bir kâhinsem ben ve iki deniz arasındaki yüksek sırtta dolanan kehanet tiniyle doluysam, —

geçmiş ile gelecek arasında ağır bir bulut gibi dolanan — bulanık düzlüklere düşman ve yorgun olan ve ne ölebilen ne de yaşayabilen her şeye düşman:

karanlık göğüste şimşek ve kurtarıcı ışık demeti olmaya hazır, şimşeklere gebe, Evet! diyen, Evet! diye gülen, kehanetlerle dolu şimşek demetlerine: —

— ama o zaman mutludur böyle gebe olan! Ve gerçekten de her kim ki bir zaman geldiğinde geleceğin ışığını yakacaktır, o uzun süre ağır hava olarak dağda asılı kalmak zorundadır! —

ah, nasıl olur da sonsuzluğun ve yüzüklerden evlilik yüzüğünün — yeniden gelişin yüzüğünün tutkusuyla yanmam!

Daha asla bulamadım kendisinden çocuklarım olsun istediğim kadını, meğer ki sevdiğim bu kadın olsun: çünkü seni seviyorum, ey sonsuzluk!

Çünkü seni seviyorum, ey sonsuzluk!

2

Eğer herhangi bir zamanda öfkem mezarları parçaladıysa, sınırlarını yerinden oynattıysa ve eski levhaları kırıp dik derinliklere yuvarladıysa:

Eğer herhangi bir zamanda kötücül alaylarım küflenmiş söz-

cükleri üfleyip dağıttıysa ve ben, haçlıörümceklere bir süpürge, eski ve havasız mezar odalarına da temizleyen bir rüzgâr gibi geldiysem:

Eğer herhangi bir zamanda eski tanrıların gömülü oldukları yerde, dünyayı kutsayarak, dünyayı severek eski dünya yadsıyıcılarının anıtlarının yanında neşeyle oturduysam: —

— çünkü kiliseleri ve tanrı mezarlarını da seviyorum, gökyüzü tertemiz gözlerle onların parçalanmış tavanlarından içeri baktığında; çimen ve kırmızı gelincik gibi parçalanmış kiliselerin üstünde oturmaktan hoşlanıyorum —

Ah, o zaman nasıl olur da sonsuzluğun ve yüzüklerden evlilik yüzüğünün — yeniden gelişin yüzüğünün tutkusuyla yanmam!

Daha asla bulamadım kendisinden çocuklarım olsun istediğim kadını, meğer ki sevdiğim, bu kadın olsun: çünkü seni seviyorum, ey sonsuzluk!

Çünkü seni seviyorum, ey sonsuzluk!

3

Eğer herhangi bir zamanda bir nefes geldiyse bana kadar o yaratıcı nefesten ve rastlantıları bile yıldızlı halka dansları yapmaya zorlayan o kutsal zorunluluktan:

Eğer herhangi bir zamanda eylemin uzun gök gürültüsünün öfkeyle, fakat boyun eğerek peşinden gittiği yaratıcı şimşegin gülüşüyle güldüysem:

Eğer herhangi bir zamanda yeryüzünde tanrıların masasında tanrılarla zar attıysam ve böylece yeryüzü sarsılıp yarıldıysa ve yükseklerle ateş nehirleri yolladıysa: —

— çünkü tanrıların bir masasıdır yeryüzü ve yaratıcı yeni sözcüklerle ve tanrıların atışlarıyla titrer: —

Ah, o zaman nasıl olur da sonsuzluğun ve yüzüklerden evli-

lik yüzüğünün — yeniden gelişin yüzüğünün tutkusuyla yanmam!

Daha asla bulamadım kendisinden çocuklarım olsun istediğim kadını, meğer ki sevdiğim, bu kadın olsun: çünkü seni seviyorum, ey sonsuzluk!

Çünkü seni seviyorum, ey sonsuzluk!

4

Eğer herhangi bir zamanda, içinde her şeyin iyi karıştırıldığı o köpüklü baharat testisinden kana kana içtiysem:

Elim herhangi bir zamanda en uzaktakini en yakına akıttıysa ve ateşi tine, neşeyi acıya, en kötüyü en iyiye kattıysa:

Eğer kendim bir taneciği isem her şeyin testide birbiriyle iyi karışmasını sağlayan o kurtarıcı tuzun: —

— çünkü öyle bir tuz vardır, iyi ile kötüyü bağlayan; ve en kötü olan bile baharat konmaya ve son bir kez köpürmeye layıktır: —

Ah, o zaman nasıl olur da sonsuzluğun ve yüzüklerden evlilik yüzüğünün — yeniden gelişin yüzüğünün tutkusuyla yanmam!

Daha asla bulamadım kendisinden çocuklarım olsun istediğim kadını, meğer ki sevdiğim, bu kadın olsun: çünkü seni seviyorum, ey sonsuzluk!

Çünkü seni seviyorum, ey sonsuzluk!

5

Eğer hoşlanıyorsam denizden ve onun gibi olan her şeyden, en çok da öfkeyle bana karşı çıktığında:

Eğer varsa içimde o yelkenlerini keşfedilmemiş açan arama özlemi, eğer özlemimin içinde bir denizci özlemi barınmaktaysa:

Eğer herhangi bir zamanda sevinçten şöyle coştuysam: “kıyı yitip gitti artık — şimdi son zincirimden de kurtuldum —

— sınırsız olanın hırçın dalgaları azmakta etrafımda, zaman ve mekân ta ötelere kadar parıltılarıyla uzanmakta gözümün önünde, haydi o halde! haydi o halde! ey yaşlı yürek!” —

Ah, o zaman nasıl olur da sonsuzluğun ve yüzüklerden evlilik yüzüğünün — yeniden gelişin yüzüğünün tutkusuyla yanmam!

Daha asla bulamadım kendisinden çocuklarım olsun istediğim kadını, meğer ki sevdiğim, bu kadın olsun: çünkü seni seviyorum, ey sonsuzluk!

Çünkü seni seviyorum, ey sonsuzluk!

6

Eğer erdemim bir dansçının erdemiyse ve eğer çoğu kez iki ayağımla birden altın ve zümrüt rengi coşkunun ortasına atmışsam:

Eğer kötülüğüm gülen bir kötülükse ve güllerle kaplı sırtları ve zambaklı çitleri yurt edinmişse:

— çünkü gülüş içinde bütün kötülükler bir aradadır, ama kendi mutluluğuyla kutsanmış ve azat edilmiştir: —

ve eğer Bu benim için A[lfa] ve O[mega] ise, ağır olan ne varsa hafife, tüm bedenlerin dansçılara, tüm tinlerin kuşlara dönüşmesi: ve gerçekten de Budur benim için A ve O! —

Ah, o zaman nasıl olur da sonsuzluğun ve yüzüklerden evlilik yüzüğünün — yeniden gelişin yüzüğünün tutkusuyla yanmam!

Daha asla bulamadım kendisinden çocuklarım olsun istediğim kadını, meğer ki sevdiğim, bu kadın olsun: çünkü seni seviyorum, ey sonsuzluk!

Çünkü seni seviyorum, ey sonsuzluk!

7

Eğer herhangi bir zamanda dingin gökleri serdiysem üzerime ve kendi kanatlarımla kendi göğüme uçmuşsam:

Eğer ışıktan uzaklıkların derinliklerine oynarcasına yüzmüşsem ve gelmişse özgürlüğümün kuşlara özgü bilgeliği: —

— ama şöyle der kuşlara özgü bilgelik: “Bak, aslında ne yukarısı vardır ne de aşağısı! At kendini etrafa, ötelere, geriye, ey hafif varlık! Şarkı söyle! konuşma artık!

— “tüm sözcükler ağır olanlar için yaratılmamış mıdır? Hafif olana tüm sözcükler yalan söylemez mi! Şarkı söyle! konuşma artık!” —

Ah, o zaman nasıl olur da sonsuzluğun ve yüzüklerden evlilik yüzüğünün — yeniden gelişin yüzüğünün tutkusuyla yanmam!

Daha asla bulamadım kendisinden çocuklarım olsun istediğim kadını, meğer ki sevdiğim, bu kadın olsun: çünkü seni seviyorum, ey sonsuzluk!

Çünkü seni seviyorum, ey sonsuzluk!

İŞTE BÖYLE DEDİ ZERDÜŞT

Herkes ve Hiç Kimse İçin Bir Kitap

Dördüncü ve Son Bölüm

Ah, acıyanlar arasında görülenlerinden daha büyük budalalıklar var mıdır şu dünyada? Ve yine dünyada acıyanların budalalıklarından daha büyük acı veren bir şey olmuş mudur?

Ne yazık bütün o sevenlere ki, henüz acımalarını aşmış bir yücelikleri yoktur!

İşte şöyle demişti şeytan bir zamanlar bana: “Tanrının da vardır bir cehennemi: onunkisi, insanlara duyduğu sevgidir.”

Ve en son şöyle dediğini duydum: “Tanrı öldü; insanlara duyduğu acıma yüzünden, Tanrı öldü.”

İşte Böyle Dedi Zerdüşt 2 s. 109

Bal Adağı

— Ve yine aylar ve yıllar gelip geçti Zerdüşt'ün ruhundan ve o buna aldırmadı; ama saçları beyazlaştı. Günün birinde mağarasının önündeki bir taşta oturmuş, sessizce uzaklara baktığı sırada — oradan aşağıya bakıldığında dolambaçlı uçurumların üzerinden deniz görülürdü — hayvanları düşünceli ifadelerle onun çevresini sardılar ve nihayet önünde durdular.

“Ey Zerdüşt, dediler, yoksa böylece mutluluğunu mu aramaktasın?” — “Ne önemi var ki mutluluğun? diye yanıtladı Zerdüşt, uzun zamandır mutluluk peşinde değilim artık, ben eserimin peşindeyim yalnızca.” — “Ey Zerdüşt, diye konuştular hayvanlar yeniden, sen Bunu, iyi olana yeterince doymuş biri olarak söylemekteisin. Gök mavisi bir mutluluk denizinde yüzmüyor musun?” — “Sizi gidi deli maskaralar sizi! diye yanıtladı Zerdüşt ve gülümsedi, ne kadar da iyi seçtiniz benzetmeyi! Ama sizler şunu da bilmektesiniz ki, benim mutluluğum ağırdır ve akıcı bir su dalgası gibi değildir: beni zorlar, üstümden akıp gitmez ve erimiş zift gibi yapışır.” —

Bunun üzerine hayvanlar yine düşünceli bir ifadeyle Zerdüşt'ün çevresini sardılar ve sonra yine önünde durdular. “Ey Zerdüşt, dediler, saçının beyaz ve çok açık sarı görünmek istemesine karşın, senin hep daha bir sararıp kararmanın nedeni demek bu, öyle mi? Baksana, sen kendi ziftine gömülmüştün!” — “Neler diyorsunuz siz böyle, ey hayvanlarım, dedi Zerdüşt ve bir de güldü, gerçekten de ziftten söz ettiğimde aslında küfretmiş oldum. Benim başıma gelen, olgunlaştıklarında bütün yemişlerin başına gelenle aynıdır. Kanımı daha koyu ve ruhumu da daha dingin yapan, damarlarındaki balıdır.” — “Böyle ol-

malı, ey Zerdüşt, diye yanıtladılar hayvanlar ve ona sokuldular; ama bugün yüksek bir dağa çıkmak istemez misin? Hava temiz ve bugün eskiye oranla dünyanın daha fazlası görülebiliyor.” —
 “Evet, hayvanlarım, diye yanıtladı Zerdüşt, doğru bildiniz ve benim yüreğimin sesiyle konuştunuz: bugün yüksek bir dağa çıkmak istiyorum! Fakat orada, elimin altında bal bulunmasını sağlayın, sarı, beyaz, iyi cins, buz tazeliğinde, altın rengi petek balı olsun. Çünkü bilin ki, orada bal adağını yerine getirmek istiyorum.” —

Ama Zerdüşt yukarıya vardığında, ona eşlik etmiş olan hayvanları eve yolladı ve artık yalnız olduğunu gördü: — bunun üzerine ta içinden güldü, çevresine bakındı ve şöyle konuştu:

Adaklardan ve bal adağından söz edişim sadece konuşurken kullandığım bir hileydi ve gerçekten de yararlı bir delilikti! Burada, yukarılarda, tekbaşına yaşayanların mağaralarının ve evcil hayvanların önünde yapabildiğimden daha özgür konuşabilirim.

Ne adağı! Ben, bana armağan edilmiş olanı israf ediyorum, ben, yani bin eli olan müsrif: Bunu nasıl — adak sunmak diye adlandırabilirim?

Ve bal olsun istediğimde, canım aslında sadece homurdanan ayıların ve tuhaf, somurtkan, kötü kuşların da ağızlarının suyunu akıtan tuzak yemini, tatlı sıvıyı ve bulamacı çeker:

— avcılar ve balıkçılar için de gerekli olan en iyi yemi. Çünkü eğer dünya hayvanlarla dolu karanlık bir orman ve bütün vahşi avcıların eğlendikleri bahçeyse eğer, o zaman bana dipsiz, zengin bir deniz gibi gelmesini çok daha fazla yeğlerim,

— alacalı balıklar ve yengeçlerle dolu bir deniz, öyle ki, tanrılar bile o denize yüzünden balıkçı olmayı istesinler ve ağlarını atsinlar: böylesine zengindir işte dünya, irili ufaklı muhteşem şeylerden yana!

Tuhaftır insan dünyası, insan denizi: — işte ben, altın ka-

mışlı oltamı ona atıyorum ve şöyle diyorum: açıl, ey insan uçurumu!

Açıl da, balıklarını ve parlak yengeçlerini bana at! Bugün en iyi yemlerimle en tuhaf insan-balıklarımı avlamaktayım!

— şansımı da atıyorum bütün enginlere ve uzaklara, güneşin doğuşu, öğle vakti ve batışının arasına, belki de şansına çok sayıda insan-balığı oltayı çekmeyi ve ucunda çırpınmayı öğrenir diye.

Ta ki, gizli ve sivri iğnelerimi ısırıktan sonra benim doruklarıma çıkmak zorunda kalsınlar, en alacalı uçurum dibi yaratıkları olan insan balıklarını yakalayan en kötücül balıkçıya gelsinler.

Çünkü ta en baştan bu yana ben o yolum işte, çeken, kendine çeken, yukarıya çeken, bir çekici, bir terbiyeci, bir uzman terbiyeci; o ki, boşuna değildi bir zamanlar kendine şöyle deyişi: “Her kimsen o ol!”

O halde şimdi insanlar benim doruklarıma gelsinler: çünkü ben hâlâ aşağı inişimin zamanının geldiğini gösterecek işareti beklemekteyim, henüz ben zorunlu olduğum şeyi yapmıyor ve insanların arasına inmiyorum.

Bunun için burada, yüksek dağlarda bekliyorum, hilekâr ve alaycı, sabırsız biri değilim, sabırlı biri de değilim, daha çok artık sabrın ne olduğunu da unutmuş biri — artık bundan böyle “acı çekmediği” için.

Çünkü yazgım bana zaman tanımakta: unuttu mu beni yoksa? Veya burada, büyük bir taşın arkasında oturmuş sinek mi avlamakta?

Ve gerçekten de sonsuz yazgımdan memnunum, beni kovalamadığı, üstüme varmadığı, bana eğlenecek ve muziplikler yapacak zaman bıraktığı için: işte bu yüzden bugün balık avlamak için bu yüksek dağa çıktım.

Bugüne kadar yüksek dağlarda balık avlayan insan olmuş

mudur? Burada, yükseklerde istediğim ve yaptığım şey, bir delilik olsa bile: aşağılarda beklemekten ağırlaşmış, sapsarı, yemyeşil kesilmektense böylesi daha iyi —

— beklemekten öfkesinden burnundan solurmuş gibi yapan biri, dağlardan uğultularla gelen kutsal bir fırtına, vadilere şöyle seslenen bir sabırsız: “Dinleyin ya da sizleri Tanrının kırbağıyla kırbaçlarım!”

Böyle öfkeliilere kızdığımın değil: onları yeterince gülünç buluyorum! Bu gürültücüler herhalde sabırsız olmalılar, çünkü ya bugün konuşabilecekler ya da hiçbir zaman konuşamayacaklar!

Ama ben ve yazgım — biz Bugüne konuşmuyoruz, Aslaya da konuşmuyoruz: konuşmak için sabrımız, zamanımız ve zamandan fazlamız var bizim. Çünkü o, günün birinde gelmeli ve geçip gitmemeli.

Kim gelmeli günün birinde ve geçip gitmemeli? Bizim büyük Hazar’ımız, büyük ve uzak insan-krallığımız, bin yıllık Zerdüştkrallığı — —

Ne kadar uzakta olabilir böyle bir “uzak”? bana ne bundan! Ama bu yüzden sağlam olmakta uzak değil benim için — bu zeminde her iki ayağımla sapasağlam basmaktayım,

— sonsuz bir zeminde, en eski sert taşların üstünde, bu en yüksek, en sert, en eski sıradağın üstünde; tüm rüzgârların bir iklim sınırı diye bilip Nerede? ve Nereden? ve Nereye? diye sordukları yerde.

İşte burada gül, gül, benim aydınlık ve şifalı hınzırlığım! Yüksek dağlardan aşağıya at buz parıltıları saçan alaylı gülüşünü! Parıltılarını en güzel insan-balıklar için yem diye kullan!

Ve bütün denizlerde ne varsa benim olan, her şeyde benim içimde ve benim için olan ne varsa — Önu çıkar oltanla, Önu getir yukarılardaki yerime: bütün balıkların en hınzırı olan ben bunu beklemekteyim.

Haydi açıklara, açıklara, oltalarım! Derinlere, aşağıya, mutluluğumun yemi! En tatlı çiğ tanelerini, benim yüreğimin balını damlalarla akıt! En kara kederlerin karnına saplanın, ey oltalarım!

Haydi açıklara, açıklara, gözlerim! Ah, ne kadar da çok çevremi saran denizler, nasıl da günbatımlarını yaşamakta insan gelecekleri! Ve üzerimde — nasıl da gül kırmızısı bir sessizlik! Nasıl da bulutsuz bir suskunluk!

İmdat Cıglığı

Ertesi günü Zerdüşt yine mağaranın önündeki taşına oturdu, bu arada hayvanları yeni yiyecek getirmek için dünyayı dolaştılar — yeni bal getirmek için de: çünkü Zerdüşt eski balı son damlasına kadar dağıtmış ve tüketmişti. Ancak böylece elinde bir değnekle oturmuş, toprağa kendi gölgesinin resmini çizerken ve düşünürken, gerçekten! kendisini ve gölgesini değil — ansızın korkup sıçradı: çünkü kendi gölgesinin yanında bir gölge daha görmüştü. Hızla çevresine bakınıp ayağa kalktığı anda ise kâhin yanında durmaktaydı; bu, bir zamanlar masasında yedirip içirdiği, büyük yorgunluğun habercisi olan kâhindi ve şunu öğretmişti: “Her şey aynıdır, hiçbir şeye değmez, dünyanın anlamı yoktur, bilmek insanı boğar.” Ancak kâhinin çehresi aradan geçen zaman içinde değişmişti; ve Zerdüşt onun gözlerine baktığında yüreği yine korkuyla doldu: karşısındaki yüzden pek çok kötü haber ve kül rengi yıldırımlar geçmekteydi.

Zerdüşt’ün ruhunda olup bitenleri algılamış olan kâhin, elini sanki o yüzü silmek istercesine yüzünde gezdirdi; aynı hareketi Zerdüşt de yaptı. Ve ikisi de böylece kendilerini toplayıp güçlerini kazandıktan sonra birbirlerini yeniden tanımak istediklerinin bir işareti olarak el sıkıştılar.

“Hoş geldin, dedi Zerdüşt, sen, ey büyük yorgunluğun kâhini, bir zamanlar masamda ve evimde konuk oluşun boşa çıkmamalı. Bugün de benimle ye ve iç ve neşeli yaşlı bir adamın seninle masada oturmasını başla!” — “Neşeli bir yaşlı adam, öyle mi? diye karşılık verdi kâhin başını sallayarak: sen kim olursan veya olmak istersen ol Zerdüşt, buralarda, yükseklerde en uzun kalan sen oldun — kısa bir süre sonra teknen artık ka-

rada oturuyor olmayacak!” — “Ben karada mı oturmaktayım?” diye sordu Zerdüşt gülerek. — “Senin dağının çevresindeki dalgalar, diye yanıtladı kâhin, yükselmekte ve yükselmekte, büyük yoksulluğun ve kederin dalgaları: onlar kısa süre sonra senin tekneni de kaldıracaklar ve seni buradan götürecekler.” — Bunları duyan Zerdüşt sustu ve şaşırdı. — “Henüz hiçbir şey duymuyor musun? diye konuşmasını sürdürdü kâhin: derinlerden bir uğultudur gelmiyor mu?” — Zerdüşt yine sustu ve kulak kabarttı: o zaman uzun, upuzun bir çığlık duydu, kulağa öylesine kötü geliyordu ki, uçurumlar o çığlığı birbirlerine atıyorlardı ve hiçbiri kendisinde kalsın istemiyordu.

“Sen, ey kötü haberci, diye konuştu Zerdüşt sonunda, bu bir imdat çığlığı ve bir insanın çığlığı kapkara bir denizden geliyor olabilir. Ama bana ne insanın sıkıntısından! Esirgendiğim son günah — biliyor musun onun adını?”

— “Acımak! diye karşılık verdi kâhin coşku dolu bir yürekle ve her iki elini de havaya kaldırdı — ey Zerdüşt, ben seni son günahın için baştan çıkartmak üzere geliyorum!” —

Ve bu sözcükler söylenir söylenmez çığlık bir kez daha yankılandı, bu kez öncekinden daha uzun ve daha korku doluydu, aynı zamanda da çok daha yakından geliyordu. “Duyuyor musun? Duyuyor musun, ey Zerdüşt? diye seslendi kâhin, bu çığlık sana, seni çağırmakta: gel, gel, gel, zamanıdır, tam zamanıdır artık!” —

Kafası karışan ve sarsılan Zerdüşt bunun üzerine sustu; sonunda kendinden emin olmayan biri gibi sordu: “Peki kimdir oradan bana seslenen?”

“Ama sen biliyorsun bunu, diye yanıtladı şiddetle kâhin, neden saklıyorsun kendini? Daha yüce olan insandır sana seslenen!”

“Daha yüce olan insan mı? diye haykırdı Zerdüşt dehşete kapılarak: ne istiyor o? Ne istiyor o? Daha yüce olan insan! Ne arıyor burada?” — ve her yanını ter bastı.

Kâhin ise Zerdüşt'ün korkusuna yanıt vermedi ve aşağılara kulak kabartmayı sürdürdü. Ama aşağısı uzun zaman sessiz kalınca bakışlarını geri çevirdi ve Zerdüşt'ü ayakta titrerken gördü.

“Ey Zerdüşt, diye konuşmaya başladı acı dolu bir sesle, duruşun, mutluluğundan olduğu yerde dönen birininki gibi değil: yere düşmemek için dans etmek zorunda kalacaksın!

Ancak benim önümde dans etmek ve bütün sıçrayışlarını yapmak istesen bile: Kimse şöyle deme hakkını bulamamalı bana: “Bak, burada son neşeli insan dans etmekte!”

Boşuna gelmiş olurdu bu yüksekliklere onu arayan biri: Burada mağaralar, arka-mağaralar, saklananlar için saklanacak yerler bulurdu elbet, ama mutluluk tünellerini ve hazine dairelerini ve yeni mutluluğun altın damarlarını bulamazdı.

Mutluluk — nasıl bulunabilir ki mutluluk böyle gömülmüş ve tekbaşına yaşayanlarda! Son mutluluğu hâlâ mutluluk adalarında ve uzaklarda, unutulmuş denizlerin arasında mı aramak zorundayım?

Ama her şey aynıdır, hiçbir şeye değmez, aramanın bir yararı olmaz, artık mutluluk adaları da yok!” — —

İşte böyle içini çekti kâhin; ama onun son iç çekişiyle birlikte Zerdüşt yeniden aydınlık ve kendinden emin bir ifadeye kavuştu, derin bir boğazdan yeniden gün ışığına çıkmış biri gibi. “Hayır! Hayır! Üç kez hayır! diye bağırdı güçlü bir sesle ve sakalını sıvazladı — Bunu ben daha iyi biliyorum! Mutluluk adaları hâlâ var! Sen konuşmamalısın onlar hakkında, ey dert küpü!

Sen, ey öğleden öncesinin yağmur bulutu, bırak onlardan söz ederken çiselemeyi! Zaten senin kederin yüzünden sırlıslıkla ve bir köpek gibi ıslanmış durmuyor muyum burada?

Şimdi kendimi sarsıp senden kaçıyorum ki, yeniden kuruyayım: buna şaşırma malısın! Sana kaba biri gibi mi geliyorum?

Ama burası benim sarayım.

Senin daha yüce insanına gelince: haydi bakalım! onu kanat çırparcasına o ormanlarda aramaktayım: oradan geldi çılgılığı. Belki de kötü bir hayvanla başı dertte.

O, benim topraklarımda: o topraklarda zarar görmemeli! Ve gerçekten de bende çok sayıda kötü hayvan var.” —

Bu sözlerin ardından Zerdüşt gitmeye davrandı. O zaman kâhin yeniden konuştu: “Ey Zerdüşt, bir maskarasın sen!

Biliyorum: niyetin benden kurtulmak! Ormanlara koşmayı ve kötü hayvanların peşine düşmeyi yeğlersin!

Ama ne yardımı olur bunun sana? Akşam vakti yine beni bulacaksın, senin kendi mağaranda oturuyor olacağım, sabırlı ve bir kütük gibi ağır — ve seni bekleyeceğim!”

“Öyle olsun! diye bağırdı Zerdüşt giderken: ve ne varsa mağaramda sana, yani konuğuma da aittir!

Ama bal da bulacak olursan orada, o zaman haydi bakalım! yala onu, ey ayı ve ruhunu tatlandır! Çünkü akşam vakti bizim de keyfi yerinde olmalı.

— keyfi yerinde ve mutlu, günün sona erişinden ötürü! Ve sen de benim şarkılarımın eşliğinde benim dans eden ayım olarak dans etmelisin.

İnanmıyor musun buna? Başını sallıyorsun, öyle mi? Haydi bakalım o halde! Haydi bakalım! Yaşlı ayı! Ama ben de — bir kâhinim.”

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Krallarla Sohbet

1

Zerdüşt dağlarına ve ormanlarına doğru yola çıkalı daha bir saat olmamıştı ki, tuhaf bir kafileyle karşılaştı. Tam da aşağı inmek istediği yoldan ona doğru taşlar ve erguvan kuşaklarla süslü, flamingolar gibi alacalı iki kral gelmekteydi: önlerinde sırtı yüklü bir eşek vardı. “Bu krallar ne arıyorlar ki benim topraklarımda?” dedi Zerdüşt hayretle yüreğine ve hemen bir çalılığın arkasına saklandı. Ama krallar ona yaklaştıklarında, kendi kendine konuşan biri gibi yarı yüksek bir sesle şunları söyledi: “Tuhaf! Tuhaf! Nasıl uyar ki Bunlar birbirine? İki kral görüyorum — ve yalnızca Bir eşek!”

Bunun üzerine krallar durdular, gülümsediler, sesin geldiği yere baktılar ve ondan sonra da birbirlerinin yüzüne baktılar. “Bizim aramızda da böyle düşünülüyor herhalde, dedi sağ taraftaki kral, ama bu düşünülen dile getirilmiyor.”

Sol taraftaki kral ise omuzlarını silkerek yanıt verdi: “Bir keçi çobanı olmalı ya da kayaların ve ormanların arasında fazla uzun kalmış bir tekbaşına yaşayan. Çünkü iyi davranış kurallarını hiçbir toplum bozamaz.”

“İyi davranış kuralları mı?” diye karşılık verdi keyifsiz ve acı bir ifadeyle öteki kral: “Kimden kaçmaktayız biz? “İyi davranış kuralları”ndan değil mi? Bizim “iyi toplumumuz”dan değil mi?

Gerçekten de bizim altın kaplama, sahte, bol makyajlı güruhumuzla yaşamaktansa, tekbaşına yaşayanlar ve keçi çobanları arasında yaşamak daha iyi — bizimki ister “iyi toplum” olsun,

— ister “soylular” olsun. Ama onlarda zaten her şey sahte

ve çürümüş, hepsinden önce de kan, eski kötü hastalıklar ve onlardan da kötü iyileştirme-ustaları sayesinde.

Bugün artık benim için en iyi olan insan sağlıklı bir köylü, kaba saba, kurnaz, inatçı, dirençli: bugün artık en soylu tür bu.

Bugün en iyisi köylü; ve köylü tarzı egemen olmalı! Ama ne var ki gün güruhun günü — fakat izin vermem artık kandırılmama. Güruh: kargaşa demek.

Güruh kargaşası: onun içinde her şey birbirine karışmış, ermişler, serseriler, soylular, Yahudiler ve Nuhun Gemisinden kalma her tür hayvan.

İyi davranış biçimleri ha! Bizde her şey sahte ve çürümüş. Artık kimse saygı diye bir şey bilmiyor: işte biz de bundan kaçmaktayız. Onlar tatlımsı ve yılışık köpekler, palmiye yapraklarının üstünü altınla kaplıyorlar.

Bu tiksinti boğuyor beni, biz kralların bile artık sahte oluşumuz, dökülmeye başlamamız, atalardan kalma eskimiş, solmuş görkemle kılık değiştirmemiz, en aptallar ve en kurnazlar için birer seyirlik olup çıkmışız, iktidar bezirganlığı için her şeyi yapmaktayız!

Bizler ilkler değiliz — ama onların temsilcileri olmak zorundayız: bütün bu aldatmacalardan sonunda bıktık ve tiksindik.

Ayaktakımından, bütün o çığırkanlardan, kâtip bozuntularından, küçük hesapların kokusundan, yükselme çırpınmalarından, kötü kokan soluklardan kaçmaktayız —: iğrenç bir şey ayaktakımı arasında yaşamak,

— iğrenç bir şey ayaktakımı arasındaki ilklerin temsilcisi olmak! Ah, tiksinti! Tiksinti! Tiksinti! Biz kralların ne önemi kaldı ki artık!” —

“Eski hastalığın tekrarlanıyor, dedi sol taraftaki kral, tiksintin seni pençelerine alıyor, zavallı kardeşim. Ama biliyorsun, bizi dinleyen biri var.”

Bu konuşmaları kulaklarını ve gözlerini açarak dinlemiş olan Zerdüşt hemen saklandığı yerden çıktı, krallara doğru geldi ve şöyle dedi:

“Sizleri dinleyenin, siz kralları dinlemekten hoşlananın adı Zerdüşt’tür.

Ben, bir zamanlar şöyle demiş olan Zerdüşt’üm: “Ne önemi var ki kralların!” Bağışlayın beni, ama sevindim sizin birbirinize şöyle dediğinizi duyduğumda: “Biz kralların ne önemi kaldı ki artık!”

Ama burası benim ülkem ve benim hükümdarlığım: acaba ne aramaktasınız benim ülkemde? Belki de yolda benim aradığımı bulmuşsunuzdur: yani daha yüce olan insanı.”

Krallar bunu duyduklarında, elleriyle göğüslerine vurdular ve bir ağızdan konuştular: “Kim olduğumuz anlaşıldı!

Bu sözcüğün kılıcıyla yüreğimizdeki koyu karanlığı parçalıyorsun. Sıkıntımızı anlıyorsun, çünkü bak! Daha yüce insanı bulmak için yollara düştük —

— bizden daha yüce olan insanı: birer kral da olsak. Bu eşeği ona götürmekteyiz. Çünkü en yüce insan yeryüzünde de en yüce efendi olmalıdır.

İnsanların yazgısında, yeryüzündeki güç sahiplerinin aynı zamanda ilkler olmamalarından daha büyük bir felaket yoktur. O zaman her şey yanlış, çarpık ve kötü olur.

Ve hele güç sahipleri en sonuncularsa ve insandan çok hayvana benziyorlarsa: o zaman güruhun değeri yükselir ve dahası, sonunda güruhun erdemi konuşur: “bakın, yalnızca ben erdemim!” —

“Duyduğum doğru mu şu anda? diye karşılık verdi Zerdüşt; krallarda bu ne bilgelik böyle! Hayran kaldım ve gerçekten de içimden bunun için bir şiir yazmak bile geliyor: —

— isterse herkesin kulaklarına uygun gelmeyecek bir şiir olsun. Uzun kulakları da hesaba katmayı çoktandır unuttum. O halde! haydi bakalım!

(Ama o anda eşek de söz aldı: fakat açıkça ve kötü niyetle şöyle dedi, aaa-iii.)

Bir zamanlar — sanırım Miladın birinci yılında —

Konuşmuş Sibylla şarapsız bir sarhoşlukla:

“Ah, kötüye gitmekte şimdi!

“Çöküş! Çöküş! Dünya hiç bu kadar düşmemiştii!

“Roma döndü bir orospuya ve kerhaneye,

“Roma’nın Sezar’ı hayvana, Tanrı da — Yahudiye!”

2

Zerdüş’tün bu dizelerinden krallar çok zevk aldılar; sağ taraftaki kral ise şöyle dedi: “Ey Zerdüş, ne kadar iyi etmişiz seni görmek için yola çıkmakla!

Çünkü düşmanların bize senin suretini kendi aynalarında göstermişlerdi: orada bir şeytanın suratıyla ve kötücül bir gülüşle görünmekteydin: o yüzden korktuk senden.

Ama neye yarar ki! Sen, özdeyişlerinle hep kulaklarımızı ve yüreklerimizi iğneledin. Sonunda şöyle dedik: ne önemi var ki nasıl görüldüğünün!

Onu dinlemek zorundayız, o ki şöyle öğretmekte “yeni savaşıların aracı olarak barışı sevmelisiniz ve kısa barışı uzun olan-
dan daha çok sevmelisiniz!”

Daha önce hiç kimse böylesine savaşçı sözler söylememişti: “Nedir iyi olan? Cesur olmak iyidir. İyi savaştır her şeyi kutsal kılan.”

Ey Zerdüş, atalarımızın kanı kaynamaktaydı böyle sözlerle bedenimizde: bu, ilkbaharın eski şarap fiçilerine konuşması gibiydi.

Kılıçlar, kırmızı benekli yılanlar gibi birbirine karıştığında, atalarımızın yaşamlarında da her şey iyi oldu; bütün barışların güneşi onlara soluk ve ılık geldi, uzun barıştan ise utandılar.

Atalarımız duvarlarda pırıl pırıl kılıçları öylesine kurumuş gördüklerinde, nasıl da içlerini çektiler! O kılıçlar gibi savaşa susamışlardı. Çünkü bir kılıç kan içmek ister ve arzusundan parıltılar saçar.” — —

— Krallar atalarının mutluluğundan böylesine coşkuyla söz edip çene çalarlarken, Zerdüşt’ün içinde onların coşkularını alaya almak için küçümsenemeyecek bir istek uyandı: çünkü önündekiler, görünüşe bakılırsa yaşlı ve soylu yüzleriyle çok barışçı krallardı. Ama kendini tuttu. “Haydi bakalım! dedi, yolunuz şu tarafa, Zerdüşt’ün mağarası orada; ve bugünün uzun bir akşamı olacak! Ama şimdi bir imdat çılgılığı beni acele sizlerden ayırıyor.

Siz krallar içinde oturmak ve beklemek istediğiniz takdirde, mağaram için bu bir onurdur: ama şurası kesin ki uzun süre beklemek zorunda kalacaksınız!

Olsun! Ne zararı var ki? Bugün insan beklemeyi en iyi saraylarda öğrenmiyor mu? Ve kralların elinde kalan tek erdem — bugün onun adı bekleye-bilmek değil mi?”

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Sülük

Ve Zerdüşt düşüncelere dalmış olarak ilerledi, daha aşağılara indi, ormanların içinden ve bataklıkların yanından geçti; ancak ağır konular üzerinde düşünen herkesin başına geldiği gibi, ansızın bir insanın üstüne bastı. Ve yine ansızın bir acı çılgılığı, iki lanetleme ve yirmi ağır sövgü sözcüğüyle karşılaştı: bu yüzden kapıldığı korku nedeniyle değneğini kaldırdı ve üstüne bastığı adama bir de vurdu. Ancak hemen ardından aklı başına geldi; ve yüreği biraz önce yaptığı budalalığa güldü.

“Bağışla, dedi üstüne bastığı ve öfkeyle doğrulup oturmuş olan adama, bağışla ve her şeyden önce şu meseli dinle.

Uzakları düşleyen bir gezginin ıssız bir yolda uyumakta olan, güneşte yatan bir köpeğe ansızın çarpması gibi:

— ikisinin de sıçraması, can düşmanlarıymış gibi, ölesiye korkarak birbirlerine saldırması gibi: aynı şey bizim de başımıza geldi.

Oysa! Evet oysa — o köpeğin ve o yalnız insanın birbirlerini okşamalarına gerçekten de ramak kalmıştı! Çünkü ikisi de — yalnızdı!”

— “Her kim olursan ol, dedi hâlâ kızgın olan adam, bana meselinle de tekme atmaktasın, yalnızca ayağınla değil!

Bak şuraya, ben bir köpek miyim?” — ve bu arada doğrulan adam çıplak kolunu bataklıktan çıkardı. Çünkü daha önce uzanıp yere yatmıştı, gizlenmiş ve tanınmaz haldeydi, tıpkı bir bataklık hayvanına tuzak kuranlar gibi.

“Fakat sen ne yapıyorsun?” diye bağırdı Zerdüşt korkuyla, çünkü çıplak koldan çok kan aktığını görmüştü — ne oldu sana? Yoksa kötü bir hayvan tarafından mı ısırıldın, ey zavallı adam?

Kanayan adam güldü, hâlâ öfkeliydi. “Bundan sana ne! dedi ve çekip gitmek istedi. Ben burada kendi evimde ve çevremdeyim. Bana kim soru sorarsa sorsun: ama bir budalaya yanıt vermem pek beklenemez herhalde!”

“Yanılıyorsun, dedi Zerdüşt acıyarak ve onu tuttu, yanılıyor-sun: sen burada kendi yerinde değil, benim ülkemdesin ve benim ülkemde kimse zarar görmemeli.

Ama yine de bana ne dersen de — ben, olmak zorunda olduğum kişiyim. Ben kendimi Zerdüşt diye adlandırıyorum.

Haydi bakalım! Oradaki yol yukarıya, Zerdüşt’ün mağarasına çıkıyor ve mağara uzak değil — yaralarının iyileşmesini ben-de beklemek istemez misin?

Başına kötü şeyler gelmiş bu yaşamda, ey zavallı insan: önce hayvan ısırılmış seni ve ardından da — insan ayakları altına almış!” — —

Ancak ayak altında ezilen Zerdüşt’ün adını duyunca değişti. “Ne oluyor bana! diye bağırdı, kim ilgilendiriyor ki beni bu hayatta o tek insandan, Zerdüşt’ten başka ve kan içerek beslenen o tek hayvandan, sülükten başka?

Sülük yüzünden yatmaktaydım bu bataklıkta, bir balıkçı gibi ve uzatmış olduğum kolum on kez ısırılmıştı ki, daha güzel bir sülük de kanıma talip olup ısırды, yani Zerdüşt’ün kendisi!

Ey talih! Ey mucize! Beni bu bataklığa getiren bu güne şükürler olsun! Bugün hayatta olan en canlı vantuza şükürler olsun, büyük vicdan sülüğü Zerdüşt’e şükürler olsun!” —

İşte böyle dedi üstüne basılan adam; ve Zerdüşt onun sözle-rinden ve kibar, saygılı tavrından ötürü sevinç duydu. “Kimsin sen? dedi ve ona elini uzattı, aramızda açığa ve daha neşeli bir atmosfere kavuşturulması gereken çok şey kalıyor: ama daha şimdiden bana öyle geliyor ki, tertemiz ve aydınlık bir gün olacak.”

“Ben, tinsel olarak vicdanlı olanım, diye yanıtladı

kendisine sorulan, ve tinle ilgili konularda birinin benden daha sert, daha katı ve daha keskin olabilmesi çok güçtür, elbet bu konudaki hocamın, yani Zerdüş'tün kendisinin dışında.

Çok şeyi yarım yamalak bilmektense hiçbir şey bilmemek daha iyidir! Başkalarının gözünde bir bilge olmaktansa, kendi başına bir deli olmak daha iyidir! Ben — temeline iniyorum:

— ne önemi var o temelin büyük ya da küçük olmasının? Bataklık ya da gökyüzü diye adlandırılmasının? Bir karış temel benim için yeterlidir: ama gerçek anlamda temel ve toprak olsun, o kadar!

— bir karış temel: insan onun üstünde durabilir. Bilgiyi gerçek anlamda bilme açısından ne büyük ne de küçük vardır.”

“O halde belki de sen sülügü bilensin, öyle mi? diye sordu Zerdüş; ve sen, ey vicdanlı insan, sülügün izini son temellerine kadar sürmekteisin, öyle mi?”

“Ey Zerdüş, diye yanıtladı üstüne basılan adam, bu, muazzam bir şey olurdu, nasıl cüret edebilirim buna!

Ama benim ustası ve uzmanı olduğum, sülügün beynidir: — işte budur benim dünyam!

Ve o da bir dünyadır! Bağışla beni bu noktada gururum ko-
nuştugu için, çünkü burada bir eşim daha yok. Bu yüzden “bu-
rada evimdeyim” demiştim.

Kaygan hakikat bu noktada elimden kaçıp gitmesin diye, ne kadardır bu tek şeyin, sülügün beyninin peşindeyim! Burası benim ülkem!

— onun uğruna başka her şeyi fırlatıp attım, başka hiçbir şeyi umursamadım; ve bilgimin hemen yanında yine benim kap-
kara bilgisizliğim yer almakta.

Tinsel vicdanım benden Bir şeyi bilmemi ve onun dışında Hiçbir şeyi bilmememi istiyor: tine ait yarım, bulanık, sallantı-
da, yüzeyde kalan ne varsa tiksiniyorum.

Dürüstlüğümün son bulduğu yerde körüm ve kör de olmak

istiyorum. Ama bilmek istediğim yerde de aynı zamanda dürüst olmak istiyorum, yani keskin, sert, katı, zalim ve acımasız.

Senin, ey Zerdüşt, bir zamanlar: “Tin, yaşamın kendisine saplanan yaşamdır!” demen, beni senin öğretine götürdü ve o yolda baştan çıkardı. Ve gerçekten de ben kendi bilgimi kendi kanımla çoğalttım!”

— “Görünüşün de kanıtladığı gibi,” diye söze karıştı Zerdüşt; çünkü vicdanlı adamın çıplak kolundan hâlâ kan akıyordu. Çünkü aynı kola on sülük yapışmıştı.

“Sen ey tuhaf yoldaş, bu görünüşün bana ne kadar çok şey öğrettiğini bilsen, yani sen! Ve belki de sert kulaklarına her şeyi akıtmamalıyım!

Haydi o halde! Ayrılalım burada! Ama seni tekrar bulmayı çok isterim. Oradaki yol yukarıya, mağarama çıkar: bu gece orada benim sevgili konuğum olmalısın!

Ayrıca Zerdüşt’ün seni ayaklarıyla ezmiş olmasını bağışlatmak istiyorum: bunun üzerinde düşünüyorum. Ama şimdi bir imdat çılgılığı beni senden acele ayırıyor.”

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Büyücü

1

Ancak Zerdüşt bir kayadan saptığında, biraz altında, aynı yol üstünde, uzuvlarını kudurmuş biri gibi hareket ettiren ve sonunda karınüstü yere düşen bir insan gördü. “Dur! dedi kendi yüreğine, daha yüce insan herhalde bu olmalı, ondan geldi o acı imdat çığlığı — yardım edilebilecek bir şey olup olmadığına bir bakayım.” Ama o insanın yattığı yere koştuğunda titremeler geçiren, sabit bakışlı yaşlı bir adamla karşılaştı; onu doğrultmak ve tekrar ayağa kaldırmak için ne kadar gayret ettiyse de boşuna oldu. Ayrıca zavallı adam yanında birinin bulunduğunu fark etmiyor gibiydi; bütün dünya tarafından terk edilmiş ve yalnız kalmış biri gibi, dokunaklı jestlerle çevresine bakınıyordu. Sonunda epey titredikten, kasıldıktan, büzülüp kaldıktan sonra feryat etmeye başladı:

Beni ısıtacak, sevecek biri var mı hâlâ?
Sıcak ellerinizi uzatın bana!
Bir mangal verin yüreğimi ısıtacak!
Uzanıp yatmış, nöbetler içinde,
Ayakları ısıtılan bir yarı ölü misali —
Ah, sarsılmakta bilinmeyen ateşlerin nöbetiyle,
Sivri buzdan okların verdiği titremeyle,
Ve senin tarafından avlanan, ey düşünce!
Adlandırılamaz olan! Gizli! Korkunç!
Sen, bulutların arkasındaki avcı!
Ve senden parıltıları yansıyan,
Karanlıklardan bana bakan alaycı göz:

— böyle yatmaktayım işte,
 Kıvranıyorum acılarımla
 Bütün sonsuz işkencelerin,
 Darbeni yemişim
 Senin, en acımasız avcı,
 Sen ey bilinmeyen — Tanrı!

Vur daha derinden,
 Bir kez daha vur!
 Del, kır şu kalbi!
 Ne gereği var kör oklarla
 Yapılan bu işkencenin?
 Ne bakıyorsun yine,
 İnsanın acılarına doymayan,
 Yaptıklarından memnun Tanrı şimşegi gözlerinle?
 Öldürmek değil istediğin,
 Sadece işkence, işkence mi?
 Neden — b a n a işkence,
 Ey yaptıklarından memnun, bilinmeyen Tanrı? —

Bak sen! Sürünerek gelmektesin öyle mi?
 Böyle bir gece yarısında
 Ne istiyorsun? Konuş!
 Zorluyorsun, eziyorsun beni —
 Ha! çok fazla yakınlaştın!
 Git! Git!
 Soluk aldığımı duyuyorsun,
 Kalbimi dinliyorsun,
 Sen, ey kıskanç —
 Neyi kıskanmaktasın ki?
 Git! Git! Ne gerek var merdivene?

İçine mi ineceksin,
 Kalbimin,
 En gizli düşüncelerime mi
 İnmehtir niyetin?
 Ey utanmaz! Bilinmeyen — hırsız!
 Nedir çalmak istediğin,
 Kulak kabarttığın nedir,
 İşkenceyle elde etmek istediğin,
 Sen, ey işkenceci!
 Sen — cellat-Tanrı!
 Ya da bir köpek gibi
 Önünde yuvarlanmamı mı istiyorsun?
 Boyun eğerek, kendimden geçerek,
 Sana — sevgi sallamamı mı?

Boşuna! Devam et saplanmaya,
 En acımasız diken! Hayır,
 Köpek değilim — senin av hayvanınım yalnızca,
 Ey en acımasız avcı!
 Senin en gururlu tutsağınım,
 Sen, bulutların arkasındaki haydut!
 Konuş artık,
 Sen, yolkesen, ne istiyorsun benden?
 Sen, şimşeklere sarınmış! Bilinmeyen! Konuş,
 Ne istiyorsun, sen, ey bilinmeyen Tanrı? — —

Ne? Fidyeye mi?
 Ne istiyorsun fidye adına?
 Çok iste — böyle salık veriyor gururum!
 Ve kısa konuş — bunu da öteki gururum salık vermekte!
 Haha!

Beni mi — istiyorsun? Beni?
Bütünöyle — beni?

Haha!

Ve sen, ey deli, bana işkence ediyorsun,
İşkenceden geçirmektesin gururumu, öyle mi?
Bana sevgi ver — beni ısıtacak biri var mı hâlâ?
Beni seven biri? — bana sıcak eller ver,
Yüreği ısıtan mangalları,
Bana, yalnızların yalnızına,
Buz ver, ah! yedi kat donmuş buz,
Düşmanlara bile,
Düşmanlara bile susamayı öğreten buz,
Ver, evet teslim et,
En acımasız düşman,
Kendini — bana! — —

Uçtu!

Kaçıp gitti bir anda,
Benim son yoldaşım da,
Büyük düşmanım,
Benim bilinmeyenim,
Benim cellat-Tanrım! —

— Hayır! Geri dön,
Bütün işkencelerinle!
Tüm yalnızların en sonuncusuna
Geri dön ne olur!
Tüm gözyaşı derelerim
Senin yönünde akmakta!

Ve yüreğimin son alevi —

Sana parıldamakta!

Geri dön ne olur,

Benim bilinmeyen Tanrım! Acım! Benim son — mutluluğum!

2

— Ama bu noktada Zerdüşt artık kendini daha fazla tutamadı, değneğini aldı ve tüm gücüyle feryat etmekte olana vurmaya başladı. “Dur! diye bağırdı ona öfke dolu bir gülümsemeyle, dur, seni oyuncu seni! Seni düzenbaz seni! Her şeyin yalan! Seni iyi tanıyorum!

Tabanlarını pişireceğim, seni kötü büyücü, çok iyi bilirim senin gibilerin — tabanlarını pişirmeyi!”

— “Bırak, dedi yaşlı adam ve yerden fırladı, vurma artık, ey Zerdüşt! Ben sırf oyun olsun diye yaptım!

Benim sanatım gereğidir böyle şeyler; seni sınamak istedim bu oyunu sergilediğimde! Ve gerçekten de iyi okudun içimi!

Fakat sen de — en küçük bir oyunla bile sınamadın beni kendinden: sen katıydın, ey bilge Zerdüşt! “Hakikatlerinle” kötü vuruyorsun, sopan beni zorluyor — bu hakikate!”

— “Yaltaklanma, diye karşılık verdi hâlâ heyecanlı ve kötü kötü bakan Zerdüşt, sen tepeden tırnağa oyuncusun! Sahtesin: nasıl sözünü edersin — hakikatin!

Sen, tavusların tavusu, kendini beğenmişlik denizi, neydi oynadığın benim önümde, kime inanmalıydım sen o şekilde önümde feryat ederken?”

“Tin'in tövbekârını, dedi yaşlı adam, onu — oynadım: bir zamanlar sen bulmuştun bu sözcüğü —

— kendi tinini en sonunda kendisine karşı yönelten şairi ve büyücüyü, kötü bilgisinde ve vicdanında donan değişeni.

Ve çekinme, itiraf et: uzun sürdü, ey Zerdüşt, sanatımın ve yalanımın içyüzünü anlamam! Benim zor durumda olduğuma inanmıştın başımı ellerinle tuttuğunda, —

— seni feryat ederken duymuştum “insanlar onu çok az sevdi, çok az sevdi!” Seni bunca aldatabilmiş olmamdan ötürü kötülüğüm içten içe sevinmişti.”

“Benden daha akıllıları aldatmış olabilirsin, dedi Zerdüşt sertçe. Aldatanlara karşı dikkatli değilim, dikkatsiz olmak zorundayım: yazgım böyle istiyor.

Ama sen — aldatmak zorundasın: o kadar tanıyorum seni! Sen hep iki-üç-dört ve beş anlamlı olmak zorundasın! Şimdi itiraf ettiğin şey de uzun zamandır benim için ne yeterince sahteydi ne de yeterince gerçek!

Sen, ey kötü düzenbaz, nasıl başka türlü olabilirdin! Hastalığınızı allayıp pullamış olurdun kendini hekimine çıplak gösterseydin eğer.

Bunun gibi, biraz önce önümde yalanını allayıp pulladın şöyle dediğinde: “ben sırf oyun olsun diye yaptım!” Bunda ciddi bir yan da vardı, sen, biraz da bir tin tövbekârısın!

İçini okuyabiliyorum: herkesi büyüleyen oldun, ama kendine karşı bir yalanın ve hilen kalmadı artık — büyün kendine işlemiyor!

Tek hakikatin olarak hasadın tiksinti oldu. Tek bir sözün bile doğru değil, ama ağzın: ağzına yapışıp kalmış olan tiksinti.” — —

— “Kimsin sen! diye bağırdı bu noktada yaşlı büyücü inatçı bir sesle, kim böyle konuşmaya cüret edebilir benimle, bugün yaşayan en büyükle?” — ve gözlerinden Zerdüşt’e doğru yeşil bir şimşek çaktı. Ama bunun hemen ardından değişti ve üzüntüyle şöyle dedi:

“Ey Zerdüşt, yorgunum ve sanatlarımdan tiksiniyorum, büyük yük değilim, neye yarıyor o halde numara yapmam! Fakat sen

iyi biliyorsun — aradığım, büyüklüktü!

Büyük bir insanı sergilemek istedim ve çoklarını inandırdım: ama bu yalan benim gücümü aştı. O yalana çarpıp parçalandım.

Ey Zerdüşt, ben de her şey yalan; ama parçalanışım — benim bu parçalanışım gerçek!” —

“Seni onurlandırır, diye konuştu Zerdüşt üzüntüyle ve bakışlarını yana doğru aşağı indirerek, seni onurlandırıyor büyüklüğü aramış olman, ama aynı zamanda da seni ele veriyor. Sen büyük değilsin.

Sen, ey kötü ve yaşlı büyücü, saygı duyduğum en iyi ve dürüst yanın işte bu, kendinden yorulman ve şöyle demen: “ben büyük değilim.”

Bu noktada sana tinin bir tövbekârı olarak saygı duyuyorum: ve sadece bir soluk alış kadar kısa süre, sadece tek bir an için olsa bile — içtendin.

Ama söyle, burada, benim ormanlarımda ve kayalarımada aradığın nedir? Ve kendini benim yoluma koyduğunda, hangi örnekti benden istediğin? —

— ne yolda sinadin beni?” —

İşte böyle dedi Zerdüşt ve gözleri parladı. Yaşlı büyücü bir süre sustu, sonra şöyle dedi: “Seni sınamak mı? Ben — yalnızca arıyorum.

Ey Zerdüşt, ben hakiki, dürüst, yalın, açık ve seçik birini arıyorum, tüm dürüstlüğü kendinde toplayan, bilgelik mahfazası, bir bilgi ermişi olan bir insanı, büyük bir insanı arıyorum!

Bilmiyor musun, ey Zerdüşt? Ben, Zerdüşt’ü arıyorum.”

— ve bu noktada ikisi arasında uzun bir suskunluk oldu; Zerdüşt ise kendi iç dünyasının derinliklerine daldı ve bu yüzden gözlerini kapattı. Ama sonra konuşmakta olduğu kişiye geri

dönerek büyücünün elini yakaladı, nazik ve kurnazca şöyle dedi:

“Haydi o halde! Yol oradan yukarıya uzanıyor, Zerdüşt’ün mağarası orada. Bulmak istediğin kişiyi orada arayabilirsin.

Ve hayvanlarıma danış, kartalıma ve yılanıma: onlar aramana yardımcı olsunlar. Fakat benim mağaram büyüktür.

Bana gelince — elbet büyük bir insan görmedim henüz. Büyük olan için bugün en ince insanın gözü bile kabadır. Zaman, güruhun zamanı.

Gerinip şişinen kimilerini buldum, halk bağırıyordu: “Bakın, işte büyük bir insan!” ama bütün körükler bir araya gelse neye yarar! Sonunda rüzgâr çıkar.

Fazla üfleyen bir kurbağa sonunda çatlar: rüzgâr da çıkıp gider. Şişmiş birinin karnını delmeyi iyi bir vakit geçirme aracı sayarım. Kulak verin buna, çocuklar!

Gün, güruhun günü: bu durumda neyin büyük, neyin küçük olduğunu kim biliyor ki! Kim talihli çıktı büyüklük arayışında! Yalnızca bir deli: delinin talihi yaverdir bu konuda.

Sen büyük adam arıyorsun, öyle mi, tuhaf deli? Kim öğretti sana bunu? Bugün zamanı mı bunun? Sen, ey kötü arayıcı, ne için — denemektesin beni?” — —

İşte böyle dedi Zerdüşt, içi rahatlamış olarak ve gülerek yoluna gitti.

Emekli

Ancak büyücüden kurtulduktan kısa süre sonra Zerdüşt gitmekte olduğu yolda yine oturan birini gördü; bu kara, uzun boylu, zayıf ve solgun yüzlü bir adamdı: bu adam Zerdüşt'ü olağanüstü kızdırdı. “Şuraya bak,” dedi. yüreğine, “önümde kederin ta kendisi kılık değiştirmiş oturmakta, bu bana rahiplerin tarzını anımsatıyor: ne istiyorlar bunlar benim ülkemde?

Ne yani! Daha o büyücüden yeni kurtulmuşken: şimdi yoluma tekrar bir karabüyücü çıkıyor, —

— elini dokundurarak büyü yapan bir büyü ustası, gücünü Tanrıdan alan, karanlık bir mucize yaratıcı, şeytana layık kutlanmış bir dünya yadsıyıcısı!

Ama bunun gittiği yerde şeytan hiçbir zaman olmaz: hep çok geç gelir bu lanetli cüce ve çarpık ayaklı!” —

İşte böyle sövüp saydı ve düşündü Zerdüşt sabırsızlıkla yüreğinde, kara adamın yanından başını öte yana çevirerek geçerken: ama gelin görün ki, olay farklı oldu. Çünkü oturan adam da aynı anda onu görmüştü; ve başına beklenmedik bir talih kuşu konmuş birini çok andırır bir biçimde, yerinden fırladı ve Zerdüşt'e koştu.

“Kim olursan ol, sen ey gezgin, diye konuştu, yolunu şaşırmış birine, bir arayana, burada kolaylıkla zarar görebilecek yaşlı bir adama yardım et!

Buradaki dünya bana yabancı ve uzak, ayrıca vahşi hayvanların ulumalarını da duydum; ve beni Koruyabilecek olan da artık yok.

Ben son sofı insanı arıyorum, ormanında yalnız başınayken bugün bütün dünyanın bildiğini henüz duymamış olan bir ermişi ve tekbaşına yaşayanı arıyorum.”

“Neyi biliyor bugün bütün dünya? diye sordu Zerdüşt. Bir zamanlar bütün dünyanın inanmış olduğu eski Tanrının artık yaşamadığını mı?”

“Doğru söyledin, diye yanıt verdi yaşlı adam üzüntüyle. Ve ben o eski Tanrıya son anına kadar hizmet etmişim.

Ama şimdi emekliyim, efendim yok ve yine de özgür değilim, ayrıca anılarının dışında bir saat olsun neşeli de değilim.

İşte bu yüzden tırmandım bu dağlara, sonunda kendime yaşlı bir papaya ve kilise babasına yakışır bir şenlik daha düzenleyeyim diye: çünkü bil ki, ben son papayım! — sofuca anılardan ve ibadetlerden oluşan bir şenlik.

Ama şimdi onun kendisi de ölü, o en sofu insan, Tanrısını şarkılarla ve mırıltılarla sürekli övmüş olan o ormandaki ermiş.

Kendisini bulamadım kulübesini bulduğumda — ama içerde onun ölümü yüzünden uluyan iki kurt buldum — çünkü bütün hayvanlar seviyordu onu. O zaman oradan kaçtım.

O halde boşuna mı gelmişim bu ormanlara ve dağlara? O zaman yüreğim benim bir başkasını aramama, Tanrıya inanmayanlar arasında en sofu olanı — Zerdüşt’ü aramama karar verdi!”

İşte böyle dedi yaşlı adam ve keskin bakışlarını önünde durana dikti; Zerdüşt ise yaşlı papanın elini yakaladı ve bu ele uzun süre hayranlıkla baktı.

“Şuraya bak, sen ey muhterem peder, dedi sonra, ne kadar güzel ve uzun bir el! Bu, hep başkalarını kutsamış olan birinin eli. Şimdi ise onu senin aradığın ben, Zerdüşt tutmakta.

Şimdi konuşan benim, tanrısız Zerdüşt: kim vardır benden daha tanrısız ki, onun sözünü dinlemekten mutluluk duyayım?”

İşte böyle dedi Zerdüşt ve bakışlarıyla yaşlı papanın düşüncelerini ve artdüşüncelerini deldi. Sonunda yaşlı papa başladı:

“Ona en çok sevgi duyan ve sahip olan, şimdi onu en çok yitirdi —:

— bak, ikimiz arasında daha tanrısız olan herhalde ben değil miyim? Ama kim mutluluk duyabilir ki bundan!” —

— “Ona sonuna kadar hizmet etmiştin, değil mi? diye sordu Zerdüşt düşünceli bir ifadeyle ve derin bir suskunluğun ardından konuştu: biliyor musun onun nasıl öldüğünü? Onu merhametin boğduğu hakkında söylenenler doğru mu?

— insanın nasıl çarmıhta gerili olduğunu gördüğü ve insana olan sevgisinin sonunda onun cehennemine, en sonunda da ölümüne dönüşmesine dayanamadığı, doğru mu?” — —

Yaşlı papa ise yanıt vermedi, sadece ürkek, acı dolu ve hüznü bir ifadeyle yanına baktı.

“Bırak onu gitsin, dedi Zerdüşt uzunca bir süre düşündükten sonra hâlâ yaşlı adamın gözlerinin içine bakarak.

“Bırak onu gitsin, o öldü artık. Ve bu ölünün arkasından yalnızca iyi şeyler söylemek her ne kadar seni onurlandırıyor olsa da, sen de benim kadar iyi biliyorsun onun kim olduğunu; ve tuhaf yollardan geçtiğini.”

“Üç gözün arasında kalsın ama, dedi yaşlı papa neşelenmiş olarak (çünkü bir gözü kördü), Tanrıyla ilgili konularda Zerdüşt’ün kendisinden daha çok bilgi sahibiyim — ve buna da hakkım var.

Sevgim, uzun yıllar boyunca ona hizmet etti, istencim her bakımdan onunkini izledi. Ama iyi bir hizmetkâr Her Şeyi bilir ve bu arada efendisinin kendi kendisinden sakladığı bazı şeyleri de bilir.

O saklı bir tanrıydı, sırlarla doluydu. Gerçekten de bir oğula dahi ancak gizli yollardan geçerek ulaştı. Onun inancının kapısında zina vardı.

Onu bir sevgi tanrısı diye öven, sevginin hakkını yeterince vermiyor demektir. Bu Tanrı aynı zamanda yargıç da olmak istemiyor muydu? Oysa seven ödülün ve cezanın ötesinde sever.

Doğudan gelme bu Tanrı gençken, sert ve öç alma düşünüy-

dü ve gözdelelerini eğlendirmek için kendisine bir cehennem kurdu.

Ama sonunda yaşlandı, yumuşadı, merhamet eder oldu, bir babadan çok bir büyükbabaya benzedi, fakat en çok da sarsak bir büyükanneye benzedi.

Öylece solmuş, ocağının başında oturdu, zayıf bacaklarından ötürü acı çekti, dünyadan yorgun düştü, istenci yoruldu ve günün birinde aşırı merhametinden ötürü boğulup gitti.” — —

“Sen, ey yaşlı papa, dedi Zerdüşt burada söze girerek, sen bunu kendi gözlerinle gördün mü? Böyle olmuş olabilir: böyle ve başka türlü de. Tanrılar öldüklerinde her zaman ölümün çok sayıda türüyle ölürler.

Ama peki! Öyle ya da böyle — öldü artık! O, kulaklarımın ve gözlerimin zevkine aykırı kaçıyordu, arkasından daha kötüsünü söylemek istemiyorum.

Ben, aydınlık bakan ve dürüst konuşan Herkesi severim. Fakat o — sen de biliyorsun bunu, ey yaşlı rahip, onda sana benzer Bir yan vardı, bir rahip tavrı — o çok-anlamlıydı.

Ayrıca belirsizdi de. O öfke kumkuması ne kadar çok öfkelenmişti bize onu iyi anlamadığımız için! Ama neden daha açık konuşmuyordu?

Ve kabahat bizim kulaklarımızdaydıysa eğer, bizlere neden onu iyi duymayan kulaklar verdi? Eğer pislik var idiyse kulaklarımızda, peki! kim koydu o pisiği oraya?

Bu çömlekçi, işini yeterince öğrenememiş olan, pek çok şeyi başaramadı! Ama başarısız çömleklerinden ve yaratıklarından bu yüzden öç alması — bu, zevklilik denilen şeye karşı işlenmiş bir günahı.

Sofulukta da bir zevklilik vardır: ve o şöyle dedi sonunda “Yıkılıp gitsin böyle bir tanrı! Tanrısız olmak, kendi yazgısını üstlenmek, deli olmak, kendi kendine tanrı olmak daha iyi!”

— “Neler duyuyorum! dedi sözün burasında yaşlı papa kulak kesilmiş olarak; ey Zerdüşt, sen böyle bir inançsızlıkla, sandığından çok daha sofusun! İçindeki herhangi bir tanrı seni senin tanrısızlığına götürmüş.

Artık seni herhangi bir tanrıya inanmaktan alıkoyan sofuluğun değil mi? Ve aşırı dürüstlüğü seni iyinin ve kötünün ötesine bile taşıyacak!

Baksana, ne esirgenmiş ki senden? Gözlerin, ellerin ve ağzın var, onlar ezelden beri kutsamakla görevlendirilmiş. İnsan yalnızca elleriyle kutsamaz.

En tanrısız olmak istemene karşın yakınlarında uzun kutsalın kutsal ve güzel kokularını almaktayım: bu yüzden kendimi hem iyi hem de acılı hissediyorum.

Bırak tek bir gece için konuğun olayım, ey Zerdüşt! Şimdi kendimi senin yanında yeryüzünde hiçbir yerde olmadığı kadar iyi hissediyorum!” —

“Amin! Öyle olsun! dedi Zerdüşt büyük bir hayretle, o yol yukarıya çıkıyor, Zerdüşt’ün mağarası orada.

Aslında oraya kadar sana gerçekten kendim eşlik etmek isterdim, muhterem peder, çünkü sofı insanları severim. Ama şimdi bir imdat çığılığı beni acele senden ayrılmaya zorluyor.

Benim ülkemde kimse zarar görmemeli; mağaram iyi bir li-mandır. Ve en çok istediğim de, her üzüntülüğü yeniden sağlam karaya ve sağlam bacaklara kavuşturmaktır.

Ama kim senin kederini alabilir omuzlarından? Ben bunun için çok zayıfım. Gerçekten de uzun süre beklememiz gerekiyor birinin senin Tanrını yeniden uyandırması için.

Çünkü bu eski Tanrı yaşamıyor artık: tam anlamıyla öldü.” —

İşte böyle dedi Zerdüşt.

En Çirkin İnsan

— Ve Zerdüşt'ün ayakları yine dağlar ve ormanlar boyunca koştu ve gözleri aradı, aradı; ama görmek istedikleri, O büyük acı çeken ve çığlık atan, hiçbir yerde yoktu. Ancak Zerdüşt yol boyunca yüreğindeki neşeyle coştı ve içi şükranla doluydu. “Ne kadar çok iyi şey armağan etti bana bugün, diye konuştu, kötü başlamasının bir tazminatı olarak! Ne kadar tuhaf lafçılara rastladım!

Şimdi onların sözcüklerini iyi tahıl tanelerini çiğnercesine uzun süre çiğnemek istiyorum; dişlerim onları unufak etsin ki, sonunda süt gibi ruhuma aksınlar!” —

Ancak patika yine bir kayanın çevresini dolandığında manzara ansızın değişti ve Zerdüşt bir ölüm krallığına girdi. Burada siyah ve kıvıllı kayalıklar yükselmekteydi: ne ot, ne ağaç, ne de kuş sesi vardı. Çünkü burası, yırtıcı hayvanlar da dahil, bütün hayvanların girmekten kaçındıkları bir vadiydi; sadece belli bir yılan türünden olan çirkin, kalın, yeşil yılanlar yaşlandıklarında ölmek için buraya gelirlerdi. O yüzden bu vadiye çobanlar şu adı takmışlardı: Yılan Ölümü.

Zerdüşt ise karanlık anılara daldı, çünkü ona, sanki bu vadi-
de daha önce bir kez bulunmuş gibi gelmişti. Ve zihninde büyük bir ağırlık hissetti: bu yüzden yürüyüşü yavaşladı, giderek daha yavaşladı ve sonunda durdu. Ama gözlerini açtığında yolda insana benzer ve neredeyse insan sayılamayacak, tarif edilemez bir şeyin oturmakta olduğunu gördü. Ve bir anda Zerdüşt gözleriyle böyle bir şeyi görmüş olmaktan çok büyük utanç duydu: ta bembeyaz saçlarının diplerine kadar kızarılarak bakışlarını çevirdi ve bu kötü yerden ayrılmak için ayağını kaldırdı. Fakat

ölü ıssızlık sese geldi: yerden bir guruldama ve hırıltı yükseldi, tıpkı geceleri suyun tıkanmış su borularının içinde guruldayıp hırıldaması gibi; ve sonunda bu, bir insan sesine ve insan konuşmasına dönüştü: — şöyle seslendi.

“Zerdüşt! Ey Zerdüşt! Bil bakalım bilmecemi! Söyle, söyle! Tanıktan öç almak ne demektir?

Seni geriye gelmen için kandırıyorum, burası cam gibi buz! Dikkat et, dikkat et de gururunun ayakları kırılmasın!

Sen kendini bilge sayıyorsun, ey gururlu Zerdüşt! O zaman bil bu bilmeceyi, seni gidi cevval zekâ — bilmeceyi, yani beni! Söyle bakalım: kimim ben!”

— Fakat Zerdüşt bunları duyduğunda — neler olup bitti ruhunda dersiniz? Acıma duygusuna kapıldı; ve bir anda yere çöktü, uzun süre birçok oduncuya direnmiş bir meşe gibi — ağır, ansızın, onu kesmek isteyenlere bile dehşet saçarak. Ama bunun hemen ardından yine yerden kalktı ve yüz ifadesi sertleşti.

“Seni çok iyi tanıyorum, diye konuştu madeni bir sesle: sen Tanrının katilisin! Bırak beni gideyim.

Seni görene dayanamadın — seni hep ve içinin en derin noktalarına kadar görmüş olana, sen ey en çirkin insan! Sen bu tanıktan öç aldın!”

İşte böyle dedi Zerdüşt ve çekip gitmek istedi; ama anlatılamaz olan onu giysisinin bir ucundan yakaladı, yeniden guruldama ve söyleyecek sözcük aramaya başladı. “Kal!” dedi sonunda —

— kal! Geçip gitme! Seni hangi baltanın yere devirdiğini anladım: Selam sana, ey Zerdüşt, yeniden ayakta durduğun için!

Sen sezmiştin, bunu iyi biliyorum, onu öldürenin kendini nasıl hissedeceğini — yani Tanrının katilinin. Kal! Otur şuraya yanıma, boşuna olmayacak.

Sana değil de, kime gitmek isteyecektim? Kal! Otur! Ama

bana bakma! Yani onurlandır — benim çirkinliğimi!

Peşime düştüler: şimdi sen benim son sığınağımsın. Nefretle-
riyle değil, peşime taktıklarıyla değil: — ah, peşe düşmenin
böylesiyle alay eder, neşe ve gurur duyardım!

Bugüne kadar bütün başarılar peşine iyi düşünülenlerden ya-
na olmadı mı? Ve iyi peşe düşen takip etmeyi kolay öğrenir:
— çünkü bir kez alışmıştır — peşi sıra gitmeye! Ama onların
merhametidir —

— onların merhametidir kaçtığım ve sana sığınmama yol
açan. Ey Zerdüş, koru beni, sen son sığınağımsın benim, beni
anlayan tek insansın:

— sezmiştin onu öldürenin kendini nasıl hissedeceğini. Kal!
Ve eğer yine de gitmek istersen, ey sabırsız: geldiğim yoldan git-
me. O yol kötüdür.

Öfkeleniyor musun bana sözü çok fazla uzattığım için? Çün-
kü çoktan öğüt vermiştim sana. Ama bil ki, benim, yani en çir-
kin insanın,

— ayakları da en büyük ve en ağır ayaklardır. Ben nereye
gidersem gideyim yol kötüdür. Bütün yolları ölesiye ezer ve
utanca bularım.

Ama senin konuşmadan yanımdan geçişinden; kızarımandan
anladım: bunlardan ötürü bildim senin Zerdüş olduğunu.

Başka kim olsa sadaka atardı bana, merhametini atardı, ba-
kışlarıyla ve konuşmasıyla. Ama ben bunun için — yeteri kadar
dilenci değilim, sen bunu sezdin —

— bunun için fazla zenginim, büyükten yana, korkunçluk-
tan yana, en çirkinlikten, en tarif edilemez olandan yana! Senin
utancın, ey Zerdüş, onurlandırıyor beni!

Büyük güçlüklerle çıkabildim merhametliler kalabalığının
içinden — bugün “merhamet bezdirir” diye öğreten tek kişiyi
bulmak için — seni bulmak için ey Zerdüş!

— ister bir tanrının, ister insanların merhameti olsun: Mer-

hamet her türlü utancın karşıtıdır. Ve yardım etmek istememek hep insanın üstüne varan öteki erdemden daha soylu olabilir.

Ama bugün, bütün küçük insanlar için erdem sayılan budur, merhamet: — o insanların büyük mutsuzluk, büyük çirkinlik, büyük başarısızlık karşısında saygıları yoktur.

Tıpkı bir köpeğin sürü sürü toplaşan koyunların sırtlarından öteye bakması gibi, ben de bütün bu insanlardan öteye bakıyorum. Çünkü onlar küçük, iyi yünlü, iyi niyetli, iç sıkıcı kişiler.

Bir balıkçıl kuşunun sığ derelerin üstünden, başı geriye atık olarak, aşağılayıcı bakışlarla bakması gibi: ben de külrengi küçük dalgaların, niyetlerin ve ruhların toplaşmasına yukarıdan bakıyorum.

Çok uzun süre hep hak verildi bu küçük insanlara: ve böylece sonunda iktidar da verildi — şimdi onlar şöyle öğretiyorlar: “iyi, sadece küçük insanların iyi dedikleridir.”

Ve bugün “hakikat,” onların arasından çıkan vaizin dediklerinin adı; küçük insanların tuhaf ermişi ve sözcüsü olan, kendisi için de şöyle diyen vaizin: “ben — hakikatim.”

Şimdi bu alçakgönüllülük nedir bilmeyen, uzun zamandan beri küçük insanların böbürlenmelerine yol açıyor — küçümsemeyecek bir yanılgıyı öğretiyor şöyle diyerek: “Ben — hakikatim.”

Alçakgönüllülük nedir bilmeyen birine daha nazik yanıt verildiği oldu mu hiç bugüne kadar? — Ama sen, ey Zerdüşt, onun yanından geçtin ve şöyle dedin: “Hayır! Hayır! Üç kez hayır!”

Yanılgısı karşısında uyardın, merhamet karşısında ilk uyaran oldun — herkesi değil, hiç kimseyi değil, fakat kendini ve senin gibi olanları.

Büyük acı çekenlerin utancından utanmaktasın; ve gerçekten de “merhametten büyük bir bulut gelmekte, dikkat edin, ey insanlar!” dediğinde

— şöyle öğrettiğinde: “bütün yaratıcılar katıdır, tüm büyük sevgiler onların merhametinin ötesindedir”: ey Zerdüşt, o zaman ne kadar iyi bilir gibi gelmektesin bana havaların nasıl olacağını!

Ama sen, kendin — kendini de uyar kendi merhametine karşı! Çünkü pek çok kişi var sana doğru yola koyulmuş olan, pek çok acı çeken, kuşklar içinde kıvranan, çaresiz, boğulmakta olan, donan —

Seni bana karşı da uyarıyorum. Sen, benim en iyi, en kötü bilmecemi, beni çözdün ve yaptıklarımı. Seni kesmekte olan bal-tayı tanıyorum.

Ama o — ölmek zorundaydı: her şeyi gören gözlerle görmüştü — o, insanoğlunun tüm derinliklerini ve temellerini, saklanan ayıbı ve çirkinliği adına ne varsa, tümünü gördü.

Onun merhameti utanç nedir tanııyordu: benim en pis köşelerime kadar sızdı. Bu aşırı meraklı, aşırı bezdirici, aşırı merhametli olan ölmek zorundaydı.

O, beni hep gördü: böyle bir tanıktan öç almak istedim — veya artık yaşamayacaktım.

Her şeyi, bu arada insanı da gören Tanrı: bu Tanrı ölmek zorundaydı! İnsan, böyle bir tanığın hayatta kalmasına dayanamaz.”

İşte böyle dedi en çirkin insan. Zerdüşt ise kalktı ve gitmeye davrandı. Çünkü iliklerine kadar donuyordu.

“Sen, ey tarif edilemez olan, dedi, beni uyardın kendi yoluna karşı. Teşekkür etmek için ben de sana kendi yolumu övüyorum. Bak, orada, yukarıda Zerdüşt’ün mağarası var.

Benim mağaram büyüktür, derindir ve bir sürü köşesi vardır; orada en saklı olan bile kendi sığınağını bulur. Ve mağaranın hemen yanında sürünen, kanat çırpın ve zıplayan haşarat için yüzlerce köşe bucak vardır.

Sen, ey kendini dışlamış olan dışlanmış, insanlarla ve onların merhametiyle yaşamamak istiyorsun, değil mi? Haydi o halde, benim gibi yap! O zaman benden öğrenirsin; yalnızca yapan öğrenebilir.

Ve önce, herkesten önce hayvanlarımla konuş! En gururlu hayvan ve en akıllı hayvan — onlar, bizim için doğru rehberler olabilirler!” — —

İşte böyle dedi Zerdüşt ve yoluna gitti, öncesinden daha düşünceli ve daha yavaştı: çünkü kendine sorduğu çok şey vardı ve kolay yanıt bulamıyordu.

“Ne kadar zavallı bir varlık insan! diye düşündü yüreğinde, ne kadar çirkin, ne kadar hırıltılı, ne kadar çok gizlenmiş utançla dolu!

Bana derler ki, insan kendini severmiş: ah, ne kadar büyük olmalı bu özsevgi! Ne kadar çok aşağılama var karşısında!

Şu insan da sevmişti kendini, kendini aşağıladığı kadar — o, benim için büyük bir seven ve büyük bir aşağılayıcı.

Daha rastlamadım kendisini bu kadar çok aşağılayana: Bu da bir yüceliş. Yoksa çılgınlığını duyduğum kişi mi daha yüce olan insandı?

Ben büyük aşağılayanları seviyorum. Ama insan aşılması gereken bir şey.” — —

Gönüllü Dilenci

Zerdüşt en çirkin insanı bıraktıktan sonra üşüdü ve kendini yalnız hissetti; içinden pek çok soğuk ve yalnızlık geçmekteydi, bu yüzden uzuvları da daha bir soğudu. Ancak inişli çıkışlı yürüyüşünü sürdürdükçe yeşil otlaklardan, ama aynı zamanda da daha önce herhalde sabırsız bir dereye yataklık etmiş taşlıklardan geçtikçe, kendini çabucak daha bir ısınmış ve içten hissetti.

“Ne oldu bana? diye sordu kendi kendine, sıcak ve canlı bir şey tazelemekte beni, bu şey yakınımda olmalı.

Daha şimdiden kendimi daha az yalnız hissediyorum; bilmediğim yoldaşlar ve kardeşler dolanmakta çevremde, onların sıcak solukları ruhuma geliyor.”

Ancak Zerdüşt çevresine bakındığında ve yalnızlığında kendisine teselli verenleri aradığında, bir de baktı ki bunlar, bir tepede birlikte duran ineklermiş; yüreğini onların yakınlığı ve kokusu ısıtmıştı. Fakat bu inekler heyecanla bir konuşmakta olan dinler gibiydiler ve yaklaşıp dikkat etmediler. Zerdüşt ise onlara iyice yaklaştığında, ineklerin ortasında bir insan sesinin konuşmakta olduğunu açıkça duydu; ve ineklerin hepsi birden açıkça kafalarını konuşmakta olana dönmüşlerdi.

Bunun üzerine Zerdüşt hızla yukarıya fırlayıp hayvanların arasında kendine yol açtı, çünkü burada birinin başına acı bir şey gelmiş olmasından ve ineklerinin merhametinin ona yardım edememesinden korkmuştu. Ama bu konuda yanılmıştı; çünkü şu işe bakın ki, ötede toprağa oturmuş olan bir insan, hayvanlara kendisinden korkmamaları gerektiğini söyler gibiydi; bu, huzur dolu bir insan ve bir dağ vaiziydi, gözlerinde iyiliğin ta kendisi vaaz vermekteydi. “Burada ne arıyorsun?” diye sordu Zerdüşt hayretle.

“Burada ne mi arıyorum? diye karşılık verdi adam: senin aradığının aynısını, ey huzur bozucu! yani yeryüzündeki mutluluğu.

Ama bunun için şu ineklerden ders alınam gerek. Çünkü herhalde biliyordur, neredeyse sabahın yarısı boyunca konuştum onlarla ve tam da bana yanıt vermek üzereydiler. Neden rahatsız ediyorsun onları?

Eğer dönüşmez ve inekler gibi olmazsak, cennete gidemeyiz. Çünkü onlardan öğrenmemiz gereken bir şey var: geviş getirmek.

Ve gerçekten de insan bütün bir dünyayı kazansa, ama tek bir şeyi, yani geviş getirmeyi öğrenemese: neye yarardı ki bu! İnsan kederinden kurtulmuş olmazdı

— o büyük kederinden: onun adı ise bugün tiksinti. Bugün kimin yüreği, ağzı ve gözleri tiksintiyle dolu değil ki? Sen de! Sen de! Ama şu ineklere bak!” —

İşte böyle dedi dağ vaizi ve sonra bakışlarını Zerdüşt’e çevirdi — çünkü o bakışlar şimdiye kadar sevgiyle ineklere takılı kalmıştı —: ama bunu yaptığı anda değişti. “Bu konuştuğum kim? diye bağırdı korkuyla ve yerinden fırladı.

“Bu tiksintisi olmayan insan, bu Zerdüşt’ün kendisi, büyük tiksintiye aşmış olan, bunlar, Zerdüşt’ün kendisinin gözleri, ağzı ve yüreği.”

Ve böyle derken, hitap ettiği kişinin ellerini yaşlı gözlerle öptü, önüne gökten ansızın değerli bir armağan ve mücevher düşmüş biri gibi davranıyordu. İnekler ise bütün bunları seyrediyor ve şaşırıyorlardı.

“Benden söz etme, ey tuhaf ve sevimli adam! dedi Zerdüşt ve onun sevecenliği karşısında kendini savundu, önce bana kendinden söz et! Sen, bir zamanlar büyük bir serveti elinin tersiyle itmiş olan gönüllü dilenci değil misin, —

— o dilenci ki, hem kendi zenginliğinden hem de başkaları-

nıncinden utanmıştı ve tüm varlığıyla yüreğini armağan etmek için en yoksulların yanına koşmuştu. Ama onlar onu kabul etmediler.”

“Ama onlar beni kabul etmediler, dedi gönüllü dilenci, biliyorsun. Ve ben de o yüzden sonunda hayvanların ve bu ineklerin yanına gittim.”

“İşte o zaman öğrenmiştin, diye onun sözünü kesti Zerdüşt, hak vermenin hak almaktan ne kadar güç olduğunu ve iyi armağan edebilmenin bir sanat, iyiliğin son ve en kurnazca usta işi sanatı olduğunu.”

“Özellikle de bugün, diye yanıtladı gönüllü dilenci: aşağılık olan ne varsa baş kaldırır, ürkekleşir ve kendine göre haddini bilmezleşirken: yani ayaktakımına göre.

Çünkü sen de biliyorsun ki, büyük, kötü, uzun ve yavaş ayaktakımı ve köle baş kaldırısının zamanı geldi: bu baş kaldırıda giderek büyümekte!

Şimdi aşağıda olanlar, bütün iyiliklere ve küçük sadakalara öfkelenmekteler; ve aşırı zenginler dikkatli olsunlar!

Kim bugün boyun kısmı fazla dar, göbekli şişeler gibi damla damla akıtıyorsa: — bugün böyle şişelerin boynunu kırmaktan zevk alınıyor.

Neredeyse şehvete varan haset, öfke dolu intikam arayışı, ayaktakımına özgü büyüklenme: bütün bunlar yüzüme çarptı. Yoksulların kutsanmış oldukları artık doğru değil. Ve gökyüzünün krallığı ineklerden yana.”

“Peki neden zenginlerden yana değil?” diye sordu Zerdüşt yoklarcasına, bir yandan da onu huzur dolu gördükleri için içtenlikle koklayan inekleri savuşturmaya çalışırken.

“Neden yokluyorsun beni? diye yanıtladı karşısındaki. Sen, benden iyi biliyorsun. Beni en yoksulların yanına sürükleyen neydi, ey Zerdüşt? En zenginlerimize karşı duyduğum tiksinti değil miydi?

— her çöplükten kârını toplayan o buz gibi bakışlı, düşünceleri şehvet dolu servet mahkumlarına, pis kokuları göğe kadar yükselen o güruha,

— babaları eli uzun, leş kargası ya da paçavracı olan o altın kaplama, sahte ayaktakımına; herkesin altına yatan, şehvetten başka bir şey düşünmeyen, her şeyi unutan karılarıyla birlikte: — çünkü hepsinin de orospu olmalarına artık ramak kalmıştır —

Yukarıya baksan ayaktakımı, aşağıya baksan ayaktakımı! “Yoksul” ve “zengin” sözcüklerinin artık ne önemi kaldı ki günümüzde! Unuttuğum, işte bu ayrındı — onun üzerine kaçtım, kaçtım, ta ki bu ineklerin yanına varana kadar.”

İşte böyle dedi huzur dolu adam, bu arada soluk soluğa kaldı ve kendi sözcüklerinden ötürü ter döktü: bunun üzerine inekler yeniden şaşırdılar. Zerdüşť ise o böyle sert konuşurken hep gülümseyerek onun yüzüne baktı ve bir şey söylemeksizin başını salladı.

“Böyle sert sözcükler kullandığında kendine karşı zorbaca davranmış oluyorsun, ey dağ vaizi. Ağzın ve gözlerin sana böyle bir sertlik için verilmedi.

Ve bana öyle geliyor ki, miden de: böylesine öfke, nefret ve heyecan ona aykırıdır. Miden daha yumuşak şeyler ister: sen bir kasap değilsin.

Bana daha çok bitki yiyen ve kökle beslenen biri gibi geliyorsun. Belki de tahıl taneleri öğütmektesin. Ama şurası kesin ki, etin zevklerinden uzaksın ve bal seviyorsun.”

“Beni iyi bildin, diye yanıtladı gönüllü dilenci, yüreği rahatlamış olarak. Bal severim, tahıl taneleri öğütürüm, çünkü aradığım, ağza hoş gelen ve nefesi temiz tutandı:

— aynı zamanda da uzun zaman alan, zamanlarını rehavet içinde geçirip günlerini gün edenlerin bütün günlerini ve ağızlarını meşgul eden şey.

Bu konuda en çok ilerleme kaydedenler elbet bu inekler oldu: onlar geviş getirmeyi ve güneşin altında uzanıp yatmayı icat ettiler. Ayrıca yürek sıkıcı tüm düşünceleri de kendilerinden uzak tutmaktalar.”

— “Haydi o halde! dedi Zerdüşt: o zaman benim hayvanlarımı da görmelisin, benim kartalımı ve yılanımı — onlar gibisi günümüzde artık pek yok yeryüzünde.

Bak, oradaki yol mağarama çıkar: bu gece onun konuğu ol. Ve hayvanlarımla hayvanların mutluluğu üzerine konuş, —

— ben dönene kadar. Çünkü şimdi bir imdat çılgılığı beni acele senden ayrılmaya zorluyor. Ayrıca mağaramda yeni bal da bulacaksın, buz gibi, altın rengi petek balı: onu ye!

Ama şimdi hemen ineklerine veda et, ey tuhaf adam! Sevimli insan! Sana güç gelecek olsa da. Çünkü onlar senin en sevgili arkadaşların ve ustaların!” —

“— Daha çok sevdiğim birinin dışında, diye yanıtladı gönüllü dilenci. Sen de iyisin ve bir inekten daha iyisin, ey Zerdüşt!”

“Git, çabuk git! seni pis dalkavuk seni! diye bağırdı Zerdüşt öfkeyle, böylesi övgülerle ve ağzından bal gibi damlayan yaltaklanmalarla nasıl bozmaya kalkışırsın beni?”

“Git, çabuk uzaklaş yanımdan!” diye bağırdı bir kez daha ve değneğini sevecen dilenciye doğru salladı: ama o hızla koşarak uzaklaştı.

Gölge

Ama gönüllü dilenci daha henüz gitmişti ve Zerdüşt yeniden kendisiyle baş başa kalmıştı ki, arkasında yeni bir ses duydu: şöyle bağırıyordu ses: “Dur! Zerdüşt! Bekle! Benim, ey Zerdüşt, ben, senin gölgen!” Ancak Zerdüşt durup beklemedi, çünkü dağlarındaki kalabalıktan ötürü içine ansızın bir sıkıntı gelmişti. “Nereye gitti benim yalnızlığım? diye konuştu.

Gerçekten bu kadarı artık fazla bana göre; bu dağ çok kalabalık, krallığım artık bu dünyaya ait değil, yeni dağlar gerek bana.

Gölgem beni çağırıyor, öyle mi? Ne önemi var ki gölgemin? Varsın arkamdan koşsun! Ben — ondan kaçıyorum.”

İşte böyle dedi Zerdüşt yüreğine ve kaçıp gitti. Ama arkasındaki de onu izledi: böylece kısa sürede peşpeşe koşan üç kişi oldular, yani önce gönüllü dilenci, sonra Zerdüşt, üçüncü ve en arkada da onun gölgesi. Böyle koşmaya başlayalı henüz fazla olmamıştı ki, Zerdüşt budalalığının farkına vardı ve bir çırpıda tüm sıkıntı ve bıkkınlıklarından kurtuldu.

“Nasıl! diye konuştu, eskiden beri en gülünç şeyler bizim gibi yaşlı tekbaşına yaşayanlar ve ermişler arasında olmaz mı?

Gerçekten de budalalığım dağlar kadar oldu! Şimdi altı yaşlı deli bacağının birbirinin ardından koştuğunu duymaktayım!

Ama Zerdüşt bir gölgeden korkabilir mi ki? Ayrıca bana öyle geliyor ki, sanki bacakları benimkilerden uzun.”

İşte böyle dedi Zerdüşt, gözleriyle ve tüm bedeniyle gülerek durdu ve hızla döndü — gelin görün ki, bu arada izleyicisi ve gölgesi olanı neredeyse yere devirecekti: öteki onu o kadar yakından izliyordu ve aynı zamanda da kadar güçsüzdü. Zerdüşt

onu iyice gözden geçirdiğinde, ansızın önüne çıkan bir hayaletten korkar gibi korktu: bu izleyici öylesine zayıf, kapkara, bomboş ve eskimiş görünmekteydi.

“Kimsin sen? diye sordu Zerdüşt şiddetle, ne yapıyorsun burada? Ve neden kendini benim gölgem diye adlandırıyorsun? Senden hoşlanmadım.”

“Bağışla beni, diye yanıtladı gölge, ben, ben olduğum için; ve hoşuna gitmiyorsam eğer, pekâlâ ey Zerdüşt! bu yüzden seni ve zevkliliğini överim.

Bir gezginim ben, bugüne kadar çok gittim peşin sıra: hep yolda, ama hedefsiz, aynı zamanda da yersiz yurtsuz: gerçekten de ramak kaldı ebedi Yahudi olmama, tek fark ne ebediyim ne de Yahudi.

Nasıl? Hep yollara mı düşmek zorundayım? Her rüzgârın önünde savrulmak, tedirgince sürüklenmek? Ey yeryüzü, fazla yuvarlak oldun benim için!

Üstüne oturmadığım yüzey kalmadı, yorgun bir toz tanesi gibi, aynaların ve pencere camlarının üstünde uyudum: her şey benden almakta, veren ise yok, gittikçe inceliyorum — neredeyse bir gölgeden farksızım.

Fakat sana gelince, ey Zerdüşt, en çok senin peşinden uçtum ve koştum, kendimi senden gizlediğim zamanlarda ise senin en iyi gölgen oldum: nereye oturduysan, ben de oraya oturdum.

Seninle birlikte en uzak, en soğuk dünyalarda dolaştım, gönüllü olarak kış çatılarının üstünde ve karda koşan bir hayalet gibi.

Seninle birlikte her yasak olana, en kötüye ve en uzağa ulaşmaya çabaladım: ve eğer erdem diye bir şey varsa bende, o hiçbir yasaktan korkmamış oluşumdur.

Yüreğimin yücelttiği her şeyi seninle parçaladım, tüm sınır taşlarını ve resimleri devirdim, en tehlikeli arzuların arkasından koştum — gerçekten de yolum her suçtan bir kez olsun geçti.

Seninle birlikte sözcüklere, değerlere ve büyük adlara inanmayı bir yana bıraktım. Şeytan deri değiştirdiğinde adı da sıyrılıp gitmez mi üstünden? çünkü o da deridir. Belki de şeytanın kendisi — deridir.

“Hiçbir şey doğru değil, her şeye izin var”: böyle dedim kendi kendime. En soğuk sulara attım kendimi, kafamla ve yüreğimle. Ah, kaç kez kalakaldım öyle kıpkırmızı bir yengeç gibi!

Ah, nereye gitti bütün o iyiliğim, bütün utancım ve iyilere olan bütün inançlarım! Ah, nereye gitti bir zamanlar sahip olduğum o yalan masumiyet, iyilerin ve onların soylu yalanlarının masumiyeti!

Çok sık, gerçekten de çok sık koştum hakikatin peşinden, ayaklarının dibinden ayrılmadan: o zaman yüzümü tekmeledi. Kimi zaman yalan söylediğimi düşündüm ve işe bak! Ancak o zaman rastladım — hakikate.

Çok fazla şey aydınlığa kavuştu içimde: şimdi artık beni hiçbir şey ilgilendirmiyor. Artık sevdiğim hiçbir şey yaşamıyor — bu durumda kendimi nasıl sevebilirim ki?

“İçimden geldiği gibi yaşamak veya hiç yaşamamak”: böyle olmasını istiyorum, en kutsal olan da böyle istiyor. Ama ah! ben nasıl hâlâ isteyebilirim?

Benim var mı — bir hedefim hâlâ? Kendi yelkenlerimi sokabileceğim bir liman?

İyi bir rüzgâr? Ah, ancak nereye gitmekte olduğunu bilen, hangi rüzgârın iyi ve kendi seyir rüzgârı olduğunu da bilir.

Bana ne kaldı geriye? Bir yürek, yorgun ve arsız; tedirgin bir istenç; çırpınan kanatlar; kırık bir sırt.

Kendi yuvama doğru bu arayış: ey Zerdüş, biliyor musun, bu yuva arayışı beni yiyip bitirdi.

“Nerede — benim yuvam?” Bunu soruyorum, arıyorum ve aradım, ama bulamadım. Ey o ebedi heryerdelik, ey o ebedi hiçbiryerdelik, ey ebedi — boşunalık!”

İşte böyle dedi gölge ve Zerdüşt'ün yüzü onun sözcükleriyle uzadı. "Sen benim gölgemsin! dedi sonunda hüzünle.

Tehliken küçük bir tehlike değil, sen ey özgür tin ve gezgin! Kötü bir gün geçirmişsin: dikkat et de ondan daha kötü bir akşam gelmesin üzerine!

Senin gibi tedirgin birine sonunda bir hapishane bile mutluluk gibi gözüktür. Hiç gördün mü yakalanmış suçluların nasıl uyuduklarını? Huzurlu uyurlar, yeni güvenliklerinin tadını çıkartırlar.

Koru kendini ki, sonunda dar bir inanca, katı bir çılgınlığa yakalanmayasın! Çünkü şimdi dar ve sağlam olan her şey seni kandırıp baştan çıkarmakta.

Hedefi kaybettin: ah, bu kaybı nasıl sindirecek ve acısına nasıl dayanabileceksin? Böylece — yolunu da kaybetmiş oldun!

Sen, ey zavallı hercai, hayalperest, ey yorgun kelebek! Bu akşam için dinlenecek ve kalacak bir yer mi istiyorsun? O zaman çık yukarıya benim mağarama!

Oradaki yol benim mağarama götürür. Ve ben şimdi yine hızla senden ayrılmak istiyorum. Daha şimdiden üstümde sanki bir gölge var.

Yalnız başıma koşmak istiyorum ki, etrafım yine aydınlan-sın. Bunun için daha uzun süre neşeyle koşmam gerek. Ama akşam bende — dans edilecek!" — —

İşte böyle dedi Zerdüşt.

Öğle Vakti

— Ve Zerdüşt koştu, koştu, artık kimseyi bulmadı ve yalnızdı, yeniden bulduğu hep kendi oldu, yalnızlığını yudum yudum içip tadını çıkardı ve iyi şeyler düşündü — saatlerce. Ama öğle vakti, güneş tam başının üzerindeyken, yaşlı, çarpık, eğri büğrü bir ağacın yanına vardı; ağaç bir asmanın cömert sevgisiyle sarılmıştı ve kendi kendisinden saklanmıştı: ağaçtaki dolu dolu sarı üzüm salkımları gezgine bakıyorlardı. Bunun üzerine Zerdüşt küçük bir susuzluğu gidermek ve bir üzüm koparma isteğini duydu; ama bunu yapmak için kolunu uzattığında bir başka şey yapmak için daha büyük bir istek duydu: içinden, tam öğle vaktinde, ağacın yanına uzanmak ve uyumak gelmişti.

Böyle yaptı Zerdüşt; ve yere uzanıp alacalı otların sessizliğine ve mahremiyetine gömüldüğü anda küçük susuzluğunu da unutup uyudu. Çünkü Zerdüşt'ün özdeyişindeki gibi: her zaman bir başkasından daha önemli bir şey vardır. Yalnızca gözleri açık kaldı: — çünkü gözleri ağacı ve asmanın sevgisini görmeye ve övmeye doyamıyordu. Öte yandan Zerdüşt uykuya dalarken şöyle dedi yüreğine:

Sus! Sus! Daha demin dünya eksiksiz değil miydi? Ne oluyor bana böyle?

Zarif bir rüzgâr gibi, görünmeden, dümdüz edilmiş denizin üstünde dans eden, hafif, tüy gibi hafif: işte böyle — dans etmekte uyku üstümde.

Gözümü kapattırmıyor, ruhumu uyanık bırakıyor. Hafif gerçekten de! tüy gibi hafif.

Beni ikna ediyor, bilmiyorum nasıl, beni şımartan eliyle ha-

fiften dokunuyor içime, beni zorluyor. Evet, zorluyor beni, ruhum uzansın diye: —

— nasıl da uzuyor ve yoruluyor benim şaşılası ruhum! Yoksa bir yedinci günün akşamına tam da öğle vakti mi vardı? İyi ve olgun şeyler arasındaki mutlu gezginliği çok mu uzun sürdü?

Boylu boyunca uzanıyor, uzun — daha da uzun! sessiz yatıyor benim şaşılası ruhum. Çok fazla iyi şeyin tadına bakmış, bu altın rengi hüznün ağırlığı altında eziliyor, ağzını buruşturuyor.

— Koylarının en sessizine girmiş bir gemi gibi: — şimdi bu gemi toprağa dayanıyor, uzun yolculuklardan ve bilinmeyen denizlerden yorgun düşmüş. Toprak, daha sadık değil mi?

Böyle bir gemi karaya yanaştığında, sokulduğunda: — o zaman karadaki bir örümceğin ona doğru ağlarını örmesi yeterlidir. Daha güçlü bir halata gerek olmaz o noktada.

Böyle bir yorgun geminin koyların en sessizinde yatışı gibi: şimdi ben de toprağa yakın, sadık, güvenerek, bekleyerek, en ince ağlarla bağlı, dinlenmekteyim.

Ey mutluluk! Ey mutluluk! Şarkı mı söylemek istiyorsun, ey ruhum? Otlara uzanmış yatmaktasın. Ama bu, hiçbir çobanın kavalını çalmadığı o gizli ve şenlikli saat.

Dikkatli ol! Sıcak öğle vakti uyumakta tarlalarda. Şarkı söyleme! Sessiz kal! Dünya eksiksiz.

Şarkı söyleme, sen çayır kuşu, ey ruhum! Fısıldama bile! Bak — sessiz kal! yaşlı öğle vakti uyumakta, ağzını hareket ettiriyor: daha şimdi bir damla mutluluk içmedi mi —

— altın rengi mutluluktan, altın rengi şaraptan yıllanmış, kahverengi bir damla? Mutluluk üzerinden esiyor, mutluluğu gülüyor. Böyle gülen — ancak bir tanrı olabilir. Sessiz kal! —

— “Ne kadar da az şey gereklidir mutluluk için!” Böyle demiştim bir zamanlar ve kendimi akıllı sanmıştım. Ama bu bir küfürmüş: bu n u şimdi öğrendim. Akıllı deliler daha iyi konuşuyorlar.

Her şeyin en azı, en sessizi, en hafifi, bir kertenkelenin hışırtısı, bir soluk, bir kayıp gidiş, tek bir bakış — En büyük mutluluğun özü az da yatıyor. Sessiz kal!

— Ne oldu bana: dinle! Zaman uçup gitti mi? Düşmüyor muyum? Düşmedim mi — dinle! sonsuzluğun kuyusuna?

— Ne oluyor bana? Sessiz kal! Bir şey mi batıyor — ah — kalbime? Kalbime! Ah, kırıl kalbim, kırıl böyle bir mutluluktan, böyle bir batıştan sonra!

— Nasıl? Daha demin eksiksiz değil miydi dünya? Yuvarlak ve olgun değil miydi? Ah, şu altın, yuvarlak halka — nereye uçuyor olabilir ki? Onun ardından koşuyorum! Çabuk!

Sessiz kal — — (ve bu noktada Zerdüşt gerindi ve uyuduğunu hissetti.)

Kalk! dedi kendine, seni uykucu seni! Öğle uykucusu! Tamam, kalkın yaşlı bacaklar! Tam zamanı ve zamanın da ötesi, daha yolun kısa sayılamayacak bir bölümü var önünüzde —

Şimdi uyudunuz işte, ne kadar? Yarım bir sonsuzluk kadar! Haydi, davran artık, yaşlı yüreğim! Böyle bir uykudan sonra ne kadar sürebilir — uyanman?”

(Ama Zerdüşt bunun üzerine yeniden uykuya daldı ve ruhu ona karşı çıktı, kendini savundu ve yeniden uzandı) — “Bırak beni! Sessiz kal! Daha biraz önce eksiksiz değil miydi dünya? Ey yuvarlak altın top!” —

“Kalk, dedi Zerdüşt, sen, günü çalan küçük bir hırsızısın! Nasıl? Hâlâ gerinmek, esnemek, içini çekmek, derin kuyulara yuvarlanmak, öyle mi?

Kimsin sen? Ah benim ruhum!” (ve bu noktada ürktü, çünkü bir demet güneş ışığı gökten yüzüne düşmüştü)

“Ey şu üzerimdeki gökyüzü, diye konuştu Zerdüşt derinden iç çekerek ve doğrulup oturdu, bana mı bakıyorsun? Şaşılası ruhumu mu dinlemektesin?

Ne zaman içeceksin şu yeryüzünde ne varsa hepsine düşen

çiğ tanesini — ne zaman içeceksin şu şaşılması ruhu —

— ne zaman, ey sonsuzluğun kuyusu? Sen, ey neşeli ve korkutucu öğle vakti uçurumu! Ne zaman içeceksin ruhumu yenisinden geriye, kendi içine?”

İşte böyle dedi Zerdüşt ve ağacın yanındaki döşeğinden yabancısı bir sarhoşluktan uyanırcasına kalktı: ve gelin görün ki, güneş hâlâ tam başının üzerindeydi. Ama birisi haklı olarak bundan Zerdüşt'ün o sırada pek de uzun uyumadığı sonucunu çıkarabilirdi.

Selamlaşma

Zerdüşt uzun, ama boşuna arayışların ve dönüp dolanmaların ardından ancak ikinci vakti yeniden mağarasına dönebildi. Ama mağaranın karşısında, yirmi adım bile denilemeyecek bir uzaklıkta durduğunda, o anda en az beklediği şey oldu: yeniden o büyük imdat çılgılığını duydu. Ve şaşılacak şey! Bu defa çılgılık kendi mağarasından gelmişti. Ama bu uzun, çeşitli tonlarda çıkan tuhaf bir çılgıktı ve Zerdüşt onun çeşitli seslerden oluştuğunu açıkça ayırt edebildi: uzaktan duyulduğunda tek bir ağızdan çıkan bir çılgılık gibi gelmesine rağmen.

Bunun üzerine Zerdüşt mağarasına koştu ve bakın! ses oyunun ardından onu tam bir gösteri bekliyordu. Çünkü gün boyunca rastladıklarının hepsi bir arada oturmaktaydılar: sağdaki kral ve soldaki kral, yaşlı büyücü, papa, gönüllü dilenci, gölge, tinsel olarak vicdanlı olan, kederli kâhin ve eşek; en çirkin insan ise başına bir taç koymuş, beline de erguvan rengi iki kemer sarmıştı — çünkü bütün çirkinler gibi o da kılık değiştirmeyi ve kendini güzelleştirmeyi severdi. Bu dertli topluluğun ortasında ise Zerdüşt'ün kartalı durmaktaydı, tüyleri karışmış ve tedirgindi, çünkü gururunun yanıtlamadığı çok sayıda soruya karşılık vermek durumundaydı; akıllı yılan ise onun boynuna dolanmıştı.

Zerdüşt bütün bunlara büyük bir hayretle baktı, sonra konuklarından her birini saklamaya gerek duymadığı bir merakla gözden geçirdi, ruhlarını okudu ve yeniden hayrete düştü. Bu arada toplanmış olanlar oturdukları yerlerden kalkmışlardı ve saygıyla Zerdüşt'ün konuşmasını bekliyorlardı. Zerdüşt ise şöyle dedi:

“Siz çaresizler! Siz tuhaf olanlar! Demek ben sizin imdat çığlınızı duydum, öyle mi? Ve şimdi, bugün boşuna aradığının nerede aranması gerektiğini de biliyorum: daha yüce insan —:

— kendi mağaramda oturuyor, daha yüce insan! Ama neden şaşıyorum ki buna! Onu bal adaklarıyla ve mutluluğumun kurnazca çağrılıyla buraya gelmesi için baştan çıkartan ben değil miyim?

Ama bana öyle geliyor ki, sizler uygun değilsiniz hoş vakit geçirmeye, birbirlerinizin yüreğini hırçınlaştırmaktasınız, siz ey imdat çığılı atanlar, burada böyle birlikte oturduğunuzda, öyle değil mi? Önce birinin gelmesi gerekiyor,

— öyle biri ki, yeniden sizleri güldürsün, iyi ve neşeli bir maskara, bir dansçı ve rüzgâr ve şöyle ele avuca sığmayan biri, herhangi bir yaşlı çılgın: — ne dersiniz?

Bağışlayın beni ey çaresizler, önünüzde böyle önemsiz sözcüklerle konuştuğum için layık değilim gerçekten de böyle konuklara! Ama sizler anlayamıyorsunuz yüreğimi neyin cesaretlendirdiğini: —

— bunu yapan sizler ve görünüşünüz, bağışlayın beni! Çünkü bir çaresize bakan herkes cesur olur. Bir çaresize bir şeyler salık vermek — bunun için herkes kendini yeterince güçlü hissederek.

Bana sizler verdiniz bu gücü — ve iyi bir armağandı, benim yüce konuklarım! Tam bir konuk armağanı! Haydi o halde, şimdi bana kızmayın ben de size benimkilerden sunduğumda.

Burası benim krallığım ve benim hükümrancılığım: ama benim olan, bu akşam ve bu gece için sizin olmalı. Hayvanlarım sizlere hizmet etmeli: mağaram dinleneceğiniz yer olmalı!

Benim yuvamda ve evimde kimse çaresizliğe kapılmamalı, benim bölgede ben, herkesi kendi vahşi hayvanlarına karşı korurum. Ve bu, size sunduğum ilk şey: güvenlik!

İkincisi ise: serçe parmağım. Ve o n u bir kez aldınız mı, ondan sonra bütün eli alın, haydi! Ve yüreğimi de! Hoş geldiniz buraya, hoş geldiniz benim konuk dostlarım!”

İşte böyle dedi Zerdüşt ve sevgiyle ve hınzırca güldü. Bu selamlamanın ardından konukları bir kez daha eğildiler ve saygıyla sustular; sağdaki kral ise onlar adına yanıt verdi.

“Ey Zerdüşt, bize elini ve selamlarını sunmandan anladık Zerdüşt olduğunu. Sen kendini bizim önümüzde alçalttın; neredeyse saygımızı incittin —:

— ama kim senin gibi böylesine gururla alçaltabilir ki kendini? İşte bu bizi de boynu dik kılıyor, gözlerimize ve yüreklerimize ferahlık veriyor.

Yalnızca bunu görmek için gönüllü tırmanırdık bu dağdan daha yüksek dağlara. Çünkü görmek isteyenler olarak geldik, bulanık gözlerimizi aydınlatacak olanı görmek istiyorduk.

Ve gel gör ki, son buldu bütün o imdat çılgınlığımız. Daha şimdiden zihnimiz ve yüreğimiz apaçık ve neşe dolu. Az kaldı, cesaretimiz neredeyse coşkuya dönüşecek.

Ey Zerdüşt, yeryüzünde hiçbir şey yüce, kuvvetli bir istencin yetişmesi kadar sevindirici değildir: o yeryüzünün en güzel yetişenidir. Böyle bir ağaç bütün bir araziye mutluluğa boğabilir.

Çam ağacıyla karşılaştırırm ey Zerdüşt, senin gibi büyüyen birini: uzun, suskun, sert, yalnız, en iyi cins esnek tahtadan, görkemli, —

— ama son olarak da kuvvetli yeşil dallarıyla kendi hükmümlüğüne uzanarak, rüzgârların, fırtınaların ve yükseklerle özgü ne varsa, tümünün önünde kuvvetli sorular sorarak,

— onlardan daha da kuvvetli yanıtlar vererek, bir buyurgan, zafer kazanmış biri: ah, böyle yetişenlere bakmak için kim tırmanmaz ki yüksek dağlara?

Burada, senin ağacında, ey Zerdüşt, elemli ve yolunu şaşırmış olan da ferahlar, senin görünüşünle tedirgin olan da kendine

güvenir ve yüreğini iyileştirir.

Ve gerçekten de senin dağına ve ağacına yönelmekte bugün pek çok göz; büyük bir özlem çıktı ortaya ve bazıları şöyle sormayı öğrendiler: kimdir Zerdüşt?

Ve herhangi bir zamanda kimin kulağına şarkını ve balını damlattıysan: bütün gizlenmişler, tekbaşına yaşayanlar, ikibaşına yaşayanlar bir anda şöyle konuştular yürekleriyle:

“Yaşıyor mu Zerdüşt hâlâ? Artık yaşamaya değmez, her şey birbirinin aynı, her şey boşuna: ya da — bizler Zerdüşt’le yaşamak zorundayız!”

“Neden gelmiyor o, geleceğini onca haber verdikten sonra?” böyle sormaktalar çokları; onu yalnızlık mı yuttu? Yoksa bizler mi gitmeliyiz ona?”

Ama şimdi yalnızlığın kendisi zayıflayıp parçalanmakta, parçalan ve artık ölülerini tutamayan bir mezar gibi. İnsan her yerde dirilenleri görüyor.

Şimdi dalgalar yükselmekte ve yükselmekte dağının çevresinde, ey Zerdüşt. Ve ne kadar yüksekte olursan ol, pek çokları sana doğru yukarı çıkmak zorunda; artık sandalın daha uzun süre kuru bir yerde kalmayacak.

Ve şimdi bizlerin, yani çaresizlerin, mağarana gelmemiz ve artık çaresizlik çekmememiz: bu, sadece daha iyilerin sana doğru yola çıktıklarının bir alameti ve belirtisi, —

— çünkü onun kendisi de, yani Tanrının insanlar arasındaki son kalıntısı olan da sana doğru yola koyuldu: büyük özlemin, büyük tiksintinin, büyük bıkkınlığın tüm insanları,

— Hepsi, kim varsa artık yaşamak istemeyen ya da yeniden öğrenirler umut etmeyi — ya da senden öğrenirler, ey Zerdüşt, büyük umudu!”

İşte böyle dedi sağdaki kral ve öpmek için Zerdüşt’ün elini yakaladı; ama Zerdüşt onun bu saygı gösterisini engelledi ve ürkerek geri çekildi, suskun ve ansızın sanki uzaklara kaçarcası-

na. Fakat kısa süre sonra yeniden konuklarının yanındaydı, onlara aydınlık, sınavan gözlerle baktı ve konuştu:

Konuklarım, siz, daha yüce insanlar, sizlerle Almanca ve açıkça konuşacağım. Sizler değilsiniz bu dağlarda beklediklerim.

(“Almanca ve açıkça mı? Tanrı acısın! dedi burada soldaki kral kendi kendisine; anlaşıyor ki, sevgili Almanları tanımıyor-du bu Doğulu bilge!

Ama eğer kastettiği “Almanca ve kabaca” ise — tamam o halde! çünkü bu, günümüzde henüz zevklerin en kötüsü değil!”)

“Sizler birlikte daha yüce insanlar olabilirsiniz, diye sürdürdü konuşmasını Zerdüşt: ama benim için — yeterince yüce ve kuvvetli değilsiniz.

Benim için bunun anlamı: içimde suskun olan, ama hep susmayacak acımasız için. Ve bana aitseniz eğer, yine de sağ kolum gibi değilsiniz.

Çünkü her kim ki sizler gibi hasta ve zayıf ayaklar üstünde durur, o bilse de, kendinden saklasa da: her şeyden önce esirgenmek ister.

Ama ben kollarımı ve bacaklarımı esirgemem, savaşçıları-mı esirgemem: siz nasıl olur da benim savaşım için uygun olabilirsiniz?

Ancak sizinle bütün zaferlerimi mahvederim. Ve içlerinizden bazıları davullarımın yüksek sesini duyduğu anda devrilir.

Ayrıca benim için yeterince güzel ve soylu doğmuş da değilsiniz. Ben, öğretilerim için tertemiz ve dümdüz aynaları gereksinirim; sizin yüzeyinizde ise benim kendi suretim bile çarpılır.

Omuzlarınızı ezen kimi yükler ve anılar var; köşe bucağınızda hınzır cüceler saklı. Ayrıca içinizde saklı olan ayaktakımı da var.

Ve yüce ve daha yüce türden olsanız bile: eğri büğrü ve biçimsiz pek çok yanınız var. Dünyada sizi bana göre düzeltebi-

lecek bir demirci yok.

Sizler sadece köprülersiniz: daha yüce olanlar sizden yana yürüseler bile bu değişmez! Sizler sadece basamaklırsınız: bu yüzden üstünüzden geçerek kendi üstünlüğüne ilerleyene kızmayın!

Tohumunuzdan günün birinde bana gerçek bir oğul ve eksiksiz bir mirasçı doğabilir: ama bu henüz çok uzakta. Sizler değilsiniz mirasıma ve adıma sahip olacaklar.

Bu dağlarda sizleri beklemiyorum, son bir kez aşağıya sizlerle inmeye hakkım yok. Sizler, bana sadece daha yücelerin bana doğru yola çıktıklarının bir belirtisi olarak geldiniz, —

— ama büyük özlemin, büyük tiksintinin, büyük bıkkınlığın insanları ve Tanrının kalıntısı diye adlandırdığınız şey olarak değil.

— Hayır! Hayır! Üç kez hayır! Başkalarını beklemekteyim ben bu dağlarda ve onlar olmadan ayağımı oynatmak niyetinde değilim,

— daha yüceleri, kuvvetlileri, daha muzaffer olanları, kendilerine daha çok güvenenleri, bedeni ve ruhu dik yapılı olanları beklemekteyim: gülen aslanlar gelmeli bana!

Ey konuklarım, ey siz tuhaf insanlar — henüz hiçbir şey duymadınız mı çocuklarım hakkında? Ve onların bana doğru yola çıktıklarını?

Bana bahçelerimden, mutluluk adalarımın, yeni ve güzel soyumdan söz etsenize — neden söz etmiyorsunuz bundan?

İşte bu konuk armağanını istiyorum sevginizden, bana çocuklarımdan söz etmenizi istiyorum. Onlar için zenginim, onlar için yoksul oldum: neler vermedim,

— neler vermezdim tek bir şeye sahip olmak için: bu çocuklara, bu canlı fidanlığa, istencimin ve en yüce umudumun bu hayat ağaçlarına!"

İşte böyle dedi Zerdüşt ve ansızın konuşmasını kesti: çünkü özleminin saldırısına uğramıştı, yüreğinin devinimi yüzünden gözlerini ve ağzını kapattı. Bütün konukları da sustular, sessiz ve şaşkın kalakaldılar: sadece yaşlı kâhin elleriyle ve jestleriyle işaretler yapmaktaydı.

.

Akşam Yemeği

Çünkü bu noktada yaşlı kâhin Zerdüş'tün ve konuklarının selamlaşmalarını kesmişti: öne doğru ilerledi, yitirecek zamanı olmayan biri gibi, Zerdüş'tün elini yakaladı ve şöyle bağırdı: “Ama Zerdüş!

Her zaman ötekinden daha önemli bir şey vardır, sen böyle dersin: tamam, şimdi benim için tek bir şey başka her şeyden daha önemli.

Zamanında söylenmiş bir söz: sen beni yemeğe davet etmedin mi? Ve burada uzun yoldan gelmiş daha bir sürü insan var. Herhalde bizleri konuşmalarla doyurmak istemiyorsun, öyle değil mi?

Ayrıca hepiniz soğuktan donmayı, suda boğulmayı, havasızlıktan boğulmayı ve başkaca bedensel sıkıntıları fazlasıyla düşündünüz: ama hiç kimse benim sıkıntımı, yani aç kalmayı düşünmedi —”

(İşte böyle dedi kâhin; ama Zerdüş'tün hayvanları bu sözleri duyar duymaz korkudan kaçtılar. Çünkü gündüz vakti getirmiş olduklarının tek bir kâhini doyurmaya yetmeyeceğini görmüşlerdi.)

“Bir de susuzluk, diye devam etti kâhin. Ve burada su şırıltıları duysam bile, tıpkı bilgece konuşmalar gibi, yani bolca ve tükenmeksizin: ben — şarap istiyorum!

Çünkü herkes, Zerdüş gibi doğuştan su içici değildir. Ayrıca su yorgunlara ve solmuşlara uygun değildir: bize şarap yakışır — ancak şarap ani iyileşmeyi ve hazırlanılmamış sağlığı olanaklı kılar!”

Kâhin şarap istediği sırada soldaki kral, yani suskun olan da söz alma fırsatı buldu. “Biz şarabı düşündük sağdaki kral kar-

deşimle birlikte, dedi, yeterince şarabımız var — tam bir eşek yükü. Böylece ekmekten başka eksik yok.”

“Ekmek mi? diye karşılık verdi Zerdüşt ve bir de güldü. Tekbaşına yaşayanların özellikle ekmeği olmaz. Ama insan yalnızca ekmekle değil, iki tanesine sahip olduğum iyi kuzuların etiyile de yaşar:

— Onlar hemen kesilsin ve baharatla, adaçayıyla hazırlansın: ben böyle severim. Ayrıca ağızlarının tadına düşkün olanları bile memnun edecek köklerden ve yemişlerden yana da bir eksik yok; fındıklar ve kabuğu kırılacak başka bilmeceler de var.

O halde kısa zamanda güzel bir yemek hazırlayalım. Ama yemeğe katılmak isteyen, hazırlanmasına da el vermeli, buna krallar da dahil. Çünkü Zerdüşt’ün yanında bir kral da aşçı olma hakkına sahiptir.”

Bu öneri herkesin gönlüne göre olmuştu: sadece gönüllü dilenci ete, şaraba ve baharata karşı çıkmıştı.

“Şu ağzının tadını bilen Zerdüşt’e bakın hele! dedi şakacı bir ifadeyle: mağaralara ve yüksek dağlara böyle yemekler yapmak için mi çekiliniyor?

Şimdi anlıyorum bir zamanlar bize öğrettiği şeyi: “Övgüler olsun küçük yoksulluğa!” Ve bir de dilencileri neden kovmak istediğini.”

“Keyfini bozma, diye karşılık verdi ona Zerdüşt, tıpkı benim gibi. Sen kendi geleneğine bağlı kal, ey takdire layık insan, kendi tahıl tanelerini öğüt, kendi suyunu iç, mutfağını öv: eğer mutfak senin seni daha mutlu kılıyorsa!

Ben yalnızca benden yana olanlar için bir yasayım, herkes için bir yasa değilim. Ama benden olanın kuvvetli kemikleri ve hafif ayakları olmalı, —

— savaşımlara ve şenliklere istekli olmalı, kasvetli ve hayalperest olmamalı, en güç olana bir şenlik içinmişçesine hazır, sağlıklı ve esenlikli olmalı.

Her zaman en iyisi bana ve benden olanlara aittir; ve bunu bize vermezlerse eğer, biz alırız: — en iyi yiyecekleri, en parlak gökyüzünü, en güçlü düşünceleri, en güzel kadınları!” —

İşte böyle dedi Zerdüşt; sağdaki kral ise şöyle karşılık verdi: “Tuhaf! Hiç duyulmuş mudur böylesine akıllı sözler bir bilgenin ağzından?

Ve gerçekten de bir bilgenin en tuhaf yanı, her şeyin dışında bir de akıllı olması ve eşek olmamasıdır.”

İşte böyle dedi sağdaki kral ve hayrete düştü; eşek ise onun konuşmasına kötü niyetle aaa-iii diye yanıt verdi. Bu, tarih kitaplarındaki adıyla “Akşam Yemeği” diye anılan uzun yemeğin başlangıcı oldu. Ama bu yemekte daha yüce insandan başka bir şey konuşulmadı.

Daha Yüce İnsan Üzerine

1

İlk kez insanların arasına karıştığımda, tekbaşına yaşayanlara özgü deliliği yaptım, büyük deliliği: pazar yerine gittim.

Ve herkese konuştuğumda hiç kimseye konuşmadım. Ama akşam yoldaşlarım ip cambazlarıydı ve cesetler; ve ben de neredeyse bir cesettim.

Ama yeni sabahla birlikte bana yeni bir hakikat geldi: konuşmayı öğrendim. “Bana ne pazardan, ayaktakımından, ayak takımının gürültüsünden ve uzun kulaklarından!”

Siz, daha yüce insanlar, şunu öğrenin benden: pazar yerinde kimse inanmaz daha yüce insanlara. Ve orada konuşmak istiyorsanız eğer, hiç durmayın! ayaktakımı gözlerini kırıştırır “bizler hepimiz eşitiz.”

“Siz, daha yüce insanlar, — böyle kırıştırır gözlerini ayak takımı — daha yüce insanlar yoktur, bizler hepimiz eşitiz, insan insandır Tanrının önünde — bizler hepimiz eşitiz!”

Tanrının önünde! — Ama artık öldü bu Tanrı. Fakat ayak takımının önünde eşit olmak istemiyoruz. Siz, daha yüce insanlar, uzaklaşın pazar yerinden!

2

Tanrının önünde! — Ama artık öldü bu Tanrı! Siz, daha yüce insanlar, bu Tanrı, sizin için en büyük tehlikeydi.

O mezarında yattığından bu yanadır ki, sizler yeniden diriliniz. Ancak şimdi gelmekte büyük öğle vakti, ancak şimdi daha yüce insan — efendi oluyor!

Bu sözü anladınız mı, ey kardeşlerim? Korktunuz: yürek çarpıntılarını mı yakalandınız? Bu noktada önünüzde uçurum mu açılmakta? Cehennem köpeği dişlerini mi göstermekte?

Haydi! Davranın bakalım! Siz, daha yüce insanlar! Ancak şimdi insan geleceğinin dağı doğum sancıları çekmekte. Tanrı öldü: şimdi bizim istediğimiz — Üstüninsanın yaşaması.

3

En titiz olanlar sormaktalar bugün: “insan nasıl ayakta kalır?” Zerdüş'te ise şunu soran tek ve ilk kişi: “insan nasıl aşıılır?”

Üstüninsandır benim için önemli olan, o, benim için ilk ve tek olandır — yoksa insan değil: en yakınım değil, en yoksul değil, en çok acı çeken değil, en iyi değil —

Ah kardeşlerim, benim insanda sevebileceğim şey, onun bir geçiş ve bir batış olmasıdır. Ve sizde de sevgi duymama ve umut etmeme yol açan çok şey var.

Aşağılanmış olmanız, siz, daha yüce insanlar, bana umut veriyor. Çünkü büyük aşağılayanlar büyük onurlandıranlardır.

Çaresizliğe düşmüş olmanızda onurlandıracak pek çok yan var. Çünkü sizler nasıl teslim olacağınızı öğrenmediniz, küçük kurnazlıkları öğrenmediniz.

Çünkü bugün küçük insanlar efendi olmaktadır: onlar akla gelebilecek tüm teslimiyetlerin, alçakgönüllülüklerin, akıllılıkların, çalışkanlıkların, hürmetin ve küçük erdemlerin uzayıp giden vesairesinin vaazlarını vermekteler.

Kadınca olan, uşaklıktan kaynaklanan ve özellikle de ayak takımı güruhu: Şimdi bunlar tüm insanların yazgılarının efendisi olmak istemekteler — ah, tiksinti! Tiksinti! Tiksinti!

Odur sürekli soran, soran ve sormaktan yorulmayan: “insan kendini en iyi, en uzun, en keyifli biçimde nasıl ayakta tutabilir?” Ve böylece — onlar bugünün efendileri olmaktadır.

Bugünün bu efendilerini aşın benim için ey kardeşlerim bu küçük insanlar: onlardır Üstüninsanın önündeki en büyük tehlike!

Aşın benim için, siz, daha yüce insanlar, küçük erdemleri, küçük kurnazlıkları, kum tanelerinden farksız hürmetleri, karıncalarinki gibi koşuşturmaları, acınası rahatlığı, “çoğunluğun mutluluğu”nu —!

Ve teslim olacak yerde çaresizliğe düşmeyi yeğleyin. Ve gerçekten de sizleri seviyorum bugün yaşamayı beceremediğiniz için, siz, daha yüce insanlar! Çünkü böylece sizler yaşamış olmaktadır — en iyi şekilde!

4

Cesaretiniz var mı, ey kardeşlerim! Yürekli misiniz? Tanıkların önündeki cesaretten değil, artık hiçbir tanrının bile başını çevirip bakmadığı tekbaşına yaşayanın ve kartalın cesareti var mı sizde?

Soğuk ruhlar, katırlar, körler, sarhoşlar yürekli değildir bana göre. Yürekli olan korkuyu tanıyan, ama onu zorlayandır, uçuruma gururla bakabilendir.

Uçurumu kartalın gözleriyle görebilen, uçuruma kartalın pençeleriyle sarılan: Cesurdur. —

5

“İnsan kötüdür” — böyle dediler bana teselli olsun diye tüm en bilge olanlar. Ah, bugün keşke doğru olsa bu! Çünkü kötü, insanın en iyi gücüdür.

“İnsan daha iyi ve daha kötü olmak zorundadır” — ben böyle öğretiyorum. En kötü, Üstüninsanın en iyisi için gereklidir.

Küçük insanların o vaizi için iyi olabilir acı çekmiş ve insa-

noğlunun günahına katlanmış olmak. Ben ise büyük gûnahtan benim büyük tesellim olarak sevinç duymaktayım. —

Ama bu sözler uzun kulaklara göre değildir. Ayrıca her sözcük her ağza da yakışmaz. Bunlar ince ve ötelerdeki konulardır: koyunların tırnakları onlara uzanmamalı!

6

Siz, daha yüce insanlar, sizin bozduğunuzu ben düzelteyim diye mi burada olduğumu düşünüyorsunuz?

Ya da bundan böyle acı çekenleri daha rahat ettireyim diye mi? Sizlere, tedirginlere, yolunu şaşırmış, yanlış yerlere tırmanmış olanlara daha kolay patikalar göstereyim diye mi?

Hayır! Hayır! Üç kez hayır! İçinizden hep daha çokları, daha iyileri yıkılmalı — çünkü hep daha kötü ve daha zor olanla karşılaşmalısınız. Ancak böyle —

— ancak böyle olduğu takdirde insan, yıldırım çarpmasıyla parçalandığı yüksekliklere ulaşabilir: yıldırım çarpması için yeterli yükseklik!

Daha aza, daha uzuna, daha uzağa doğrudur benim duygularım ve özlemim: sizlerin küçücük, çok sayıda, kısa acılarınızdan bana ne?

Henüz yeterince acı çekmiyorsunuz bana göre! Çünkü kendinizden acı çekmektesiniz, insandan değil. Başka şey söylerse-
niz yalan söylemiş olursunuz! Sizler, hepiniz, bana acı vermiş
olandan acı çekmemektesiniz. — —

7

Yıldırımın artık zarar vermemesi yeterli değil benim için. Onu başka yere yöneltmek istemiyorum: o benim için öğrenmeli — çalışmalı. —

Bilgeliğim uzun zamandır bir bulut gibi toplanmakta, daha sessiz ve daha karanlık oluyor. Böyle hareket eder günün birinde yıldırımlar doğuracak her bilgelik. —

Bugünün insanları için ı ışık olmak istemiyorum, ı ışık diye adlandırılmak istemiyorum. Onları — kör etmek istiyorum: ey bilgeliğimin yıldırımı! Onların gözlerini oy!

8

Gücünüzün ötesinde kalan bir şey istemeyin: kötü bir sahte-kârlık vardır güçlerinin ötesindekileri isteyenlerde.

Özellikle de büyük şeyler istediklerinde! Çünkü kuşku yaratırlar büyük şeylere karşı bu kurnaz kalpazanlar ve oyuncuları: —

— ta ki şaşı gözlü, parlamış kurt yenikleri güçlü sözler, gösterişli erdemler ve parlak düzmece eserlere bürünüp kendilerine karşı da birer sahtekâr olana kadar.

Bu noktada iyice dikkatli olun, siz, daha yüce insanlar! Çünkü günümüzde benim için dürüstlükten daha değerli ve nadir bir şey yok.

Bugün ayaktakımının günü değil mi? Ama ayaktakımı neyin büyük, neyin küçük, neyin doğru ve neyin dürüst olduğunu bilmez: o masum bir çarpıtılmışlık içindedir, hep yalan söyler.

9

Bugün iyice kuşku duyun, siz, daha yüce insanlar, içten olanlar! Açık yürekli! Ve nedenlerinizi gizli tutun! Çünkü bugün ayaktakımının günüdür.

Bir zamanlar ayaktakımının nedensiz inanmış olduklarını bugün kim nedenler göstererek — yıkabilir ki?

Ve pazar yerinde insanlar jestlerle inandırılıyor. Nedenler ise

ayaktakımında kuşku yaratır.

Ve bu arada bir defa hakikat zafere ulaştığında, şöyle sorun kendinize haklı bir kuşkuyla: “hangi kuvvetli hata bu hakikat uğruna savaştı?”

Koruyun kendinizi bilginlerden! Onlar sizden nefret ederler: çünkü onlar kısırdırlar! Soğuk, kupkuru gözleri vardır, onların önünde her kuşun tüyleri yolunmuştur.

Böyleleri yalan söylememekle övünür: ama yalan söylemekten aciz olmak henüz hakikati sevmek değildir. Koruyun kendinizi!

Hastalık ateşinden özgür olmak henüz bilmek demek değildir! Ben buz kesmiş tinlere inanmam. Yalan söyleyemeyen hakikatin ne olduğunu bilmez.

❧ 10 ❧

Ötelere, yükseklere ulaşmak istiyorsanız eğer, kendi ayaklarınızı kullanın! Sizi yukarılara taşımalarına izin vermeyin, yabancılardan sırtlarına ve başlarına oturmayın!

Ama sen ata biniyorsun, öyle mi? Şimdi hızla yukarılara, hedefine doğru at mı sürüyorsun? Haydi o halde, dostum! Ama tutmayan ayağın da seninle birlikte at sırtında!

Hedefine vardığında, atından aşağıya atladığında: özellikle tam da doruğunda, sen ey daha yüce insan — topallayacaksın!

❧ 11 ❧

Siz yaratanlar, siz, daha yüce insanlar! İnsan ancak kendi çocuğuna gebe kalır.

Hiç kimseyi dinlemeyin, kandırılmayın! Kimdir size en yakın olan? Ve “en yakınlarınız için” eylemde bulunsanız bile — siz onlar için yaratmıyorsunuz ki!

Unutun şu “İçin” sözcüğünü, siz yaratanlar: özellikle erdeminiz, hiçbir şeyi “için,” “ötürü” ve “çünkü”yle yapmamanızı ister. Bu sahte küçük sözcüklere karşı kulaklarınızı tıkamalıyınız.

“En yakınlar için” yalnızca küçük insanlara özgü bir erdemdir: onlara göre “her şey karşılıklıdır” ve “el eli yıkar”: — onların ne hakları vardır ne de güçleri sizlerin bencilliğinize ulaşmaya!

Sizlerin bencilliğinde, ey siz yaratanlar, gebe kalmış olanın dikkati ve öngörüsü vardır! Daha kimsenin gözleriyle görmediği şey, meyve: o sizin bütün sevginizi barındırır, esirger ve besler.

Bütün sevginizin olduğu yerde, çocuğunuzda, bütün erdeminiz de vardır! Eserinizdir, istencinizdir sizin “en yakınınız”: size yanlış değerler telkin etmelerine izin vermeyin!

❧ 12 ❧

Siz yaratıcılar, daha yüce insanlar! Doğurmak zorunda olan hastadır; ama doğurmuş olan kirlenmiştir.

Kadınlara sorun: zevk verdiği için doğurulmaz. Acı tavukları da şairleri de gıdaklatır.

Siz yaratanlar, pek çok kirli yanınız var. Bunun nedeni aneler olmak zorunda kalışınızdır.

Yeni bir çocuk: onunla birlikte ne kadar çok yeni kir de gelmiştir dünyaya! Kenara çekilin! Ve doğurmuş olan ruhunu yıkayıp temizlemelidir!

❧ 13 ❧

Gücünüzü aşacak kadar erdemli olmaya kalkmayın! Ve kendinizden olasılıklara aykırı hiçbir şey istemeyin!

Babalarınızın erdemlerinin ayak izlerinden gidin! Nasıl yüseklerle çıkacaksınız babalarınızın da istenci sizinle birlikte çıkmadığı takdirde?

Ama birinci olmak isteyen sonuncu olmamaya da dikkat etmeli! Ve babalarınızın günahlarının bulunduğu yerde ermişleri oynamaya kalkmayın!

Babaları kadınlara, güçlü şaraplara ve domuz etine düşkün olanlar: kendilerinden iffet isteseler neye yarar ki?

Böylesi bir delilik olur ancak! Gerçekten de bana göre böylesinin ancak bir, iki veya üç kadının kocası olması daha uygundur.

Ve manastırlar kurup, kapılarının üstüne şöyle yazsa bile: “Kutsal Olana Giden Yoldur,” — şöyle derdim: ne için! bu, yeni bir delilikten başka nedir ki?

Böylesi kendine bir hapisane ve sığınak kurmuştur ancak: güle güle kullansın! Ama ben inanmam böyle bir şeye.

Yalnızlıkta, insan yalnızlığın içine ne taşıdıysa o serpilip gelişir, içimizdeki hayvan da. Bu yüzden pek çokları için tavsiyeye şayan değildir yalnızlık.

Bugüne kadar yeryüzünde çöl ermişlerinden daha kirlisi görüldü mü? Onların çevresinde yalnızca şeytan değildi zincirlerinden boşanmış olan — aynı zamanda domuz da vardı.

© 14 ©

Ürkek, utangaç, beceriksiz, bir atlayışta başarısızlığa uğramış bir kaplan gibi: işte böyle, siz, daha yüce insanlar, sizleri böyle bir köşeye sığınırken gördüm çoğu kez. Bir hamlede başarısızlığa uğramıştınız.

Ama sizler, zar atanlar, ne önemi var ki bunun? Sizler, nasıl oynamak ve alay etmek gerekiyorsa öyle oynamayı ve alay etmeyi öğrenmediniz! Bizler hep büyük bir alay ve oyun masasının başında oturmuyor muyuz?

Ve kalkıştığınız büyük bir şeyde başarısız olmuşsanız, bu yüzden sizler de — başarısız olmuş mu sayılırsınız? Ve eğer siz-

ler başarısız olmuşsanız, bu yüzden — insan da mı başarısız olmuştur? Ama insan başarısız olmuşsa eğer: iyi o halde! zararı yok!

© 15 ©

Türü ne denli yükselirse bir şeyin, başarıya ulaşması da o denli ender olur. Sizler, buradaki daha yüce insanlar, hepiniz — başarısız olmuş değil misiniz?

Cesaretinizi yitirmeyin, ne önemi var ki bunun? Daha pek çok şey olanaklı! İnsanın nasıl gülmesi gerektiğini kendinize gülerek öğrenin!

Şaşılacak ne yanı var ki başarısız olmanızın ve ancak yarım yamalak başarmanızın, sizler, yarı yarıya parçalanmış olanlar! Sizlerin içinde zorlayan ve itip kakan — insanoğlunun geleceği değil mi?

İnsanoğlunun en uzak, en derin, yıldızlar kadar yüksek yanı, dev gücü: kabınızda bütün bunlar karşılıklı köpürmüyor mu?

Şaşılacak ne yanı var ki bazı kapların parçalanmasının! İnsanın nasıl gülmesi gerektiğini kendinize gülerek öğrenin! Siz, daha yüce insanlar, olanaklı olan daha o kadar çok şey var ki!

Ve gerçekten de ne kadar çok şey başarıldı şimdiye kadar! Ne kadar zengin şu yeryüzü küçük, iyi, kusursuz şeylerden, iyi başarılanlardan yana!

Küçük ve kusursuz şeylerle sarın çevrenizi, siz, daha yüce insanlar! Onların altın olgunluğu yüreğe şifa verir. Kusursuz olan umut etmeyi öğretir.

© 16 ©

Neydi bugüne kadar şu yeryüzündeki en büyük günah? “Burada gülenlerin vay haline!” demiş olanın sözü değil miydi?

Onun kendisi yeryüzünde gülmek için neden bulmamıştı,

değil mi? O zaman kötü aramış demektir yalnızca. Bir çocuk bile burada neden bulabilir.

O — yeterince sevmeyi: yoksa bizleri, gülenleri de severdi! Ama o, bize nefretle ve kötücül alaylarla davrandı, feryat etmeyi ve dış gıcırdatmayı müjdeledi.

İnsan sevmeyi yerde hemen lanetlemek zorunda mıdır? Bu — bana zevksizlik gibi geliyor. Ama o, mutlak olan o, böyle yaptı. O ayaktakımının arasından gelmeydi.

Ve o yeterince sevmeyi, o kadar: yoksa kendisinin sevilmesinden ötürü daha az öfke duyardı. Bütün büyük sevgiler sevgi istemez: — daha çoğunu ister.

Böyle mutlak olanların tümünün yolundan çekilin! Bu, zavallı ve hastalıklı bir tarzdır, ayaktakımına özgü bir tarzdır: onlar bu yaşama kötü gözlerle bakarlar, kem gözlüdürler bu yeryüzüne karşı.

Böyle mutlak olanların tümünün yolundan çekilin! Onların adımları ağır, yürekleri bulanıktır: — onlar dans etmeyi bilmezler. Böylelerine yeryüzü nasıl hafif gelebilir ki!

❧ 17 ❧

Bütün iyi şeyler hedeflerine eğri büğrü yaklaşırlar. Kediler gibi kamburlarını çıkarırlar, yaklaşan mutluluklarından ötürü için için mırıldanırlar — bütün iyi şeyler güleryüzlüdür.

Birinin artık kendi yolunda yürüyüp yürümediğini adımlar ele verir: o halde dikkat edin gidişime! Hedefine yaklaşan ise dans eder.

Ve gerçekten de ben bir heykele dönüşmedim, burada kaskatı, körelmiş, taşlaşmış, bir sütun gibi durmuyorum henüz; ben hızlı koşmayı seviyorum.

Ve yeryüzünde bataklıklar ve ağır keder olsa da: adımları hafif olan çamurun üstünde de koşar ve süpürülmüş buzun üstündeymişçesine dans eder.

Kaldırın yüreklerinizi, kardeşlerim, yükseklete! daha da yükseklere! Ve bacaklarınızı da unutmayın sakın! Bacaklarınıza da kaldırın, siz iyi dansçılar ve daha da iyisi: baş aşağı da durun!

❧ 18 ❧

Gülenlerin bu tacı, gül çelenginden yapılma bu taç: ben kendim koydum başıma o tacı ve kendim kutsadım gülüşümü. Bugün başkaca hiç kimseyi bunu yapacak güçte bulmadım.

Dansçı Zerdüş, uçuşa hazır, kanatlarıyla çağıran hafif Zerdüş, bütün kuşları çağıran, hazır ve tamam, mutlu bir umursamaz: —

Kâhin Zerdüş, kehanetleri güleryüzlü Zerdüş, sabırsız olmayan, mutlak olmayan, sıçrayışları ve kaçamakları seven biri; ben kendim başıma koydum bu tacı!

❧ 19 ❧

Kaldırın yüreklerinizi, kardeşlerim, yükseklete! daha da yükseklete! Ve bacaklarınızı da unutmayın sakın! Bacaklarınızı da kaldırın, siz iyi dansçılar ve daha da iyisi: baş aşağı da durun!

Mutluyken de ağır hayvanlar vardır, doğuştan hantal ayaklılar vardır. Baş aşağı durmak için çabalayan bir fil gibi, tuhaf bir biçimde çabalar dururlar.

Ama mutluluktan delirmek, mutsuzluktan delirmekten daha iyidir, hantal hantal dans etmek de felçli gibi yürümekten iyidir. Bu yüzden benim bilgeliğimi öğrenin: en kötü şeyin bile iki iyi öteki yüzü vardır, —

— en kötü şeyin bile dans edecek iyi bacakları vardır: bu yüzden, siz, daha yüce insanlar, kendi kendinize öğretin uygun bacaklarınızın üstünde durmayı!

Bu yüzden unuttun kederli sızlanmaları ve ayaktakımına özgü her türlü üzüntüyü! Ah, ne kadar da üzücü geliyor bana bu-

gün hâlâ ayaktakımının maskaralıkları! Ama bu bugün ayaktakımının günü.

20

Dağlardaki mağaralarından boşanan rüzgâr gibi olun: o kendi kavalına göre dans etmek ister, denizler ayak vuruşlarının altında titrer ve sıçrar.

Eşekleri kanatlandıran, dişi aslanları sağan, bütün bugünlere ve bütün ayaktakımlarına bir fırtına gibi esen bu iyi ve dizginlenemez tine övgüler olsun, —

— o tin ki, diken kafalara, kılı kırk yaranlara, bütün solmuş yapraklara ve yabani otlara düşmandır: övgüler olsun bataklıklarda ve kederlerde çayırların üstündeymişçesine dans eden bu vahşi, iyi, özgür fırtına tine!

O tin ki, hastalıklı ayaktakımı köpeklerinden ve başarısız olmuş, karanlık suratlı tüm yaratıklardan nefret eder: övgüler olsun bütün kapkara bakışlıların, keder tiryakilerinin gözlerine tozları üfleyen, tüm özgür tinlerin tini olan bu tine!

Siz, daha yüce insanlar, şudur en kötü yanınız: hepiniz nasıl dans edilmesi gerektiğini — kendinizi aşarak dans etmeyi öğrenmediniz! Ne önemi var başarısız olmanızın!

Daha ne kadar çok şey var olanaklı olan! O halde öğrenin kendinizi aşarak gülmeyi! Kaldırın yüreklerinizi, siz iyi dansçılar, yükseğe! daha yükseğe! Ve iyi gülmeyi unutmayın!

Gülenlerin bu tacı, gül çelenginden yapılma bu taç: sizlere, kardeşlerim, atıyorum bu tacı! Gülmeyi kutsamıştım; siz, daha yüce insanlar, öğrenin — gülmeyi!

Hüznün Şarkısı

❧ 1 ❧

Zerdüşt bu konuşmaları yaptığında, mağarasının girişine yakın durmaktaydı; ama son sözcüklerle birlikte konuklarından uzaklaştı ve kısa bir süre için açık havaya kaçtı.

“Ey çevremdeki tertemiz kokular, diye seslendi, ey çevremdeki kutsal sessizlik! Ama hayvanlarım nerede? Buraya gelin, buraya gelin kartalım ve yılanım!

Söyleyin bana, hayvanlarım: bu daha yüce insanların hepsi birlikte — yoksa güzel kokmuyorlar mı? Ey çevremdeki tertemiz kokular! Ancak şimdi biliyorum ve hissediyorum, sizleri, hayvanlarımı ne kadar sevdiğimi.”

— Ve Zerdüşt bir kez daha şöyle dedi: “sizleri seviyorum, hayvanlarım!” Kartal ile yılan ise o bunları söylediğinde yanına yaklaştılar ve başlarını kaldırıp ona baktılar. Böylece üçü sessizce bir araya gelmişti ve hep birlikte temiz havayı koklayıp içlerine çekiyorlardı. Çünkü buradaki, dışarıdaki hava, daha yüce - insanların oradaki havadan daha iyiydi.

❧ 2 ❧

Ama Zerdüşt mağarasından daha yeni çıkmıştı ki, yaşlı büyücü yerinden kalktı, kurnaz gözlerle çevresine baktı ve konuştu: “Gittil!

Ve daha şimdiden, siz, daha yüce insanlar — izin verin ben de size onun gibi bu övgü dolu ve gurur okşayıcı adla sesleneyim — evet, daha şimdiden o aldatıcı, kötü büyücü tinim, hüznünden yana şeytanım bana saldırmakta,

— o ki, bu Zerdüşt'e temelden karşıdır: bağışlayın onu! Şimdi o sizin önünüzde büyücülük yapmak istiyor, şimdi tam da onun saati geldi; bu kötü tinle boşuna savaşıyorum.

Hepinize, kendinize sözcüklerle hangi onurları kazandırırsanız kazandırın, kendinizi ister “özgür tinler,” ister “hakiki olanlar,” ister “tinlerinin kefaretni ödeyenler,” ister “zincirden boşananlar” ya da “büyük özlem duyanlar” diye adlandırın —

— tıpkı benim gibi, büyük tiksintinin acısını çeken, eski tanrıları ölmüş, yenisinin de henüz beşikte ve kundakta olmadığı sizler — hepiniz için benim kötü tinim ve büyücü şeytanım uygundur.

Sizleri tanıyorum, ey daha yüce insanlar, onu tanıyorum — istemeden sevdiğim o kötü insanı, Zerdüşt'ü de tanıyorum: o, çoğu kez bana güzel ve kutsal bir maskeymiş gibi geliyor,

— tıpkı kötü tinimin, hüznü şeytanımın hoşuna giden, yeni tuhaf bir maskeli eğlence gibi: — çoğu kez bana öyle geliyor ki, Zerdüşt'ü kötü tinimin hatırına sevmekteyim. —

Ama o tin hemen bana saldırıyor ve zorlamaya başlıyor, o hüznün tını, akşam vaktinin şeytanı: ve gerçekten de siz, daha yüce insanlar, onun istediği —

— açın gözlerinizi! — onun istediği, çıplak gelmek, erkek mi, kadın mı, henüz bilmiyorum bunu: ama geliyor, beni zorluyor! Tüm duyularınızla dikkat kesilin!

Gün sona ermekte, şimdi her şey için akşam vakti geliyor, en iyi şeyler için de; şimdi dinleyin ve görün, siz, daha yüce insanlar, ister erkek, ister kadın, bu akşam hüznünün tininin nasıl bir şeytan olduğunu!”

İşte böyle dedi yaşlı büyücü, kurnaz gözlerle çevresine baktı ve sonra arpının tellerine dokundu.

3

Hava saydamlaştığında,
 Çiğ damlalarının tesellisi
 Yağdığında toprağa,
 Göze görünmeden ve duyulmadan da: —
 Çünkü yumuşacıktır ayağına giydikleri
 Teselli veren çiğın, tıpkı bütün sevecenler gibi—:
 O zaman hatırlarsın sen, hatırlarsın ey sıcacık yürek,
 Bir zamanlar nasıl da susadığını,
 Gökyüzünün gözyaşlarına ve çiğ damlalarına
 Kavrulmuş ve yorgun, susadığını,
 Sararmış otlarla kaplı patikalarda
 Akşamın o kötücül güneş bakışları
 Kapkara ağaçların arasından çevrende dolanırken,
 Göz kamaştıran güneş koru bakışlar, kötülükle dolu.

“Hakikate mi talipsin? Sen mi?” — böyle alay etmişlerdi

Hayır! Bir şair yalnızca!
 Bir hayvan, kurnaz, yırtıcı, sinsî,
 Yalan söylemek zorunda olan,
 Bilerek, isteyerek yalan söylemek zorunda olan:
 Avının şehvetine kapılmış,
 Alacalı maskeler takmış,
 Kendi kendisinin maskesi,
 Kendi kendisinin avı —
 Bu mu — hakikate talip olan?
 Hayır! Sadece deli! Sadece şair!
 Sadece alacalı konuşan,

Deli maskelerinin ardından alacalı haykıran,
 Yalandan sözcük köprülerinden geçen,
 Alacalı gökkuşaklarının,
 Düzmece göklerin ve düzmece
 Yeryüzlerinin arasında
 Dolanan ve dalgalanan, —
 Sadece deli! Sadece şair!

Bu mu — hakikate talip olan?
 Sessiz, kaskatı, kaygan, soğuk
 Bir imgeye dönüşmemiş,
 Ne de bir tanrı sütununa,
 Tapınakların önüne dikilmemiş,
 Bir tanrının kapı muhafızı misali:
 Hayır! Böyle hakikat heykellerinin düşmanı,
 Her yabanda tapınakların önünde olduğundan çok daha yur-
 dunda,
 İçi kedilere özgü atılganlıkla dolu,
 Her pencereden atlayarak
 Hop diye, her rastlantıya,
 Her balta girmemiş ormanın kokusunu sürerek,
 Tutkunca, özlemle kokusunu sürerek,
 Sen, vahşi ormanlarda,
 Alacalı yırtıcı hayvanların arasında
 Günah kokan bir sağlıklılıkla, alacalı ve güzel koşasın diye,
 Şehvetten sarkmış dudaklarla,
 Mutlu-alaycı, mutlu-cehennemlik, mutlu-kana susamış,
 Avlanarak, sinsice sürünerek, yalan söyleyerek koşasın diye:

—

Veya kartal misali, uzun

Uzun donmuş gibi uçurumlara bakan,
Kendi uçurumlarına: — —

Ah, nasıl da buralara, aşağıya,
Hep aşağılara,
Hep daha derinlere süzülürler! —
Sonra

Ansızın, dosdoğru,
Kanatlarını çekmiş,
Kuzulara saldırırlar,
Dimdik aşağıya, sonsuz bir açıklıkla,
Kuzulara şehvetle susamışçasına,
Tüm kuzuların ruhlarına öfkeyle dolu,
Öfkeyle dolu ne varsa bakan
Koyun gibi, kuzu gözlü, kırıksık yünlü,
Kurşuni, kuzuların ve koyunların lütufkârlığıyla

Evet,
Kartal gibi, panter gibidir
Şairin özlemleri,
Senin özlemlerin, binlerce maskenin ardında,
Sen deli! Sen şair!

Sen ki insana baktın
Tanrının koyuna bakışı gibi —:
Parçalamak insanın içindeki Tanrıyı
Tıpkı insanın içindeki koyun gibi,
Ve gülmek parçalarken —

Budur, budur senin kutsanmışlığın!
Bir panterin ve bir kartalın kutsanmışlığı!
Bir şairin ve bir delinin kutsanmışlığı!” — —

Hava saydamlaştığında,
 Hilâl
 Erguvan kırmızılarının arasından yeşil
 Ve hasetle sürünerek yaklaştığında:
 — Güne düşman,
 Her adımda gizlice
 Güllerden örülü hamaklara
 Doğru sızdığında, ta ki onlar batana,
 Geceye doğru solgun batana kadar: —

Ben de böyle batmıştım bir zamanlar
 Hakikat çılgınlığımdan,
 Gündüz özlemlerimden,
 Gündüz yorgunu, ılık hastası,
 — aşağıya doğru, akşama doğru, gölgelere doğru batmış:
 Bir hakikatin ateşinde
 Kavrulmuş ve susuz:
 — hatırlıyor musun hâlâ, hatırlıyor musun, sıcacık yürek,
 Bir zamanlar nasıl susadığını? —
 Nasıl da kavrulduğumu
 Bütün hakikatlerin ateşinde,
 Sadece deli!
 Sadece şair!

Bilim Üzerine

İşte böyle şarkı söyledi büyücü ve beraber olan herkes, kuşlar gibi onun kurnaz ve hüznü şehvetinin ağına düştü. Sadece tinsel olarak vicdanlı olan yakalanmamıştı bu ağa: o, hemen büyücünün arı aldı ve şöyle seslendi: “Hava! Bırakın temiz hava girsin içeriye! Bırakın Zerdüş girsin içeriye! Sen bu mağarayı havasız bırakıp zehirliyorsun, ey kötü yürekli, yaşlı büyücü!

Sen ey sahtekâr ve zeki olan, sen bilinmeyen arzular ve yabancılar için baştan çıkartmaktasın. Vay halimize, senin gibiler hakikatten söz etmeye başladıklarında!

Vay hallerine böyle büyücüler karşısında dikkati elden bırakan özgür tinlerin! O zaman bitti demektir artık özgürlükleri: onları kandırıp hapishanelere geri dönmeyi öğretirsin —

— sen ey yaşlı ve hüznü şeytan, yakınmaların kulağa bir ayartma gibi geliyor, sen, iffet övgüleriyle insanları gizliden şehvetlere davet edenlerdensin!”

İşte böyle dedi vicdanlı olan; yaşlı büyücü ise çevresine baktı, zaferinin tadını çıkardı ve böylece vicdanlı olanın neden olduğu tedirginliği yuttu. “Sus! dedi alçakgönüllü bir sesle, iyi şarkılar iyi yankılanmak ister; iyi şarkıların ardından insan uzun süre susmalı.

Bunların hepsi, yani daha yüce insanlar böyle yapmaktalar. Sana gelince, herhalde şarkının çok azını anladın, öyle değil mi? Sen, sihirli bir tinden yana yoksulsun.”

“Sen, beni kendinden ayırmakla beni övmüş oluyorsun, diye yanıtladı vicdanlı olan, haydi bakalım! Ama sizler, ötekiler, ne görüyorum böyle? Sizler hâlâ şehvet dolu gözlerle oturmaktasınız —:

Sizler, özgür ruhlar, nereye gitti özgürlüğünüz? Neredeyse öyle geliyor ki bana, dans etmekte olan çıplak, kötü kızlara uzun süre bakanlara benzemektesiniz: dans edenler ise sizin kendi ruhlarınız!

Sizde, daha yüce insanlar, büyücünün kendi büyü ve aldatıcı kötü tını diye adlandırdığından daha fazlası olmalı: — bizler herhalde farklı olmalıyız.

Ve gerçekten de Zerdüş mağarasına geri dönmezden önce birlikte yeterince oturduk ve düşündük, bu yüzden bilmekteyim: farklı olduğumuzu.

Ayrıca burada, yukarılarda, sizin ve benim aradığımız da farklı. Örneğin ben daha çok güvence aramaktayım, o yüzden geldim Zerdüş'e. Çünkü o en sağlam kale ve istenç —

— bugün, her şeyin sallandığı, tüm yeryüzünün sarsıldığı bir zamanda. Sizlere gelince, bakışlarınızı görünce bana öyle geliyor ki, sizler daha fazla güvensizlik aramaktasınız,

— daha fazla korku, daha fazla tehlike ve daha fazla yersarsıntısı aramaktasınız. Neredeyse öyle geliyor ki bana, bağışlayın bu kanımdan ötürü, siz, daha yüce insanlar —

— beni en çok korkutan, en kötü, en tehlikeli yaşama, vahşi hayvanların yaşamına, ormanlara, mağaralara, sarp dağlara ve içinde kaybolunan uçurumlara iştah duymaktasınız.

Ve en beğendikleriniz de, tehlikeden uzaklaştıran rehberler değil, sizleri bütün yollardan saptıranlar, yanlış yönlendirenler. Fakat gerçekten varsa bile sizlerde böyle isteklerden bir şeyler, bu bana yine de olanaksız geliyor.

Çünkü korku — insanın ilk ve temel duygusudur; tüm ilk günahlar ve ilk erdemler açıklamasını korkuda bulur. Benim erdemim de korkudan kaynaklandı, onun adı: bilimdir.

Vahşi hayvanlar karşısında duyulan korku — insanda en çok beslenen bu oldu, kendi içinde sakladığı ve korktuğu hayvanla birlikte: — Zerdüş onu “insanın içindeki hayvan” diye adlandırdı.

Böylesine uzun süren eski korku sonunda incelop tinselleştiğinde, zihinselleştiğinde — bugün bana öyle geliyor ki, onun adı bilim.” —

İşte böyle dedi vicdanlı olan; ama o anda mağarasına geri dönmüş, son konuşmayı da dinlemiş ve kavramış olan Zerdüşt vicdanlı olana bir avuç dolusu gül attı ve ona “hakikatlerinden” ötürü güldü. “Nasıl! dedi yüksek sesle, ne duydum ben şimdi? Gerçekten de bana öyle geliyor ki, ya sen delisin ya da ben: ve senin “hakikatini” de tepetaklak edeceğim.

Korku dediğimiz çünkü — istisnadır bizim için. Ama cesarete ve serüvene gelince, bilinmeyene ve henüz cüret edilmemiş duyulan tutku — cesaret, bana göre insanlığın tüm tarihöncesidir.

En vahşi, en cesur hayvanların tüm erdemlerine haset duydu insanoğlu ve çaldı: ancak bu sayede — insan olabildi.

Bu cesaret sonunda incelop tinselleştiğinde, zihinselleştiğinde bu insan cesareti kartal kanatları ve yılan zekasıyla: bugün bana öyle geliyor ki, onun adı —”

“Zerdüşt!” diye bağırıldılar tüm bir arada oturmakta olanlar, sanki tek bir ağızdan ve bir de kahkahalarla güldüler; ancak bu gülüş onların arasından ağır bir bulut gibi yükseldi. Büyücü de güldü ve akılcıca konuştu: “Haydi bakalım! Kötü tinim gitti!

Ve ben kendim uyarmamış mıydım sizleri ona karşı, onun bir hilekâr, yalancı ve aldatıcı bir tin olduğunu söylediğimde?

Özellikle de kendini çıplak gösterdiğinde. Ama ben ne yapabilirim ki onun hileleri karşısında? Ben mi yarattım onu ve dünyayı?

Haydi bakalım! Keyiflenelim yeniden! Ve Zerdüşt şimdi kötü bakıyor olsa bile — bakın ona! bana öfkeli —:

— daha gece bastırmadan yeniden beni sevmeyi ve övmeyi öğrenecek, çünkü böyle delilikler yapmadan uzun süre yaşayamaz.

Zerdüşt — düşmanlarını sever: bu sanattan daha önce gördüğüm başka herkesten daha iyi anlar. Ama bunun öcünü de — dostlarından alır!”

İşte böyle dedi yaşlı büyücü ve daha yüce insanlar onu alkışladılar: öyle ki, Zerdüşt etrafta dolandı ve hem muzipçe hem de sevgiyle arkadaşlarının ellerini sıktı — aynı zamanda herkesten hem özür dilemesi hem de istemesi gereken bir şeyler varmış gibi. Ama bu arada mağarasının kapısına geldiğinde canı yeniden dışarıdaki temiz havayı ve hayvanlarını çekti — ve usulca dışarıya çıkmak istedi.

Çölün Kızlarının Arasında

❧ 1 ❧

“Çıkıp gitme! dedi kendini Zerdüşt’ün gölgesi diye adlandırılan gezgin, bizimle kal, aksi takdirde o eski, koyu kasvet yeniden bizi boğabilir.

Zaten o eski büyücü en kötü yanlarını bize iyi diye tanıttı ve şuraya bak, iyi yürekli ve sofu papanın da gözleri yaşlarla doldu ve kendisi de yeniden hüznün denizine açıldı.

Bu krallar önümüzde iyiymiş gibi davranabilirler: çünkü onlar, bunu bugün hepimizden çok iyi öğrendiler! Ama tanıkları olmasaydı eğer, bahse girerim ki onların arasında da başlardı yeniden o kötü oyun —

— sürüklenen bulutların, ıslak hüznün, kapalı gökyüzünün, çalınmış güneşlerin, uğuldayan sonbahar rüzgârlarının kötü oyunu,

— bizim feryatlarımızın ve yardım çığlıklarımızın kötü oyunu: bizimle kal, ey Zerdüşt! Burada aslında dile gelmek isteyen pek çok saklı elem var, çok akşam vakti, çok bulut, çok ağırlaşmış hava var!

Bizleri erkeklere özgü kuvvetli gıdalarla ve güçlü özdeyişlerle besledin: yemeğin ardından tatlı zamanı zayıf ve kadınsı tinlerin tekrar bize saldırımlarına izin verme!

Yalnızca sen çevrendeki havayı kuvvetli ve aydınlık kılmaktasın! Bugüne kadar yeryüzünde senin mağarandaki kadar iyi hava bulduğum oldu mu hiç?

Oysa pek çok ülke gördüm, burnum çok çeşitli havaları sınamayı ve değerlendirmeyi öğrendi: ama senin yanında burun deliklerim en büyük hazzı tatmakta!

Sadece — sadece — ah, bağışla beni eski bir anımsamadan
ötürü! Bağışla beni bir zamanlar çölün kızları arasında yazdığım
eski bir yemek sonrası şarkısından ötürü: —

— çünkü onların bulunduğu yerde hep iyi ve aydınlık doğu
havası vardı; orası bulutlu, nemli, hüzünlü yaşlı Avrupa'dan en
uzak olduğum yerdi!

O zamanlar böyle doğulu kızları, bir de bulutlarla ve düşün-
celerle kararmamış bir başka mavi gökyüzü krallığını severdim.

Dans etmedikleri zaman ne kadar kibar oturduklarına inana-
mazsınız, derinlikli, ama düşünmeksizin, küçük sırlar gibi, süslü
bilmeceler gibi, yemekten sonra yenen cevizler gibi —

rengârenk ve yabancıydılar gerçekten de! ama bulutsuz: ken-
dilerini çözdüren bilmeceler: işte böyle kızların aşkına o zaman-
lar yemek sonrası için bir ilâhi yazmıştım.”

İşte böyle dedi Gezgin ve Gölge; ve daha kimse karşılık ver-
meye meydan bulamadan, o yaşlı Büyücünün arpını yakalamış,
ayak ayak üstüne atmış, rahat ve bilgece çevresine bakmaktay-
dı: — ancak burun deliklerinden havayı ağır ağır ve sorarcasına
çekmekteydi, yeni ülkelerde yeni ve yabancı havanın tadına ba-
kan biri gibi. Daha sonra bir tür kükremeyle şarkı söylemeye
başladı.

2

Çöl büyümekte: vay haline çölleri gizleyenin!

— Evet! Görkemli!

Gerçekten de görkemli!

Yakışır bir başlangıç!

Afrika'ya özgü görkemli!

Bir aslana yakışır,

Veya ahlaklı bir böğüren-maymuna —

— ama size değil, sevgili kızlar,

Sizler ki, ayaklarınızın dibinde bana,
İlk kez olarak,
Bir Avrupalıya, palmiyelerin altında
Oturma izni verildi. Sela.

Olağanüstü, gerçekten de!
Burada oturmaktayım şimdi,
Çöle yakın ve daha şimdiden yine .
Çölün çok uzağında,
Ve hiçbir bakımdan çöle dönmemiş:
Çünkü yutulmuş
Vahaların en küçüğünce —:
— biraz önce açmıştı esneyerek
O tatlı ağzını.
Bütün ağızların en güzel kokanını:
Onun içine düştüm,
Aşağıya — aranızda,
Sizler, en sevimli kızlar! Sela.

Selam, selam o balinaya ki,
Konuğunu rahat ettirdiyse
Eğer! — anlıyorsunuz değil mi
Benim bilgince dokundurmamı?
Selam olsun karnına,
Eğer böyle sevimli bir vaha-karınca
Tıpkı bunun gibi: ne var ki kuşkuluyum bundan,
— Avrupa'dan gelmeyim ne de olsa,
O Avrupa ki, kuşku düşkünüdür
Bütün yaşlı evli kadınlardan çok daha fazla.
Tanrı ıslah etsin!
Amin!

Şimdi oturuyorum burada,
 En küçüğünde vahaların,
 Bir hurma gibi,
 Kahverengi, tatlı mı tatlı, altın damlayan,
 Tutkun yuvarlak bir kız dudağına,
 Ama daha da fazla, kız gibi
 Buz soğuğu, karbeyazı, keskin
 Dişlere: çünkü onlara susamıştır
 Tüm sıcacık hurmaların yüreği. Sela.

O güney yemişlerine
 Benzer, çok benzer
 Yataktayım burada, küçücük
 Kanatlı böcekler
 Dans edip oynarken çevremde,
 İçimde ise daha da küçük
 Daha da budalaca, kötücül
 Dilekler ve düşünceler —
 Sizlerle kuşatılmışım,
 Sizler, dilsiz ve sezgilerden yana zengin
 Kedi kızlar,
 Dudu ve Züleyha,
 — sfenkslerle kuşatılmışım, öyle ki, bir sözcüğe
 Pek çok duyguyu doldurmaktayım:
 (Bağışlasın beni Tanrı
 Bu dil günahından ötürü!)
 — Oturmuş burada, en iyi havayı koklamaktayım,
 Cennet havası gerçekten de
 Aydınlık ve hafif hava, altın şeritli,
 Ancak aydan düşmüş olabilecek
 Kadar iyi bir hava —

Rastlantı sonucu mu,
 Yoksa cüretten mi?
 Kadim şairlerin anlattıkları gibi.
 Ama bana, yani kuşkucuya gelince,
 Kuşkuyla karşılıyorum bunu,
 Avrupa'dan gelmeyim çünkü,
 O Avrupa ki, kuşku düşkünüdür
 Bütün yaşlı evli kadınlardan çok daha fazla.
 Tanrı ıslah etsin!
 Amin!

Bu en güzel havayı içerek,
 Kadehler gibi kabarmış burun delikleriyle,
 Geleceksiz, anılsız,
 Böylece oturuyorum burada, sizler,
 En sevgili kızlar
 Ve palmiyeyi seyrediyorum,
 Onun nasıl bir kadın dansçı gibi
 Eğilip büküldüğünü ve kalçalarını salladığını,
 — insan onun gibi yapıyor yeterince uzun baktığında!
 Bir kadın dansçı gibi ve bana görüldüğü kadarıyla
 Uzun zamandır, tehlikeli olacak kadar uzun zamandır
 Hep, ama hep Tek ayağının üstünde duran bir dansçı mı?
 — böyle dururken, bana görüldüğü kadarıyla, unuttu mu
 Öteki ayağını?
 Boşuna ama, aradım
 Yine de o kaybolan
 İkiz mücevherin parçasını
 — yani öteki bacağı —
 kutsal yakınlığında
 o dansçının en sevimli, en süslü,

açılıp kapanan ve dalgalanan ve parıldayan eteğinin.
 Evet, eğer sizler, güzel sevgililer,
 Tümüyle inanmak isterseniz bana:
 Dansçı yitirmişti onu!
 Yitip gitmişti!
 Sonrasız yitirilmişti!
 Öteki bacak!
 Ne kadar yazık o sevimli bacağa!
 Nerede — nerede şimdi acaba terk edilmiş matemiyile?
 O yapayalnız bacak?
 Belki de sarışın yeleli, sapsarı ve öfkeli
 Bir aslan canavarının önünde korku
 İçin de mi? Ya da belki
 Isırılmış, kemirilmiş —
 Acınası, ah! ah! kemirilmiş! Sela.

Ah, ağlamayın önümde,
 Yufka yürekler!
 Ağlamayın önümde siz
 Hurma yürekler! Süt beyazı göğüsler!
 Siz, meyankökü yürekli
 Kesecikler!
 Ağlama artık,
 Solgun yüzlü Dudu!
 Bir erkek gibi ol sen de, Züleyha! Cesaret! Cesaret!
 — Ya da acaba
 Güçlendirici bir şeyin, bir yürek güçlendiricinin
 Zamanı mı geldi?
 Kutsanmış bir söz örneğin?
 Ya da görkemli bir tavsiye? —

Haydi, kaldır başını şimdi, ey onur!
 Erdemin onuru! Avrupalının onuru!
 Üfle, üfle yeniden,
 Sen, erdemin körüğü!
 Ha!
 Bir kez daha kükre!
 Ahlaklı kükre!
 Ahlaklı bir aslan olarak
 Çölün kızlarının önünde kükre!
 — Zira erdemin haykırışı,
 Siz en sevgili kızlar,
 Her şeyden de daha ötedir
 Avrupalı heyecanı, sonsuz Avrupalı açlığı!
 Ve ben de şimdi buradayım,
 Bir Avrupalı olarak,
 Başka türlü yapamam, Tanrı yardımcım olsun!
 Amin!

Çöl büyümekte: vay haline çölleri gizleyenin!

Uyanış

1

Gezginin ve Gölgenin şarkısının ardından mağara bir anda gülmelerle ve gürültülerle doldu; ve toplanmış olan konuklar hep bir ağızdan konuştuklarından, böylesine cesaret verici bir ortamda eşek de sessiz kalmadığından, Zerdüş'tün içinde ziya-retçilerine karşı hafiften bir tikslenme ve küçümseme uyandı: oysa onların neşelerinden hoşlanmıştı. Çünkü bu neşe ona bir iyileşme işareti gibi gelmişti. Böylece dışarıya süzüldü ve hayvanlarıyla konuşmaya başladı.

“Nereye gitti bunların sıkıntıları? dedi onlara ve bunu der demez de içindeki hafif bıkkınlıktan bir solukta kurtuldu — bana öyle geliyor ki, sıkıntı çığlıkları atmayı unuttular yanımda!

— ne yazık ki, henüz çığlık atmayı unutmamış olsalar bile!”
Ve Zerdüş elleriyle kulaklarını kapattı, çünkü tam da o anda eşegin aaa-iii'leri o daha yüce insanların sevinç çığlıklarına karışmıştı.

“Neşeleri yerinde, diye başladı yeniden konuşmaya, ve kim bilir, belki de ev sahiplerinin zararına; ve gülmeyi benden öğrendiyse bile, öğrendikleri benim gülüşüm değil.

Ama ne önemi var ki bunun! Hepsi de yaşlı insanlar: kendilerine göre iyileşiyorlar, kendilerine göre gülüyorlar; kulaklarım daha önce bundan kötüsüne de katlandı ve öfkeye kapılmadı.

Bugün bir zafer günü: geri çekilmekte şimdiden, kaçmakta, ağırlığın tini, benim eski can düşmanım! Onca kötü ve kasvetli başlamış olan bugün ne kadar da iyi sona ermekte!

Ve sonra ermek istiyor da. Akşam gelmeye başladı bile: denizlerin üzerinden at sürerek geliyor o iyi binici! O kutsanmış

kişi, o geri dönen, nasıl da salınmakta erguvan renkli eğrinin üstünde!

Gökyüzü berrak bakışlarla izlemekte, dünya derinlemesine uzanıyor: sizler, ey bana gelmiş olan tüm şaşılasi kişiler, benim yanımda yaşamaya değer!”

İşte böyle dedi Zerdüşt. Ve daha yüce insanların çığlıkları ve gülmeleri yine mağaradan dışarı taşı: bunun üzerine Zerdüşt yeniden konuşmaya başladı.

“Isırıyorlar, yemim etkisini gösteriyor, düşmanları, ağırlığın tını, onlardan da kaçıyor. Kendilerine gülmeyi öğrenmeye başladılar bile: doğru mu duyuyorum?

Erkeklerle özgü gıdalarım, güçlü ve iştah açıcı sözlerim etkisini gösteriyor: ve gerçekten de ben onları karın şişiren sebzelerle beslemedim! Onları savaşçıların, fatihlerin gıdalarıyla besledim: yeni arzular uyandırdım.

Yeni umutlar var kollarında ve bacaklarında, yürekleri genişliyor. Yeni sözcükler bulmaktalar, pek yakında tınıleri yüreklilikle dolacak.

Böyle gıdalar doğal olarak ne çocuklar için ne de özlemle tutuşan yaşlı ve genç kadınlar için uygundur. Onların içorganlarını kandırmanın yolları farklıdır; ben onların hekimi ve öğretmeni değilim.

Tiksinti bu daha yüce insanlardan kaçıyor: haydi o halde! bu benim zaferimdir. Benim ülkemde güvende olacaklar, tüm budalaca utançlar uçup gitmekte, onlar içlerini boşaltıyorlar.

Yürekerindekileri döküyorlar, iyi saatler onlara geri dönüyor, yeniden bayram yapıyorlar ve geviş getiriyorlar — şükran duyuyorlar.

Bunu ben en iyi işaret olarak alıyorum: şükran duyuyorlar. Kısa bir süre daha ve ondan sonra bayramlar icat edecekler ve eski sevinçleri için şükran anıtları dikecekler.

Onlar, iyileşmekte olanlardır!” İşte böyle dedi Zerdüşt neşeyle yüreğine ve dışarıya baktı; hayvanları ise yanına sokuldular ve onun mutluluğuna ve sessizliğine saygı duyular.

2

Ancak Zerdüşt’ün kulakları ansızın korkuyla irkildi: çünkü o ana kadar gürültülerle ve gülmelerle dolu olan mağarayı ansızın bir ölüm sessizliği kaplamıştı; — ama Zerdüşt’ün burnuna sanki çam fıstığı ağaçlarından çıkarmışçasına güzel bir duman ve tüt-sü kokusu gelmişti.

“Ne oluyor? Neler karıştırıyorlar?” diye sordu kendi kendine ve konuklarına gizlice bakabilmek için sessizce girişe seğırtti. Fakat mucize üstüne mucizeydi bu! neler görüyordu öyle kendi gözleriyle!

“Hepsi yeniden sofı olmuşlar, dua ediyorlar, bunlar delirmiş!” — diye konuştu ve ölçüsüzce şaşırđı. Ve gerçekten del bütün o daha yüce insanlar, iki kral, emekli papa, kötü büyücü, gönüllü dilenci, gezgin ve gölge, yaşlı kâhin, tinsel olarak vicdanlı olan ve en çirkin insan: hepsi çocuklar ve inançlı yaşlı kadınlar gibi diz çökmüşlerdi ve eşeğe tapmaktaydılar. Ve tam o sırada en çirkin insan sanki dile getirilemez bir şeyi içinden atmak istermişçesine guruldamaya ve solumaya başlamıştı; ancak gerçekten sözcüklere dönüştürdüğünde, bunun kendisine tapılan ve tütsülenmiş eşeğe övgüler düzmeyi amaçlayan sofı, tuhaf bir dua olduğu anlaşıldı. Şöyleydi dua:

Amin! Ve övgüler ve onurlar ve bilgelik ve şükran ve şan ve kudret Tanrımıza olsun, sonsuzluktan sonsuzluğa!

— Eşek ise buna karşılık aaa-iii diye anırdı.

O bizim yükümüzü taşır, uşak kılığına girer, yürekten sabırlıdır ve hiç hayır demez; ve Tanrısını seven onu terbiye eder.

— Eşek ise buna karşılık aaa-iii diye anırdı.

Konuşmaz, kendi yarattığı dünyaya hep evet demesinin dışında. Kurnazlığından ötürüdür konuşmaması: yani dünyasını över. Bu yüzden nadiren haksızlıkla karşılaşır.

— Eşek ise buna karşılık aaa-iii diye anırdı.

Göze çarpmadan dünyayı dolaşır. Erdemini sardığı beden rengi gridir. Tini varsa bile onu saklar. Ama herkes onun uzun kulaklarına inanır.

— Eşek ise buna karşılık aaa-iii diye anırdı.

Nasıl da gizli bir bilgeliktir ki bu, uzun kulakları vardır, yalnızca Evet der ve asla Hayır demez! O, dünyayı kendi suretine göre, yani olabildiğince aptal yaratmadı mı?

— Eşek ise buna karşılık aaa-iii diye anırdı.

Doğru ve dolambaçlı yollardan gidiyorsun; biz insanlara neyin doğru, neyin dolambaçlı geldiğiyle pek ilgilenmiyorsun. İyinin ve kötünün ötesindedir senin krallığın. Masumiyetin ne demek olduğunu bilmemen, senin masumiyetindir.

— Eşek ise buna karşılık aaaa-iiii diye anırdı.

Bak, nasıl da kovmuyorsun kimseyi yanından, dilencileri de, kralları da kovmuyorsun. Küçük çocukları bırakıyorsun yaklaşımlar diye yanına ve kötü erkek çocuklar seni kandırmak istediklerinde, safça aaa-iii diyorsun.

— Eşek ise buna karşılık aaa-iii diye anırdı.

Dişi eşekleri ve taze incirleri seviyorsun, hiçbir yiyecek karşısında burun kıvırmıyorsun. O anda açsan eğer, bir diken bile yüreğini okşayabiliyor. Bunda bir tanrının bilgeliği var.

— Eşek ise buna karşılık aaa-iii diye anırdı.

Eşek Bayramı

❧ 1 ❧

Ancak duanın burasında Zerdüşt kendini artık daha fazla tutamadı, o da, üstelik eşeğinkinden daha yüksek sesle, aaa-iiii diye anırdı ve çıldırmış konuklarının arasına atıldı. “Sizler ne yapıyorsunuz burada böyle, insanoğulları? diye bağırdı dua etmekte olanları zorla yerden kaldırırken. Ya sizleri Zerdüşt’ten başka biri izliyor olsaydı:

O zaman herkes, yeni inancınızla birlikte sizlerin Tanrıya küfredenlerin en kötülerini ya da yaşlı kadınların en aptalları olduğunuza inanırdı!

Ve sen, ey yaşlı papa, ya sen burada böyle bir eşeğe Tanrı diye dua etmeyi nasıl yakıştırıyorsun kendine?” —

“Ey Zerdüşt, diye karşılık verdi papa, bağışla beni, ama Tanrıyla ilgili konularda senden daha aydınlanmışım. Ve bence böylesi çok uygun.

Bu biçimdeki bir tanrıya tapmak, hiçbir biçimi olmayan bir tanrıya tapmaktan daha iyi! Bu özdeyiş üzerinde düşün, yüce dostum: çabuk bulursun; böyle bir özdeyişte bilgelik gizlidir.

“Tanrı bir tindir” demiş olan — bugüne kadar yeryüzünde inançsızlığa doğru en büyük adımı atan ve sıçramayı yapan oldu: böyle bir sözü yeryüzünde düzeltilemek kolay değildir!

Yaşlı yüreğim, yeryüzünde hâlâ tapılacak bir şey olmasından ötürü sevinç çarpıntıları içinde. Bağışla, ey Zerdüşt, bağışla bunu yaşlı, inançlı bir papa yüreğine! —“

— “Peki ya sen, dedi Zerdüşt gezgine ve gölgeye, sen de kendini özgür bir tin mi sanıyorsun? Ve burada puta tapıyor ve papazlık yapıyorsun, öyle mi?

Gerçekten de burada yaptığın, o kahverengi tenli, kötü kızların arasında yaptığından çok daha beter, sen, ey yeni ve kötü inançlı!”

“Yeterince kötü, diye karşılık verdi gezgin ve gölge, haklısın: ama ne gelir ki elimden buna karşı? Eski Tanrı yeniden yaşıyor, ey Zerdüşt, sen ne dersin de.

Bütün suç en çirkin insana ait: odur eski Tanrıyı uyandıran. Ve bir zamanlar onu öldürdüğünü söylese de: ölüm tanrılar katında hep bir önyargıdır.”

— Ve sen, diye konuştu Zerdüşt, sen ey kötü ve yaşlı büyücü, sen ne yaptın! Böyle özgür bir zamanda, sen böyle tanrısal eşekliklere inanırsan, o zaman bir daha kim inanacak sana?

Bir aptallıktı yaptığın; sen, ey akıllı, nasıl oldu da böyle bir aptallık yapabildin!”

“Ey Zerdüşt, diye karşılık verdi akıllı büyücü, haklısın, yaptığım bir aptallıktı — ve durumum zaten yeterince güçleşti.”

— “Ve hele sen, dedi Zerdüşt tinsel olarak vicdanlı olana, düşün ve parmağını burnuna koy! Burada hiçbir şey yok mu vicdanına ters düşen? Tinin böyle bir dua ve şu ham sofulardan yükselen dumanlar için fazla temiz değil mi?”

“Bir şeyler var, diye karşılık verdi vicdanlı olan ve parmağını burnuna götürdü, bu sahnede vicdanımı adeta rahatlatan bir şey var.

Belki de Tanrıya inanmamam gerektiği için: ama şurası kesin ki, Tanrı bana bu biçimde en inanılır geliyor.

En sofu olanların tanıklıklarına göre Tanrı sonsuz olmalı: kim bu kadar çok zamana sahip olursa, acele etmez. Olabildiğince ağır ve olabildiğince aptal olur: böyle biri bu şekilde çok ilerleyebilir.

Ve her kim ki fazla tine sahiptir, o kendisi aptallığın ve deliliğin esiri olabilir. Kendin üzerinde kafa yor, ey Zerdüşt!

Kendin üzerinde — gerçekten de! çünkü belki sen de aşırıktan ve bilgelikten ötürü bir eşek olabilirsin.

Tam anlamıyla bilge olan biri en dolambaçlı yollardan gitmekten hoşlanmaz mı? Görünüş öğretiyor bunu, ey Zerdüşt — senin görünüşün!”

— “Ve son olarak da sen, diye konuştu Zerdüşt ve hâlâ yerde yatan ve kolları eşeğe doğru kalkık olan en çirkin insana döndü, (ona içmesi için şarap vermektedir). Konuş, sen ey tarif edilemez olan, ne yaptın burada!

Bana değişmiş gibi geliyorsun, gözlerin kor gibi, çirkinliğin, o en yücenin pelerinine sarınmış: ne yaptın?

Onu yeniden uyandırdığını söyledikleri doğru mu? Ve ne için? O haklı bir nedenle öldürülüp ortadan kaldırılmamış mıydı?

Sen kendin de bana uyanmış gibi geliyorsun: ne yaptın? sen neyi tersine çevirdin? Sen hangi inanca döndün? Konuş, ey dile getirilemez olan!”

“Ey Zerdüşt, diye karşılık verdi en çirkin insan, sen bir maskarasın!

O, hâlâ yaşıyor mu veya yeniden mi yaşıyor ya da tamamen mi öldü — hangimiz Bunu en iyi biliyoruz? Soruyorum sana.

Ama bildiğim bir şey var — senden öğrenmiştim bir zamanlar, ey Zerdüşt: en kesin biçimde öldürmek isteyen, güler.

“Öfkeyle değil, gülmeye öldürür insanoğlu” — böyle konuşmuştun bir zamanlar. Ey Zerdüşt, sen, gizli olan, öfkesiz mahveden, sen, tehlikeli ermiş — sen bir maskarasın!”

2

Ancak o anda böylesine maskaraca yanıtlar karşısında şaşırıp kalan Zerdüşt mağarasının kapısına doğru geriye sıçradı ve bütün konuklarına dönerek güçlü bir sesle bağırdı:

“Sizler, deli maskaralar, hepiniz, soytarılar! Neden numara yapıyorsunuz ve saklanıyorsunuz benden?

Her birinizin yüreği sevinçten ve hınzırlıktan titremiştii, sonunda yeniden çocuklar gibi, yani sofii olacaksınız diye, —

— yeniden çocukların yaptıkları gibi yapacaksınız, yani dua edeceksiniz, ellerinizi kavuşturup “sevgili Tanrım” diyeceksiniz diye!

Ama şimdi bu çocuk odasını, bugün bütün çocukluklara yuva olan benim mağaramı bana bırakın. Çocukluğunuzun başınıza vuran coşkusunun ve gürültücülüğünün hararetini burada, dışarıda serinletin!

Elbette: küçük çocuklar gibi olmazsanız eğer, o gökyüzü krallığına da giremezsiniz. (Ve Zerdüşti elleriyle yukarıyı gösterdi.)

Ama bizler zaten gökyüzü krallığına gitmek istemiyoruz: bizler birer erkek olduk artık — o yüzden yeryüzü krallığını istiyoruz.”

3

Ve Zerdüşti bir kez daha konuşmaya başladı. “Ey benim yeni dostlarım, dedi — sizler, şaşılması olanlar, siz daha yüce insanlar, şimdi ne kadar hoşuma gitmektesiniz, —

— yeniden neşeli olduğunuzdan bu yana! Sizler, gerçekten de hepiniz çiçek açtınız: bana öyle geliyor ki, sizler gibi yeni çiçekler için yeni bayramlar gerekli,

— küçük, cesur bir saçmalık, herhangi bir ayın ve eşek bayramı, herhangi bir yaşlı Zerdüşti delisi, ruhlarınızı aydınlatarak esecek bir rüzgâr.

Unutmayın bu geceyi ve bu eşek bayramını, siz, daha yüce insanlar! Bunları benim yanımda buldunuz, bunu iyi bir işaret sayıyorum — böylesini ancak iyileşmekte olanlar bulabilir!

Ve yeniden kutlayın bu eşek bayramını, kendi hatırıma, benim de hatırıma! Ve beni hatırlamak için!”

İşte böyle dedi Zerdüşti.

Sarhoş Şarkı

❧ 1 ❧

Ancak bu arada herkes birbiri ardına dışarıya, açık havaya ve serin, düşüncelerle dolu geceye çıkmıştı; Zerdüşt ise en çirkin insanı elinden tutmuş, ona kendi gece dünyasını ve büyük yuvarlak ayı ve mağarasının yakınlarındaki gümüş çağlayanları göstermeye götürmekteydi. Sonunda orada sessizce bir arada durdular, hepsi de yaşlı insanlardı, ama teselli bulmuş, cesur yürekleri vardı ve yeryüzünde kendilerini bunca iyi hissetmelerine şaşmaktaydılar; ancak gecenin gizemi yüreklerine gittikçe daha çok yaklaşılmaktaydı. Ve Zerdüşt yeniden şöyle düşündü: “şimdi ne kadar da hoşuma gitmekte bu daha yüce insanlar!” — ama bu düşüncesini dile getirmedi, çünkü onların mutluluklarına ve suskunluklarına saygı duyuyordu. —

Ancak o sırada o şaşılacak kadar uzun günün sonunda en şaşırtıcı olan gerçekleşti: en çirkin insan son bir kez guruldamaya ve homurdanmaya başladı ve bütün bunları sözcüklere döktüğünde, ağzından bir soru olduğu gibi ve arı bir biçimde fışkırdı, iyi, derin ve açık bir soruydu bu ve onu dinlemekte olanların tümünün yüreklerini titretti.

“Sizler, bütün dostlarım, diye konuştu en çirkin insan, sizler ne düşünüyorsunuz? Bu günün aşkına — ben ilk kez memnunum bütün bu yaşamı yaşamış olduğum için.

Ve bunca şeye tanıklık yapmam, benim için henüz yeterli değil. Yeryüzünde yaşamaya geçiyor: Zerdüşt’le geçen bir gün, bir bayram bana yeryüzünü sevmeyi öğretti.

“Bu muydu — yaşam?” diye sormak istiyorum ölüme. “Haydi bakalım! Bir kez daha!”

Dostlarım, sizler ne düşünüyorsunuz? Benim gibi konuşmak istemez misiniz ölümle: Bu muydu — yaşam? Zerdüş'tün hatı-
rına, haydi bakalım! Bir kez daha!" —

İşte böyle dedi en çirkin insan; gece yarısına fazla kalmamış-
tı. Ve ne oldu dersiniz o zaman? Daha yüce insanlar onun soru-
sunu duyar duymaz bir anda kendi dönüşümlerinin ve iyileşme-
lerinin bilincine vardılar ve bunları onlara kimin sağladığının bi-
lincine: bunun üzerine Zerdüş'te doğru fırladılar, teşekkür ede-
rek, saygılarını bildirerek, severek, ellerini öperek, yani her biri
kendi tarzında: yani bazıları güldü, bazıları ağladı. Yaşlı kâhin
ise sevincinden dans etti; ve bazı anlatıcıların söylediklerine gö-
re, o sırada tatlı şarapla dolu idiyse bile, hiç kuşkusuz aynı za-
manda tatlı bir yaşama sevinciyle de doluydu ve her türlü yor-
gunluğu fırlatıp atmıştı. Hatta bazılarına göre eşek dans etmişti:
çünkü en çirkin insanın ona daha önce şarap içirmiş olması bo-
şuna değildi. Bu, böyle olmuş da olabilir, olmamış da; ve eğer o
akşam eşek aslında dans etmediyse bile, bir eşeğin dans etme-
sinden çok daha büyük ve nadir şeyler oldu. Kısacası, Zer-
düş'tün özdeyişindeki gibi: “ne önemi var ki!”

2

En çirkin insana bunlar olurken Zerdüş ise bir sarhoş gibi
durmaktaydı: gözlerinin parıltısı sönmüştü, dili peltekleşmişti,
ayakları dolanıyordu. Ve bu arada Zerdüş'tün ruhunda hangi
düşüncelerin koşuşup durduğunu kim bilebilirdi? Ama açıkça
belliydi ki, tini geri çekilmişti, ilerilere doğru uçmuştu ve uçsuz
bucaksız uzaklıklardaydı ve aynı zamanda tıpkı yazılı olduğu gi-
bi “yüksek dağların sırtlarında, iki denizin arasında,

— geçmiş ile gelecek arasında ağır bir bulut gibi gezinmek-
teydi.” Ancak zamanla, daha yüce insanlar onu kollarında
tutarlarken, biraz kendine geldi, elleriyle ona saygı ve endişeyle
sarılanların kalabalığı geriye itti; ama konuşmuyordu. Fakat an-

sızın başını çevirdi, çünkü bir şey duyar gibiydi: parmağını ağzına götürüp konuştu: “Gelin!”

Ve bunun hemen ardından etraf sessizleşip esrara büründü; derinlerden ise ağırdan bir çanın sesi gelmekteydi. Zerdüşt daha yüce insanlar gibi buna kulak verdi; ama sonra yine parmağını ağzına götürdü ve konuştu: “Gelin! Gelin! Gece yarısı yaklaşmakta!” — ve sesi artık değişmişti. Fakat hâlâ yerinden kıpırdamıyordu: bu arada etraf daha da bir sessizleşip esrara büründü, eşek dahil, Zerdüşt’ün soylu hayvanları olan kartal ve yılan, mağarası, büyük ve serin ay ve gecenin kendisi de dahil, ne varsa kulak kabarttı. Zerdüşt ise elini üçüncü kez ağzına götürdü ve konuştu:

Gelin! Gelin! Gelin! Gelin şimdi gezelim! Tam saatidir: geceye doğru gezelim!

3

Siz, daha yüce insanlar, gece yarısı yaklaşmakta: şimdi kulağınıza bir şey söylemek istiyorum, tıpkı o eski çanın benim kulağıma söylediği gibi, —

— o kadar esrarlı, o kadar korkunç, o kadar içten, tıpkı bir insanın yaşayabileceğinden fazlasını yaşamış gece yarısı çanının bana söylediği kadar,

— babalarınızın acılı yürek vuruşlarını saymış olan o gece yarısı çanının bana söylediği gibi — ah! ah! nasıl da iç çekiyor! nasıl da gülüyor düşlerinde! o eski, derin mi derin gece yarısı!

Susun! Susun! Gündüz vakti sesini yükseltmesi yasak bir şeyler duyulmakta; ama şimdi serin havada, yüreklerinizdeki gürültünün yerini sessizliğin aldığı zamanda —

— şimdi konuşuyor, kendini duyuyor, aşırı uyanık gece ruhlarının içine sızıyor: ah! ah! nasıl da iç çekiyor! nasıl da gülüyor düşlerinde!

— duymuyor musun nasıl da esrarlı, korkunç, içten sana seslendiğini o eski, derin mi derin gece yarısını?

Ey insanoğlu, dikkat et!

4

Eyvah bana! Nereye gitti zaman! Derin kuyulara gömülmedim mi? Dünya uyuyor —

Ah! Ah! Köpek uluyor, ay parlıyor. Ölmeyi, evet, ölmeyi yeğlerim gece yarısı yüreğimin şu anda düşündüklerini sizlere söylemektense.

Ama artık öldüm bile. Her şey bitti. Ey örümcek, ne örüyor-sun çevremde? Kan mı istiyorsun? Ah! Ah! çığ damlıyor, zaman geliyor —

— beni ürperten, donduran, soran, soran ve soran zaman: “kim yeterince yürekli?

— Yeryüzünün efendisi kim olacak? Kim diyecek: işte böyle akmalısınız, sizler, büyük ve küçük nehirler!”

— zaman yaklaşıyor: ey insanoğlu, sen, daha yüce insan, dikkat et! bu konuşma hassas kulaklar içindir, senin kulakların içindir — ne demekte derin gece yarısı?

5

Beni sürükleyip götürüyor, ruhum dans ediyor. Günlük iş! Günlük iş! Kim olacak yeryüzünün efendisi?

Ay serin, rüzgâr susmakta. Ah! Ah! Yeterince yüksekten uçtunuz mu daha önce? Dans ettiniz: ama bir bacak kanat sayılmaz ki!

Sizler, iyi dansçılar, şimdi bütün haz gitti, şarap tortuya dö-nüştü, her kadeh ekşidi, mezarlar ise kekelemekte.

Yeterince yüksekten uçmadınız: şimdi mezarlar kekelemekte

“kurtarın artık ölüleri! Neden bunca zamandır gece? Ay, bizi sarhoş etmiyor mu?”

Siz, daha yüce insanlar, kurtarın artık mezarları, uyandırın cesetleri! Ah, neyi kemirmekte ki hâlâ kurtlar? Zaman yaklaşmakta, yaklaşmakta, —

— çan homurdanıyor, yürek hışırıyor, tahtakurdu, yürek kurdu kemiriyor. Ah! Ah! Dünya derindir!

6

Tatlı lir! Tatlı lir! Senin sesini seviyorum, o sarhoş kurbağa sesini! — ne kadar uzun zaman öncesinden, ne kadar uzaklardan gelmekte sesin, uzaklardan, sevginin göllerinden!

Sen eski çan, sen tatlı lir! Her acı bir yara açtı yüreğinde, baba acısı, babaların acısı, büyükbabaların acısı, konuşman olgunlaştı, —

— altın rengi sonbahar ve öğleden sonrası gibi, benim tekbaşına yaşayan yüreğim gibi olgunlaştı — şimdi konuşuyor-sun: dünyanın kendisi olgunlaştı, üzüm kararıyor,

— şimdi ölmek istiyor artık, mutluluktan ölmek. Siz, daha yüce insanlar, kokusunu almıyor musunuz? Esrarlı bir koku yükselmekte,

— sonsuzluğa ait bir rayiha ve koku, eski mutluluğa ait, kahverengi, tozpembe, altın şarap rengi bir koku,

— gece yarısının o sarhoş ölesiye mutluluğunun kokusu, o mutluluk ki, şöyle şarkı söylemekte: dünya derindir ve günün düşündüğünden daha derin!

7

Bırak beni! Bırak beni! Ben senin için fazla temizim. Dokunma bana! Dünyam tam da şimdi mükemmel bir dünya olmadı mı?

Tenim fazla temiz senin ellerin için. Bırak beni, ey budala, beceriksiz ve sıkıcı gün! Gece yarısı daha aydınlık değil mi?

En temizler yeryüzünün efendileri olmalılar, en az bilinenler, en kuvvetliler, her günden daha aydınlık ve daha derin olan gece yarısı ruhları.

Ey gündüz, bana mı uzanmaktasın? Mutluluğumu mu yokluyorsun? Senin için zengin, yalnız, bir define çukuru, bir hazine dairesi miyim?

Ey dünya, beni mi istiyorsun? Senin için dünyevi miyim? Senin için ruhani miyim? Senin için ilahi miyim? Fakat gündüz vakti ve dünya, sizler çok beceriksizsiniz, —

— daha akıllı elleriniz olsun, daha derinlerdeki mutluluklara uzanın, daha derinlerdeki mutsuzluklara, herhangi bir tanrıya uzanın, bana uzanmaya kalkışmayın:

— mutsuzluğum, mutluluğum derindir, sen ey tuhaf gündüz vakti, ama buna karşın bir tanrı değilim ben, bir tanrının cehennemi de değilim: derindir onun acısı.

8

Tanrının acısı daha derindir, sen ey tuhaf dünya! Onun için Tanrının acısına uzan, bana değil! Neyim ki ben? Sarhoş ve tatlı bir lir, —

Bir gece yarısı liri, kimsenin anlamadığı, ama sağırların önünde konuşmak zorunda olan bir çan kurbağası, siz, daha yüce insanlar! Çünkü sizler beni anlamıyorsunuz!

Gitti! Gitti! Ey gençlik! Ey öğle vakti! Ey öğleden sonrası! Şimdi akşam, gece ve gece yarısı geldi — köpek ulumakta, rüzgâr:

— rüzgâr da bir köpek değil midir? Uğuldar, havlar, ulur. Ah! Ah! Nasıl da derinden içini çekiyor! Nasıl da gülüyor, hırıldıyor ve tikanırcasına soluyor, gece yarısı!

Nasıl da ayık konuşuyor bu sarhoş kadın şair! belki de sarhoşluğunu yeniden içkide boğmuş olamaz mı? olağanüstü ayık mı oldu? geviş mi getirmekte?

— acısını geviş getiriyor düşlerinde, o yaşlı ve derin gece yarısı ve daha çok da hazzını. Acının derin olmasına rağmen hazzı: haz yürek acısından da derindir.

9

Sen, ey asma dalı! Neden övüyorsun beni? Oysa ben seni kesmiştim! Ben acımasız biriyim, kanıyorsun —: sarhoş acımasızlığıma övgün, nedendir?

“Eksiksiz olan, olgun olan her şey — ölmek ister!” böyle konuşmuştun. Kutsanmış, kutsanmış olsun bağcı bıçağı! Ama olgun olmayan ne varsa yaşamak ister: yazık!

Acı konuşur: “Geçip git! Git artık, ey acı!” Ama acı çeken ne varsa yaşamak ister, olgunlaşsın, neşelensin ve özlemle dolsun diye,

— daha uzağa, yüceye, aydınlığa özlemle dolsun diye. “Ben miras bırakmak istiyorum,” böyle konuşur acı çeken her şey, “çocuklarım olsun istiyorum, ben, beni istemiyorum,” —

Gelgelelim haz miras bırakmak istemez, çocuk istemez — haz kendi kendini ister, sonsuzluk ister, yeniden dönmek ister, her şeyin kendi gibi sonsuz olmasını ister.

Acı şöyle konuşur: “Kırıl, kana ey yürek! Gez, ey bacak! Ey kanatlar, uçun! Oraya! Yukarıya! Ey acı!” Pekî! Öyle olsun! Ey benim yaşlı yüreğim: şöyle konuşur acı: “Geçip git!”

10

Siz, daha yüce insanlar, ne düşünüyorsunuz? Ben bir kâhin miyim? Ya da bir düş gören? Bir sarhoş? Bir rüya tabircisi? Bir gece yarısı çanı?

Ya da bir çiğ damlası? Sonsuzluğa ait bir duman ve rayiha? Duymuyor musunuz? Kokusunu almıyor musunuz? Daha biraz önce dünyam eksiksiz oldu, gece yarısı aynı zamanda öğle vaktidir, —

acı da hazdır, lanet de bir kutsamadır, gece de bir güneştir — gidin ya da öğrenin: bir bilge aynı zamanda bir delidir.

Hiç herhangi bir hazza Evet dediğiniz oldu mu? Ah, dostlarım, oysa bütün acılara Evet dediniz. Her şey birbirine bağlıdır, kenetlidir, âşıktır, —

— hiç bir defayı iki defa istediğiniz oldu mu, şöyle konuştunuz mu hiç “hoşuma gidiyorsun, ey mutluluk! Sessiz ol! Şu an!” Her şeyi geri istediniz!

— Her şey yeni baştan, her şey sonsuz, her şey birbirine bağlı, kenetli, âşık, ah, böyle sevdiniz dünyayı, —

— siz, sonsuzlar, onu sonsuz ve tüm zamanlar boyunca sevin: acıya da şöyle deyin: geçip git, ama geri dön! Çünkü tüm hazların istedikleri — sonsuzluktur!

❧ 11 ❧

Tüm hazlar her şeyin sonsuzluğunu ister, bal ister, maya ister, sarhoş gece yarılarını ister, mezarlar ister, mezarlara ait gözyaşı tesellilerini ister, yaldızlı akşam kızılıklarını ister —

— ne istemez ki haz! o tüm acılardan daha susuz, daha içten, daha aç, daha korkunç, daha esrarlıdır, o kendini ister, kendini ısıtır, halkanın istencidir içinde boğuşan, —

— sevgi ister, nefret ister, olağanüstü zengindir, armağanlar dağıtır, fırlatıp atar, dilenir biri onu alsın diye, alana teşekkür eder, nefret edilmek ister, —

— öylesine zengindir ki haz, acının susuzluğunu çeker, cehennem, nefretin, ayıbın, kötürümün, dünyanın susuzluğunu çeker — çünkü bu dünya, ah, sizler biliyorsunuz onu zaten!

Siz, daha yüce insanlar, sizlerin özlemini çekmekte haz, önüne geçilemez ve kutsanmış haz — sizlerin acısının özlemini çekmekte, sizler, ey başarısız olanlar! Her türlü sonsuz haz başarısızlığın özlemini çeker.

Çünkü tüm hazlar kendini ister, o yüzden de yürek acısını da ister! Ey mutluluk, ey acı! Ah, kırıl ey yürek! Siz, daha yüce insanlar, öğrenin artık, haz sonsuzluğu ister,

— haz her şeyin sonsuzluğunu ister, derin, derin bir sonsuzluk ister!

❧ 12 ❧

Şimdi öğrendiniz mi benim şarkımı? Onun ne istediğini anladınız mı? Haydi o halde! haydi bakalım! Siz daha yüce insanlar, söyleyin o halde benim hep bir ağızdan söylenen şarkımı!

Söyleyin şimdi adı “Bir kez daha,” anlamı da “tüm sonsuzluk için!” olan o şarkıyı, söyleyin, siz daha yüce insanlar, Zerdüş’tün hep bir ağızdan söylenen şarkısını!

Ey insanoğlu! Dikkat et!

Ne diyor derin gece yarısı?

“Uyudum, uyudum, —

“Derin düşlerden uyandım: —

“Dünya derindir,

“Ve günün düşündüğünden daha derin.

“Derindir onun acısı, —

“Haz ise — yürek acısından da derin:

“Acı der ki: geçip git!

“Ama sonsuzluktur tüm hazların istediği, —

“— derin, derin bir sonsuzluk!”

İşaret

Ancak bu geceyi izleyen sabah Zerdüşt yattığı yerden fırladı, kuşağını bağladı ve mağarasından çıktı, karanlık dağların ardından doğan bir sabah güneşi gibi ışıltılı ve kuvvetli.

“Ey büyük yıldız, dedi, bir zamanlar demiş olduğu gibi, sen ey mutluluğun derin gözü, neye yarardı bütün o mutluluğun, aydınlattıkların olmasalardı eğer!

Ve sen uyanıp geldiğinde ve armağanlar verip paylaştırdığında, onlar yataklarında kalsalardı eğer: o gururlu utanma duygun nasıl da öfkeye dönüşürdü bu yüzden!

Haydi o halde! onlar uyuyorlar hâlâ, bu daha yüce insanlar, ben uyanırken: bunlar benim için uygun yoldaşlar değil! Ve onlar değil beklediklerim dağlarımda.

İşime gitmek istiyorum, günüme: ama onlar benim sabahımın işaretlerinin ne olduğunu anlamıyorlar, adımların — onlar için bir uyanma çağrısı değil.

Onlar hâlâ benim mağaramda uyumaktalar, düşleri hâlâ benim gece yarılarımı çiğnemekte. Beni dinleyen kulak — söz dinleyen kulak eksik uzuvları arasında.”

— Bunları söylemişti Zerdüşt kendi yüreğine güneş doğduğunda: o sırada sorarcasına yukarılara baktı, çünkü üzerinde kartalının keskin çığlığını duymuştu. “Haydi o halde! diye seslendi yukarılara, böylesi hoşuma gider ve yakışır bana. Hayvanlarım uyanık, çünkü ben uyanığım.

Kartalım uyanık ve benim gibi güneşi onurlandırıyor. Kartal pençeleriyle yeni ışığa uzanıyor. Sizler benim için uygun hayvanlarsınız; sizleri seviyorum.

Ama benim için uygun insanlar hâlâ eksik!” —

İşte böyle dedi Zerdüşt; ama tam o sırada ansızın çevresinin

sayısızmışçasına çok kuşun kanat çırpmalarıyla sarıldığını duydu — bu kadar çok kanatın çırpışması ve başının çevresindeki kalabalık o kadar fazlaydı ki, gözlerini kapattı. Ve gerçekten de bu kalabalık bir bulut, yeni bir düşmana yağdırılan bir ok bulutu gibi döküldü. Ama gelin görün ki, bu bir sevgi bulutuydu ve yeni bir dostun üzerindeydi.

“Ne oluyor bana?” diye düşündü Zerdüşt şaşkın yüreğiyle ve kendini yavaşça mağarasının çıkışının yanında bulunan büyük taşın üstüne bıraktı. Fakat ellerini çevresinde, üzerinde ve altında gezdirir ve sevecen kuşları kendinden uzak tutarken, gelin görün ki başına çok daha tuhaf bir şey geldi: bu hareketleri yaparken elleri farkına varmadan yoğun ve sıcak bir tüy yığınının içine daldı; ama aynı anda önünden bir kükreme yükseldi — yumuşak, uzun bir aslan kükremesiydi bu.

“İşaret geliyor,” dedi Zerdüşt ve yüreği değişti. Ve gerçekten de önü açıldığında, sarı ve güçlü bir hayvan ayaklarının dibinde yatmaktaydı; ve başını onun dizine dayamıştı ve sevgisinden ötürü ondan ayrılmak istemiyordu ve eski efendisine yeniden kavuşmuş bir köpek gibi davranıyordu. Güvercinler ise sevgilerinde aslandan geri kalmıyorlardı; ve ne zaman bir güvercin aslanın burnunun üstünden uçsa, aslan başını sallıyor, hayrete kapılıyor ve gülüyordu.

Hepsine birden Zerdüşt tek bir söz söyledi: “çocuklarım yakındalar, çocuklarım” — sonra tamamen sustu. Yüreği ise ferahlamıştı; gözlerinden yuvarlanan yaşlar ellerine damlıyordu. Ve Zerdüşt artık hiçbir şeye dikkat etmiyordu; hayvanları kendinden uzak tutmaya çalışmaksızın hareketsiz oturmaktaydı. Bu arada güvercinler oraya buraya uçtular, omuzlarına kondular, beyaz saçlarını okşadılar, sevecenlik ve sevinç gösterilerinden bıkmadılar. Kuvvetli aslan ise Zerdüşt’ün ellerine damlayan gözyaşlarını yalayıp duruyor ve bir yandan da çekingen bir ifadeyle kükreyip mırıldanıyordu. İşte bu hayvanlar bunları yaptılar. —

Bütün bunlar uzun zaman ya da kısa bir zaman sürdü: çünkü doğrusunu söylemek gerekirse böyle şeyler için yeryüzünde zaman yoktur —. Ama bu arada Zerdüşt'ün mağarasındaki daha yüce insanlar uyanmışlardı ve Zerdüşt'ün yanına gidip günaydın demek için bir alay oluşturacak şekilde sıralanıyorlardı: çünkü uyandıklarında onun artık aralarında olmadığını anlamışlardı. Ancak onlar mağaranın kapısına vardıklarında adımlarından çıkan ses kendilerinden önce oraya gelmişti; aslan şiddetle irkildi, bir anda Zerdüşt'ü bıraktı ve vahşice kükreyerek mağaraya doğru atıldı; onun kükremesini duyan daha yüce insanlar ise bir ağızdanmışcasına çığlıklar attılar, geriye doğru kaçtılar ve bir anda ortadan kayboldular.

Zerdüşt'ün kendisine gelince, uyuşmuş ve sanki bir yabancıymış gibi oturduğu yerden kalktı, şaşkınlıkla çevresine bakındı, yüreğini sorguladı, aklını topladı ve yalnız kaldı. “Neydi duyduğum? dedi sonunda ağır ağır, ne oldu biraz önce bana?”

Ve hemen hatırladı; bir bakışta dün ile bugün arasında olup bitmiş her şeyi anladı. “Taş burada işte, dedi ve sakalını okşadı, dün sabah onun üstüne oturmuştum; ve kâhin burada bana geldi ve biraz önce duyduğum çığlığı, büyük yardım çığlığını ilk kez burada duydum.

Ah, siz, daha yüce insanlar, sizlerin sıkıntınızdı dün sabah o yaşlı kâhinin bana kehanet olarak bildirdiği, —

— sizlerin sıkıntısı için beni baştan çıkartmak ve kandırmak istiyordu: ey Zerdüşt, dedi bana, seni son günahın için baştan çıkartmaya geliyorum.

Son günahım için mi? diye bağırdı Zerdüşt ve kendi söylediğine öfkeyle güldü: ne kaldı ki geride daha son günahım olarak?”

— Ve Zerdüşt bir kez daha kendi içine kapandı, yeniden taşın üstüne oturdu ve düşündü. Ansızın yerinden fırladı —

“Birlikte acı çekmek! Daha yüce insanla birlikte

acı çekmek! diye bağırdı ve yüzü taş kesildi. Pekâlâ! Bunun — zamanı geçti!

Acım ve birlikte acı çekmem — ne var ki bunda! Ulaşmak istediğim mutluluk mu? Ben eserime ulaşmak istiyorum!

Pekâlâ! Aslan geldi, çocuklarım yakında, Zerdüşt olgunlaştı, zamanım geldi: —

Bu benim sabahım, benim günüm yükselmekte: yüksel şimdi, yüksel, sen ey büyük öğle vakti!” — —

İşte böyle dedi Zerdüşt ve mağarasından ayrıldı, karanlık dağların ardından doğan bir sabah güneşi gibi ışıltılı ve kuvvetli.

SON

